TKP'nin Tarihsel Konumu

EMEKÇİ
YAYINLARI

BİRİNCİ BASKI

TKP'NİN TARİHSEL KONUMU

MİHRİ BELLİ'NİN YAZILARINDAN VE
EMEKÇİ DERGİSİNDEN DERLEME

Bu kitaptaki yazılar, YÖN, TÜRK SOLU, AYDINLIK - SOSYALİST DERGİ ve EMEKÇİ Dergileri ile Mihri Belli'nin kitap ve broşürlerinden derlenmiş, **TKP'NİN YARİHSEL KONUMU** adıyla **EMEKÇİ YAYINLARI** tarafından Kasım 1976 tarihinde, İstanbul'da Hilâl Matbaasında dizdirilip bastırılmıştır.

İÇİNDEKİLER

Yayınevinin Notu 7
Kısa Biyografi 9
Önsöz 13
Devrimci Geçmişimizi Tahrif Ettirmeyeceğiz 43
Mustafa Suphi 58
Dr. Şefik Hüsnü 67
Şefik Hüsnü'yü Anarken 79
Reşat Fuat 85
Sosyalist Hareketimizin Tarihi ile İlgili
Bazı Yanlış Görüşlerin Eleştirisi 88
Sosyalist Hareketimizin Tarihine Leke Sürenler 98
Türk Soluna Saygısızlık 104
Savcı Konuştu — Söz Sanığındır 107
Biz «Eskiler» 110
1943 - 1944 Yılları Türkiyesi 113
Karanlık Resimde Aydınlık Noktalar 117
Bastille'i Gölgede Bırakan Yer 119
«Türkiye'de Duruma Hâkim Olan Kuvvetler...» 126
168 Sanılık Siyasî Dava 128
Siyasî Davalar ve Askerî Kaza 136
Silah Kime Karşı? 140
Proleter Devrimci Hareketimizin Çizgisi Açıktır 143
«TKP» Programı Üzerine
Parti Kavramını Çarpıtıyorlar 184
Üçüncü Değil Birinci Program 185
Kim Bunlar? 185
Tarihi Tahrif Ediyorlar 187
Türkiye Sömürülen Ülkedir 189
Devlet Kimin Elinde? 191

Türkiye'de Baş Çelişki
Ulusla Emperyalizm Arasındadır 192
İki Devrim İç İçedir 193
CHP Yamalı Bohça 194
Ürkek Dilin Nedeni Bilidir 195
Parti Kavramını Çarpıtıyorlar 197
İstemler İlkelere Aykırı Olamaz 199
Mertçe Özeleştiri Yapmıyorlar 200
Bilen'e Bir Öğüt 201
Devrim Sözünden Kaçınıyorlar 202
Türkiye Koşullarının Emrettiği
Sloganlar Gerek 203
Bu Tipi İyi Tanıyalım 207
Türkiye Komünist Partisi Çalışma Programı (1926) 210
Emperyalizme Karşı Mücadele 217
Köylülük 220
İktisadî Meseleler 221
Vergi Meseleleri 222
Kamu Eğitimi 223
Gençlik 224
Kadınların Hareketi 225
Amele ve Köylü Hükümetinin Vazifeleri 225

YAYINEVİNİN NOTU

Bu kitap, devrim tarihimizde önemli yeri olan bir siyasi partinin tarihsel konumuna açıklık getirmek amacıyla hazırlandı. Kitaptaki yazılar çeşitli yayınlardan derlenmiştir. Yazılar, yayınlandıkları tarih sırasına göre değil, ele aldıkları konuların ilgili bulundukları dönem gözönünde tutularak sıralanmıştır. Bazı yazılar gözden geçirilmiş ve kitabın konusu ile doğrudan doğruya ilgili bulunmayan paragraflar çıkarılarak özetlenmiştir.

EMEKÇİ YAYINLARI
Ticarethane sokak No: 12/7 - A Sultanahmet - İstanbul

Bu kitapta yer alan beş yazı Mihri Belli'nin imzasını taşıyor. Yazarın kısa biyografisini aşağıda sunuyoruz.

Mihri Belli 1915'de doğdu. Babası Kurtuluş Savaşı yıllarında Çatalca - Silivri bölgesinde çete hareketini örgütlendirmiş olan ve o dönemde Trakya Paşaeli Müdafaa-yı Hukuk Cemiyeti Genel Sekreteri seçilen Urfalı Mahmut Hayrettin (Belli) dir. Hukukçuydu.

Mihri Belli siyasi eyleme, iktisat okumaya gittiği ABD'de başladı. Savaş öncesi Roosevelt Amerikası iktisadî bunalımın derin izlerini taşıyan bir toplumdu. Devrimci fikirler yaygındı. Belli, gençlik ve işçi hareketlerine katıldı. Bir yıl kadar ülkenin güneyinde zenci yarıcılar arasında siyasi eylemde bulundu.

İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması üzerine yurda dönen Belli, 1940 - 1943 yıllarında askerdi. O dönemde Türkiye'nin düzeni, her türlü siyasi muhalefetin yasaklandığı tek parti düzeniydi. Tek parti CHP de durmadan sağa kayıyordu. CHP'de sermayedar ve mütegallibe gittikçe ağır basıyordu. Belli tek illegal muhalefet örgütü olan TKP çatısı altında çalışmaya başladı. 1943 -

1944 yıllarında İstanbul Üniversitesinde İktisat asistanlığı yaptı. O dönemde Nazi Almanya'nın askerî başarılarıyla yüreklenen, Saraçoğlu hükümeti tarafından şımartılan faşistler, üniversiteli gençlik çevrelerinde bir terör havası yaratma çabasındaydılar. Belli, ilerici gençlerle bağlar kurdu ve «İleri Gençlik Birliği» adındaki anti-faşist gençlik örgütünün kurulması çalışmalarına katıldı. 1944 güzünde tutuklandı. Belli, elli genç arkadaşı ile birlikte Sıkıyönetim Mahkemesinde yargılandı. İki yıl hapis ve ayrıca sürgün cezasına mahkûm edildi.

Hapis cezası tamamlandıktan sonra sürgüne gönderilmek üzere olan Belli yurt dışına çıktı ve Yunanistan dağlarının yolunu tuttu. Yunanistan'da bir iç savaş patlak vermişti. Alman, İtalyan ve Bulgar faşistlerini yurttan kovmuş olan yurtsever güçler, bu kez İngiliz-Amerikan emperyalistlerine ve onların kuklası olan kralcı-faşistlere karşı bağımsızlık ve demokrasi savaşı veriyordu. Belli, Yunan devrimcileri safına katıldı. Üç yıl Yunanistan dağlarında savaştı. Sorumlu görevler üstlendi. Yunan iç savaşının 1949'da devrimcilerin yenilgisi ile sona erdiği bilinir.

Mihri Belli 1950'de Af Kanununun ilânından sonra yurda döndü. Bir süre tutuklandıktan sonra serbest bırakıldı. O günler, işbirlikçi sermaye ve feodal mütegallibenin baş temsilcisi durumunda olan Demokrat Parti'nin iç politikada parlamenter faşizmi uyguladığı, dış politikada da ABD uyduluğu politikası güttüğü, Kore'ye asker yolladığı, ülkeyi emperyalistlere peşkeş çektiği günlerdi. Belli'nin özgürlüğü uzun sürmedi. 1951 güzünde TKP tevkifatının başlamasıyla o da tutuklandı. İki yıl poliste hücre hapisinden sonra TKP davasında Askerî Mahkeme önünde yargılandı. Mahkeme Belli'yi TKP Merkez Komitesi üyesi olduğu isnadıyla yedi yıl ağır hapis ve ayrıca sürgün cezasına mahkûm etti. Belli

ve arkadaşları on yıllık DP iktidarı döneminin hemen hemen tümünü zindanda ve sürgünde geçirmişlerdir.

27 Mayıs hareketinden sonra da, 1960 Eylül'ünde Belli yeniden tutuklandı. Neden, bir dergide yayınlanan, toprak reformunun gereğini belirten yazıydı. 27 Mayısçılar o günlerde bir 141. madde sabıkalısının yazdığı ılımlı bir yazıyı hoşgörü ile karşılayacak anlayışta değillerdi. Belli yargılandı ve beraat etti. Bu onun ilk beraat hükmü idi.

27 Mayıs, onu yapanların niyetlerini de aşarak Türkiye'de bir sola açılışın başlangıcı oldu.

Bu dönemde Belli, «Türk Solu» ve «Aydınlık Sosyalist Dergi» adlı yayın organlarının çıkarılmasına yardımcı oldu. Bu dergilere yazdığı yazılarıyla, ve konuşmalarıyla Türkiye devriminin stratejisini geliştirdi. Milî Demokratik Devrim'in tezlerini savundu. Bu, proleter devrimcileri tarafından yarım yüzyıldan beri savunulan asgarî programın günümüzün koşullarını gözönünde tutan daha ayrıntılı bir açıklamasıydı. Belli 1968 ve 1969 yıllarında yaptığı konuşmalarından ötürü iki kez tutuklandı. Böylelikle o, 1940'lardan buyana istisnasız bütün siyasi iktidarların darbesini yemiştir. Belli'nin 1965-1970 yıllarında yazdığı yazılardan bir kısmı «Yazılar - 1965 - 1970» adlı kitapta yayınlanmıştır.

12 Mart 1971 faşist darbesinden sonra Belli illegaliteye geçti. Filistin devrimiyle bağların sıkılaşmasını gerekli gördüğünden bir ara yurtdışına giderek El-Fetih'e konuk oldu. Kısa bir süre sonra yurda döndü. 1972 yılı başlarında «Devrimci Hareketimizin Eleştirisi» adlı eseri yazdı (Bu eser Almanya'da yayınlanmıştır). 1972 yılı sonlarında, kendisini saran faşizmin çemberi iyice daralınca Belli bir kez daha yurtdışına çıkmak zorunda kaldı. 1973 yılı güzünde halkımızın faşizme

karşı direnişi, 12 Mart düzenini desteklemiş olan politikacıların seçimde yenilgisi biçiminde tezahür edince yurda döndü. Af Kanununun yasalaşmasından sonra legal eyleme geçen Belli ve arkadaşları Türkiye Emekçi Partisini kurdular.

ÖNSÖZ

Türkiye Komünist Partisi (TKP) Cümhuriyet Türkiyesinin en eski siyasî partisidir. Dünyayı sarsan Büyük Ekim Devrimi'nin, her yerde olduğu gibi, Türkiye'de de derin etkileri oldu. İnsanın insan tarafından sömürülmediği bir yeni toplumun dünyanın altıda birinde kurulmasını amaçlayan bu devrim, Türkiye yurtseverleri için esin kaynağı oldu. Birinci Dünya Savaşı'nı izleyen dönemde ülkemizin ayrıca özel bir durumu da vardı: Galip gelen emperyalist devletler Türkiye'nin devlet olarak varlığına son verme yolundaki kararlarını uygulamaya koydular. Ülkenin geniş alanları yabancı ordularının işgaline uğramıştı. Halkımız bu empreyalist planına silah elde karşı çıktı. Ulusal Kurtuluş Savaşımız başladı. Emperyalist devletler karşımızdaydı. Bütün dünyada ezilen halklar ve kapitalist ülkelerin devrimci proletaryası Kurtuluş Savaşımıza arka çıktılar. Ama onların desteği daha çok manevî bir destekti. Kurtuluş Savaşı içinde Türkiye'ye, etkin maddî destek da-

hil, her bakımdan arka çıkabilen tek ülke Sovyetler Birliği oldu. Kurtuluş Savaşı Türkiye'sinde, Sovyet dostluğu yurtseverliğin ayrılmaz bir parçası idi. Nasıl ki İngiltere ya da ABD dostluğu vatan hainliğinin belirtisi idiyse.

Türkiye yurtseverleri ilk sosyalist ülkeye umutla baktılar. Sovyetler Birliği'nin ezilen halklara arka çıkan anti-emperyalist politikasını coşku ile alkışladılar. Kurtuluş Savaşı yıllarında, Türkiye'nin birçok yerinde komünist grupların oluşması doğaldır. Türkiye işçi sınıfının çağımızın proleter devrimci teorisi ile silahlı kendi siyasi örgütü ile tarih sahnesinde yerini alması böyle bir ortamda oldu.

TKP, Kurtuluş Savaşı yıllarında kurulan ilk partidir. Çünkü, Atatürk'ün kurduğu CHP'nin kaynağını oluşturan Kuvayı Milliye örgütü bir siyasî parti olmaktan çok bağımsızlık savaşı koşullarında şekillenmiş, ayrı ayrı sınıfların temsilcilerini içeren bir Ulusal Kurtuluş Cephesi görünümündedir. İttihat ve Terakki Fırkasının, Kuvayı Milliye içinde büyük ağırlığı olmakla birlikte Kuvayı Milliye'yi bir parti değil bir cephe örgütü olarak değerlendirmek gerekir.

TKP'nin kuruluş kongresi 10 Eylül 1920'de Sovyet iktidarının henüz yeni kurulduğu Bakû kentinde toplandı. Bu ilk kongrenin toplanmasına önayak olan Mustafa Suphi'dir. Bakû Kongresi proleter devrimci örgüt adamı erdemlerini kişiliğinde birleştirmiş olan Mustafa Suphi'nin damgasını taşır.

Türkiye proletaryasının en yoğun bulunduğu kent olan İstanbul'da Şefik Hüsnü'nün önderliğindeki örgütü bu Birinci Kongrede Ethem Nejat önderliğinde bir

heyet temsil ediyordu. Bu kongreye Anadolu'daki, Almanya'daki örgüt ve gruplardan da temsilciler katıldılar.

Birinci Kongre, Parti tüzük ve programını onayladı. Tüm komünist örgütlerin birleştirilerek tek parti çatısı altında toplanmasına ve parti merkezini Kurtuluş Savaşı'nın verilmekte olduğu Anadolu'ya nakledilmesine karar verdi. Kongre, partinin bağımsızlığını korumakla birlikte, Ulusal Kurtuluş Savaşı'na öteki ulusal güçler safında fiilen katılma kararı aldı. Kongrede savunulan tezlerde Sovyetler Birliği'nde gerçekleşen Sosyalist Devrim ile emperyalizmin ezdiği ve sömürdüğü doğu halklarının Ulusal Kurtuluş Savaşlarının birbirini tamamladığı ve kurtuluş savaşlarının dünya devriminin bir parçası olmadıkça yenilginin kaçınılmaz olduğu görüşü yer alıyordu. Mustafa Suphi'nin bu ilk kongre hakkındaki sözleri şöyledir. «Teşkilât dönemlerini geçiren ve şimdiye kadar grup halinde yaşayan Türkiye Komünistleri, bu kongreden teşkilâtlı ve birleşmiş bir parti olarak çıkmakla yeni bir hayat dönemine ayak basıyorlar.» (Türkiye'nin Mazlum ve Amele Rençberlerine başlıklı bildiriden.)

Birinci Kongre'den kısa bir süre sonra Mustafa Suphi ve arkadaşları Anadolu'ya hareket ettiler. Yurda vardıklarında İttihatçıların, gerici paşaların hazırladıkları tuzağa hainçe düşürüldüler. 28 - 29 Ocak gecesi Mustafa Suphi, Ethem Nejat ve arkadaşları Trabzon açıklarında şehit edildi. Ölümleri Türkiye Devrimci Hareketi için büyük darbe oldu. Ama herşeye karşın hareket sürdü.

1920'de kurulan bu Parti legal idi. Nasıl oluyor da emperyalizmin ordularının ta Polatlı'ya kadar ulaşabildiği, düşman toplarının Ankara'dan duyulduğu bir dö-

nemde, Türkiye tarihinin bu en tehlikeli anında Komünist Partisi'nin varlığı olağan karşılanıyor da, sonraki yıllarda, tehlike atlatıldıktan sonra Komünist Partisi'nin varlığına tahammül edilmez oluyor? Bu sorunun karşılığı açıktır. Çünkü emperyalizm çağında işçi sınıfı kendi siyasi örgütü ile ulusal cepheye katılmadıkça Kurtuluş Savaşları başarıya ulaştırılamaz. Kurtuluş Savaşları proleter devrimcileriyle omuz omuza savaşılarak verilir. Türkiye'de de bu böyle olmuştur. Kurtuluş Savaşı Türkiye'sinin düşman işgali altında olmayan bölgelerinde tüm devrimciler için genellikle demokratik özgürlük vardı. Baskı altında tutulan sadece emperyalizmin işbirlikçileriydi. Ama emperyalizmin savaş alanında yenilgisinden sonra, egemen güçler kapitalist dünya pazarı içinde kalarak kapitalist yoldan kalkınma politikasını benimseyince iş değişti. En tutarlı anti-emperyalist çizgiyi izleyen, cephelerde ön safta savaşan, cephe gerisinde silahlı kuvvetlerin ikmalini sağlamak için en büyük fedakârlıklara katlanan proleter devrimcileri artık «millî» sayılmaz oldular. İşçi sınıfının ve genel olarak tüm emekçilerin siyasî ve meslekî örgütlenmesi yasaklandı. 1925 Takrir-i Sükûn Kanununun yasalaşmasından sonra her türlü legal siyasî muhalefet önlendi.

Bu yeni dönemde herşeye karşın TKP varlığını sürdürmüştür. Bunun yüzeyde görülen kanıtları, güdümlü basına yansıyan komünist tutuklamaları, komünistlerin yargılanmaları, mahkûmiyetleri haberleridir. 1961 Anayasası'nın kabulünden sonraki sınırlı demokratik özgürlük ortamında Türkiye'de sosyalizmin tartışılan ana sorun haline gelmesi, bir bakıma uzun yıllar illegaliteye itilmiş olan sosyalist hareketin mücadele ile gerçekleştirdiği birikimin ilk uygun anda dışa vurmasıdır. Bu sonuç en çetin koşullarda, proletarya devrimcisi olarak

görevini yerini getirmiş olan adı duyulmuş, duyulmamış nice proleter devrimcinin mücadele ile sağladığı bir sonuçtur. Bu yiğit insanlar bilimsel sosyalizmin bayrağını kuşaktan kuşağa taşıdılar. Geçtikleri yol, zindanlardan, işkence odalarından geçen yoldu.

Burada TKP'nin kısa tarihini yazmıyoruz. Bugünkü ortamda bu tarih doğru olarak, ayrıntılı biçimde yazılamaz. Bunun nedenleri açıktır. Sorumlu Parti militanlarının en ağır işkenceler altında baskı kuvvetlerine vermedikleri örgütle ilgili bilgileri, bugünün koşullarında açıkça yazmanın yanlış olacağı besbellidir. Biz burada TKP'nin yalnızca *tarihsel konumunu* açıklamaya çalışacağız.

Bu konumu en özet biçimde anlatmak gerekirse, TKP'nin Kurtuluş Savaşı yıllarında *Millîciler Cephesi'nin en sol kanadını* oluşturan bir siyasal örgüt olduğunu ev ondan sonra uzun yıllar, «Ebedî Şef» ve «Millî Şef» dönemlerinde, illegal koşullarda mücadeleyi sürdüren *biricik muhalefet partisi* olduğunu söylemek gerekir. Biricik diyoruz çünkü, İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna dek, Türkiye'de sömürücü sınıfların ayrı ayrı kesimlerini temsil eden akımlar, tek parti olan CHP'nin çatısı altında barınmaya çalışarak varlıklarını sürdürmüşlerdir. Bunlar için siyasî mücadele «Şef» önünde yaltaklanarak, ânın dış ve iç koşullarının etkilerinden yararlanıp, temsil ettikleri sınıf ya da zümrenin çıkarlarına uygun bir politikanın izlenmesini sağlamaktı. Ancak İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra egemen çevrelerin sağa açık, sola kapalı bir çok-partili düzene geçmeyi yeğ saydıklarından sonradır ki bu sağcı akımlar siyasî partiler olarak politika alanında yerlerini almış-

lardır. O zamana dek Türkiye'de iki parti vardı: iktidardaki CHP ve muhalefetteki gizli TKP.

Türkiye'de bilimsel sosyalizmi eylem kılavuzu bilen devrimci hareketi 12 Mart 1971'e kadar başlıca dört döneme ayırabiliriz:

Birinci dönem, 1919'dan 1925'e kadar varan dönemdir.

İkinci dönem, 1925'den 1943'e kadar süren dönemdir.

Üçüncü dönem, 1943 - 1960 dönemidir.

Dördüncü dönem, 1960'la başlar ve 1971'e kadar sürer.

1919 - 1925 dönemi, Birinci Dünya Savaşı'nda yenik düşen Türkiye'nin geniş alanlarının emperyalist ülkeler ordularının işgaline uğradığı, empeyalistlerin Türkiye'nin devlet olarak varlığına son verme kararlarını uygulamaya koydukları dönemdir. Bu emperyalist planına karşı ilk günden başlayan yöresel direnişler, gelişerek tüm ülke halkının seferber olmasıyla verilen ve zaferle sonuçlanan bir Kurtuluş Savaşı'na dönüştü.

Bu dönem, Kurtuluş Savaşı koşullarındaki bir ülkede, Büyük Ekim Devrimi'nden esinlenen komünist grup ve örgütlerin yer yer oluştuğu bir dönemdir. Bunların belli başlıları şunlardı: İşçi sınıfının en yoğun bulunduğu İstanbul'da Şefik Hüsnü'nün önderliğinde kurulan legal Türkiye İşçi Çiftçi Sosyalist Fırkası, Ankara'daki İştirakiyûn Fırkası, Eskişehir'de Yeni Dünya dergisi çevresinde birleşen grup, Kafkasya'da Türk harp esirlerinden oluşan Mustafa Suphi önderliğindeki örgüt ve Almanya'daki Türklerin oluşturduğu grup.

Savaş koşulları, haberleşme ve ulaştırmanın çok zor olması yüzünden, bu gruplar arasında bağıntı zayıftı. Buna karşın, 1920 10 Eylül'ünde Bakû'da toplanan TKP'nin kuruluş kongresine, bu gruplardan temsilciler katılabildiler.

Bilimsel sosyalizmin Türkiye'ye henüz yeni girmiş bir akım olması, bunun doğal sonucu olarak Türkiye marksistlerinin teorik düzeyinin yeterli olmaması bu döneme özgü bir durumdur. Buna ülkenin, düşman işgalindeki bölge ve kurtarılmış bölge olarak ikiye bölünmüş durumu da eklenince sonuç, hareketin birbiri ile yeteri kadar bağıntısı olmayan grup ve örgütlerden oluşması ve bu yüzden de dağınıklığı olmuştur.

Anadolu'da ve yurtdışında yeryer oluşan komünist grupların çoğu zaferden sonra baskı döneminin başlamasıyla dağıldılar. Bütün bu gruplaşmalar ve örgütleşmeler içinde kalıcı olan, Şefik Hüsnü'nün önderliğinde gelişerek bir işçi tabanına dayanabilen örgüt oldu.

Kurtuluş Savaşımıza arka çıkan tek devletin genç sosyalist ülke Sovyetler Birliği'nin oluşu, bu dönemde birçok burjuva milliyetçisini komünizme karşı olumlu bir tutuma itmiştir. İttihat Terakki'nin en önde gelen lideri Enver Paşa ve onunla birlikte bazı ileri gelen ittihatçılar yenilgiden sonra Sovyetler Birliği'ne giderek hizmetlerini bolşeviklere sundular. Sağcı general Kâzım Karabekir Paşa'nın bile kumandası altındaki birliklere yayınladığı genelgelerde Kızıl Ordu'ya övgüler düzdüğü görüldü. Ulusal Kurtuluş hareketinin lideri Mustafa Kemal Paşa emperyalizme ve kapitalizme karşı savaşın zorunluğundan, Sovyet Devrimi ile Türk bağımsızlık savaşının birbirini tamamladığından resmî beyanlarında sözediyor ve kendisi, en yakın adamlarına «Komünist Partisi» kurduruyordu. Önemli sayıda kü-

çük burjuva aydınların, örneğin Ahmet Cevat Emre gibi, Şevket Süreyya Aydemir ya da Vedat Nedim Tör gibi özünde harekete yabancı olan unsurların TKP'ye katıldıkları görüldü. İlk esecek olan sert rüzgârda böyleleri dökülecekleridir.

Mustafa Suphi'nin Bakû Kongresi raporunda bu konuda söylediği şudur: «Türkiye'de kumandan ve paşalar da dahil olduğu halde, bolşevizmi kurtarıcı bir kuvvet olarak görüldüğünü söylesek doğru olur.»

Bu dönemde mücadele biçimi genellikle legal siyasî ve askerî örgütlenme ile emperyalizme ve onun işbirlikçisi sınıf ve zümrelere karşı millîci güçler safında cephe halinde savaştı. Proleter devrimcileri bu savaşta cephede olsun, cephe gerisinde olsun mücadeleye aktif olarak katıldılar.

Ancak İstanbul gibi, İzmir gibi işçi sınıfının en yoğun bulunduğu bölgeler düşman işgali altında idi. Emperyalist düşman bu durumdan yararlanıyor ve işçilerin yığın halinde Anadolu'ya geçmelerini engelleyebiliyordu. Bu engellemenin Türkiye'de devrimci işçi hareketinin sonraki gelişmesi üzerinde olumsuz etkileri olmuştur. Kurtuluş Savaşı boyunca Ankara'da suyun başını tutan radikaller oldu. Bunlara karşı Meclis'te soldan muhalefeti yürüten, hareketin ikincil plandaki kişileriydi.

Bu dönemde TKP'nin İkinci Kongresi İstanbul'da toplanmıştır. Şefik Hüsnü önderliğinde 1925 Şubat'ında toplanan bu kongre de bir kuruluş kongresi niteliğindedir. Türkiye toprağında toplanan ilk Parti kongresi olması ve Bakû Kongresi'ni izleyen dönemde Parti ör-

gütünde merkeziyetin kurulamaması gözönünde tutularak bu kongre genellikle bir yeniden kuruluş kongresi sayılmıştır.

1925'te Doğu'da Şeyh Sait isyanı dolayısıyla İnönü Hükümetinin yasalaştırdığı Takrir-i Sükûn Kanunu sağa olduğu kadar, sola karşı da bir baskı yasası olarak uygulandı. Artık TKP için legal eylem olanakları ortadan kalkmıştı. Bu örgüt eylemini gizlilik koşullarında sürdürdü.

İkinci dönem 1925 - 1943 dönemidir. Bu dönemde Türkiye toplumu sınırlı bir kapitalist gelişmeye sahne oldu. Bir devlet sektörünün kurulması genellikle türetilmek istenen yerli kapitalist sınıfını güçlendirme amacını gütmüş ve bu sonucu vermiştir. Ancak bu desteğe karşın Türkiye'de kapitalist gelişme bu dönemde sınırlı kalmıştır.

İktidarı elinde tutanlar gene küçük burjuva radikalleriydi. Bu kadro, Kurtuluş Savaşı'nı yönetmiş olan küçük burjuva kökenli asker - sivil aydın zümreden oluşuyordu. İzledikleri politika emekçilerin her türlü siyasî ve meslekî örgütlenmesini yasaklayan baskı politikasıydı. Millî meselede tutumları anti demokratik bir tutumdu. Ülkenin doğusunda Kürk feodal unsurları ile ittifak kurdular. Bu ittifak emekçi halka karşıydı. Bu bölgede zorla asimilasyon politikası güttüler. «Devrim» dedikleri şeyi, küçük burjuva ölçüler içinde bile iktisadî alt yapıya uygulamaya yanaşmadılar. Burjuva demokratik devrimin ilk görevi olan toprak reformu vaadlerini hiç bir zaman gerçekleştirmediler. Bununla birlikte küçük burjuva radikalleri olarak feodal üst yapıyı değiştirme anlamında ilerici bir çizgi izlemişlerdir.

Dış politikalarında da genellikle Sovyetler Birliği ile dostluk ilişkilerini sürdürdüler.

TKP illegaliteye itilmişti, ancak komünistlere uygulanan baskı yasaları bugünkü yasalara kıyasla çok daha hafif cezaları içeriyordu. 1936'da yasalaştırılan ünlü 141. ve 142. maddeler altı aydan başlayan hapis cezalarını içeriyordu ve bu kanun maddeleri illegal eylemde bulunanlara uygulanıyordu. Sonraki yıllarda işbirlikçilerin ön plana geçmesiyle bu yasa maddeleri şiddetlendirilecek ve Bayar - Menderes iktidarı zamanında 141. maddeye idam cezası konacaktı.

TKP'nin bu dönemde izlediği çizgi, üyesi bulunduğu Üçüncü Enternasyonal'in devrimci çizgisi ile bağdaşan bir çizgi idi.

TKP'nin bu dönemde etkinliği konusunda doğru bir değerlendirme yapmak gerekir. Bu dönem dünya devrimci işçi sınıfı hareketi içinde birliğin hüküm sürdüğü dönemdir. İki dünya savaşı arasında geçen çeyrek yüzyıla yakın zaman süresi içinde dünyada marksizm - leninizmi temsil eden tek uluslararası örgüt Üçüncü Enternasyonaldi. Bu Enternasyonal'e ters düşen kişi ya da çevrenin hemen hemen hiç bir etkinliği kalmazdı. TKP, Üçüncü Enternasyonalin üyesi bir örgüttü. Bu örgütün Şefik Hüsnü, Reşat Fuat gibi ileri gelenleri dünya ölçüsünde proleter devrimci lider nitelikleri teslim edilmiş kişilerdi. Örneğin Şefik Hüsnü, Üçüncü Enternasyonal'in 1928 Kongresinde Stalin, Togliatti, Buharin, Thaelmann, Thores, Molotov ve diğerleriyle birlikte Komintern'in Yürütme Kamitesi üyeliğine seçilmiş, uzun yıllar bu görevde kalmıştı. TKP sadece Türkiye solunda ağırlığı olan bir parti olmakla kal-

mıyordu, bu örgüt iktidardaki CHP'nin solunda sağlam ne varsa onun temsilcisiydi. Ve etkinliği buna göre idi.

Elbetteki herşey güllük gülistanlık değildi. Proleter devrimci örgütlenme ilkelerinin ülkenin koşullarına uygun olarak her zaman başarı ile uygulandığı söylenemez.

Burjuvazi uzun yıllar TKP hareketini önemli ölçüde tecrit etmeyi başarabilmiştir. Bunda objektif nitelikte etkenlerin önemli rolü oldu. Bunlardan belli başlılarını sıralayalım:

Sanayileşmede geri düzeyin sonucu olarak, işçi sınıfının sayıca zayıflığı, 1920'lerde sanayi denebilecek işyerlerinde çalışan işçilerin sayısı ellibini aşmıyordu.

Geri bıraktırılmış, bağımlı kapitalizm koşullarında özel sektörde olsun, devlet kapitalizmi alanında olsun, işçinin genellikle iş güvenliğinden yoksun kalışı ve bunun sonucu olarak işini çok kez geçici bir meşgale sayması; bu yüzden de köyü ile bağlarını sürdürmesi; yani işçi sınıfının geniş ölçüde kapalı köy ekonomisi gibi geri bir üretim biçimine bağlı kalışı ve işçi sınıfının zayıf bulunduğu koşullarda bu durumun işçinin bilinçlenme düzeyini olumsuz yönde etkilemesi.

Kemalistlerin tarihte ilk başarılı Kurtuluş Savaşını yönetmiş olan bir siyasî kadro olarak halk gözünde uzunca bir süre büyük itibara sahip bulunmaları; savaş sırasında işçi sınıfının yoğun bulunduğu bölgelerin düşman işgaline uğramış olması burada önemli bir etken olmuştur.

Kemalistlerin, küçük burjuva ölçüleri içinde de olsa, feodal üst yapı kurumlarının tasfiyesi alanında devrimci bir politika izlemeleri, dış politika alanında da tek sosyalist ülke Sovyetler Birliği ile dostluk politikalarına genellikle bağlı kalmaları, bu koşullar içinde devrimciliğe sahip çıkmaları, giderek devrim-

ciliği tekellerine almaya kalkışmaları ve demogojilerinin uzunca bir süre etkili olması.

Subjektif nedenlere gelince: Elbette ki TKP yönetiminin hataları olmuştur. Herşey olup bittikten, aradan uzun yıllar geçtikten sonra bugünün deneyleri ile olayları değerlendirmeye kalkarsak eleştirecek çok şey buluruz. Ancak bizce burada eleştirdiğimiz durumu öncelikle subjektif nedenlere bağlamak bilimsel bir tutum olamaz. Tarihsel kişilerin devrimci harekete katkılarının nasıl değerlendirilmesi gerektiği konusunda Lenin şöyle diyor: «(Bu katkılar) tarihsel kişilerin, zamanın istekleri karşısında *neler vermedikleriyle* değil, kendilerinden öncekilere kıyasla ne gibi yenilikler getirdikleriyle değerlendirilir.» (*«Ekonomik Romantizmin Nitelikleri»*, Bütün Eserleri, Cilt II, s. 186.) Burada tüm sorumluluğu kişilere yükleyen kimse, «Peki onlar hatalıydı da niçin hata yapmayacak kimseler çıkmadı?» Sorusunu yanıtlayabilmelidir.

Bugün proleter devrimci geçmişi tüm kara gösterenler var. Bu tutum sömürü düzeninin savunucusu kalemşorlar için doğaldır. Ama 'proleter devrimciyim' diye ortaya çıkan ve yüzyılı aşkın bir süredir tarih sahnesinde yerini almış olan Türkiye işçi sınıfının bugünedek siyasî örgütlenme alanında sicili tüm kötüdür diyen kişinin, proleter devrimcisi sıfatına ters düştüğü açıktır. Böyle bir iddia Türkiye işçi sınıfına inançsızlığı kanıtlar. Buna karşılık biz elbetteki marksist eleştiriyi elden bırakacak değiliz. Devrimci geçmiş ne tüm akdı ne de kara. Ama aka yakın tonlar egemendi. Ve doğal ki, renkler yelpazesindeki asıl yeri kızıldı.

Şöyle bir iddia ileri sürülüyor: «TKP, Çin KP'si ile hemen hemen aynı zamanda kuruldu. Çin komünistleri halk savaşı yolunu tuttular, TKP tutmadı. Sonuç: Çin'de devrim başarıya ulaştı, Türkiye'de ulaşamadı. Eğer

TKP, Çin örneğine uygun hareket etseydi bugün Türkiye'de de devrim gerçekleşmiş olurdu.»

Biçimsel mantık yönünden haklı görünen bir iddia! Ama özünde diyalektiğin inkârından başka şey değil. İki apayrı tez alınıyor: Çin ve Türkiye. Çin devrim örneği, her yerde ve her çağda, koşullar ne olursa olsun geçerli devrim reçetesi sayılıyor. Ve bu iki apayrı ülkeye aynı tez uygulanıyor. Çin toplumu ile Türkiye toplumunun coğrafya, tarih, sınıf mevzilenmesi bakımından ve daha başka birçok bakımlardan çok farklı oluşu gözönünde tutulmadan birbirinin tam benzeri sentezlere varılıyor. Bu ciddiye alınmayacak temelsiz bir iddiadır, üzerinde uzun boylu durmanın gereği yok.

Bir de başarıyı, izlenen çizginin doğruluğunun tek ölçütü sayma eğilimi var. Başarıyı tek ölçüt sayarsak Marks'ları, Engels'leri kendi çağlarında devrim yapamadıkları için reddetmemiz gerekir.

1925 - 1943 döneminde TKP yönetimine yöneltilen bir eleştiri de, Türkiye komünistlerinin 1920'lerde ve 1930'larda Kemalist iktidara karşı yeteri kadar sert bir muhalefet yürütmedikleri, bu iktidarı «şerrin ehveni» sayarak zaman zaman eylem alanlarını sınırladıkları yolundaki eleştiridir.

İlkel bir küçük köylü ekonomisinin egemen bulunduğu Türkiye'de, halkının büyük bir çoğunluğu okuma yazma olanağından yoksun bulunduğu ve özellikle kırsal alanlarda feodal unsurların hâlâ etkin durumda olduğu bu ülkede, Kemalistlerin karşısında asıl muhalefet komprador burjuva - feodal mütegallibe muhalefeti idi. Birçok yönleriyle küçük burjuva radikal dikta nitelikleri taşıyan Kemalist düzen, sadece solundaki

güçlere değil, sağdaki bu güçlere de karşı idi. İstiklâl Mahkemelerinin hep sağcıları idam sehpalarına göndermiş olması rastlantı değildir. Bu durumda proletarya partisi için doğru politika, partinin bağımsızlığını bağnazlıkla korumakla birlikte, işçileri, tüm emekçileri sınıf bilincine kavuşturma ve bunları örgütlendirme görevini bir an bile gevşetmeden iktidara en güçlü aday olan komprador-feodal mütegallibe iktidarına karşı, bütün tutarsızlıklarına rağmen küçük burjuva radikallerle güçbirliği olanaklarını araştırmaktı. Çünkü Kemalistlerin sağındaki güçler iktidara geldikleri takdirde ne onların üst yapıdaki anti-feodal politikası sürebilirdi, ne de Sovyet dostluğu ile paralel bir çizgi izleyen bağımsızlıkçı dış politikaları. Emperyalizm bir kez daha Türkiye'de açık vesayetini kuracaktı ve tek sosyalist ülke Sovyetler Birliği'ni çevreleyen emperyalistlerin «sağlık kordonu» dedikleri tampon ülkeler zincirine Türkiye de katılmış olacaktı. O dönemde bu zincirin tek eksik halkası Kemalist Türkiye idi ve bu durumu sürdürmek dünya devrimi çıkarları açısından zorunlu idi. Çünkü emperyalizm tek sosyalist ülkeyi yok etmek için, Sovyet ülkesinde yeniden kapitalist ilişkileri hortlatarak bu ülkeyi sömürü alanına katmak için Sovyet iktidarını devirme yolunda her yönteme baş vurmaya kararlı idi.

Bu koşullarda tüm dünya ülkelerinin devrimcilerinin görevi emperyalizmin ilk sosyalist ülkeyi yok etme planını boşa çıkarmaktı. 1920'lerde ve 1930'larda Kemalistlerin bu emperyalist komploya alet olmadıkları bir gerçektir. TKP'nin *«Kahrolsun Kemalist Burjuvazi!»* sloganı ile saldırılarını devlet desteği ile yaratılmak istenen yerli burjuvaziye yöneltmekle yetinmesi ve «Kemalist iktidarı yıkalım!» anlamında bir sloganı benimsememesi arkasında bu gerçek yatar.

Tüm dünya devrimci işçi hareketi TKP'nin bu politikasını onaylamıştır. Bu konuda Komintern ile TKP görüş birliği durumundaydı. Ve eğer tartışmalar oldu ise, bunlar Kemalist iktidara karşı daha sert bir muhalefet güdülmesini savunan Türkiye komünistleri ile bu konuda ılımlı bir çizgi izlenmesini öneren Komintern sorumluları arasında olmuştur.

Elbette ki, Kemalistlerin bir millî burjuvaziyi yaratarak kapitalist yoldan kalkınma politikaları ergeç fiyasko verecek ve bu fiyasko ile emperyalist tekellere bağımlı duruma gelen Türk burjuvazisi eninde sonunda tam egemenliğini gerçekleştirerek Kemalistlerin istiklâlci politikalarına ters düşen bir sağcı emperyalizm uyduluğu politikası güdeceklerdi. TKP propaganda ve ajitasyonunda bu gerçeğe işaret etmekten geri kalmamıştır. Ama bu gerçeği görmeleri, sağ tehlike karşısında radikal unsurlarla ittifak arama politikalarına engel olmamıştır. TKP'nin bu politikası genel çizgileriyle doğru idi.

TKP, Kürt sorununda tutumundan ötürü de eleştirilmiştir. TKP, program ve yayınlarında iktidarın zorla asimilasyon politikasına karşı çıkmış ve bu sorunda Leninist ulusların kaderlerini tayin hakkını savunmuştur. Ancak bu kadarı yetmez. TKP'nin bu dönemde, kırsal bölgelerde, özellikle Doğu Anadolu'da emekçileri bilinçlendirme ve örgütleme görevini başarıyla yürüttüğü söylenemez. Kemalistlerin güttüğü zorla asimilasyon politikasına karşı, ülkenin doğusunda genel müfettişlikler kurarak uyguladıkları sürekli sıkıyönetim niteliğinde özel baskı düzenine karşı etkin bir mücadele verilemediği de bir gerçektir.

Ancak bu konuda TKP'ye, III. Enternasyonale bazı haksız eleştiriler yöneltildiği de görülüyor. TKP'nin Kürt isyanlarını desteklemeyişinin yanılgı olduğu ileri sürülmektedir. Bu dönemde patlak veren Kürt isyanları, dünya devrimci işçi hareketinden kopuk, hatta kimi durumda bu harekete karşı ve emperyalizmin, özellikle İngiliz emperyalizminin çıkarlarıyla bağdaşan, feodallerin yönetiminde isyan hareketleriydi. Bunların başarıya ulaşması sonucu, o dönem koşullarında, emperyalizm güçlenmiş olacaktı. TKP'nin olsun, III. Enternasyonal'in olsun isyanların bu niteliklerini gözönünde tutarak tutumlarını saptamış olmaları doğru bir davranıştı.

Ancak Kürt isyanlarının bastırılmasında iktidarın göstermiş olduğu aşırı sertlik, hele Dersim isyanını bastırırken hükümetin bu bölgede feodal ile emekçi halkı ayırt etmeden, işi bir soykırıma dek vardırması, güdülmekte olan iktidarrn şoven politikasının sonucuydu. Bu durumlarda proleter devrimci davranış, isyanların sınıfsal niteliğini, ulusal sorun ile bağıntısını, varabileceği sonuçları doğru değerlendirmekle birlikte, ayağının Doğu toprağına sağlam basması için gerekli ön çalışmaları zamanında yapmak, Doğu halkı içindeki ilerici unsurlarla güçbirliği halinde gerici güçlere karşı mücadeleyi yürütmek, zorla asimilasyona karşı, halkların eşitliği ve kardeşliği uğruna devrimci eylemde bulunmaktı. Bu, hiç değilse yeterli ölçüde yapılmamıştır.

Bir de devrimci geçmişi tahrif ederek ona sahip çıkanlar var. Sağlardan umudu kesip ölülerden medet umanlar. Bunları iki gruba ayırabiliriz: Pekin çizgisini bağnazlıkla izleyen çevre ve Doğu Berlin mülteci grubu.

Birinci grup, tarihsel kökene dayanmayan bir devrimci hareketin uzun boylu etkinliği olamayacağını bildiklerinden proleter devrimci hareketimizin tarihinde olumlu ne varsa ona sahip çıkma gayretine düşmüşlerdir. Bunu yaparken sahip çıktıkları kişilerin ömür boyu savundukları görüşlere tam ters düşen bir çizgiyi onlara yakıştırmaktan yani geçmişi tahrif etmekten geri kalmıyorlar. Bir Mustafa Suphi'yi, bir Şefik Hüsnü ya da Reşat Fuat'ı saygı ile anmakla kalmıyorlar, onların devrimci eyleminin sürdürücüsü olduklarını da iddia ediyorlar. «Bugün sağ olsalardı bizimle birlikte Pekin çizgisinin bağnaz savunucuları olurlardı.» demeye getiriyorlar. Böyle bir iddia kesinlikle gerçeğe aykırıdır. Türkiye'ye «maoculuk» denen akım, Batı tüketim toplumunun üniversitelerinden ithal edildi. Ve daha çok üniversite çevresinde etkin oldu. Oysa adı geçen TKP liderleri bambaşka bir formasyondan geçmiş kimselerdi. Onlar Büyük Ekim Devrimini, Sovyetler Birliği'nde sosyalist kuruluşun aşamalarını birinci elden izlemiş olan bolşevik geleneğinden devrimcilerdi. Hiç kuşkusuz bugün sağ olsalardı, sosyalizmin bilimini yaratıcı ruhla Türkiye gerçeklerine uygulama çabası içinde olurlardı, hazır devrim reçetelerine bel bağlama durumuna düşmezlerdi.

Mülteci grubuna gelince bunlar tahrifçilikte ötekileri de aşıyorlar. Uydurma TKP tarihçeleri kaleme alıyorlar. Aslı olmayan ihtilâflardan sözediyorlar. Hareketin kırk yıllık tartışılmaz lideri Şefik Hüsnü'ye sövüyorlar, daha 1920'lerde hareketten uzaklaşıp köşesine çekilmiş kimseleri ululaştırıyorlar. Birkaç yıl önce, davaya ihanet ettiği gerekçesi ile, o zamanlar «TKP Dış Büro» diye ad taktıkları örgütlerinden ihraç ettikleri Reşat Fuat'ı, bugün sanki hiç bir şey olmamış gibi, ilk davranışlarının hesabını vermeden «Yüce Komünist

Baraner» diye övmeye kalkışıyorlar. Partinin kuruluş tarihi konusunda bile çelişki içindedirler. Mülteci grubunun eski sözcüsü (Yakup Demir) TKP'nin kuruluş tarih ve yerini 14 Temmuz 1920, Ankara olarak gösterir.(*) Aynı grubun şimdiki elebaşısı (İ. Bilen) kuruluş gün ve yerinin 10 Eylül 1920'de Bakû olduğunu kabul eder.

Bu tahriflerin nedeni bellidir. Mülteci grubunun «TKP» diye adlandırdığı örgüt hakiki TKP'nin devamı olmadığına göre tarihsel gerçeklere bağlı kalsalar bu sahteciliği sürdürmenin olanağı yok. Çıkar yolu tarihi tahrif etmekte buluyorlar. İddialarına göre Mustafa Suphi geleneğini sürdürmektedirler. Ellibeş yıl önce ölmüş olan Mustafa Suphi'nin kendilerini reddedemeyeceğine güvenmektedirler. Ama Mustafa Suphi'den bu yana yarım yüzyılı aşkın bir boşluk var, onu nasıl dolduracaklar? Kolayı var. Hiç karşılaşmamış olan Mustafa Suphi ve Şefik Hüsnü arasında ihtilâf olduğu masalını uydururlar. Ve kendilerini Mustafa Suphi'ci ilân ederler. Böylelikle yarım yüzyıllık geçmişe kara çalmak için bahane bulunmuş olunuyor. Mülteci grup elebaşıları, mumlarının yatsıya kadar bile yanmayacağını göreceklerdir.

Üçüncü dönem 1943 ilâ 1960 arasındaki dönemdir. 1942 sonlarında Saraçoğlu hükümetinin iktidara gelmesi bir dönüm noktasıdır. Saraçoğlu iktidarının kurulması, Dünya savaşı koşullarında tahıl fiyatlarında muazzam artış sonucu büyük iktisadî güç kazanan toprak ağalarının ve dış ticaretin hemen hemen durduğu, ülke

(*) Yakup Demir'in yazısı, «Yeni Çağ», Eylül 1965, sayı 9.

içinde üretimin önemli ölçüde yavaşladığı bir ortamda palazlanan savaş vurgunculannın devlet yönetiminde etkinliklerinin kanıtıdır. Burada Nazi Almanya'nın birbirini izleyen askerî zaferleri de önemli etken olmuştur. Saraçoğlu CHP içindeki sağ fraksiyonun lideri idi. Bu fraksiyon Nazi Almanya'nın zaferini bir olup bitti sayıyordu. Hükümeti kurar kurmaz Nazi zaferine hazırlık niteliğinde girişimlerde bulundular. Yoğun bir anti-sovyet propaganda kampanyası başlatıldı. O zamana dek güdümlü basında Sovyetlere saldırılar bir ölçüde frenlenirdi. Azınlıklara karşı Varlık Vergisi kondu. Varlıklılar yanında, emekçiler dahil, Müslüman olmayan TC vatandaşlarının ödeyemeyeceği ağır vergiler istendi. Ödeyemeyenler için Doğu Anadolu'da Nazi Almanya'sındaki toplama kamplarını andırır kamplar kuruldu. Binlerce insan buralara sürüldü. Bu arada savaş vurguncusunun en adisi, eğer Müslüman Türk'se fiilen vergi dışı bırakılıyordu. CHP'nin Alman atına oynadığı açıktı.

Bu yıllarda tek parti CHP kapılarını sağındaki unsurlara açarak bileşim değişikliğine uğramıştır. Bu parti içinde küçük burjuva radikal kanat geriledi. Saraçoğlu kabinesinin başa geçişi anti-kemalist nitelikte karşı-devrimin bir başarısıdır.

Nazi Almanya'nın yenilgisiyle bu karşı-devrimci gidiş durmadı, sürdü. İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminden kısa bir zaman sonra soğuk savaş dönemi başladı. Türkiye'nin egemen çevreleri bu kez İngiliz-Amerikan atına oynadılar. Sağa açık, sola kapalı demokrasicilik oyununu tezgâhladılar. Çok partili düzen, CHP ile onun bağrından kopmuş olan DP arasında, içte gerici güçlere taviz, dışta emperyalizme yaranma yarışı biçimini aldı. Emperyalizm, özellikle ABD emperyalizmi bu yarışta DP'yi yeğ saydı. Ama bir yandan da CHP'yi yedek

olarak elde tutuyordu. 1950'de DP'nin iktidara gelişiyle anti-kemalist karşı devrim doruğuna ulaşmış oldu.

Bu dönem işbirlikçi sermaye-feodal mütegallibe ortaklığının egemenliğini perçinlediği, Türkiye'nin zenginliklerinin emperyalist tekellere peşkeş çekildiği, ülkenin tam anlamıyla ABD uydusu durumuna düşürüldüğü, Anadolu'nun bir uçtan bir uca ABD üsleriyle donatıldığı dönemdir. Bu yıllar bağımlı kapitalist ilişkilerin yaygınlaştığı ve montaj ambalaj sanayiinin önemli ölçüde geliştiği yıllardır da.

Yeni sınıf mevzilenmesi sonucu değişen siyasî durum karşısında TKP yönetimi 1943 yazında parti çizgisini yeniden saptadı. 1943 platformu artık tüm sömürücü asalak sınıf ve zümrelerin çıkarlarının savunucusu bir örgüt niteliğine bürünmüş olan CHP'ye ve onun iktidarına karşı kesin savaşı proleter devrimci görev olarak saptadı.

İktidarın buna karşılığı 1944 yılı başlarında TKP ve sonlarında da İleri Gençlik Birliği tutuklamaları oldu. Tutuklananlar Sıkıyönetim Mahkemelerinde yargılandılar, ağır cezalara çarptırıldılar.

Savaşın bitimini hemen izleyen ve soğuk savaşın henüz belirgin bir hal almadığı 1945-46 yıllarında egemen çevreler bir duraksama geçirdiler. Dayandıkları dış çevrelerden gelen öğütler çelişkili idi. Birçokları zaferden sonra da müttefikler arası dostluk ilişkilerinin süreceğini sanıyordu. Bu ortamda Saraçoğlu kabinesi iktidardan uzaklaştırıldı. Yerini Recep Peker Hükümeti aldı. Bunu sınırlı bir demokratik özgürlük dönemi izledi. Şefik Hüsnü ve arkadaşları, ne kadar sınırlı olursa olsun siyasî demokrasinin olanaklarından son

kertesine kadar yararlanmak gerektiği görüşüyle hareket ederek Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisini (TSEKP) kurdular. Bu legal parti altı ay yaşadı. Bu altı ay içinde siyasî ve meslekî örgütlenme alanında büyük başarı gösterdi. 1946 sonunda partililer en ağır faşist baskılara uğratıldılar. İşkence gördüler, ağır hapis cezalarına çarptırıldılar. Böylece hareket bir kez daha illegaliteye itilmiş oldu.

1947-51 yılları, parti MK üyelerinin çoğunluğunun hapiste ya da yurt dışında bulundukları sırada, TKP teşkilât sekreterliğinin devrimci uyanıklılığa tam ters düşen bazı tutum ve davranışlarından ötürü Millî İstihbarattan ajan provakatörlerin örgütün bir koluna sızabildiği dönemdir.

Örgüt fazla bir varlık göstermediği sürece egemen güçler ona dokunmadılar. Baskını yapacak en uygun anı beklediler. 1950 genel affından sonra hareket hızlanınca baskını yaptılar. 1951-52 tutuklamaları başlatıldı. Bu durumdan sorumlu kişi polis soruşturması sırasında da gereken proleter devrimci direnişi gösteremedi. Bu yüzden aralık 1953'de MK kararıyla sorumlu görevden uzaklaştırıldı. Teşkilât sekreterliğinin aymazlığı ve sonra da poliste direnemeyişine karşın TKP'de baş sorumlu durumunda olanların ve tabandaki militanların poliste olsun, cezaevinde olsun, en ağır koşullar altında, örnek davranışları yüzünden egemen çevreler umdukları sonuçları elde edememşilerdir. TKP solda tek muhalefet partisi olarak saygınlığını sürdürmüştür.

1953 yılında Menderes iktidarı 168 kişilik TKP davasını sahneye koydu. Partiyi yargılayan askerî mahkeme yüzün üstünde sanığı ağır hapis cezalarına mahkûm etti.

On yıllık DP iktidarı yılları parlamenter faşizmin terörünün en yoğun olduğu yıllardır.

Dördüncü dönem 1960 ilâ 1961 arasındaki dönemdir. Bu dönemin başlangıç noktası 27 Mayıs hareketidir. Bu hareket ile işbirlikçi sermaye ile feodal mütegallibenin parlamenter politika alanında baş temsilcisi durumunda olan DP iktidardan düşürüldü. Bu partinin, iktidarda kaldığı on yıl boyunca uyguladığı politika, temsil ettiği asalak sınıfların çıkarlarını savunan, emekçi halk düşmanı bir politikaydı. Dış politikaları ABD uyduluğu politikasıydı. Bununla birlikte 27 Mayıs hareketi anti-emperyalist nitelik taşımaz. Çatışma orduda ve devlet kurumlarında egemen olan bürokrasiyle ekonomiye hükmeden ve parmentoda egemen bulunan işbirlikçi kapitalistler ve büyük toprak sahipleri arasındaydı. Bürokrasiyle DP arasında, dış politikada kayda değer bir anlaşmazlık yoktu. Bürokrasi, işçi, köylü, emekçi yığınlarına yabancı asalak bir zümre olduğundan, 27 Mayıs, emekçi halka da elle tutulur herhangi bir yarar sağlamadı.

«Atatürkçülük»den çok söz edilmesine karşın 27 Mayıs hareketi küçük burjuva radikal bir çözüm de getiremedi. İşbirlikçiler, ABD emperyalizminin de desteğiyle, zaten türdeş bir grup oluşturmayan 27 Mayıs'çıları kısa zamanda bölüp tecrit ettiler. Ve Filipin tipi demokrasiyi yeniden tezgâhladılar. Yeni Anayasa'nın oylanmasından sonra işbirlikçilerin egemenliğindeki parlamento bağımlı kapitalist sömürü düzeninin bekçiliği görevini yeniden üstlendi. Egemen güçler daha tehlikeli olabilecek yeni 27 Mayısları önlemek için bazı önlemlere başvurdular. Silahlı Kuvvetlerin üst kademesiyle

büyük sermaye çevreleri arasında sıkı bağlar kurmak amacıyla OYAK gibi ,Vakıflar gibi birtakım kurumlar oluşturdular.

Bu dönem, bağımlı kapitalizmin önemli gelişmeler gösterdiği dönemdir. Emperyalist tekellere bağımlılık koşullarında sanayi alanında zaman zaman görülen hareketlilik, gerçek sanayi kalkınma değildi. Her kurulan yeni fabrika, genellikle ithal edilen ilkel ve ara malları işlediğinden, dışa bağımlılığı arttırıyordu. Böylelikle Türkiye'nin döviz açığı yıldan yıla artış gösterdi.

Bununla birlikte 27 Mayıs, onu yapanların niyetlerini aşan olumlu sonuçlar vermiştir. Uzun yıllar baskı altında tutulan sosyalist birikim, 1961 Anayasası'nın yasalaşmasıyla sınırlı bir demokratik özgürlük ortamına kavuşulunca bir ölçüde gün ışığına çıkma olanağı buldu. Bu birikim onyıllar boyunca verilen proleter devrimci mücadelenin ürünüydü. 1961 Anayasası işçi sınıfına siyasî ve meslekî örgütlenme alanında bazı sınırlı haklar getiriyordu. İşçi sınıfı sayıca çoğalmakta ve güçlenmekteydi. Toplumsal güçler dengesinde ağırlığı gittikçe belirgin bir hal alıyordu.

Egemen güçlerin, Amerikan uzmanlarının yardımıyla, kendi denetimleri altında geliştirdikleri Amerikancı sarı sendikacılık içinde bir anti-tezin belirmesi ve gittikçe güç kazanması bu döneme raslar. TÜRK-İŞ'in temsil ettiği sarı sendikacılığın bağrında sola açık bir sendikal hareket belirdi. İşçi tabanının baskısıyla ortaya çıkan bu akım, TÜRK-İŞ'e kıyasla daha dürüst bir sendikacılığı temsil ediyordu. Bu hareketin ileri gelenlerinden bazıları TİP'in kurucuları oldular. Bu sendikal hareket zamanla gelişti ve sonunda DİSK kuruldu.

Bu dönemde TİP'in kurulması ve ardından bir grup sosyalistin katılmasıyla bu partinin hızlı gelişme göstermesi olsun, DİSK'in ayrı bir işçi konfederasyonu olarak işçi hareketi içinde yerini alması olsun, sosyalist literatürü legal olarak yayınlama olanaklarının yaratılması ve sonunda sosyalizmin bilimini eylem kılavuzu bilen Türkiye proleter devrimci hareketinin ortaya çıkarak tarihsel gelişmeyi etkiler duruma gelmesi olsun, sosyalistlerin, tüm ilericilerin demokrasi uğruna karış karış verdikleri mücadelenin sonucudur.

Bu dönemde Türkiye solunda belli başlı bir iki akım belirdi: TİP yönetiminin temsil ettiği parlamenterist akım, ve bunun karşısında görüşlerini «Türk Solu» ve «Aydınlık - Sosyalist Dergi»de yayınlayan proleter devrimci akım.

TİP yönetimi, bir siyasî parti çatısı altında siyasî eylemde bulunma olanağına sahipti. Proleter devrimci hareketin ileri gelenlerinin çoğu geçmişte ünlü 141'inci maddeden hüküm giymiş ve uzun yıllar hapis yatmış kimseler olduklarından ve anti-demokratik yasalar böylelerine her çeşit parti faaliyetini yasakladığından, bunlar bir parti olarak ortaya çıkamazlardı.

TİP yönetiminin temsil ettiği akımı «parlamentarist» diye nitelendirdik. Gerçekten bu grup Türkiye'deki Filipin demokrasiciliği oyununu, eksiklikleri olsa da, bir burjuva parlamenter düzen sayıyor ve işçi sınıfı partisinin bu düzende seçim kazanarak iktidara geleceğine ve sosyalizmi kuracağına inanıyordu. Proleter devrimci hareketin sözcüleri ise, sömürülen ülke Türkiye'de düzenin burjuva demokrasisi olamayacağı, toplumun önündeki devrimci adımın Demokratik Devrim olduğu,

Türkiye emperyalist veraset altında olduğuna göre bu Demokratik Devrimin kaçınılmaz olarak bağımsızlık uğruna mücadeleyi içereceği, onun için toplumun önündeki ileri adımın Millî Demokratik Devrim olduğu görüşünü savunuyorlardı. Bu çevreye göre Sosyalist Devrim, sosyalist kuruluş, ancak Millî Demokratik Devrimin belli başlı görevleri yerine getirildikten sonra gerçekleşebilirdi. Ve bu devrim ancak işçi sınıfının önderliğinde toplumdaki tüm ulusal ve demokratik sınıf ve zümrelerin katılmasıyla başarıya ulaşabilirdi. Onun için doğru slogan «Sosyalizm Yolunda Tam Bağımsız Gerçekten Demokratik Türkiye» sloganıydı.

Bu strateji Türkiye'deki elli yıllık devrimci işçi sınıfı hareketinin asgarî programıyla uygunluk halindeydi.

Millî Demokratik Devrim stratejisini benimseyenler, parlamenter mücadeleye sırt çevirmemekle birlikte, bu mücadelenin abartılmasına karşıydılar. TİP yöneticilerinin 1965 seçimlerinde milletvekili seçildikten sonra parlamentoya kapanıp vakit öldürmelerini eleştirdiler. Proleter devrimcileri için asıl eylem alanı fabrikalarda işçilerin, tarlalarda köy emekçilerinin içindeydi.

TİP yöneticileri tarihsel geçmişten söz ederken Osmanlı Sosyalist Fırkasından, İştirakçı Hilmi'den, Esat Adil'den söz ediyorlardı, *III.* Enternasyonal çizgisini izleyen bir akımla bağları olamayacağını ısrarla belirtiyorlardı. Ve bu sözleri sadece hukukî düşüncelerle alınmış bir önlem değildi. Gerçekten bunlar İştirakçı Hilmi'lerin, Esat Adil'lerin sosyalizminin sürdürücüleriydiler. Buna karşılık proleter devrimcilerin saflarında yarım yüzyıllık devrimci işçi hareketinin tarihinde yeri olan Reşat Fuat, Mihri Belli, Şevki Akşit gibi arkadaşlar vardı. Bunların tarihsel geçmişe karşı tutumları parlamentaristlerinki gibi olamazdı.

Bu iki akım arasında polemik kaçınılmazdı. Proleter devrimciler, bu polemiğin düşmanca çatışmaya dönüşmemesini tüm Türkiye solu için doğru devrimci çizginin saptanmasına katkı niteliği taşımasını ve TİP çatısı altından bölünmelere varmadan bir diyalog biçiminde sürmesini istediler. Ve bu yolda çaba harcadılar. TİP yönetimi bizimkinin tam tersi olan tasfiyeci bir tutumu benimsedi. Bu dönemde Türkiye solunda ilk bölünme böyle başlamıştır. Bu ilk bölünmenin başlangıcı TİP saflarındaki proleter devrimci grubun temsil ettiği sol muhalefete katılan TİP üyelerinin partiden çıkarılmasıyla olmuştur.

Burada bir noktaya değinmeden geçmeyelim. Olaylar göstermiştir ki TİP yöneticilerinin proleter devrimci geçmişi reddetme durumu ve o geçmişe bağlı kalanlara karşı düşmanca bir tutuma girmeleri kesin olarak yanlıştı. Bu yanlış tutum, başlangıçta hızlı bir gelişme gösteren TİP'in 12 Mart arifesinde neredeyse bir tabelâ partisi durumuna düşecek kadar güçsüzleşmesine neden olmuştur. Oysa TİP yönetiminde başı çekenler bu tarihsel geçmişten tüm kopuk kimseler değillerdi. Olmadıkları içindir ki sadece sendikacıların önderliğinde bir parti iken hiç bir varlık gösterememiş olan TİP, Aybar'ların, Boran'ların 1962'den sonra yönetime gelmeleriyle büyük bir canlılık gösterdi ve uzunca bir süre parlamenter politika alanında Türkiye Solunun Tek Sosyalist Partisi olarak solun tüm sağlam çevrelerince içtenlikle desteklendi.

1960-1971 döneminde Türkiye'de «TKP» adını kullanan herhangi bir ögrüt yoktu. Burada Doğu Berlin

siyasî mülteci grubunu hesaba katmıyoruz. Bu grubun, hele o dönemde, Türkiye'de hiç bir etkinliği yoktu.

Adlar zamanla nitelik değiştirir. Marks ve Engels 1847'de kaleme aldıkları Manifesto için «Komünist» sıfatını kullandılar. Oysa aynı yüzyılın ikinci yarısında kurulan Marksist partiler kendilerini «Sosyalist» olarak nitelendirdi. Engels'in Manifestoya yazdığı Önsöz'de belirttiği gibi, geçen yüzyılın ortalarında «sosyalist» sözcüğü daha çok hayalî sosyalistlere yakıştırılan bir sıfattı. Marks ve Engels bu nedenle örgütlerini adlandırırlarken «komünist» sözcüğünü kullanmışlardı. Yirminci yüzyılın başlarında revizyonistlerin İkinci Enternasyonale hâkim olmalarıyla «sosyalist» sözcüğü bir kez daha anlam değiştirdi. Onun için Lenin, 1913'de RSDİP'den ayrılarak Bolşevik fraksiyonuyla ayrı bir parti kurduğu zaman bu partiyi «Komünist Partisi» olarak adlandırdı.

Bugün dünyada kendisine «Komünist Partisi» sıfatını yakıştıran hatta sonuna bir de «ML» ekleyen, bu ada lâyık olmayan nice örgütler var. Bunların bu adı kullanmış olmaları gerçek niteliklerini değiştirmez. Bu dediklerimiz Doğu Berlin mülteci grubu için de geçerlidir.

Sorun şu ya da bu adı kullanmak veya kullanmamak değildir. Sorun proleter devrimci çizgiyi saptayabilmek, onu yürekle izleyebilmektir. Geçmişte sağlam ne varsa ona içtenlikle dayanmak, onu gerçekten temsil etmektir, sorun.

Bu Önsöz'ü sona erdirmeden, 12 Mart dönemi ve bugünkü durum konusunda birkaç söz söylemenin gereği var. 1960-1971 döneminde proleter devrimci ha-

reket siyasî çizgisini doğru olarak saptamıştı. İlkten öğrenci gençliğin militan çevreleri tarafından benimsenen bu çizgi, bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi yoğunlaştıkça işçi-köylü tabana yayılmaya, ve hareket bir emekçi tabana dayanmaya başladı. Parlamento'da egemen olan dolayısıyla hükümeti elinde tutan işbirlikçi sermaye ve büyük toprak ağaları ortaklığı önemli ölçüde tecrit edilebilmişti. AP iktidarı küçük burjuva bürokrasisinin denetimindeki devlet kurumlarını kendi emrinde birer baskı aracı olarak kullanamaz duruma düştü. 141 ve 142'nci maddeler hâlâ Ceza Kanununda yerlerini koruyorlardı ama bu maddeler artık fiilen uygulanamaz olmuştu.

Filipin demokrasiciliğinin sınırlı özgürlük ortamında bile, proleter devrimci hareketimizin, tüm engellemelere karşın, yığınlar içinde kök salacağı, gittikçe güçleneceği ve Türkiye'nin kaderinin tayinin de söz sahibi olacağı açıkça görülüyordu. Bu durumda faşist cephe yasadışı mücadele yöntemlerinden medet umdu. Başından beri lüks saydıkları ve karşı oldukları 1961 Anayasası'na büsbütün tahammül edemez oldular. Anayasa'yı resmen kaldıracak güçleri yoktu. Gizli terör örgütlerini harekete geçirdiler. Genç devrimcileri birer birer öldürtmeye başladılar. 12 Mart arifesinde siyasî cinayetler birbirini izledi. Katiller ellerini kollarını sallayarak serbest dolaşıyorlardı. Birteki hakkında bile ciddî bir kovuşturma yapılmadı. 12 Mart faşist darbesinin bahanesi olan «anarşi» böyle tezgâhlanmıştır.

Devrimciler faşist cephenin bu saldırısı karşısında meşru savunma durumuna geçtiler.

12 Mart'tan önce illegal teröre başvuran, 12 Mart'tan sonra bu terörü resmiyete bindiren egemen işbirlikçi çevrelerin ve yabancı akıl hocalarının hesabı açıktı: Devrimci hareketi sindirmek, hiç değilse onu oyalamak,

esas hedefe, ABD emperyalizmine karşı mücadeleden alakoymak, semer dövdürmek, böylelikle emirlerinde bildikleri ordunun müdahalesini gerçekleştirmek, illegal terörden legal teröre geçmek, açık faşizme tırmanışı tezgahlamak, devrimci hareketi ezmek, tüm demokratik güçleri sindirmek, Türkiye'yi dikensiz gül bahçesine çevirmek.

Bu hesap, sonunda pazardan geri dönmüştür. Halkımızın binbir alanda binbir biçimde beliren faşizme karşı direnişi karşısında faşist cephe gerilemiştir. Devrimci güçler sindirilememiş, bu CIA planı, hiç değilse şimdilik amacına ulaşamamıştır.

Ekim 1973 seçimlerinde faşist cephe partilerinin yenilgiye uğratılması ve siyasî demokrasiye bağlı dönüşümcü bir parti kimliğiyle seçim kampanyasını yürütmüş olan CHP'nin en güçlü parti olarak ortaya çıkması, halkımızın faşizme karşı direnişinin bir belirtisidir.

Seçimlerden bu yana üç yıl geçti. Bu yeni dönem 12 Mart öncesinin Filipin demokrasiciliği koşullarına geri dönüş değildir. O zamandan beri Türkiye'de üretici güçler önemli ölçüde gelişti, başta işçi sınıfı, emekçi yığınların bilinç düzeyi eskisiyle kıyaslanmayacak ölçüde yükseldi. Bugün Bir Mayıs İşçi Bayramını kutlamak için yarım milyon işçi İstanbul'un Taksim meydanını dolduruyor. Yüzbinlerce işçi DGM denen faşist kuruluşların yasalaşmasına karşı çıkmak için beş gün süreyle siyasî direnişe geçebiliyor. Bugün Türkiye'nin en ücra dağ köylerine devrimci fikir ulaşmıştır. Bu devrimci gelişme karşısında emperyalizmin işbirlikçileri artık ülkeyi yönetemez duruma düşmüşlerdir. Bunun hergün yeni kanıtlarıyla karşılaşıyoruz.

Böyle koşullarda 12 Mart öncesinin sahte demokrasicilik oyunu oynanamaz. Filipin demokrasiciliğinin birinci koşulu, halkın çoğunluğunun, işbirlikçi sömürücü

sınıflarının çıkarlarını en iyi temsil eden siyasî partiyi (ki bu parti Türkiye'de AP'dir) seçim yoluyla iktidara getirecek kadar siyasî bilinçten yoksun bulunmasıdır. Bu koşul Türkiye'de yoktur bugün. Bu koşulu yeniden yaratma çabaları vardır. Bunlar boşa çıkacaktır.

Türkiye bir dönüm noktasındadır. Ya demokratik güçlerin üstün gelmesiyle bağımsızlığı ve tüm ulusal ve demokratik sınıf ve zümrelerin siyasî gelişmeyi güçleriyle orantılı olarak etkileyebilecekleri demokrasiyi gerçekleştireceğiz ve Türkiye toplumunu sosyalizm yolunda ilerleteceğiz, ya da emperyalizmin desteğinde faşist cephenin baskınını yapmasıyla Türkiye açık faşizmin karanlığına gömülecektir.

Biz Türkiye toplumunun kaçınılmaz olarak bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm yolunu tutacağına inanıyoruz. Çünkü bu toplumda ilerici güçler gerici güçlerin topunu yenilgiye uğratacak güçtedir. Çünkü tarih tekerleği ileriye doğru dönüyor, sosyalizm doğrultusunda.

DEVRİMCİ GEÇMİŞİMİZİ TAHRİF ETTİRMEYECEĞİZ (*)

(İ. Bilen'in Broşürüne Cevap)

Bilindiği gibi kendine «Türkiye Komünist Partisi» («TKP») adını yakıştıran bir mülteci grubu var yurt dışında. Bu grubun radyo istasyonu var, basın organları var, yayını var.

«TKP» bu olanakları ile Türkiye'deki proleter devrimci harekete yön verdiği iddiasındadır. Nerede bir emekçi direnişi olsa, nerede emperyalizme ve faşizme karşı bir çıkış olsa, bunlar ona sahip çıkıyorlar, kendi eylemleri imiş gibi gösteriyorlar. Dışarıda kendilerine inanan olur mu bilemeyiz? Ama Türkiye'de bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinin içinde olanlar için böyle bir iddia gülünçtür. Bu mülteci grubunun bir başka marifeti de Türkiye solunda kendinden gayri kim var kim yok ona kara çalmak, çamur atmaktır.

Biz uzun süre bu grup üzerinde durmayı gereksiz saydık. «Ateş olsalar boyları kadar yer yakarlar» dedik.

(*) Bu yazı ilk kez Emekçi'nin 18-19'uncu sayısında yayınlandı. Yazı gözden geçirilmiştir.

«Kısır polemiklere girmeyelim, bizantinizme düşmeyelim» dedik. Olaylar öyle gelişti ki, artık bu tutumu sürdürmemek gerekir diyoruz.

«TKP genel sekreteri» diye tanıtılan mülteci grubunun baş sözcüsü İ. Bilen imzasını taşıyan dışarda basılmış «Çetin Savaş» adlı bir broşür elimize geçti.

Broşür İ. Bilen'in iki konuşmasını içeriyor. Konuşmalar kısmen Türkiye'de proleter devrimci hareketin tarihsel geçmişi ile ilgili. Burada çizilen tablo gülünç abartmalar içeren, adı sanı duyulmamış kimseleri şişiren, tarihe mal olmuş proleter devrimci hareket öncülerine en çirkin biçimde söven gerçeğe aykırı bir tablo.

Birkaç örnek: Broşürde Çerkez Ethem hemen hemen Mustafa Suphi ayarında bir devrimci sayılır. Bu Çerkez soylusu daha çok Meclisteki sağcı ilerici gruba dayanıyordu. Bir ara Sovyetler Birliğini öven nitelikte sarfetmiş olduğu sözler fazla bir değer taşımaz. O günlerde sağcı general Kâzım Karabekir Paşa bile orduya yayınladığı genelgelerde Kızıl Ordu'ya övgüler diziyordu. Çerkez Ethem'in savaşın ilk döneminde cephe gerisinde patlak veren isyanların bastırılmasında önemli katkıları olmuştur. Ama sonunda emperyalizmin maşası istilacı Yunan ordusuna sığınmakta selâmeti buldu. Kendisi ve adamlarından bir kısmı gidip Atina'ya yerleştiler ve bir daha dünya devrimci hareketine ne kendisi ne de çevresi en ufak bir ilgi göstermedi. Kariyerini böylesine şerefsiz bir biçimde sona erdirmiş olan Çerkez Ethem'in adını Mustafa Suphi ve arkadaşlarıyla aynı solukta ağıza almak devrim şehitlerimizin anısına saygısızlıktır. Bilen, Mustafa Suphi'ci geçiniyor ama gene de bu saygısızlığı yapıyor. (Sayfa 14 - 15)

Övdüğü, sahip çıktığı Mustafa Suphi için böyle; ya öteki proleter devrimciler için ne diyor İ. Bilen?

Şefik Hüsnü için özetle söyledikleri şunlar:

«Şefik Hüsnü Değmer hiç bir zaman marksist-leninist olmamıştır. Bölücü idi, oportünüstti ve karyeristti. Eline fırsat geçtikçe parti içinde zorbalık yapmıştır.» (Sayfa 23)

«Bu partinin (TİÇSF) içinde Sadrettin Celâl Antel, Ethem Nejat gibi komünisiler de vardı. Ve Şefik Hüsnü ile bunlar arasında devamlı savaş geçmiştir. S. C. Antel ve Ethem sosyalist örgütlerin cephe birliğini (...) savunuyordu. O zamanki Sosyalist Parti ile eylem birliğini ileri sürmüşlerdi. Sosyalist Parti Genel Sekreteri Mustafa Fazıl Çöl (...) Şefik Hüsnü'nün eylem birliğine karşı olduğunu (...) belirtiyor. Şefik Hüsnü bu bölücülüğünü 1945'de daha açık ortaya koymuştur. (...) İki legal partinin birleşmesini engellemiştir. Açıkçası sosyalist hareketi bölmüştür.» (Sayfa 24)

«Şefik Hüsnü, hiç bir zaman M. Suphi'yi partimizin kurucusu olarak tanımamıştır. Onu hiç bir zaman sevmemiştir. (...) Partinin birçok işçi sınıfından gelme militanlarına karşı zebanice davranmıştır. Bu adam, Parti kadrolarını kırmakla polise, burjuvaziye yardım etmiştir. (Sayfa 24)

«Ş. Hüsnü, hiç bir duruşmasında, çıkıp: Ben Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesiyim, hatta parti üyesiyim dememiştir.» (S. 26)

«1946 tutuklamasında polisin eline iki çuval dolusu gizli belgeler vermiştir.» (S. 27)

Ve daha neler neler...

«Sövgü, kanıtı bulunmayanların kanıtıdır» demiş Lenin, doğru söylemiş. Tüm ömrünü Türkiye emekçilerinin davasına adamış, işkence odalarından, zindanlardan alnının akı ile proleter devrimci şerefine gölge düşürmeden geçmiş ve sonunda 72 yaşında sürgünde ölmüş

Şefik Hüsnü Değmer arkadaşımızı, tam kırk yıldır sosyalist ülkenin güven ve rahatlığı içinde dışardan maval okuyan Bilen gibi birine karşı savunmak bir bakıma küçülme olur. Ama öte yandan, genç kuşaklar için hareketimizin tarihine mümkün olduğu kadar (ki bu imkân bugünün koşullarında sınırlıdır) ışık tutmak da bir görev olarak karşımıza dikilmektedir.

«*Şefik Hüsnü hiç bir zaman marksist-leninist olmamıştır*» diyen kimse dolayısı ile «*TKP marksist-leninist bir örgüt olmamıştır*» demektedir. On yıllar boyunca marksist-leninist olmayan bir liderin bulunduğu bir örgüt nasıl marksist-leninist olabilir?

Böyle bir iddiayı ileri süren kimse dolayısı ile III. Enternasyonali suçlamaktadır. Çünkü Ş. Hüsnü uzun yıllar III. Enternasyonal'in İcra Komitesi üyeliği yapmıştır. Ve bugün Şefki Hüsnü'ye böylesine saldıranlar o günlerde ona yaltaklanıyorlardı. Ve muhalefetleri kapalı kapılar ardında dedikodulardan öteye gitmiyordu.

Ethem Nejat ile Sadrettin Celâl Antel'in adlarını birlikte anmak, ikisini aynı sepete koymak ve bu ikisi ile Şefik Hüsnü arasında uzlaşmaz çelişkiler vehmetmek de yanlıştır.

Ethem Nejat'ın adı hareketimizin tarihine altın harflerle yazılıdır. Onun adı ancak kendisi gibi devrim şehidimiz olan Mustafa Suphi ile aynı solukta anılır. Ethem Nejat ile Şefik Hüsnü arasında bir görüş ayrılığı olduğu yalandır, olsaydı Ethem Nejat İstanbul örgütünün temsilcisi olarak Bakû kongresine gönderilmezdi. Şefik Hüsnü ile Mustafa Suphi arasında, hiç karşılaşmamış olan bu iki öncü arasında, kan davası vehmetmek ve bunu yaymak da kasıtlı bölücülüktür.

Mustafa Suphi'nin Birinci Kongre'ye sunduğu raporda Şefki Hüsnü'nün önderliğindeki İstanbul örgü-

tünden şöyle söz edilmiştir: «İstanbul'da arkadaşlar tarafından «KURTULUŞ» adında bir derginin yayınlanması başarılmıştır. (...) Bu dergide Üçüncü Enternasyonal ile birlikte çalışıldığı açıkça yazılmaktadır ki, Kongremiz bu gazetenin kurucu ve yazarlarından bazılarını faaliyeti içine almakla şeref duymaktadır.»

Bu sözler 1920 Eylülünde sarfedilmiştir. Şefik Hüsnü grubunun kongreye katılmasını Mustafa Suphi şeref saydığını açıkça belirtmektedir. İki lider arasındaki yoldaşlık ilişkisinin bir belirtisidir bu. Hareketin ülke ölçüsünde tek örgüt çatısı altında birleştirildiği bir dönemde başka türlü olamazdı. Mustafa Suphi ile Şefik Hüsnü arasında kan davası olduğunu iddia edenlerin yalan söyledikleri açıktır. Mustafa Suphi bu sözleri sarfettikten dört ay sonra arkadaşları ile birlikte şehit edildi. Bu dört ay içinde iki lider arasındaki ilişkiyi olumsuz biçimde etkileyebilecek herhangi bir gelişme olmamıştır.

Sadrettin Celâl Antel'e gelince: Antel daha 1920'lerde tasını tarağını toplamış, siyasî hareketle her türlü bağını kesmiştir. Burjuva iktidar kendisine görev vermiştir. Üniversitenin özerk olmadığı, Profesör tayinlerinin Millî Eğitim Bakanının imzası ile yapıldığı bir dönemde üniversitede profesörlük yapmıştır. Kendisinin de teslim ettiği gibi derslerinde Kemalist devrimin erdemlerini anlatmış ve sonunda emekli olmuş bir kimse idi. O her zaman devrim yolundan sapmamış olan gençlik arkadaşı Şefik Hüsnü'ye saygısını sürdürmüştür. Ünlü TAN gazetesi saldırıya uğramadan önce takma adla başyazılar yazmıştır. Halim selim bir adamdı. Kendisinden daha fazlası beklenemezdi. Şefik Hüsnü de bu düşünce ile ona karşı hoşgörü ile davranmıştır. Şimdi Bilen, Antel'i büyük marksist-leninist olarak lanse etmeye kalkıyor. Tek başına bu bile mülteci grubunun tarihî

dayanak bakımından yoksulluğunu kanıtlamaya yeter.

Şefik Hüsnü, 1946'da tabanın zorlaması ile TSEKP'ni kurmuştur. Legal eylem burjuva devletin savcılığından ve cezaevi müdürlüğünden dosdoğru sosyalist parti liderliğine gelmiş olan Esat Adil'e bırakılamazdı. Burada birleşme olacaksa ancak proleter devrimci hareket tabanının kabul edebileceği şartlarda birleşme olabilirdi. Esat Adil'ci kesilmiş birkaç aklı evvelin değil. Bilen, burada da Esat Adil'cilerin ağzı ile Şefik Hüsnü'ye saldırmakla kaç paralık proleter devrimcisi olduğunu gösteriyor.

Şefik Hüsnü 1920'lerde «sosyalist» Hilmi ile birleşmeyi reddetmiş! Reddetmiş ise doğru yapmıştır. Hilmi'nin karışık biri olduğu, bilimsel sosyalizm ile bir ilişiğinin olmadığı artık saptanmıştır. Sol kanatta cephe birliği için çalışmak elbette ki gereklidir ancak böylesi ile birlik olmaz. Hilmi o zamanki İkinci Enternasyonal'e oynamakta idi. Bilen, Mustafa Fazıl Çöl gibilerin tanıklığına dayanarak Şefik Hüsnü'ye karşı çıkmakla «sosyalist» Hilmi'nin kampında yer alıyor.

Mülteci grubunun Şefik Hüsnü'ye, Mihri Belli'ye bir yandan veryansın ederken öte yandan Reşat Fuad'a sahip çıkması da kimseyi kandıramayacak olan acemice bir taktiktir. Şefik Hüsnü, Reşat Fuat ve Mihri Belli temel sorunlarda her zaman görüş birliği halinde oldular. Reşat Fuad kendine «TKP» adını takmış olan mülteci grubunun ilk elebaşısı Yakup Demir'e karşı daha da kesin davranılmasından yana idi. Şefik Hüsnü, koşullar gözönünde tutularak Yakup Demir hakkındaki kararın ılımlı olması gerektiği görüşünde idi. Onun önerisi ile Y. Demir (1951-53 TKP ilk tahkikatı sırasında poliste gereken direnişi gösteremediği ve 173 sayfalık ifade verdiği için) sadece sorumlu görevden uzaklaştırılmakla yetinildi.

Broşürde «*Partiye Mihri Belli'yi getiren Şefik Hüsnü'dür*» denilmektedir. Bu da gerçeğe aykırıdır. Mihri Belli 1943 yazında Şefik Hüsnü ile ilk karşılaştığı zaman altı yıldan beri hareket içinde idi. 1940'dan beri Türkiye'de çalışıyordu. Ve çoktan sorumlu durumunda idi.

Şefik Hüsnü'nün demokratik merkeziyetçiliğe (parti içi demokrasiye) aykırı tutumunda olduğu «zebanice davrandığı» iddiası da adi bir yalandır. Şefik Hüsnü her kendine güvenen sorumlu yönetici gibi alçakgönüllü idi. Yoldaşları ile, özellikle işçi militanlarla en içten, en verimli ilişkiler kurmayı bilirdi. Bu bakımdan o, öteki arkadaşlarına örnek olmuştur. Ama sınıf düşmanı karşısında gururlu idi. Bu gururu harekete raslantı olarak girmiş olan maceracıları, arrivistleri, tüm yabancı unsurları ezmiştir. Öyle anlaşılıyor ki Bilen bunu affedemiyor. Ve ölümünden bunca yıl sonra bu büyük proleter devrimcisine çamur atarak öc alıyor.

Şefik Hüsnü'nün hiç bir duruşmasına çıkıp: «Ben Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesiyim» demediği doğrudur. Bir yığın yalan içinde tek doğru bu. Ama Şefik Hüsnü poliste de aynı ifadeyi vermiştir. Bilen, devrimci kuralın, hem poliste hem mahkemede örgütün herhangi bir organının tek üyesi hakkında bile sömürü düzeninin polisine, yargıcına bilgi vermemek olduğunu bilmez mi? Kendisi bu kurala uymasa da bilir. Bilen, İzmir tutuklamasında en ufak bir direniş göstememiş, polise tam bilgi vermiştir. Aynı davada işkence altında devrimci şerefini korumasını bilen ve konuşmayan Hikmet Kıvılcımlı'ya düşman kesilişi bu yüzdendir. Konuşan konuşmayanın önünde ezilir. En yakını olsa bile onu affetmez ona düşman kesilir. Zayıf insanlar için bu yasadır. Bilen, işte böyle bir kompleksin içinde payesine erişemeyeceğini iyi bildiği sınan-

mış proleter devrimcilerine saldırıyor. Bilmeden ki, Türkiye sahipsiz köy değildir. Bilmeden ki, Türkiye bugün onun tanımış olduğu kırk yıl önceki Türkiye'den devrimci bilinçlenme bakımından çok daha ilerlerdedir. Ve bu Türkiye'nin prolcter devrimci hareket tarihini karalamak amacıyla yurtdışından postalana yalan ve iftira broşürlerinin etkinliği olamaz.

Broşürde, 1946 tutuklamasında Şefik Hüsnü'nün evinde ele geçirilen kitap ve kâğıtların kovuşturmayı yürütenlerin işini kolaylaştırdığı söylenmek istenmektedir. Bu da gerçeğe aykırıdır. En mütevazi bir kitaplığı olan bir kimsenin polis evini bastı mı çuval çuval kitap alır götürür ve ardından serbestçe satılan kitaplar için «gizli yayın ele geçirildi» der. 1946 tutuklamasında Şefik Hüsnü'nün poliste davranışı örnek bir davranış olmuştur. Tahkikatı yürütenlerin bilmemesi gereken tek sözcük onun ağzından çıkmamıştır. Altmışını geçmiş bu savaşçıyı konuşturmak için tam on yedi gün ayakta uykusuz tutmaları sonuç vermemiştir. Sömürü düzeninin savunucuları Şefik Hüsnü'yü bu yoldan yıkamayınca dolambaçlı yoldan onun aleyhinde bir kampanya başlattılar. Evinde ele geçirilen «Akıl Defteri»nin kovuşturmayı kolaylaştırdığı yalanını yaydılar. Bazı salon sosyalistleri bu kampanyaya alet olmuşlardır. Mahkeme kararında bu defterin önemli bir kanıt gibi gösterilmeye çalışılması, Emniyet Teşkilâtının adam yıkma taktiğinden başka bir şey değildir. Bu taktik başarılı olmadı. Çünkü Türkiye proleter devrimcileri bu oyuna gelmediler.

Siyasî davalara karışmış tüm devrimcilerin bildiği gibi, mahkûmiyetler poliste verilen ifadelere dayanır. 1946 tevkifatı da bu bakımdan bir istisna değildir. Akıl Defteri'ni mahkûmiyetlerin dayanağı olarak göstermek gerçeği çarpıtmaktır. Uzun yıllar kavga kaçakları da

yılgınlıklarını bu Akıl Defteri ile örtmeye çabalamışlardır.

Broşürde Hikmet Kıvılcımlı için söylenen özetle şudur:

«Hikmet Kıvılcımlı'ya gelince, TKP içinde ayırıcılıktan, bozgunculuktan başka bir şey yapmamıştır. Bu adam manyaktı, kalpaznadı, zıpırın biriydi.» (S. 28)

«İzmir'de yapılan duruşmada TKP'yi savunmak şöyle dursun marksizmden uzak boşboğazın biri olduğunu ortaya koydu.» (S. 28)

«(1934'de) MAH (o zamanki MİT) bir kadın eliyle onu avladı. Nâzım'ın içeri düşmesi gene onun provokasyonundan gelmiştir. Donanmada «ayaklanma» çıkarma kışkırtması ondan gelmiştir. Planı gizli polis hazırlamıştı. Ama olayların gidişi provokatör ajanın da içeri alınmasını gerektirmiştir. Gene MAH'da gruplar çarpışmıştır.» (S. 28)

«General eskisi Madanoğlu, sonra tabiî senatör Acuner senatoda, 12 Mart olaylarından sonra bazı açıklamalar yaptılar Kıvılcımlı'nın, Mihri Belli'nin MİT ajanı olduklarını söylediler. Olaylar bunu doğrulamıştır.» (S. 29)

«12 Mart öncesi daha Genelkurmay Başkanı Cemal Tural zamanı ordu birliklerinde anti komünizme hız verilmişti. İşte tam o sıralarda Kıvılcımlı sık sık Deniz Harp Lisesine, kışlalara gidiyor konuşmalar yapıyor. Bu konuşmaları teype alınıyor ve ordu birliklerine dinletiliyor. (...) Kıvılcımlı Sovyet düşmanlığını, Çekoslovakya olayları sırasında «Türk Solu» Dergisinde bütün iğrençliği ile kusmuştur.» (S. 29)

Biz Kıvılcımlı'nın birçok görüşlerine katılmayız. *«Emekçi»* bu görüşleri eleştirmiştir. Ama biz son nefesine kadar Türkiye emekçilerinin davasını gücü yet-

tiğince gütmüş olan bu proleter devrimcisinin davaya bağlılığına, sınıf düşmanı karşısında direnişine saygı duyduk. Kıvılcımlı işkence odalarında her zaman yiğitçe direnmeyi başarmıştır. İşte Bilen'in affedemediği de budur. Bilen poliste çözülmenin kefaretini İzmir Mahkemesi önünde TKP'yi parlak söylevlerle savunarak ödediğini sanmıştır. Oysa bu ona düşmezdi. O buna lâyık değildi. Kıvılcımlı açık duruşmada en geniş demokratik çevrelere hitaben bir konuşma yapmıştır. Poliste reddettiği örgütü burjuva mahkeme önünde ele verme durumuna düşmemiştir. Davranışı bu bakımdan doğrudur.

1937'de Kıvılcımlı ile Nâzım Hikmet'in tutuklanmalarına ve sonunda arkadaşları ile birlikte mahkûm olmalarına varan kovuşturma, Nâzım Hikmet'in bir hatası yüzünden başlamıştır. Nâzım kendisini görmeye gelen bir Harbiyeliyi ajan sanmış ve Birinci Şubeye telefon ederek, «Şimdi de Harbiyeli kıyafetinde polisler mi göndermeye başladınız?» anlamında şeyler söylemiştir. Böylece uyarılan polis harekete geçmiş, Harp Okulunda arama yapılmış ve tutuklamalar başlamıştır. Nâzım uzun yıllar bu hatasının acısını çekti, en sert biçimde özeleştirisini yaptı. (İbrahim Balaban'ın Nâzım hakkındaki kitabına bak). İ. Bilen'de bunu pek iyi bilir. Ama kendini kurtaramadığı o kompleks onu bile bile yalan söylemeye itiyor.

«Olayların gidişi provokatör ajanın içeri alınmasını gerektirmiş!» Bir iki hafta değil, bir iki ay değil, bir iki yıl değil tam onüç yıl hapis yatmıştır Kıvılcımlı bu mahkûmiyet yüzünden. Ve o yılları sosyalist ülkenin güven ve rahatlığı içinde geçiren Bilen, Türkiye solunun bu alçakça iftirasına inanmasını bekliyor.

Bilen, Madanoğlu'dan «General eskisi» diye küçümseme ile söz ediyor. Madanoğlu 12 Mart döneminde

hapsedilen bir küçük burjuva radikalidir. O da, arkadaşları da açık faşist rejimin darbesini yemişlerdir. Bu yurtseverlerin faşizme karşı demokratik cephe saflarında yerleri vardır. Onlara durup dururken hakaret etmek en azından sorumsuzluktur.

Madanoğlu ve Acuner 12 Mart'tan sonra Kıvılcımlı ve Belli'nin MİT ajanı olduğunu Senato'da açıklamışlar. Böyle bir şey olmadığını Bilen'de bilir. Ama nasıl oluyor da böyle şeyler yazabiliyor? Bu, objektif olarak, MİT'in tehlikeli saydığı devrimcileri karalama taktiklerini uygulamasına yardımcı olmaktan başka bir şey değildir.

Bu, burjuvazinin ve ona alet olanların eski taktiğidir: Devrimci hareketi zayıflatmak için gücün yeterse önderleri yok et; eğer buna olanak bulamadınsa ya da önderi öldürmek uygun düşmüyorsa, onu etkisiz duruma düşürmek için durmadan iftira et, durmadan çamur at. Sosyalist geçinen sahteciler Marks'ı bile Bismark'ın ajanı olmakla suçlamışlardı. Ama o, bunu doğal karşılamıştı. «Savaşan parti her şeyle karşılaşabilir, bunlara hazır olmak gerek. Beni Bismark'ın ajanı olarak suçladıkları zaman hiç şaşmadım» diyor Marks. (P. L. Lavrov'a Mektup, 16 Haziran 1874).

Engels, Marks'dan şöyle söz eder. «Bir dava uğruna savaşanların düşman kazanmaması olanaksızdır. Onun da düşmanları vardı. Politik yaşamının büyük bir kesiminde Avrupa'da en çok nefret edilen, en fazla iftiraya uğrayan bir insandı. Ama o, iftiralara pek aldırış etmezdi. Dünyada iftirayı etkisiz bırakmış biri varsa, o da Marks'dır.» (Marks'ın cenaze töreninde okunmak üzere hazırlanan konuşma karalaması.)

Bu bakımdan Lenin'in kaderi de pek değişik olmamıştır. O da iftiraların en âdisine uğratıldı. Ekim devriminin arifesinde «sosyalist» Kerenski hükümetinin em-

riyle hareket eden güvenlik kuvvetlerinin Petrograd'ın altını üstüne getirerek aradıkları adam, Bolşevik Lideri Lenin değildi, «Alman emperyalistlerinin ajanı Ulianov» idi. Yakalasalardı «ajan» suçlamasıyla canına kıyacaklardı.

Sadece mülteci grubu değil, burjuvazinin bu aşağılık taktiğinden tekkecilik anlayışı ile yarar uman başka «sol» çevreler de var. Böyle bir tutum, devrimcilikten vazgeçtik, en ilkel ahlâka bile ters düşer.

Komünist sabıkalısı Kıvılcımlı, Deniz Harp Okulu'na, kışlalara gitmiş konuşmalar yapmış, doldurduğu teypler ordu birliklerinde dinletilmiş!! Ancak, Türkiye toprağına tam kırk yıl ayak basmayan, Türkiye gerçeklerinden tam anlamıyla uzak biri böyle bir yalan uydurabilir. Bunlar mülteci grubunu dostun düşmanın önünde gülünç duruma düşürmekten başka sonuç vermeyecektir.

Kıvılcımlı Sovyet düşmanlığını Çekoslovakya olayları sırasında «Türk Solu» dergisinde kusmuşmuş! «Türk Solu» başyazısında Çekoslovakya olayları sırasında Dubçek'çi, Otto Şik'çi çizgiye düşmeyen ve meseleyi proleter devrimci açısından koyma yürekliliği gösteren tek yayın organı oldu Türkiye'de. Kıvılcımlı'nın yazısı Derginin başyazısına ters düşse idi yayınlanmazdı.

Hem Kıvılcımlı Sovyet düşmanı olamazdı. O da Türkiye devriminin çıkarlarının (Dünyadaki tüm devrimler gibi) Sovyetler Birliği ve tüm sosyalist ülkelerle dayanışmayı emrettiğini pek iyi biliyordu. Bunu kanıtlayan bir sürü yazısı vardır.

Broşürde TSİP için söylenen şudur:

«İşte böylesi (Kıvılcımlı gibi) bir ajanı, sapığı TSİP yöneticileri kendilerine bayrak yapmışlardır. Kılavuzu bir karga olanlardan halka ne hayır gelir.

«Katkı» Dergisi Aralık 1974 sayısında TSİP üstüne bir açıklama yaptı. Bu partinin sözcülüğünü yapan «Kitle» gazetesinin Hürriyet Holding'in koltuğu altında icra-i sanat ettiğini yazdı. Fotoğraflar, belgeler bastı. TSİP'nin, merkezi New York'ta olan ve CIA'nın emrinde bulunan «Uluslararası İşçi Birliği»ne, bunun bir alt kolu olan «Orta Doğu İşçi Birliği»ne bağlı olduğunu somut verilerle göstermeye çalıştı.

«Ateş olmayan yerden duman çıkmaz derler.» (S. 30)

TSİP'in, çizgisini eleştirmek yok. Ona parmağınla çal karayı, Hürriyet Holding'in koltuğu altında de, CIA' ya bağlı de. Böylesine suçlamalar için «KATKI» Dergisi gibi sağlam (!) bir tanık göster. Öyle bir tanık ki karşısında akan sular durur.

Bilen, TİP'e de veryansın ediyor. (Söz konusu olan eski TİP'dir, konuşma yapıldığı dönemde yeni TİP henüz kurulmamıştı):

«Türkiye İşçi Partisi'ni alınız, devşirme, «Naylon örgütlere» dayanan bir parti idi. Bu partinin kapıları önüne gelene açıldı. Şişirme bir şey oldu. Partinin içi cadı kazanına döndü. Provokatörü, polis ajanı, ne kadar küçük burjuvaziden gelme profesör, yazar, avukat varsa hepsi doldular, kadrolara. Bunların kimilerinin gözleri Meclisteki sandalyelerde kaldı. İç kavgalar yedi bitirdi onu. Bir 12 Mart alıp götürdü bu partiyi.» (S. 44)

TKP'yi de beğenmiyor Bilen. Ama beğenmediği hakiki TKP'dir. Mülteci grubunun 1960'ların başlarında altı kişiyle yurtdışında kurduğu sahte TKP değil.

Şöyle diyor:

«Partimizin tarihi bize acı, çok korkunç deneyler öğretmiştir. 1951 tutuklamasını alınız. Baştan aşağı par-

ti tüzüğünün, leninci ilkelerinin çiğnenmiş olduğunu görüyoruz.» (S. 46)

Peki bu Bilen kendi «TKP»sini nasıl tanıtıyor okuyucuya:

Yüzbinlerin şehit düştüğü (!) Kurtuluş Savaşı'nda (S. 7), binlerce ve binlerce komünistin can verdiği (S. 9) çete savaşlarında Yeşil Orduya bağlı elli bin gerilla-çeteye (S. 11) kumanda eden savaş ateşi içinde doğmuş ve bu günde en sert savaşın en ön safında savaşan, bu uğurda durmadan kurbanlar veren bir örgüt... ve onun bu hayalî örgütü dışında herkes ajan, herkes provokatör.

Burada Lenin'in şu sözünü hatırlamamak elden gelmiyor: «Yalan sözler, yalana dayalı övünmeler manevî ölümdür, politik ölümün şaşmaz güvencesidir.» (*«Bu ne sahtecilik! Bizim gücümüz doğruyu söylemektir»* başlıklı yazıdan — Bütün Eserleri, cilt IX, sayfa 299.)

Türkiye'de her gün devrimciler öldürülüyor. İçlerinde Bilen'in mülteci örgütünden kimse yok. Zindanlar devrimcilerle doludur. İçlerinde mülteci gruba bağlı tek kişi yok. Devlet Güvenlik Mahkemeleri, normal Adliye harıl harıl devrimci yargılıyor. İçlerinde Bilen'in yolunda kimse yok.

Mülteci grubuna Türkiye proleter devrimci hareketini karalamak için olanaklar sağlayan sosyalist ülke ilgilileri Bilen'in bir Gogol müfettişi olduğunu, tek ayak üzerinde kırk yalan söylediğini bilmezler mi? Bilmemeleri olanaksızdır. Bilen'e Türkiye'de bir arkadaşın vaktiyle taktığı ad *«Peer Günt»* idi. Peer Günt, şu sebepsiz, durmadan yalan söyleyen İbsen'in kahramanı. Bilen'in bir sürü yalanını yakalamak için onunla bir iki gün konuşmak yeter derler, onu tanıyanlar. Oysa Kuzeyli komşularımız Bilen ile tam kırk yıldır konuşu-

yorlar. Sosyalist ülke emekçilerinin alın terinin sağladığı olanakları böylesine bir sahtekârlık içinde çarçur etmeleri üzücüdür.

Türkiye devrime gebe bir ülkedir. Bu devrim işçi sınıfının hegemonyası altında olacak ve Türkiye işçi sınıfı hakiki öncü birliğinin (sahtesinin değil) önderliği altında bu hegemonyayı devrimci savaşta örnek olarak gerçekleştirecek. Türkiye devrimi tüm sosyalist dünya ile, ulusal kurtuluş hareketleriyle, kapitalist ülkelerin işçi sınıfı ile dayanışma halinde başarıya ulaşacaktır. Çağımızda, Vietnam'dan Angola'ya kadar, Küba'dan Filistin'e kadar her devrim için bu böyledir.

Türkiye devrimcileri yaşanılan deneylerden sonra bu gerçeği daha açık olarak görmektedirler.

EMEKÇİ

MUSTAFA SUPHİ

Türkiye'de bilimsel sosyalizmi eylem kılavuzu bilen hareket, yarım yüzyılı aşkın bir tarihsel kökene dayanır. Birinci Dünya Savaşı'nı izleyen yıllarda Türkiye halkı emperyalizme karşı bir Ulusal Kurtuluş Savaşı verirken Türkiye işçi sınıfı, tarih sahnesinde yerini aldı. Bu örgütün, emperyalizme karşı savaşan millîci güçler safında büyük ağırlığı olmuştur.

Bunda baş rolü oynamış olan kişi Mustafa Suphi'dir. Genç proleter devrimci kuşaklar Mustafa Suphi'yi tanımak, onun proleter devrimci savaşçı niteliklerinden örnek almakla yükümlüdürler.

Mustafa Suphi, tarihin fırtınalı günlerinin adamıydı. 1883'de doğdu. Hukuk okudu. Eğitimini tamamlamaya gittiği Fransa'da daha çok iktisadî sorunlar ile ilgilendi. Paris Siyasî Bilimler Fakültesini bitirirken

sunduğu tez, Türkiye'nin tarım kredileri sorunu ile ilgilidir. Mustafa Suphi daha öğrenci iken gazeteciliğe başladı. Tanin gazetesinin Paris muhabirliğini yaptı.

1908'de yurda döndüğünde Türkiye toplumu «Hürriyet» hareketi dalgalanmaları içinde idi. Sonunda Abdülhamit'in 32 yıllık despotluğu son buldu. Halk «Hürriyeti» coşku ile karşıladı. Ama bu «Devrim» Türkiye'de sınıf mevzilenmesinde sözü edilecek bir değişiklik meydana getirmedi. Emperyalizme bağımlı komprador burjuvazi egemenliğini sürdürdü. Tarımsal bölgelerde de demokratik nitelikte herhangi bir kıpırdanma olmadı. Feodal ilişkiler sürdü gitti. Başa geçen İttihat ve Terakki Fırkası kadrosu daha çok Alman emperyalizmine eğilim gösterdi. Bu politika sonunda, Türkiye'nin olup bittiye getirilerek Dünya Savaşı'na sokulmasına varmıştır.

Yirmi beş yaşında genç aydın böyle bir siyasî ortamda gazeteci, üniversite öğretim üyesi olarak ülke sorunları üzerine eğildi. Bu dönemde halkçı eğilimleri olmakla birlikte, henüz marksizmi benimsememiştir. 1912'de bir darbe ile iktidara gelmiş olan ve ülkeyi sıkıyönetim altında tutan ittihatçılara karşı muhalefete geçiyor. «Millî Meşrutiyetperver Fırkası» adında bir siyasî parti kurma girişiminde bulunuyor. Bu amaçla «İFHAM» (Uyarı) gazetesini çıkarıyor.

Bu dönemde İttihatçıların karşısında asıl güçlü muhalefet Hürriyet ve İtilaf Fırkası'dır. Bu parti İngiliz, Fransız emperyalistlerine bağımlı kompradorların siyasî örgütüdür. Ve partiler yelpazesinde İttihatçıların sağında yer alır.

1913 yılında gittikçe bir askerî diktaya kayan İttihatçıların iktidarı, muhalefet ileri gelenlerini Sinop'a sürgün etti. Mustafa Suphi sürülenler arasındadır. Ancak onun durumu birçok bakımlardan öteki sürgünler-

den farklıdır. Bu farklılık yalnızca siyasî çizgi ile ilgili değil, kişisel davranış bakımından da. Bir örnek: Sürgünde siyasîlere zulüm eden, onları sindiren, yüzbaşı rütbesinde, gayretkeş bir görevliyi herkesin ortasında bastonla döven ve uysallaştıran Mustafa Suphi'dir.

Mustafa Suphi siyasî sürgünün hareketsiz yaşantısını uzun süre sineye çekecek adam değildir. İlk fırsatta, bir kayık sağlayarak iki diğer sürgünle birlikte Karadeniz'e açılıyor, (yıl 1914). Rota kuzeye, Rusya'ya yöneliktir. Ancak kaçak sürgünleri Çarlık Rusya'sında Sinop'takinden ağır bir esir hayatı beklemektedir. Türkiye, Almanya safında, Rusya'ya karşı savaşa girince, Çarlık hükümeti tüm Osmanlı uyruklularını esir kamplarına gönderiyor. Mustafa Suphi'nin sürüldüğü yer Urallardır. Burada bolşeviklerle bağlar kuruyor ve proleter devrimci dünya görüşünü benimsiyor. Bu dünya görüşü artık onun tüm yaşamına yön verecektir, ve o, bu ülküye son nefesine dek bağlı kalacaktır. Bolşevikler safına katılan Mustafa Suphi, daha Urallardayken, o bölgedeki Müslüman emekçiler arasında en yoğun bir bilinçlendirme ve örgütlendirme eylemine girişiyor.

Ondaki proleter devrimci lider yeteneklerini sezen ve bunları değerlendirmeyi bilen Bolşevik Partisi kendisini ülkenin batısından Orta Asya'ya dek, Kuzey bölgelerinden Kafkasya'ya dek uzanan alanlarda birçok önemli görevlere koşacaktır. Ekim devrimini izleyen yıllarda Mustafa Suphi özellikle Müslüman halklar içinde çalışan, en aktif ve en verimli sorumlulardandır. Onun bu eylemi Sovyet devrimine önemli katkılar sağlamıştır. Bu, Türkiye proleter devrimci hareket için bir şereftir. Mustafa Suphi'nin bu dönemdeki hayatı pro-

leter enternasyonalizminin pratiğe uygulanış örneğidir. SSCB'de konuşulan yedi Türk lehçesinde Moskova'da yayınlanan ilk Türk gazetesinin kurucusu da Mustafa Suphi oldu.

Ama Türk olduğunu ve asıl görevinin Türkiye Devrimi saflarında olduğunu hiç bir zaman unutmamıştır o. Türkiye'ye dönecek olan savaş esirlerini örgütlendirme, bunları silâhlandırarak askerî birlikler halinde Anadolu cephesine sevki işini o her zaman ön plana almıştır.

Türkiye'de Ulusal Kurtuluş Savaşı başlayınca bağımsız bir Komünist Partisi örgütlendirip, Anadolu'ya geçerek bir an önce savaşa katılmak ve böylelikle ulusal devrimin toplumsal devrim yönünde gelişmesini sağlamak için o ve arkadaşları yoğun çalışmalara giriştiler. Bu doğrultuda çalışmaların ilk sonucu olarak 1918 Temmuzunda Türk Sol Sosyalistler Konferansını topladı. Bu konferansta Türkiye İştirakiyyun (Sosyalist) Teşkilâtı kuruldu. Mustafa Suphi bu ilk leninist örgütün Merkez Komitesi Başkanlığı'na getirildi.

Mustafa Suphi bu sıfatıyla 1918 Kasımında toplanan ilk Müslüman Komünistleri Kongresine katıldı. Bu arada Bolşeviklerin çağrısı halinde, onların yardımına koşmaktan geri kalmadı. Stalin'in başında bulunduğu Milliyetler Komiserliğine bağlı Bütün Rusya Müslüman İşleri Merkez Komitesi üyesi ve Uluslararası Doğu Propaganda Dairesi Türk Kesimi Başkanı olarak çalıştı.

1918 Aralığında Petrograd'da yapılan Uluslararası Devrimciler Toplantısına ve 1919 Martında Moskova'da toplanan III. Enternasyonal'in Birinci Kongresine Türkiye delegesi olarak Mustafa Suphi katılmıştır.

Türkiye İştirakiyyun Teşkilâtı, Türkiye ile daha kolay bağlar kurabilmek için Merkezini 1919 yılı başların-

da Kırım'a nakletti. «Yeni Dünya» gazetesi Kırım'da günlük olarak yayınlanmaya başlandı. Burada bir Parti Okulu açıldı. Ayrıca sürgün edilen ve esir düşen Türklerden ve diğer uluslardan oluşan «Beynelmilel Şark Alayı» burada kuruldu. Türkiye ile bağlantıyı Türk takacılar sağlıyordu. Türkiye'ye kadrolar ve yayın bu yoldan geliyordu. Gazetelerden başka birçok broşür, kitap yazılmış ya da çevrilmişti. Anadolu bu yayınla besleniyordu.

Ulusal Kurtuluş Hareketinin başında bulunan Mustafa Kemal ile Mustafa Suphi arasında haberleşme bu dönemde başladı. Mustafa Suphi Ulusal Hareketi desteklediklerini Mustafa Kemal'e bildirdi. Onun bu konudaki görüşünü Eylül 1920 Bakû Kongresindeki konuşmasındaki şu sözleri özetlemektedir:

«Toplumsal Devrim karşısında Türkiye Komünist Partisine düşen görevi, yağmacı emperyalizmin bütün baskılarına rağmen ayaklanıp varlıklarını ispat eden Anadolu ihtilâlcilerine ve ihtilâlcileri temsil eden Büyük Millet Meclisi Hükümetine içtenlikle yardım etmek ve Anadolu'daki bu hareketi, Doğu'nun ezilen ve uygar Milletlerine ve Hükümetlerine bir örnek olarak göstermekle özetleyebiliriz».

Ancak, Ulusal Kurtuluş Savaşı koşullarında tüm millîci güçlerin emperyalizme karşı cephede birleşmesinin zorunlu olduğu görüşü ile yukardaki sözleri sarfeden Mustafa Suphi, Ankara iktidarının sınıf karakteri konusunda aşırı iyimser hayallere kapılıyor değildi. Mustafa Suphi ve arkadaşları ulusal devrimde hegemonyanın milliyetçi burjuvaziye bırakılamayacağını yoksa savaşla kazanılanların ergeç yitirileceği, geriye dönüş

yolunun kapatılabilmesi için ulusal devrimin sosyal devrime dönüştürülmesinin zorunlu olduğu görüşündedir. Mustafa Suphi'nin bu dönemdeki tüm çalışmaları bu amaca yöneliktir. Şöyle diyor; «'Ulusal savunma' sloganı ile başlayan savaş zulüm ile çarpıştıkça, ezilen işçi ve köylü sınıflarının gönüllerini fetheden devrim hareketleri yönünde ilerlemezse ergeç iflâsa mahkûmdur.» Mustafa Suphi'nin bu sözlerini tarih doğrulamıştır.

Mustafa Suphi bu sırada Türkiye İştirakiyyun Teşkilâtı adına Millî Mücadeleye yardım sağlamak için Moskova'ya gitti ve Bolşevik Partisi Merkez Komitesi ile yaptığı görüşmeler sonucu önerileri kabul edildi.

Anadolu'da Millici direnişin başlaması üzerine İştirakiyyun Teşkilâtı ileri gelenleri Türkiye'ye gitmeye karar verdiler. Kafkas yolu kapalıydı. Mustafa Suphi Türkistan üzerinden Anadolu'ya geçmeye karar verdi. Türkistan'a vardığında karşı devrimci ayaklanmaların bastırılmasında kendisine ihtiyaç olunca, bazı arkadaşlarını Andolu'ya göndererek, bir süre orada kaldı.

Türkistan'da Türk Kızıl Askerlerinden oluşan bir askerî birlik kuruldu. «Yeni Dünya»yı burada da yayınladı. Onun bu bölgedeki eylemi geniş bir alanı kapsıyordu. Uluslararası Doğu Propaganda Konseyi içinde Çin, Kaşgar, Buhara, Hilva, İran, Türkiye Komünist Teşkilâtlarını birleştirmeyi başardı.

Mustafa Suphi ve arkadaşları 1920 Mayısında örgütlerini Bakû'ya naklettiler.

Burada, Mustafa Suphi ve arkadaşlarının, Türkiye proletaryasının gerçek temsilcileri olarak yapmış oldukları en önemli şey, Dünya Savaşı sırasında Alman em-

peryalistlerinin işbirlikçisi durumunda olan Bahattin Şakir, Küçük Talât gibi ittihatçıların, karışık bazı unsurlarla birlikte kurduğu «Türk Komünist Partisi»ni yıkmak oldu. Mustafa Suphi ve arkadaşları Kafkasya'ya gelmeden önce, bu bölgedeki ittihatçı elebaşıları kendilerini bolşeviklere yeni hidayete ermiş işçi sınıfı devrimcileri olarak yutturmada bir ölçüde başarılı olmuşlardı. Mustafa Suphi'nin uyanık ve kararlı davranışlarıyla yalancıların mumları söndü. İttihatçılar Mustafa Suphi'ye düşman kesildiler.

Görülüyor ki, sosyalist ülke toprağında Lenin zamanında bile sahte Komünist Partisi kurmaya cüret edecek sahteciler çıkabiliyor. Türkiye'deki gerçek durum hakkında yeterli bilgiye sahip olmayan ev sahipleri konuklarını kırmıyorlar ve bir süre de olsa, bu sahtekârlığı sineye çekiyorlar.

Mustafa Suphi ve arkadaşları Kafkasya'ya varınca Türkiye'deki hareketi örgütlendirmeye yönelik eylemlerini yoğunlaştırdılar. «Yeni Dünya» yeniden basılmaya başlandı. Yayın faaliyeti hızlandırıldı. Gazetelerin ve broşürlerin önemli bir kesimi Anadolu'ya gönderiliyor, orada dağıtılıyordu. Parti okulu açıldı. Daha Türkistan'da iken kurulmuş olan Türklerden oluşan askerî birlik, Anadolu'ya, cepheye gönderilmek amacıyla geliştirildi ve 1200 kişilik bir KIZIL ALAY haline getirildi. Anadolu'nun belli başlı kentleriyle bağıntı sıklaştırıldı. Gerekli noktaları güçlendirmek için Anadolu'ya kadrolar sevkedildi.

Mustafa Suphi ve arkadaşları 1 Eylül 1920'de toplanan Şark Milletleri Kurultayı'na katıldılar. 10 Eylül 1920'de de yurtiçi ve yurtdışı belli başlı komünist örgüt ve grupların katılmasıyla «Birinci ve Umumî Türk Komünistleri Kongresi» Mustafa Suphi'nin önayak ol-

masıyla toplandı. Bu kongre, onun ve arkadaşlarının hazırladığı tüzük ve programı onayladı. Ve böylelikle ülke ölçüsünde hareketi kapsayan Türkiye Komünist Partisi kurulmuş oldu.

Bundan dört ay sonra, 1921 Ocak ayında Mustafa Suphi, Ethem Nejat ve onüç arkadaşı, Büyük Millet Meclisi'nin ve Mustafa Kemal'in daveti üzerine Türkiye'ye hareket ettiler. Bir an önce yurda dönme ve savaşın ön safında yer alma özlemleri nihayet gerçekleşiyordu. Mustafa Suphi önderliğindeki TKP heyeti ilkten Kars'ta çiçeklerle, bando ile karşılandı. Hazırlanan tuzağın ilk aşaması böyle sahte dostluk gösterileri oldu. Gerici general Kâzım Karabekir Paşa, Kuzey Doğu Anadolu ve Karadeniz bölgesinde o dönemde etkin olan ittihatçılar sömürücü sınıfların çıkarlarının temsilcisi olarak bu komplonun içindeydiler. Türlü tertiplerle TKP heyetini Erzurum üzerinden Trabzon'a çektiler. Orada halk ile temas etmelerine olanak vermeden Rusya'ya gönderilmek üzere bir motora bindirildiler. Eğer Trabzonlu olan Mustafa Suphi, daha önce kadrolar sevkettikleri ve çalışmalar yaptıkları bu bölgede halkla bağıntı kurma olanağı bulsaydı, sömürücülerin canice tertiplerini boşa çıkarırdı. Mustafa Suphi ve arkadaşlarının bindiği motor Karadeniz'e açıldıktan sonra, tepeden tırnağa silahlı, İttihatçıların fedaisi Yahya Kâhya'nın adamları heyetin bulundu motora sinsice yanaştılar ve katliama giriştiler. Mustafa Suphi ve arkadaşları silahlı değildi. Onlar, davet üzerine, dostlar tarafından yönetilen topraklara geldiklerini sanıyorlardı. Ama silahsız da olsalar katillere karşı direndiler ve kahramanca öldüler. Bütün bunlar olurken daveti yapan Ankara anlamlı bir sessizlik içinde idi. Sadece bu sessizlik onun bu olayda sorumluluğunu kanıtlamaya yeter. Katliamı hazırlayan aynı İttihatçıların kısa bir sü-

re sonra bu kez Mustafa Kemal'e suikast yapmaya girişmeleri Ankara'nın bu olayda sorumluluğunu azaltmaz.

28/29 Ocak 1921 gecesi Karadeniz'in sularına karışan 15 proleter devrimcisinin kanı, burjuvazinin sömürü düzenini korurken nasıl en aşağılık cinayetlere başvurmada sakınca görmeyeceğini kanıtlar. Ogün bugün burjuvazi değişmedi. Bugün birbirini izleyen siyasî cinayetlerde akan devrimci kanı bunu gösterir. Mustafa Suphi'ler, Ethem Nejat'lar işçi sınıfı sosyalizminin bayrağını ilk yükselten ve şerefle taşıyan devrimcilerdir. Onların yiğitliği, işçi sınıfı davasına bağlılığı, fedakârlığı, yaratıcılığı, örgüt adamı olarak yetenekleri, genç kuşak devrimcilere örnek olmalıdır.

Dr. ŞEFİK HÜSNÜ (*)

Yüzelli yıldır Türkiye aydınları kapitalist Batı'nın merkezlerine taşındılar durdular. İçlerinde bu memlekete yararlı olma amacıyla gidenler de vardı. Böylelerinin iddiası, Batı'nın «ilim ve irfanını» alıp memlekete getirmekti. Böylelikle Türkiye'nin geriliğine son vermekti. Uygarlık meş'alesi Batı'nın elindeydi. Batı Avrupa'nın kapitalist ülkeleri her bakımdan kalkınma yolunda uzun mesafeler aşmışlardı. Aydınlarımız, Batı'yı böyle yüksek bir düzeye ulaştıran bilimi (Bu bilime dayanan ideolojiyi ve tekniği) Türkiye'ye ithâl ettikleri takdirde, kendi ülkelerinin de aynı yoldan ilerleyeceğini umuyorlardı. Yanılıyorlardı. Batı'da teknolojik ilerlemeye ve dolayısıyle kalkınma ve ilerlemeye elverişli ortamı yaratan şey burjuvazinin egemenliği, burjuva dünyayı görüş tarzı, burjuva ideolojisi olmuştu. Burjuva

(*) Bu yazı ilk kez 1970'de, AYDINLIK yayınlarında çıkan Şefik Hüsnü Değmer'in «Seçme Yazılar» adlı kitabının Önsözü olarak yayınlanmıştır.

sosyal bilimi, tarihin belirli bir anında, burjuvazi henüz devrimci bir sınıfken, teknolojik ilerleme ile bağdaşmaktaydı. O çağda burjuva sosyal bilimini, burjuva ideolojisini benimseyen bir toplumun önünde, kapitalist yoldan gelişme ve ilerleme olanakları açılırdı. Ama o çağ artık gerilerde kalmıştı. Artık emperyalizm sürecine girmiş olan bir dünyada Türkiye gibi bir ülke için burjuva sosyal biliminden yararlanarak, burjuvazinin hegemonyası altında, kapitalist yoldan teknolojik ilerlemeyi sağlama olanakları ortadan kalkmıştı. Burjuva sosyal biliminin, burjuva ideolojisinin gösterdiği ilerleme yolu artık tıkanmıştı. Ve bizim Batı örneği hayranı aydınlarımızın tutmuş oldukları yol bir çıkmazdı. Bunların hayal kırıklığına uğramaları kaçınılmaz bir şeydi. Böyle bir dünyada Türkiye gibi bir toplum için tutulacak biricik doğru yol, geçmişte kapitalist Batı'nın gelişmesini sağlamış olan burjuva bilimini değil, kapitalist Batı'nın antitezi olarak, onun bağrında doğmuş olan ve bütün halkların kurtuluşu uğruna savaşın ideolojik silahı niteliğini taşıyan proleter devrimci bilimi edinmekti; bu devrimci bilimi Türkiye'ye getirmekti, onu Türkiye'de yaymak, Türkiye toplumuna uygulamaktı.

Şefik Hüsnü Değmer, işte bunu yapmıştır. O, bu yüzden büyüktür. Tarih, kendisinden, «bilimsel sosyalizmi Türkiye'ye getiren adam» diye söz edecektir. Ama Şefik Hüsnü, yalnız bundan ötürü büyük değildir. O, yalnız Türkiye'de sömürülen ve ezilen sınıfların eylem kılavuzu olarak teoriyi Türkiye'ye taşımakla kalmadı, ömrü boyunca o kılavuzun gösterdiği çetin yoldan en önde yürüdü. Şefik Hüsnü, devrimci eylem kılavuzunu Türkiye gerçeklerine yaratıcı ruhla uygulayabilen ve böylelikle doğru devrimci çizgiyi saptayabilen kişiydi.

Yazılarında, bugün devrim yolunda ilk adım olarak

savunduğumuz Millî Demokratik Devrimin, bu devrimin sınıf tahlili, stratejisi, görevlerinin genel çizgileriyle, bundan hemen hemen yarım yüzyıl önce, Şefik Hüsnü tarafından savunulduğunu görmekteyiz. Bu yazılarda Şefik Hüsnü, proleter enternasyonalizminden en ufak bir tavizde bulunmayan bir Leninisttir. O, bütün dünyadaki proleter devrimci mücadeleyle ve millî kurtuluş hareketleriyle dayanışma durumundadır.

Onun yazıları tazeliklerinden pek bir şey yitirmemiştir. Şefik Hüsnü'nün Türkiye toplumunu tahlili ayrı ayrı sınıf ve zümreleri, devrim açısından, değerlendirmesi, bir kere daha bir millî kurtuluş savaşı şartlarında bulunan 1970 Türkiyesi için de, esas olarak, geçerlidir. Bu durum, yazarın marksist tahlil yeteneğini gösterdiği kadar, yarım yüzyıl içinde Türkiye'de yer alan, (Şefik Hüsnü'nün deyişiyle) «siyasî devrimin», bu bir türlü «sosyal devrime» dönüşemeyen küçük-burjuva radikal atılımının, Türkiye halkına sağladığı kazançların ,anti-kemalist karşı-devrim sonucu, ne ölçüde yitirildiğini gösterir. Toplumumuzun yarım yüzyıl içinde gide gide bir arpa boyu yol gidebildiği gerçeğini gösterir.

Evet, Şefik Hüsnü Değmer Batı'ya gitme olanağına kavuşmuş öteki aydınlarımızdan bambaşkaydı. Onun tanıdığı Paris, sadece Sorbonne semtinin, Champs Elisée kahvehanelerinin Paris'i olmadı. Şefik Hüsnü, Fransız toplumunun geleceğini temsil eden devrimci çevrelerle bağlar kurmanın, emperyalizmin sömürü alanı bir ülkenin aydını olarak, yurtsever olarak, görevi olduğunu kısa zamanda anladı. Bütün zihin açıklığıyla Jean Jaures'lerin, Marcel Cachin'lerin, Anatole France'ların kürsüleri önünde yerini aldı. Onun tanıdığı Fransa, 1905 Rus Devrimi sonrası ve Birinci Dünya Savaşı öncesi döneminin Fransası idi. 1905 devrimi, devrim mih-

rakının artık Batı Avrupa'dan Doğu'ya kaydığı gerçeğini perçinleyen büyük olaydı. Fransa'da gözler Doğu'ya, stepler ülkesine çevrilmişti. Şefik Hüsnü, 1905 Rus Devrimini ve onun ardından gelen irtica dönemini günü gününe izleme olanağını buldu. *Aydınlık*'taki yazılarında bu devrimden, dünün olayıymış gibi, «1905 Rus Devrimi hatırlardadır» diye sözeder.

Şefik Hüsnü, 1912'de, genç bir tıp doktoru olarak yurda döndüğü zaman, Türkiye Balkan savaşı içindeydi. Bu savaşı, Birinci Dünya Savaşı izledi. Şefik Hüsnü, teğmen, üsteğmen ve yüzbaşı rütbeleriyle altı yıl cephede savaşa katıldı. Çanakkale Savaşı süresince, o cephede görevliydi. Şefik Hüsnü, savaş anılarına bağlıydı, onları anlatırken cephe arkadaşlarını duygulanarak anardı. Çanakkale'de cephe komutanı Cevat Paşa'dan sevgi ve saygıyla sözederdi. Cephe komutanı paşayla tabib yüzbaşı arasında, rütbe farkının izin verdiği ölçüde, bir dostluk ilişkisi kurulmuştu.

Şefik Hüsnü'nün o dönemde iktidardaki İttihat ve Terakki Fırkası hakkında görüşü de ilginçtir: 1950'lerde Orhaniye Askerî Cezaevi'ndeyken siyasî mahkûmlar arasında bir söyleşi toplantısı sırasında, bir arkadaş, Birinci Dünya Savaşına Türkiye'nin, Alman emperyalizmi ve yerli ortakları tarafından nasıl bir olup bittiye getirilerek sokulduğunu anlatmış ve bugün de aynı tehlikeyle karşı karşıya olduğumuza, Amerikalıların yurdumuzdaki askerî üslerinden yararlanarak, bizi, hatta Almanlardan daha kolay, istemediğimiz bir savaşa sokabileceğine işaret etmişti. Arkadaş, bu konuşması sırasında, Alman emperyalizminin kuyrukçuluğu politikasını izlemiş olan İttihatçıları sert bir dille eleştirmişti. Söyleşiden sonra Şefik Hüsnü, İttihatçılar hakkındaki görüşünü şu sözlerle dile getirdi: (konuşan arkadaşa hitaben) «İttihatçılara gereğinden fazla yüklen-

din. Meselenin sözünü ettiğin yanı var tabiî. Ama şunu da gözönünde tutmak gerek: o dönemde Türkiye'de İttihatçıların solunda sözü edilecek bir hareket yoktu. İktidara namzet olan muhalif parti, Hürriyet ve İtilaf Fırkasıydı. Bunlar, İngiliz ve Fransız emperyalistlerinin adamlarıydılar. Bir de şu önemli nokta var: bizim o dönemde İngiltere'ye ve Fransa'ya karşı, Kapitülasyon imtiyazlarının başlıca sahipleri olan bu iki emperyalist ülkeye karşı savaşa girmemiz demek, kapitülasyonların kalkması demekti. Nitekim savaşa girmemizle kapitülasyonlar kalktı ve bir daha geri getirilemedi. (Tabiî burada Şefik Hüsnü, Türkiye'nin Amerikan emperyalizmine peşkeş çekildiği 1940'lar ve 1950'lerden önceki dönemden sözetmekteydi.) Kapitülasyonların kalkması, o zamanların bizim için en önemli meselesiydi. Bütün yurtseverler bu uğurda her türlü felâkete göğüs germeye hazırdık. Bizim, bir olup bitti sonucu, Birinci Dünya Savaşına sokulmamızı o kadar kolayca sineye çekmemizi açıklarken, bu haleti-ruhiyeyi gözönünde tutmak gerekir.»

Şu söylenebilir: Şefik Hüsnü'nün, Balkan Savaşı ve Birinci Dünya Savaşı boyunca iktidardaki İttihat ve Terakki Fırkasına karşı, bir marksist olarak, sözü edilecek aktif muhalefet eylemi olmamıştır.

Aynı adamı, savaş sona erer ermez en aktif proleter devrimci eylem içinde görüyoruz. Hiç şüphe yok ki, bu değişiklikte başlıca etken, Türkiye'nin savaşta yenilgiye uğraması, ve galip gelen emperyalist devletlerin Türkiye'nin devlet olarak varlığını ortadan kaldırmaya karar vermiş bulunmalarıydı. Türkiye bir millî kurtuluş savaşı şartlarına girmişti. Ve her gerçek yurtsever gibi Şefik Hüsnü de «analar bugün için doğurdu» diyordu. Bir başka önemli etken de Rusya'daki Büyük Ekim Devrimi idi. Ekim Devrimi, bütün dünyada dev-

rim ateşini tutuşturmuştu ve Türkiye bu bakımdan bir istisna değildi. Birçok ülkede olduğu gibi, Türkiye'de de ilk marksist-leninist parti, (Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası) 1919 yılında kuruldu. İstanbul'da iki bin işçi delegenin katılmasıyla yapılan bu partinin ilk kongresi, Şefik Hüsnü'yü en büyük parti görevine, Parti Genel Sekreterliğine getirdi.

1919 yılı, Millî Kurtuluş Savaşımızın örgütlendiği ve Türkiye halkının kitlesiyle emperyalizmin karşısına dikildiği yıldır. Düşman işgâli altında İstanbul proletaryasını bilinçlendirme ve örgütlendirme görevini yerine getiren Şefik Hüsnü'nün partisi, emperyalizmin ve yerli ortaklarının karşısında devrimci güçbirliğinin şart olduğunu kavradı ve bu güçbirliği zihniyetiyle hareket etmesini bildi. Sosyalist Parti millî güçler cephesinde yerini aldı. O zamanın başta gelen devrimci görevi, Anadolu'dan emperyalizmin maşası Yunan ordusuna karşı, ve gene emperyalizmin kışkırttığı gayri-millî unsurların isyan hareketlerine karşı savaşan millici kuvvetlerin zaferinin sağlanması için herşeyin yapılmasıydı. Şefik Hüsnü ve partisi, bu başta gelen görevi yerine getirmiştir. Kurtuluş Savaşına önderlik eden kemalistler ile işçi sınıfı devrimcileri arasında güçbirliği kuruldu. İstanbul'da başta gelen mesele, Anadolu'nun insanca ve silahça takviyesi meselesiydi. Millî Kurtuluş Savaşı süresince, İstanbul ve çevresindeki cephaneliklerdeki silah ve cephanenin ele geçirilerek Anadolu'ya taşınmasında İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası üyesi militanlar en önemli rolü oynadılar.

Burada Şefik Hüsnü'nün yakın mücadele arkadaşı Baba Mehmet'i o dönemin proleter devrimci militan örneği olarak gösterebiliriz: Baba Mehmet Karadenizliydi. Takacılar arasında devrimci bilinci ile, yürekliliği ve teşkilâtçılığıyla kısa zamanda lider durumuna gel-

mişti. Anadolu'ya silah kaçırma işinde başrolü o oynamıştır. O, İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası üyesiydi. Bir sosyalist olarak, devrimci görevi gereği, bütün millici çevrelerle samimî bağlar kurmuştu. Kurtuluş Savaşımızla ilgili anılarda, Baba Mehmet'in adı geçer. O'nu ittihatçısı da, kemalisti de kendine mal etmeye çalışır. Ama o, su katılmamış bir proleter devrimciydi. Büyük Ekim Devrimi bu Karadeniz uşağını derinden etkilemişti. Suyun ötesinde, Rusya'da bir Lenin ortaya çıkmış ve patronların, ağaların hakkından gelerek sömürünün olmadığı, çalışan adamın yüzünün güldüğü sosyalist toplumu kurmaya girişmişti. Kurtuluş savaşını vermekte olan kendi vatanı niçin aynı yolu, sosyalizm yolunu tutmasındı? Baba Mehmet o çetin mücadele yıllarında en çetin görevleri yerine getirirken sosyalizmi nihaî gaye saymıştır. Onun Şefik Hüsnü ile ortak dil bulması tabiî bir şeydir. Ethem Nejat gibi, Reşat Fuat gibi bu toplumun yetiştirdiği en güçlü proleter devrimci aydınlarla en yakın mücadele arkadaşlığı bağları kurabilen Şefik Hüsnü, Baba Mehmet'leri de bağrına basmasını bildi.

Bilindiği gibi, Türkiye, zaferden sonra, Baba Mehmet'lerin özlediği sosyalizm yolunu tutmadı. Takrir-i Sükûn Kanununun kabulünden sonra Baba Mehmet Sovyetler Birliği'ne gitti. Moskova'da yerleşti ve birkaç yıl sonra orada öldü. Şefik Hüsnü, bugün proleter devrimcilerin savundukları devrimci güçbirliği fikrini, Kurtuluş Savaşımız şartlarında en iyi ifade etmekle kalmamış, partisinin militanlarının çabasıyla bu güçbirliğini devrimci eylemde gerçekleştirmiştir.

Bir soru akla gelebilir: Millî Kurtuluş Savaşımız, bütün vatan düzeyinde verilmekle birlikte, düşmana kesin darbeler Anadolu'da indirilmekteydi. Ve millî mücadele Türkiyesi'nin merkezi Anadolu'nun göbeğinde,

Ankarada'ydı. Bu durumda İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkasının da merkezi Ankara olmamalı mıydı? Şefik Hüsnü'nün Anadolu'ya geçip devrimci eylemini orada yürütmesi, en doğru davranış değil miydi? Bir sosyalist partinin gelişme olanakları, Millî Kurtuluş Savaşı şartlarında, İstanbul'a kıyasla Anadolu'da daha büyük olmaz mıydı?

Bu satırların yazarı bu soruyu Şefik Hüsnü'ye sormuştur. Cevabı özet olarak şu oldu: «Proletaryanın yoğun olarak bulunduğu tek merkez İstanbul'du. Biz, «nerede proletarya, orada biz» diye düşündük. Önümüzde Sovyet devrimi örneği vardı. Rusya'da devrim şehirlerde başlamıştı, köylere sonra yayılmıştı. Ve Rus devriminde tek temel güç işçi sınıfıydı. Bu düşüncelerle İstanbul'da kaldık. Biz ,o zamanlar, böyle düşünüyorduk. Ama ben kendi hesabıma şimdi başka türlü düşünüyorum. Ankara'ya gitmemiz doğru bir davranış olacaktı Mustafa Kemal ile, hiç değilse ilk yıllarda, daha geniş bir güçbirliği sağlanabilirdi. Üstelik kendisiyle hemşehriydik. Birçok müşterek dostlarımız vardı. Bizde bu gibi kişisel bağlar, kısa vadede de olsa, etkili olabilir...»

Bu sözlere katılmak gerek. Aradan geçen yarım yüzyıla yakın süre içinde dünyadaki devrimci hareketlerin tecrübesi, Türkiye gibi ülkelerde proletaryanın yanında yoksul köylülüğün de devrimin temel gücü olarak saf tuttuğunu açıkça göstermiştir. Hiç şüphe yok ki, Millî Kurtuluş Savaşı, şartlarında proleter devrimci liderler kadrosu, şehir proletaryasının örgütlenmesini ve mücadeleye yöneltilmesini ihmal etmemekle birlikte, karargâhını en çok güvenliği olan noktalarda, yoksul köylü yığınlarına en kolayca ulaşabileceği noktalarda kurmalıdır.

İzmir İktisat Kongresinde, birçok iç ve dış etken-

ler yüzünde liberalizm yolunu tutan, Müslüman Türklerden bir millî burjuvazi yaratarak kapitalist yoldan kalkınma hayaline kapılan Ankara hükümeti Şeyh Sait İsyanının doğurduğu bunalımla karşılaşınca, bir yandan irticaı ezerken, öte yandan sosyalist fikri boğma yolunu tuttu. İşçi sınıfının siyasî ve meslekî örgütleri kapatıldı. Marksist yayın yasaklandı. Çağımızda sosyalist fikrin yasaklanması demek, bugünün hakiki sosyal biliminin yasaklanması demektir. Marksizm denen kılavuzun yokluğunda Türkiye toplumunun rotayı şaşırması ve küçük burjuva radikal nitelikte birkaç ileri hamleden sonra yeniden karşı-devrim batağına saplanması kaçınılmaz bir şeydi.

Bundan sonra Şefik Hüsnü ve arkadaşları illegal devrimci eylem yolunu tutacaklardır. Bu çetin yol, işkence odalarından, hapishanelerden, sürgünlerden geçer. Şefik Hüsnü, bu çetin yoldan başı dik yürüyebilenlerdendir. Dostların ona karşı sevgi, güven ve saygısı, düşmanların da ona karşı duyduğu saygı ile karışık derin kin bundan ötürüdür.

Şefik Hüsnü iki Dünya Savaşı arasındaki dönemde, sorumlu bir proleter devrimcisi olarak hareketli bir yaşantı sürmüş, uluslararası proletarya hareketinin önemli tarihî anılarını mahallinde yaşamış ve bu hareketin en yüksek görevlerini yüklenmiştir. 1919'da Fransız sosyalistlerinin Tours Kongresine, Türkiye temsilcisi olarak katıldı ve Fransız proletaryasının gerçek sözcülerinin II. Enternasyonal oportünizmini bozguna uğratışlarının tanığı oldu. Bu tarihî kongreye Doğu'dan gelme bir başka yabancı da katılmıştı: Ho Şi Minh. 1933'te Almanya'da Nazilerin tertipledikleri ünlü Reichstag yangını provakasyonuna o da karıştırılmak istendi. Dimitrov ile birlikte tutuklanarak Muabit Cezaevine kapatılanlar arasında Şefik Hüsnü de vardı: Şefik Hüs-

nü III. Enternasyonalin Yürütme Komitesi (İKKİ) üyeliğine yükselmiş ve bu görevde yıllarca kalmıştır.

İnsan, devrimci sıfatına devrimci mücadele ile hak kazanır. Bir kimsenin devrimci olup olmadığının biricik ölçütü yaşantısıdır. Şefik Hüsnü yaşantısıyla devrimci sıfatına tam hak kazanmıştır. Hayatının kronolojisine bir gözatalım:

1912—1918 : Askerlik, Balkan Savaşı ve Birinci Dünya Savaşı cephelerinde.
1918—1925 : Legal devrimci eylem. (İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası, *Aydınlık*, vb..)
1925—1927 : İllegal devrimci eylem.
1927—1929 : Tutuklanma, yargılanma, hapis cezasına mahkûmiyet.
1929—1939 : Yurtdışında devrimci eylem.
1939—1946 : Yurda dönüş, illegal devrimci eylem.
1946 : 6 ay legal devrimci eylem (Türkiye Emekçi ve Köylü Sosyalist Partisi).
1946—1950 : Tutuklanma, yargılanma, mahkûmiyet.
1950—1052 : İllegal devrimci eylem.
1952—1957 : Tutuklanma, yargılanma, mahkûmiyet.
1957—1959 : Sürgün ve sürgünde ölüm.

Yani toplam olarak: 8 yıl cephede askerlik, 6 yıl legal devrimci eylem, 20 yıl illegal devrimci eylem (11 yılı yurtdışında). 11 yıl mahpusluk, ve sürgünde ölüm.

Şefik Hüsnü proleter devrimcisinin en yüksek vasıflarını özünde taşıyan kişidir. Bu vasıflardan biri yürekliliktir. Eylemden, eylemin en çetininden sözedildi mi, Şefik Hüsnü'nün gözleri parlardı. En çetin anlarda yürekliliğini belli ederdi.

Bu vasıflardan bir başkası davaya kayıtsız şartsız bağlılıktır. Proleter devrimci davayı her şeyin üstün-

de tutmaktır. Şefik Hüsnü, bunu yapabilen kişiydi. Onun kişisel meselelerinden, aile dertlerinden söz ettiği hemen hiç görülmezdi. Bir tek çocuğu olmuştur. Bu kızçocuğu, genç yaşında, Varşova'da, Alman Nazilerine karşı savaşarak hayatını vermişti. Şefik Hüsnü'nün hayatındaki bu dramı, kendisiyle birlikte aynı koğuşta yanyana yıllarca hapis yatan arkadaşlarından birçokları uzun süre bilmediler ve öğrendikleri zaman da doğrudan doğruya kendisinden değil, bir üçüncü şahıstan öğrendiler.

Şefik Hüsnü'nün önde gelen devrimci vasıflarından biri de derin devrimci gururu idi. Çetin yaşantısı boyunca alçaklıkların, ihanetlerin çeşitleriyle karşılaşmıştı. Oportünistlere karşı, proleter devrimcinin yaşantısında olağan olan çetin sınavlarda başını dik tutamayıp devrimci şerefine halel getirenlere karşı derin bir küçümseme duygusu taşırdı. Böylelerinin ve nankör, işten kaçan bazı sansasyonel eylem meraklısı yarı-aydınların yıllarca boy hedefi olmuştur. Kendisine bu çevrelerden fırlatılan çamurdan habersiz gibi davranırdı. Bundan yakınmayı küçüklük sayardı. Hiç şüphe yok ki, bugün sağ olsaydı ve mahut «Bizim Radyo»nun ve onun arkasında duran sahte marksist-leninist çevrenin, Türkiye proleter devrimcilerine küfür ve iftiralarına, Şefik Hüsnü adını ağıza almadan Türkiye işçi sınıfı tarihini yazma çabalarına, oportünistlere, hainlere arka çıkmalara tanık olsaydı, tepkisi aynı olurdu. Küçümsemeyle başını onlardan çevirir ve proleter devrimcisinin yolunda ileriye doğru yürüyüşüne devam ederdi.

Sömürü düzeninin adamları karşısında, raslantı olarak saflarımıza girebilmiş değişik tipteki oportünistler, arivistler karşısında, devrimci gururuyla muhatabını ezebilen Şefik Hüsnü, emekçi ve aydın yoldaşları arasında insanların en alçakgönüllüsüydü. «Düşmanla-

ra ağu, dosta şekerdik» sözü tam ona göredir. Onun bu tevazuu, kaynağını, proleter devrimci düşünür ve eylem adamı olarak büyük yetenek ve kendine güveninden almaktaydı.

Büyük proleter devrimci arkadaşımız Şefik Hüsnü Değmer'in anısı devrimci mücadelemize rehber olsun.

ŞEFİK HÜSNÜ'YÜ ANARKEN (*)

Bundan onsekiz yıl önce Şefik Hüsnü Değmer arkadaşımız sürgünde öldü. Sömürü düzeni baskı kuvvetlerinin demokratik güçlere karşı azgınca saldırdığı ve ülke düzeyinde bir terör havası estirdiği o on yıllık DP iktidarı döneminde Şefik Hüsnü'yü uzun yıllar hapsettiler ve sonunda Manisa'ya sürgün ettiler. Manisa, o dönemde Demokrat Parti'nin kal'ası sayılıyordu. Yaşı yetmişi geçmiş olan Sürgün'ü orada tecrit çemberi içine alabileceklerini düşünüyordu DP iktidarı.

Sürgün, Manisa'ya vardığında hastaydı. Kısa bir süre sonra hastalığı ağırlaştı ve sonunda başka yerlerde sürgün olan arkadaşlarından, yakınlarından uzak, hayata gözlerini yumdu.

Böylece, sekiz yılı Balkan ve Birinci Dünya savaşlarında cephelerde, 6 yılı legal devrimci eylemde, (onbir yılı yurt dışında olmak üzere) 20 yılı illegal dev-

(*) Bu yazı ilk kez Emekçi dergisinin 18 - 19'uncu sayısında yayınlandı.

rimci eylemde, onbir yılı zindanlarda geçen bir ömür sona erdi.

Şefik Hüsnü bilimsel sosyalist düşünceyi Türkiye'ye getiren adamdır. Tarih ondan böyle söz edecektir. O yalnızca sömürülen sınıfların devrimci eylem kılavuzu olan teoriyi bu ülkeye taşımakla kalmadı, bu teoriyi toplumun gerçeklerine uygulamakta ve devrimci çizgiyi saptamakta büyük katkıları oldu onun.

Şefik Hüsnü'nün bu alanda yaratıcılığı, onun yürekliliği, proleter devrimci davaya kayıtsız şartsız bağlılığı, onun dost önünde alçak gönüllülüğü düşman karşısında ezen devrimci gururu genç devrimci kuşaklara örnek olmalıdır.

Türkiye'de sosyalizmin yarım yüzyılı aşkın bir tarihi var. Bu tarih sevabıyla hatasıyla bizimdir. Bu ülkede insanlar onyıllar boyu emekçinin davasına inandılar, güçleri yettiğince bu davayı güttüler. Proleter devrimcinin çetin kaderine göğüs gerdiler. Türkiye'de proleter devrimci hareket, tarihinde sağlam ne varsa, onu kendine dayanak yapmak zorundadır. Bunu yapamazsa ayağı tarih tabanından kesilir ve kendisi havada kalır.

İşte bu tarihsel geçmişin en belirgin simasıdır Şefik Hüsnü arkadaş. Onun için kurulu düzenin kalemşorları onunla uğraşıyorlar. Onu karalamaya çalışıyorlar. Maksatları hareketin tarihini karalamaktır. Belli nedenlerle bu tarihi yazma olanağı, daha çok, Emniyet arşivleri kendilerine açık tutulan bu kalemşorların elindedir. Onlar bu olanakları elbette ki zihinlerde duraksamalar yaratmak ve geçmişimize gölge düşürmek için kullanacaklardır.

Şefik Hüsnü'yü ve onunla birlikte sosyalizm tarihimizde sağlam ne varsa onu kötüleyen başkaları da var: Şefik Hüsnü'nün adını ağzına almadan sosyalist hare-

ket tarihimizi tahrif eden Doğu Berlin'deki mülteci grubu var örneğin.

Şefik Hüsnü ile 1921'de şehit düşen Mustafa Suphi arasında uzlaşmaz görüş ayrılıkları bulunduğu yalanına dayanarak, hayalî bir Şcfik Hüsnü'cüler bir Mustafa Suphi'ciler çatışmasını işleyerek kafaları karıştırmaya çalışan kitap yayınlayan bile çıktı şu son günlerde.

Türkiye'de bağımlı kapitalizmin zindanlarında yatmış herkes bilir: Şefik Hüsnü önderliğindeki proleter devrimcileri her 28 - 29 Ocak'da Mustafa Suphi, Ethem Nejat ve öteki şehit arkadaşlarını anmayı devrimci görev bilmişlerdir. Nasıl ki Şcfik Hüsnü'yü ölüm gününde anmak bir görev ise.

Proleter devrimcileri tahrifler karşısında uyanık davranmalıdırlar. Bunların güttükleri amaç gerici kalemşorlarınkinden pek farklı değildir. Dikkat edilirse hepsi aynı kişileri kötüleme çabasındalar.

Vardıkları sonuçlar da ilginçtir. Örneğin şu son zamanlarda yayınlanan «Neden 2 Sosyalist Partisi - 1946» adlı kitapta 1946'da Şefik Hüsnü'nün kurmuş olduğu Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi (TSE KP) ile Esat Adil Müstecabioğlu'nun aynı yıl kurmuş olduğu Türkiye Sosyalist Partisi (TSP) kıyaslanmakta ve TSEKP aleyhinde sonuçlara varılmaktadır. Kitapta en çirkin kocakarı dedikodularıyla Şefik Hüsnü ve arkadaşları yerilmekte, TSP'liler «Mustafa Suphi'ci» diye nitelendirilerek övülmektedir.

Kimdir bu Esat Adil Müstecabioğlu? 1945 yılına kadar Adliye mekanizmasında sorumlu görevlerde bulunmuş, Balıkesir Cumhuriyet Savcılığından İmralı Cezaevi Müdürlüğüne nakledilmiş ve burada başarılı bir cezaevi müdürü olabilmiş bir bürokrat. Bu zat, burjuva devlet memurluğundan, ilerlemiş yaşında, ayrılı-

yor ve hemen ardından (1946'da) Sosyalist Partisini kuruyor. Bir yıl önce cezaevi müdürü, bir yıl sonra sosyalist parti lideri. Arkasından faşist terör geliyor. Tutuklama, Emniyet Müdürlüğü hücreleri, hapishane, mahkeme safhaları birbirini izliyor. Böyle sınavlardan alnının akıyla geçebilmek için Esat Adil'inkinden çok farklı formasyonda bir adam olmak gerekir. Nitekim Müstecabioğlu geçememiştir sınavı. İlk tahkikatta, Mahekemede, Marshall Planını savunma, günah çıkartma durumlarına düşmüşlerdir o ve bazı arkadaşları, TSE KP üyeleri mahkûm olurken kurulu düzenin yargıçları TSP için beraat kararı verdiler. Sonradan yayınladıkları «Gerçek» gazetesinde Marshall planına övgüler ve anti-Sovyet propaganda, «Komünizmin panzehiri sosyalizmdir» teması vardır.

Şefik Hüsnü ve arkadaşları için durum bambaşkaydı. En ağır işkenceler onlar içindi. En ağır hapis cezaları, mahkûmiyet onlar içindi.

Ya sonra ne oluyor? Esat Adil bu kötü deneyden sonra herşeyden elini ayağını çekiyor, köşesinde oturuyor. Şefik Hüsnü yetmiş yaşında mücadelesini sürdürüyor. 1946 tevkifatından sonra 1951 TKP tevkifatında da vardır o. Bu kez de işkenceler, zindanlar onun içindir. Taa sürgünde hayata gözünü yumana dek.

Burada şunu da söylemeden geçmeyelim: Esat Adil grubunun kendisine «Mustafa Suphi'ciler» sıfatını yakıştırması ve hele Mustafa Suphi ile Şefik Hüsnü arasında bir çatışma söz konusu olduğu yalanını uydurması Mustafa Suphi arkadaşın anısına saygısızlıktır.

Doğu Berlin'deki siyasî mülteci grubu da hemen hemen aynı yöntemi kullanıyor. Radyoda ve yayın organlarında, bunlar, bir yandan Şefik Hüsnü ve arkadaşlarına veryansın ederken, öte yandan *ölümünden*

sonra Reşat Fuad'a övgüler düzüyorlar. Reşat Fuad sağ iken böyle bir ayırım yapılmıyordu. Yapılamazdı. Çünkü Reşat Fuad bir fiske ile balonlarını patlatırdı. Reşat Fuad ve Şefik Hüsnü ta başından beri aynı safın aynı çizgi adamları oldular. İki proleter devrimci arasında karşılıklı saygı, birlik ve dayanışma her zaman sürmüştür. Esat Adil'cilerin «Mustafa Suphi'ci» oldukları ne kadar doğru ise Doğu Berlin mültecilerinin Reşat Fuad'ın safında oldukları da o kadar doğrudur.

Bunlar da tarihi pervasızca tahrif ediyorlar. Ötekiler bir cezaevi müdürünü ululaştırırken, berikiler de ilerici fikirlerinden ötürü bir süre gadre uğradıktan sonra nihayet «uslanan» ve Tek Parti CHP hükümetinin Millî Eğitim Bakanına bağımlı İstanbul Üniversitesinde profesörlük ömrünü tamamlayan Prof. Sadrettin Celâl'i ululaştırıyorlar. Sadrettin Celâl halim, selim, efendi bir adamdı. 1920'lerde bir süre harekete katıldı, hapis yattı ve sonunda üzüntüsünü belirterek köşesine çekildi, Şefik Hüsnü'ye karşı saygılı tutumunu koruyarak. Şefik Hüsnü de ona karşı anlayışla davranmıştır, bir kimseye kaldırmayacağı yükler yüklemenin yanlış olacağını düşünerek. Eğer bugün Sadrettin Celâl sağ olsaydı, mülteci grubu tarafından böyle övülmesinden en çok rahatsızlık duyan gene kendisi olurdu.

Bir de Şefik Hüsnü'nün kesin olarak karşı çıkacağı bir siyasî çizgiyi, bir yandan, izlerken, öte yandan ona sahip çıkanlar var. Pekin çizgisini bağnazlıkla savunan bir çevre böyle yapmaktadır. Kendisinin gökten zembille indiğini sanan ve herşey bende başlar «küçük dağları ben yarattım, büyükleri de babamdan miras değil, onlar da benim eserim» diyen iddialı kimse nasıl tarihsel gerçeklere aykırı ve politik bakımdan

zararlı bir tutum içindeyse, aynı biçimde tarihsel kişilere sahip çıkar görünüp de onlara görüşlerinin karşıtı olan bir tutum yakıştırmak da en az o ölçüde yanlış ve zararlıdır.

Şefik Hüsnü, formasyonu gereği, tüm yaşamı gereği, bugünkü Pekin çizgisinin yanlısı olamazdı. Bu bir tahmin değil. Burada bir anıyı anlatmanın gereği var: 1955 yılında Şefik Hüsnü ve arkadaşları, İstanbul'da Orhaniye Askerî Cezaevinde yatarken, içlerinden biri Mao Çe Tung'un «Yeni Demokrasi»sini türkçeye çevirmişti. Şefik Hüsnü kitabın fransızcasını çeviri bittikten sonra okudu. Çevirene sözü şu oldu: «Keşke İki Taktik'i çevirseydin. Bu kitapçık ondaki ana fikrin Çin şartlarında çok özet bir popülerizasyonu. Aşırı ölçüde basitleştirilmiş. Çok da tekrar var...»

O dönemde SBKP ile ÇKP arasında görüş ayrılığı diye bir şey yoktu. Kısa bir süre sonra toplanacak olan SBKP yirminci kongresi Stalin'e karşı kampanyayı başlatacak ve ÇKP olsun, Mao Çe Tung'un kendisi olsun, bu kongre kararlarını desteklediklerini resmî demeçlerle bildireceklerdi. Şefik Hüsnü o koşullarda bile, Mao'nun önemli sayılan bu eserini pek önemsememişti.

Şefik Hüsnü'yü Türkiye proleter devrimci hareketi tarihindeki şerefli yerine koyalım. Ancak bunu doğru yaparsak onun kişiliği ve eseri devrimci eylemimizin yolunu aydınlatacaktır.

REŞAT FUAT (1900 - 1968)

Reşat Fuat'ın mezarı başında 12 Ağustos 1968'de Mihri Belli'nin yaptığı konuşmanın tam metnidir.

Reşat Fuat öldü. On yedi yılı kapitalizmin zindanlarında geçen yarım yüzyıllık devrimci mücadele hayatı sona erdi.

Onun devrimci eylemi Yüksek Öğretmen Okulu sıralarında öğrenciliğinden başlar. Emperyalistlerin işgali altında mütareke yıllarının İstanbul'unda 1920, 1 Mayıs İşçi Bayramı günü emekçiler büyük bir gösteri yürüyüşü yaptılar. İstanbul proletaryasının bu antiemperyalist çıkışını öğrenci gençlik adına Talebe Birliği başkanı olarak selâmlayan Reşat Fuat idi. O daha yirmi yaşında bir üniversiteli iken toplumdaki en güvenilir devrimci gücün emekçiler olduğunu sezmiş ve emekçi-aydın dayanışmasını kurmak için payına düşeni yapmıştı.

İstanbul'un kurtuluş gününde, sonradan «Köy Enstitülerini Kapatan Eğitim Bakanı» olarak ün salacak olan adaşının başında bulunduğu hilâfetçi grubun karşısına dikilen oydu. Hilâfetçilerin gerdiği, gerici slogan

yazılı bezi kendi eliyle kara boyaya bulayan genç öğrenci lideri de Reşat Fuat idi.

Zaferden sonra yüksek öğrenimini parlak bir biçimde bitiren Atatürk'ün teyze zadesi Reşat Fuat'ın önünde bütün kapılar açıktı. Ama o eğitimini yeterli bulmadı. Almanya'ya gitti. Liebknecht'lerin Rosa Luxemburg'ların izlerini hâlâ taşıyan Almanya'ya. Orada Spartakist geleneği sürdürenler safında kendi doğal yerini buldu.

Reşat Fuat yirminci yüzyılda Türkiye'nin çığrını açtığı Millî Kurtuluş Savaşlarıyla dünya proleter sosyalist hareketi arasındaki bağı görmüş ve çağımızda sonuna kadar tutarlı biricik devrimci yolun proleter devrimciliği yolu olduğunu kavramıştı. Ve Reşat Fuat o yolu tuttu. Çetin bir yoldu bu yol. İşkence odalarından, tecrit hücrelerinden, hapishanelerden geçen çetin bir yol. Ve Reşat Fuat o yolda yürüdü. Yılmadan devrimci şerefini yüksek tutmasını bilerek yürüdü, gözünü ayırmadığı önündeki ufuklarda, geleceğin her türlü sömürüden arınmış, ileri, mutlu Türkiye'sini görerek yürüdü.

O çetin yolda, kurallara uygun biçimde yürümek, her babayiğidin harcı değildir. Gerçek devrimcinin özelliklerini taşımak gerekir. Yürüyebilmek için o yolda ,devrimci misyonunun tam bilincinde olmalısın; o misyonun gerektirdiği yeteneklere sahip olmalısın; en derin anlamıyla yürekli olmalısın.

Reşat Fuat devrimci misyonunun tam bilincede idi. En çetin sınavlarda başını dik tutabilmesi bundan ötürüdür. Güdük burjuva parlamenterizminin ürünleri icazetli oportünistlere karşı duyduğu küçümseme bu derin devrimci bilinçten ileri gelir. Reşat Fuat devrimci misyonunun; toplumdaki çeşitli eğilimleri değerlendirme ve bunlar karşısında doğru devrimci davranışı

saptama konusunda güçlüydü. İçinde yaşadığımız aşamada; bugünün Millî Kurtuluş mücadelesi şartlarındaki Türkiye'sindeki tek doğru devrimci çizgi olarak Millî Demokratik Devrimi savunması bundan ötürüdür.

Reşat Fuat devrimcinin o zorunlu özelliğine de sahipti. En derin anlamıyla yürekliydi. Enfaktüs bile gözlerindeki devrimci kıvılcımı donuklaştıramamıştır.

Kurulu sömürü düzeninden yana olan güçler onu son nefesine kadar, siyasî eylemden mutlaka uzak tutulması gereken «tehlikeli adam» saydılar. Türkiye sosyalizminin ona en çok muhtaç olduğu bir dönemde Reşat Fuat'ı karanlık han odalarında fatura tercüme etmek zorunluğunda bıraktılar. Reşat Fuat'lı bir sosyalist harekete, yani gerçek sosyalist harekete tahammülleri yoktu.

Böyle güçlü bir arkadaşımızı kaybettik. Reşat Fuat'lar yüzlerle gelmez. Onlarla da gelmez, onun için kayıbımız büyüktür. Ve tek tesellimiz, onun bu kadar bilinçle, bu kadar yürekle savunduğu Türkiye emekçileri davasının zaferine O'nun taşıdığı sarsılmaz inancı bizim de paylaşmamızdır.

SOSYALİST HAREKETİMİZİN TARİHİ İLE İLGİLİ BAZI YANLIŞ GÖRÜŞLERİN ELEŞTİRİSİ (*)

Biz, Kıvılcımlı arkadaşın en devrimci niyetler taşıdığı ve açık seçik bir durumla karşılaştığında tutumunun tavizsiz bir emperyalizm düşmanlığı olacağı inancındayız. Ama siyasî meseleler karşımıza her zaman açık seçik olarak çıkmıyor ve devrimci niyet her zaman olumsuz sonuçları önleyemiyor.

1967'de yayına başlayan «Türk Solu»nda Hikmet Kıvılcımlı arkadaş iki yıl yazı yazdı. «Türk Solu» Millî Demokratik Devrim'in, Türkiye gibi bir ülke için sosyalizm yolunda zorunlu bir aşama olduğu görüşünü savunmuştur. Bu iki yıl içinde Kıvılcımlı arkadaşın yazılarında Millî Demokratik Devrim çizgisi ile açıkça bağdaşmayan bir şey görmedik. Kıvılcımlı arkadaş, iki yıl da «Aydınlık»ta yazı yazdı. «Aydınlık» dergisi de

(*) Bu yazı, «Bazı Kavramlar ve Sosyalist Hareketimizin Tarihi ile İlgili Yanlış Görüşlerin Eleştirisi» başlığı altında EMEKÇİ dergisinin Kasım 1974 sayısında yayınlanmıştır. Biz buraya yazının, hareketin tarihi ile ilgili son kesimini alıyoruz.

gene Millî Demokratik Devrim çizgisini savunmuştur. Burada da Kıvılcımlı arkadaşın yazılarında bu çizgi ile açıkça bağdaşmayan bir şeye biz rastlamadık. Kıvılcımlı'nın bazı tahlillerine katılmıyorduk, ama okurun, bunların Millî Demokratik Devrim stratejisi ile çeliştiği sonucuna varabilmesi için muhayyilesini bir hayli zorlaması gerekirdi. Türk Solu ya da Aydınlık redaksiyonu bu yazılarda savunduğu siyasî çizgi ile açıkça çelişen görüşlere rastlasaydı, besbelli ki, Kıvılcımlı ile aynı dergi çatısı altında kalem arkadaşlığı sona ererdi.

29-30 Ekim Proleter Devrimci Kurultay'dan 15 gün önce bir arkadaşımız Kıvılcımlı ile görüştü. Kendisini kurultaya davet etti. Bu Kurultaydan bir işçi-köylü devrim partisinin kurulması kararının çıkması gerektiğini, bu partinin program taslağını Mihri Belli arkadaşın yazdığını, taslağı tartışmak üzere yurt ölçüsünde yapılacak toplantılarda partinin taşra örgütlerinin temelinin atılabileceğini söyledi. Kıvılcımlı, arkadaşımıza, «Vatan Partisi» adlî kovuşturmadan geçmiş ve beraat etmiştir, onun programı olmaz mı?» diye sordu. Vatan Partisi 1950'lerde DP iktidarı zamanında kurulmuş bir legal örgüttü. Her devrimci fikrin boğulduğu bu dönemde kaleme alınan bu programın baskının etkilerini taşıması kaçınılmazdı. Vatan Partisi programında sosyalizmin sözü edilmiyordu. Hatta toprak reformuna bile değinilmemişti. Üstelik bu program «ucuz devlet» gibi liberal burjuva sloganlar da içermekteydi. Vatan Partisi beraat etmiş ve kapatılmamıştı, kendi kendine yok olmuştu. Bu parti kurucularından, Kıvılcımlı hariç, hiç kimse ortalıkta görünmüyordu. Ölü bir kuruluşu yeniden diriltmenin gereği yoktu.

Kıvılcımlı arkadaşın bu söylenenlere bir itirazı ol-

madı. Bunun üzerine parti tüzüğü ile ilgili konulara geçildi. Anti-demokratik kanunlar yüzünden resmen siyasî eylemde bulunamayan arkadaşların çalışabilmeleri için tüzüğe ne gibi maddelerin alınması gerektiği tartışıldı.

Bu görüşme sırasında «Demokratik Zortlama» kitabı matbaaya verilmiş bulunuyordu. Yayılan dedikodusu bizim kulağımıza kadar gelmişti. Arkadaş, «Zortlama diye bir kitap yazmışsın. Nedir bu mesele?» diye sordu. Kıvılcımlı, «Zortlama bir halk türküsü türüdür,» dedi. «Ben Türkmen zortlamalarını çok severim. Güzeldir ama ilkeldir. Millî Demokratik Devrim üzerinde yazılanları zortlamaya benzetmekle bu konunun daha derinliğine işlenmesi gerektiğini belirtmek istedim. Tabiî kitap polemik diliyle yazılmıştır. Ama aramızda elbette ki teorik tartışmalar da olacak» dedi. Bu söylediklerine arkadaşımızın bir itirazı olamazdı.

Kıvılcımlı Proleter Devrimci Kurultay'a mutlaka geleceğini söyledi.

Kurultayda biz, divan başkanlığına Kıvılcımlı arkadaşın seçilmesini önerdik. Ama o, hastalığı geri teptiğinden, Kurultaya gelemedi. Ve sözcümüz durumunda olan arkadaşımız Kurultay konuşmasında kendisinden, Kurtuluş Savaşımıza çocuk denilecek yaşta çeteci olarak katılan, Türkiye emekçilerinin davası uğruna ömrünün yirmi yılını zindanlarda geçiren, işkence odalarından her zaman galip çıkan ve devrimci şerefine gölge düşürmeyen kimse olarak bahsetti. Bu sözler Kıvılcımlı hakkında taşıdığımız samimî duyguları ifade ediyordu. Bugün de etmektedir.

Kurultaydan bir süre sonra «Demokratik Zortlama» kitabını görünce biraz şaştığımızı itiraf edelim.

Bu kitapla ilgili bir noktaya daha değinmenin ge-

reği var: Yazar, kitabın başlarında Türkiye'de Marksizm - Leninizmi eylem kılavuzu bilen devrimci akımın tarihi kapsamına giren bir sosyalistler sınıflandırması yapmaktadır. Şöyle diyor:

«Bizim anabildiğimiz kadarıyla, Türkiye'de başlıca dört konak, yahut kuşak, yahut aşama sosyalistler oldu. Bunlar zaman aşımları açısından şöyle adlandırılabilir:

I — En eski sosyalistler : Bunlardan adı kalanlar Dr. Şefik Hüsnü Değmer ile Dr. Hikmet Kıvılcımlı oldu.

II — Eski sosyalistler : Bunlardan gene adı kalanlar Şair Nâzım Hikmet Ran ile Rahmetli Reşat Fuat Baraner oldu (...)

III — Yeni sosyalistler : Bunlardan Türkiye'de yaşayıp adı duyulanlar arasında Mihri Belli ile Mehmet Ali Aybar anılabilir.

IV — En yeni sosyalistler : Bunlardan en «serbest güreşenlerden» Vahap Erdoğdu ile Doğu Perinçek'ler anılabilir.

«En eski sosyalistler 1920 - 1925 yılları arasında katılanlardır.

Eski sosyalistler 1925'den sonra ikinci evren savaşına kadar katılanlardır.

Yeni sosyalistler 27 Mayıs öncelerinde ikinci emperyalist savaşı biterken (...) katılmışlardır.

En yeni sosyalistler, 27 Mayıs sonralarında (...) savaşa katılmışlardır.» (Aynı eser, sayfa 43 - 47.)

Bu kuşaklar arasındaki ilişkiler konusunda Kıvılcımlı şunları söylüyor: «Ard arda yetişmiş sosyalist kuşaklar arasında, her sonradan gelen kuşağa kendisinden önce gelmiş bulunan kuşağa, bıyık altında saklayamadığı bir 'anti - tez' yaratma sevdasına kapılmıştı.» (Aynı eser, sayfa 47)

«...Her kuşak, yaratıcı çaba gösterecek yerde, ya teoride, ya pratikte beliren eksiğini ve yanlışını, kendisinden önceki kuşağın değerine ve kazancına en azından susuş kumkuması kesilip örtmeye çabaladı. Küçük dükkâncı rekabeti içinde öldürücü düşünce ve davranışlarla muradını örtbas etmeye çalıştı, çalışıyor (...)» (Aynı eser, sayfa 48)

Yazarın bu söyledikleri, ne kuşaklara göre sosyalistlerin sınıflandırılması konusunda, ne de bu kuşaklar arasındaki ilişkiler konusunda gerçeklere uymaktadır.

Kıvılcımlı, Şefik Hüsnü kuşağından sayılamaz. Şefik Hüsnü 1. Dünya Savaşı'ndan sonra marksist-leninist düşünceyi Türkiye'de ilk olarak savunmuş, 1919'da bu düşünceyi eylem kılavuzu bilen Emekçi Partiyi kurmuş, çıkardığı «Aydınlık» dergisindeki yazılarında devrimci teoriyi Türkiye gerçeklerine uygulamaya başlamış kişidir. 1925'de sosyalist hareket illegaliteye itildikten sonra da o yeni şartlarda örgütlü devrimci eylemi yönetmiştir. Şefik Hüsnü ömrünün sonuna kadar (1959'da Manisa'da sürgünde ölmüştür.) Proleter Devrimci hareketin bir numaralı adamıydı. O, devrimci yaşantısıyla bütün devrimci kuşaklar için örnek ve ilham kaynağıdır.

Kıvılcımlı arkadaşın kendisini Şefik Hüsnü ile birlikte aynı zamanda savaşa katılmış, aynı mertebede bir sosyalist olarak göstermesi gerçeklere dayanmayan bir övünmedir. Şefik Hüsnü'den en az onbeş yaş daha küçük olan Hikmet Kıvılcımlı 1920-1925 döneminin son bir iki yılı, sol harekete ilgi duyan genç bir askerî tıbbiye öğrencisi olarak «Aydınlık» ve «İşçi Çiftçi Fırkası» çevrelerinde çalışmıştır. Bunu, Kıvılcımlı'nın deyişi ile «savaşa katılmak» sayabiliriz elbette. Ama o kadarlık savaşa katılmayı aynı dönemde Kıvılcımlı'nın

akranı olan Nâzım Hikmet de, Reşat Fuat da yapmışlardır. 1919'dan 1925'e kadar varlığını sürdüren «Aydınlık»ta, yazarlık yanı hep ağır basmış olan Kıvılcımlı arkadaşın tek bir yazısı çıkmamıştır.

«Demokratik Zortlama» adlı kitap boyunca yazar, kendi görüşlerini ileri sürerken, bunları hep «eski sosyalistlere» atfediyor. «Ben böyle diyorum» demiyor, «eski sosyalistler böyle der» diyor. Böylelikle bütün kendi söylediklerinde Şefik Hüsnü'nün görüşlerini de ifade ettiği kanısı yaratılmak istenmektedir. Gerçek durum böyle değildir. Şefik Hüsnü ömrü boyunca örgüt adamıydı. Her sözü, her davranışı örgütü bağlayacağından, sıradan bir araştırmacıda hoşgörü ile karşılanabilecek eksantirik fikirler ondan çıkmazdı. O, örgüt adamı sorumluluğu içinde hareket etmesini bilmiştir. Yarım yüzyıl önce yazdığı yazıların bugün bile bilimsel değerinden giderek aktüelliğinden bir şey yitirmemiş olması bundan ötürüdür. (Bak. Şefik Hüsnü Değmer. Seçme Yazılar - Aydınlık Yayınları)

Hikmet Kıvılcımlı arkadaş ise 1929 yılından sonra örgüt dışı serbest yazar kimliğini taşıdı; başlıca faaliyeti Bab-ı Ali'de legal yayın işleri oldu.

Hikmet Kıvılcımlı arkadaş, Lenin'in «Emperyalizm - Can Çekişen Kapitalizm» adlı kitabından aldığı ilhamla, Türkiye'nin emperyalist ülke olmadığını tersine sömürülen ülke olduğunu hesaba katmadan, Kemalistlerin bir millî burjuvazi yaratmak amacıyla kurdukları o dönemin İş Bankasını emperyalist metropollerin dev finans - kapital müesseseleri ile kıyaslamasını ve Türkiye'de bir yerli finans - kapital olduğunu iddia etmesini Şefik Hüsnü ciddiye almamıştır. Ve Şefik Hüsnü'nün örgütünün tutumu da bu olmuştur.

Hikmet Kıvılcımlı arkadaşın bir zamanlar çok sözünü ettiği «Tarih Tezi» hakkında da Şefik Hüsnü'nün

tutumu bizimkinden farklı değildir. Kıvılcımlı'nın Toynbi'yi eleştiren ve bu tarih tezini savunan yazısını okuduktan sonra, Şefik Hüsnü'nün söylediği özetle şu olmuştur: «Hikmet Kıvılcımlı arkadaş, sonra gelen sınıflı toplumlara karşı çıkacağım diye, barbarlığı idealize ediyor. Oysa Marks, ilkel komünal toplumların idealize edilmemesi konusunda bizi uyarmıştır. Sonra gelen kölelik düzeni ya da feodal düzen sömürü toplumları olsalar da emeğe daha yüksek bir teknolojik düzeyde, daha yüksek bir verimlilik sağladıklarından, ilkel topluma göre gene de bir ilerlemeyi temsil ederler. Barbarlığın idealize edilmesi Marksizm değil Rosenberg'çiliktir.» (Bilindiği gibi Rosenberg Alman nazilerinin ideologlarındandı. O, barbar Töton kabilelerinin geleneklerine dayanan, Alman ırkına özgü ve Marksizm'in inkârı olan bir Alman «sosyalizmi»ni savunmuştur).

Budur Şefik Hüsnü'nün tutumu yerli finans-kapital ve «tarih tezi» konularında.

Proleter devrimcilerinin Kemalist Türkiye'yi tahlili ve İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Türkiye'de biçimsel burjuva demokrasisi kisvesi altında bir anti-kemalist karşı devrim gerçekleştirildiği yolunda görüşümüz, —ki Kıvılcımlı bunu da eleştirmektedir— geniş ölçüde Şefik Hüsnü arkadaşın sözlerinden ve davranışlarından alınan esinlerle geliştirilmiş bir görüştür.

1945-1946 yılları savaşın sona erdiği, ama henüz Truman doktrinin icad edilmediği ve soğuk savaşın başlatılmadığı dönemdi. Yeni kurulan Demokrat Parti'nin (DP) yönetimi bu dönemde tereddütler içindeydi.

«CHP'ye karşı muhalefeti sağdan mı yapsak, yoksa soldan mı?» sorusuna henüz kesin bir cevap veremiyorlardı. Bu dönem Celâl Bayar'ın «Tan» başyazarı

Zekeriya Sertel'in evinin devamlı konuklarından olduğu, hatta DP genel başkanının hapiste yatan genç proleter devrimcilerine dayanışma mesajları bile gönderdiği dönemdi.

İşte bu günlerde Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi'ni kurma hazırlıklarına girişen Şefik Hüsnü arkadaşı o zamanın DP İstanbul il başkanı ziyaret ediyor. Ziyaretçi de Şefik Hüsnü gibi tıp mesleğindendir ve iki doktor okul arkadaşıdırlar. DP'li tek siyasî hasmın CHP olduğunu bütün demokratik güçlerin CHP'yi devirmek için birleşmeleri gerektiğini söylüyor ve Şefik Hüsnü'den DP'yi uygun şekilde desteklemesini istiyor. Şefik Hüsnü'nün cevabı özetle şudur:

«Sizin samimî bir demokrat olduğunuza inanıyorum. Ama partiniz toplumdaki öyle kuvvetlerin temsilcisi durumuna gelmiştir ki, sizin gibilerin niyetleri ne kadar halisâne olursa olsun, CHP'nin sağına düşmüş durumdasınız. DP kaçınılmaz olarak karşı-devrimci bir örgüt niteliğine bürünecektir. Onun için DP'nin iktidara gelmesi devrimci değil, karşı-devrimci bir gelişme olacaktır. Sizin gibi samimî demokratlar da ya bu gidişe ayak uydurarak ideallerinize sırt çevireceksiniz ya da tasfiye edileceksiniz.»

1946 başlarında söylenmiş olan bu sözler nerdeyse kehanet niteliği taşır. Tarihin kesin olarak doğruladığı bu sözleri o tarihte söyleyebilmek için hem devrimci bilimi sindirmiş olacaksın, hem Türkiye toplumunu derinliğine tanıyacaksın. Şefik Hüsnü bunu yapabilmiş bir devrimciydi.

Kıvılcımlı arkadaş, Mihri Belli arkadaşı «Yeni sosyalistler» diye nitelendirerek Şefik Hüsnü'den iki kuşak öteye atıyor ve kuşaklar arasında «küçük dükkâncı rekabeti», «öldürücü düşünce ve davranışlar» olduğunu iddia ediyor. Bu iddianın hiç değilse Şefik Hüs-

nü, Reşat Fuat ve Mihri Belli için kesin olarak yanlış olduğunu söyleyebiliriz. 1940 yılından bu yana üç ayrı kuşak temsilcisi aynı örgüt çatısı altında 1942'den bu yana aynı organ içinde çalıştı. Türkiye Proleter Devrimcisinin kaderine birlikte göğüs gerdi, işkence odalarından birlikte geçti, uzun yıllar birlikte hapis yattı. Aralarında devrimci arkadaşlık ilişkileri içinde bazı ikincil konularda tartışmalar olmuştur. Bu olağandır ve gereklidir de. Ama temel teorik meselelerde, sınıf düşmanı karşısında davranış konusunda her zaman aynı dili konuşmuşlardır. Üç kuşak temsilcisi arasındaki ilişki her zaman en derin anlamda devrimci arkadaşlık ilişkisi aynı dava uğruna savaşta saf tutan savaşçıların karşılıklı saygı ve sevgi ilişkisi olmuştur. Bu ilişkide genellikle genç kuşağın öğrenen durumunda bulunmasına rağmen, ne Şefik Hüsnü ne de Reşat Fuat proleter devrimcisi alçakgönüllülüğünden ayrılmamışlardır. Kıvılcımlı arkadaş proleter devrimci hareketimiz için kötü şeyler vehmediyor. Çok yanılıyor.

Hem sosyalistleri kuşaklara göre sınıflandırmak niye? Onları izledikleri siyasî çizgiye göre, savaşta tuttukları yere göre değerlendirmek gerekmez mi?

Hikmet Kıvılcımlı arkadaşın bazı görüşlerini eleştirdiğimiz bu yazıyı sona erdirmeden onun aleyhine tertiplenen bir provakasyona da değinelim:

12 Mart arifesinde CIA'nın Türkiye Şubesi durumunda olan bir kurum, Kıvılcımlı arkadaşın özel yaşantısı ile ilgili çirkin iftiraları içeren bir bildiri yayınladı. Bu bildirinin bizim çevremizce yazıldığı şayiası yaydı. Anti-komünizmi geçim aracı yapan Aclan Sayılgan bu bildiriyi «Solun 94 yılı» adlı kitabının son baskısına tam metin olarak almış ve bunun Mihri Belli çevresi tarafından yayınlandığını iddia etmiştir. Bu yıllanmış taktiklerle hâlâ sonuç almak, devrimci safları

bölmek sevdasındadırlar. Devrimcilerin uyanıklığı bu oyunları boşa çıkaracaktır. Çıkarmaktadır.

Hikmet Kıvılcımlı arkadaşın bazı görüşlerine katılmayabiliriz. Ama onun devrimci olarak yürekliliği, feragatı, tüm ömrünü emekçilerin davasına adayışı karşısında duygulanmayanın devrimciliğini eksik sayarız. Kendisini ölümünün bu yıldönümünde saygıyla anıyoruz. Devrim tarihimiz de Dr. Hikmet Kıvılcımlı'yı saygıyla anacaktır.

1972

SOSYALİST HAREKETİMİZİN TARİHİNE LEKE SÜRENLER (*)

Son zamanlarda, bizim «sosyalist» parlamenterlerimiz, sık sık bir iddiayı ileri sürer oldular: 27 Mayıs'tan önceki bütün sosyalist hareketin, legal, illegal bütün sosyalist örgütlerin millî olmadıklarını, ulusal değerlere bağlılığın yalnız kendi küçük ahbap çevrelerinin tekelinde olduğu yolundaki iddiayı. Türkiye'de sola yöneltilen bu suçlama yeni değildir. Sosyalizmi «kökü dışarda» bir akım olarak gösterme yolunda çabaların bir geçmişi vardır, bizde. İki Dünya savaşı arasında en gayretli olanlar, Alman Nazizminin Türkiye'deki sözcüleriydi. Bugünün Amerikan yardakçıları onlardan geri kalmama çabasındadırlar. Ama böylelerinin artık etkileri azalmıştır. Ve Türkiye kamuoyunu aldatamayacakları günler gelmektedir. Türkiye'de artık, emekçi halkın davasının karşısında olanların, emperyalizmin ve yerli işbirlikçilerin safında olanların ağızla-

(*) Bu yazı ilk kez TÜRK SOLU'nun 29 Aralık 1967 tarihli 7. sayısında M. B. imzası ile yayınlandı.

rında vatan millet sözcüklerinin birer yalan ve aldatmaca olduğu her geçen gün daha iyi anlaşılmaktadır.

Bizi asıl üzen şey, sosyalistlik iddia eden bazı siyasîlerin sosyalist hareketimizin tarihini aynı biçimde kötülemeye, ona leke sürmeye kalkışmalarıdır. Meselenin içyüzünü bilmeyenler, ilk bakışta bunun her yerde görülen kuşaklararası bir çelişki olduğunu sanır. Genç kuşaklar kendinden önce gelenleri beğenmezler. Sanatta olduğu gibi siyasette de bazen böyle olur. Ama Türkiye'nin yarım yüzyıllık sosyalist akımını gayrı-millî ilân etme kampanyasının asları, yaşını başını almış kimselerdir. Sosyalistliğin yolu, işkence yollarından, hapishanelerden geçtiği günlerde bunların bir kısmı sosyalist değildi. Belâlı siyasî fikirlerden uzak, sıradan vatandaşlar olarak hayatlarını yaşıyorlardı; bir kısmı da sol geçinmekle birlikte burunlarını kanatmamak için gerçek eylemin dışında durma konusunda pek dikkatli idiler. Ama o sıralarda sosyalist eylemin en çetinine katılanlar arasında çok genç yaşta ünlü 141. ve 142. maddelerden hüküm giymiş olan ve bu yüzden de bugün legal siyasî eyleme katılma hakkından yoksun tutulan 35'inde genç kimseler de vardır, bugün Türkiye'de. Demek ki mesele, kuşak meselesi değildir.

Ve söz konusu parlamenterlerimiz başka ülkeleri de bu suçlamanın kapsamı içine alıyorlar. Örneğin sözcülerden biri, Yunanistan'daki faşist darbenin başarısını Yunan Sosyalist hareketinin «gayrı-millî» oluşuna bağlamaktadır. Yani Yunan sosyalist hareketinin başında, Alman işgali altında, Akrapolis'te Yunan bayrağını diken Manolis Glezos ve onun gibiler değil de sesinin tonunu gerici güçlerin izni ile alçaltıp yükselten şu bizim «sosyalist» parlamenterlerimiz gibiler bulunsaydı, ne CIA darbe tertipleme hevesine düşerdi, ne de faşist darbe olurdu demek isteniyor.

Evet, Türkiye'de sol akımı suçlayanlar, işi buralara kadar vardırmışlardır. Herkesin bildiği gibi bir işçi sınıfı vardır, tarihi yüz yılı aşan bir işçi sınıfı. Toplumda her sınıf gibi, işçi sınıfının da, Türkiye proletaryasının da Türkiye'nin siyasetinde kendi yansımasını bulması mukadderdi. Ve nitekim de buldu. Bu yansıma sosyalist hareketimizdir. Türkiye emekçileri, nasıl millî güçler arasında sonuna kadar devrimci en tutarlı yurtsever güç ise, sosyalizm hareketimiz de en derin anlamıyla millî bir akımdır. Ve her zaman öyle olmuştur. Tutarlı devrimciler ve yurtseverler olarak, Türk sosyalistleri başka ülkelerdeki devrim hareketleri, millî kurtuluş mücadeleleri karşısında kayıtsız kalamazlar. Dünyanın bütün sömürülen halklarının kaderi Türkiye sosyalistlerini en yakından ilgilendirir.. Ve bu ilgi onun en derin anlamıyla yurtseverliğinin gereğidir. Bugün Vietnam halkının kahramanca savaşı karşısında duygulanmayan, saldırgan Amerikan emperyalizmine karşı tepki göstermeyen bir yurtsever düşünülemez. Uluslararasında devrimci dayanışma, gerçek devrimciliğin, gerçek yurtseverliğin ayrılmaz bir parçasıdır.

Büyük Fransız sosyalisti Jean Jaures'in şu ünlü sözlerini ne kadar tekrarlasak yeridir:

«Enternasyonalizmin azı, seni yurtseverlikten uzaklaştırır.

Enternasyonalizmin derini seni yurtseverliğe götürür.»

Öte yandan:

«Yurtseverliğin azı seni enternasyonalizmden uzaklaştırır.

Yurtseverliğin derini seni enternasyonalizme götürür.»

Geçmişte Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği bi-

ricik sosyalist ülke iken bütün dünyanın kapitalist ülkeleri bu ilk ve biricik sosyalist ülkeyi yok etmek için, askerî müdahaleden ablukaya, casusluktan sabotaja kadar varan her yola başvururken, bir devrimci için ilk ve biricik sosyalist ülkeyi eleştirmek pek yakışık almazdı. Bugün emperyalizmle pençe pençe savaşan Vietnam'ı ve onun önderi Ho Şi Minh'i «ülkesinde çok partili düzen yok, onun için demokrasi yok, özgürlük yok» anlamında eleştiriler nasıl bize, dolambaçlı olarak Amerikan emperyalizminin saldırısının savunması gibi geliyorsa, dün de, tek sosyalist ülkeyi aynı biçimde eleştirmek devrimcilere dolayısıyla emperyalizmin savunması gibi geliyordu. Böyle bir ortamda bazı eleştiri ve özeleştirinin yapılmamış olduğu da bir gerçektir. Elbetteki ilk sosyalist ülke de kusursuz değildi. Ama hangi açıdan bakılırsa bakılsın, sevabı günahından ağır bastığı şüphe götürmeyen biricik sosyalist ülkeye bu biçimde hayırhah bir tutum benimsemeyi «gayrı - millî» bir davranış olarak nitelendirmek ancak gericilerin kârı olabilirdi. Gericiler elbette, elbette ki, devrimci enternasyonalizmin, en derin anlamıyla yurtseverliğin ayrılmaz bir parçası olduğunu anlayamazlardı. O günlerde, ilk sosyalist ülkeye karşı hayırhah tutumlarından ötürü sosyalist akımın millî olmadığı yolunda sağcı suçlamaların, bir gün gelip de «sosyalist» geçinenler tarafından benimseneceği hiç kimsenin aklından geçmiyordu.

Ama Türkiye sosyalistlerinin «eskilerin» bu davranışının, elbetteki, başka ülkelerin devrimci tecrübelerinden yararlanmakla birlikte, her ülke gibi, Türkiye'nin de *kendine özgü devrimci yolu* bulacağı ve izleyeceği yolundaki marksist ilkeyle çelişen bir yanı yoktu ve olamazdı. Türkiye sosyalisti, işkencelere, hapislere, ölümlere, Türkiye bir başka ülkenin, sosyalist olsa

da, bir başka ülkenin vasiliği altına düşsün diye göğüs germiyordu. Türkiye'nin gerçeğini en iyi Türkiye sosyalistleri bilirler. Bunu bilmekle yükümlüdürler.. Türkiye toplumunu doğru yorumlamak için en doğru devrimci çizgiyi saptamak ve onu izlemek için yararlanılması zorunlu devrimci bilim kaynaklarını (kitapları) Türkiye devrimcisi de edinmek ve bunlardan yararlanmak zorunluluğundadır. Devrimci bilimi kılavuz edinerek toplumumuzu Türkiye emekçilerinin çıkarına uygun biçimde değiştirmek, Türkiye sosyalistinin mesleğidir, onun görevidir, başkalarının değil.

Bu konularla azıcık olsun ilgilenmiş her namuslu insanın bildiği, teslim ettiği gerçeklerdir bunlar. Onun için bu yazı bir açıklama değildir. Bir savunma hiç değildir. Amaç, yarım yüzyıllı sosyalist hareketimizin tarihini kötüleme çabasında olan birkaç kişiyi uyarmak, onları doğru yola, devrimci yola getirmek de değildir. Bunlar, 141. madde gölgesinde sosyalistçilik oyununun oyuncularıdırlar.

Gerçekten demokratik bir ortamı yaratma işini bir yana bırakırsak; her akımın kendi kimliği ile ortaya çıkarak Türkiye'nin meselelerine kendi çözüm yollarını ileri sürebileceği, yüksek düzeydeki özgürlük ortamını gerçekleştirmeyi bir yana bırakırsak; demokrasi yerine demokrasicilikle yetinirsek; sosyalizmin çetin bir yol olduğu günlerde emekçilerin davasına sahip çıkanları siyaset dışına itip, sosyalizmi, o günlerde deliklerine sinmiş olanların tekelinde bırakırsak, elbetteki sonuç böyle olur. Elbetteki sosyalizm adına millici güçler bölünür. Elbetteki, sosyalizm adına «NATO'dan çıkalım!» mitingi baltalanır. Ve elbetteki nice namuslu sosyalisti bağrında barındıran nice emekçinin umudunu bağladığı örgüt, devrimci teoriye düşman, kitaplara düşman, Türkiye sosyalizminin tarihine düşman bir

oy toplama makinası durumuna düşürülür. Ve elbette ki, bu durumda asıl sosyalist görev, Türkiye emekçilerini bilinçlendirme ve örgütlendirme görevi yerine getirilmez.

Sosyalizmin, Türkiye siyaset alanında gerçekten temsil edilmesini istiyorsak; en bilinçli, en tutarlı, en güvenilir devrimciler olarak, sosyalistlerin tam bağımsız ve gerçekten demokratik bir Türkiye'nin gerçekleşmesinde, Türkiye toplumunun sosyalist devrimin eşiğine ulaştırılmasında, görevlerini hakkıyla yerine getirmelerini istiyorsak, ilk yapılacak şey şudur: anayasayı emekçi halk açısından yorumlayarak, onu gerçekten uygulamak; bu ülkede demokratik özgürlükler ortamının yaratılması yolundaki engelleri safdışı etmek; sosyalistliği bir icazet meselesi olmaktan bir an önce kurtarmak.

TÜRK SOLUNA SAYGISIZLIK (*)

Çağımızın genel bir kuralı var: Millî kurtuluş savaşı veren her geri kalmış ülke, bağımsızlığını koruduğu sürece, kapitalizme ve emperyalizme karşı olan ülkelerle yakın bağlar kurmak zorunda. Bu hemen hemen toplumsal bir kanun.

İlk başarılı millî bağımsızlık savaşını vermiş olan Türkiye de bu yolu izledi. Sovyetler Birliği ile dostça ilişkiler kurdu. O zamanın kapitalizme karşı tek ülkesi olan Sovyetler Birliğinin çevresini, emperyalistler, «Sıhhî kordon» dedikleri, bir gerici hükûmetler zinciri ile kuşatmışlardı. Kanlı karşı ihtilâllerin ürünü Mannerheim'ların, Horti'lerin, Tsankov'ların siyaset alanında at oynattıkları bir dünya idi o.

Ama «Sıhhî kordon» zincirinin önemli bir halkası eksikti: Kemalist Türkiye.

(*) Bu yazı ilk kez YÖN'ün 15 Nisan 1966 tarihli sayısında yayınlandı. Yazar, koşullar gereği takma ad kullanmış ve görüşlerini ifade ederken marksist terminoloji pek kullanmamıştır.

Atatürk, genç Türkiye Cumhuriyetini emperyalizmin etki alanı dışında tutmanın, Sovyetler ile yakın, dostça bağları sürdürmeyi gerektirdiğini bütün derinliğ i ile kavramıştı. O, Türk millî bağımsızlığının bu gereğini yerine getirmede hiç bir zaman kusur etmedi. «Sakın Ruslarla arayı açmayın» yolundaki öğüdünün ardında yatan şey, doğru olarak değerlendirilen Türkiye'nin ulusal çıkarıdır.

Bugün millî bir uyanış halinde olan Türk ulusunun dinamik çevreleri, Atatürk yolunun bu yönünün büyük önemini gün geçtikçe daha iyi kavrıyorlar. Antikomünizmin Amerikan emperyalizminin ideolojik silahı olduğu, gerici çevrelerin yaratmaya çaba gösterdikleri antikomünist histeri havasının asıl hedefinin komünizm değil, Türk toplumunun önündeki kutsal görev olan millî bağımsızlığımız olduğu bilincine artık varılmaktadır. Halkımızın artık eski gerici oyunlarına gelmemesi, gerçek ulusal yolun nereden geçtiğini görmesi, Türk siyaset hayatının en önemli gerçeğidir. Türk toplumunda en yurtsever, en devrimci, en sağlam ne varsa onu özünde taşıyan Türk Solu bu ulusal uyanışın öncülüğünü etmektedir. Türk solu bu göreve lâyık olduğunu gösterecektir.

Bu tarihsel şartlar içinde Türk soluna gölge düşürecek her davranış, bağımsız, halkçı, devrimci bir Türkiye kurma davasına, Türk ulusal davasına ihanettir.

Son günlerde Amerikancı komprador basınının ağzına sakız ettiği «Yakup Demir» meselesi üzerinde, yukarıda söylediklerimiz ışığında durmamız gerekiyor.

Mesele özel olarak şudur: Doğu Avrupa ülkelerine sığınmış olan Türk siyasî mültecileri arasından küçük bir grup, kendisine kimi «Türkiye Komünist Partisi», kimi «Türkiye Komünist Partisi Dış Bürosu» adını takarak, komünist partileri kongrelerini beylik lâflarla

selâmlamakta ve Prag'da yayınlanarak Türkiye'deki dergi ve gazetelere gönderilen «Yeni Çağ» adında bir dergi çıkarmaktadırlar. Bu grubun «Bizim Radyo» ile de ilişiği olduğu söylenmektedir. Bu küçük mülteci grubu, Türkiye'de tek bir kişiyi temsil etmez. «Yeni Çağ»da çıkan telif yazıların entellektüel seviyesine bakılırsa, komünist ülkelerdeki emigrasyonu temsil ettiği de şüphelidir.

Gerçek şudur ki, sözü geçen mülteci grubunun eylemi, sığındıkları ülkelerin emekçilerinin alın terinin ürünü olan imkânlarla, Türkiye'nin Amerikancı komprador-ağa çevreleri için, yurtseverlere karşı provokasyon malzemesi sağlamaktan başka sonuç vermemektedir .Türkiye gerçekleri hakkında bilgi ve devrimci kültür yoksunluğunu yansıtan tekerlemelerle dışarıdan maval okumak, akıl hocalığı etmek Türk soluna saygısızlıktır, haddini bilmezliktir.

Sovyetler Birliği'nin Türkiye ile dostça ilişkiler kurmayı istediğini her aklı başında kimse bilir. Bu yolda çabaların olumlu sonuçlar vermeye başlaması, bağımsız dış politika isteyen her Türk yurtseverini sevindirir. Diplomatik alanda elde edilen olumlu sonuçlar gölgelenmemelidir.

Kimileri, Sovyetlerin, kendine «Parti» adı takmış birkaç mülteciyi beslemesinin nedeninin, Çin'e karşı yürüttüğü ideolojik savaşta bir fazla oy elde bulundurmak olduğunu ileri sürüyorlar. Biz bu görüşe katılmıyoruz. Bizce mesele çok daha basit: Türkiye'nin gerçeklerini doğru değerlendirmeme ve bu yüzden de şarlatan oyununa gelme. Büyük Rus yazarı Gogol'un zamanından bu yana uzun yıllar geçti, ama Kuzeyli komşularımız hâlâ yakalarını Gogol müfettişlerinden kurtarmışa benzemiyorlar.

E. Tüfekçi

SAVCI KONUŞTU — SÖZ SANIĞINDIR (*)

1945 yılının güneşli bir Haziran sabahı. İstanbul Bir Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesinin bulunduğu Tophane'deki binanın çevresini sivil polisler, askerler sarmışlar. Mahkeme salonunun kapıları tutulmuş, (TKP'nin gençlik kolu olduğu iddia edilen) İLERİ GENÇLİK BİRLİĞİ adındaki antifaşist öğrenci meslek örgütünün ilk duruşması yapılacaktır.

İçeride elli üniversiteli genç, sanık sıralarındadırlar. Başları traşlı; yüzler, dokuz ay süren polis tahkikatı süresince, Birinci Şube'nin karanlık hücrelerinde, gün ışığından yoksun yatmış olanların yüzleri gibi: uçuk benizli. Dokuz ay hücre, 1945'de rekordur. Gün gelecek, Türkiye'de demokrasicilik oyununa başlanacak, iki parti, CHP ile DP aralarında Amerika'ya yaranma ve gericiliğe taviz yarışına girişecekler ve 1950'

(*) Geniş bir özetini sunduğumuz bu yazı ilk kez Temmuz 1967'de broşür halinde yayınlandı. Mihri Belli'nin kendi imzası ile yayınlanan ilk yazısıdır.

de birincisi yarışı kaybedecek, DP'nin iktidara geçmesiyle anti-kemalist karşı-devrim perçinlenecek, ve o zaman fikirlerinden ötürü Emniyet Müdürlüğü hücrelerinde adam yatırma süresi yirmi dört aya çıkarılacak, rekor kırılacaktır.

Ama o günler daha gelmemiştir, ve dokuz ay henüz rekordur, ve sanıklar, 1950'lerde olacağı gibi, Harbiye koridorlarında Amerikan üniformalı tüyü bozuk yabancıların önünden geçit resmi yaptırılarak mahkemeye getirilmiş değillerdir. Böyle şeyler altı yedi yıl sonra olacaktır. 1945'de ne de olsa Türk - Türk'e sayılabiliriz henüz.

Evet elli üniversiteli genç mahkeme salonunda sanık sıralarındadırlar. İçeri dolan Haziran sabahının güneşi gözleri kamaştırıyor. Güneş - birçoklarının uzun aylardan beri görmedikleri şey.

Dışarıda analar, babalar geri çevriliyorlar. «Yargılama gizli yapılacak» deniyor onlara. Oysa mahkeme henüz gizlilik kararı almış değildir.

İçeride duruşma başlamıştır. Sırası gelince savcı doğruluyor, yargılamanın gizli olmasını istiyor. Savcının bu tutumu geleneğe uygundur. Bu cinsten siyasî davalarda savcılar hep gizlilik kararı istemişlerdir. Elli üniversitelinin tümü gizliliğe karşıdır: «Yargılama açık olsun, bizim, halkımızdan gizleyecek bir şeyimiz yok, alnımız açıktır» diyorlar. Ama mahkeme, savcının isteğini kabul edecektir ve İleri Gençlik Birliği davasının duruşmaları milletin gözünden gizli, kapalı kapılar ardında yapılacaktır. Bu da geleneğe uygundur. Türkiye'de bu cinsten siyasî davaların tümünde mahkemeler savcıların gizlilik isteğine uymuşlardır.

Aradan yirmi iki yıl, nerdeyse çeyrek yüzyıl geçiyor. Birgün bakıyoruz ki, bağnazlıkla gizlilikten ya-

na olan savcılarımızdan birinin silueti duvar afişlerinde! Dansözlerin, şarkıcıların resimlerini taşıyan içkili gazino afişleri arasından bize bir karış boyunda puntolarla «Yeni Gazete»de çıkacak olan «İFŞA EDİYORUM» başlıklı tefrikanın reklamı en sansasyonel biçimde yapılıyor!

Tefrika yayınlanıyor, okuyoruz: Ağır başlı bir hukukçu incelemesinden çok, okuyucunun merakını gıdıklama amacını güden, James Bond romanları havasında kaleme alınmış bir yazı. Dayandığı arşiv besbelli ki pek zengin, ama ne yazık ki okuyucuyu bu konu üzerinde gereği gibi aydınlatacak değerde, gerçeği yansıtan bir inceleme niteliği taşımaktan çok uzak. Konuyu ele alış açısı ve şecaat arzetmeler bir yana, gerçeğe aykırı çok şey var söylenenlerde.

Yargılama ya açık olur, ya gizli. Açıksa, iddia da, müdafaa da halkın, basının önünde ileri sürülür. Yetkili mahkeme, usulü gereğince gizlilik kararı almışsa, o zaman iki taraf da sözlerini dışarıda genel oya iletemez. Savcı için aleniyet, sanık için gizlilik gibi acaip bir emsâle rastlanmamaktadır hukuk tarihinde.

İleri Gençlik Birliği davasını Türk halkından gizli tutmak için çırpınanlar bugün ortalıkta konuştuklarına göre, başından beri açıklıktan yana olanların da bir çift söz etmesini doğal karşılamak gerek. İddia makamı konuştu; müdafaayı da dinlemelidir Türkiye halkı.

İleri Gençlik Birliği davasının elli sanığından biri bendim. Ayrıca 1951 - 1954 Türkiye Komünist Partisi (T.K.P.) tahkikatında kovuşturmaya uğrayan 168 kişi arasında da vardım. Burada bu sıfatla konu üzerinde kendi öz görüşlerimi ileri sürmenin gereğini duymaktaydım. Başından beri «millet herşeyi duysun öğrensin» diyenlerden biri de ben olduğuma göre, burada

konu üzerinde konuşmakla, hiç değilse, tefrika yazarı, eski savcı gibi çelişkili bir duruma düşmemekteyim.

BİZ «ESKİLER»

Bugünkü ortamda böyle bir yazıyı yayınlamaya kalkışmanın bazı sakıncaları olduğunu bilmez değilim. Biz «Eskiler»in çok özel, çok ilginç bir durumumuz vardır: Yıllar boyu hakkımızdaki en olumlu yargı, erken öten horoz sayılmak olmuştur. Tek parti zamanında da, çok partili düzende de kötü kişi olarak bakılmıştır bizlere. Türlü haller gelmiştir başımıza. On yıllık Menderes devrinin hemen hemen tümünü hapislerde, sürgünlerde geçirmiş olanlarımız çoktur. Besbelli ki bizim alınyazımızda aforozdan kurtulmak, itibarlı sosyalist sayılmak yok. Meğer ki Türkiye'nin göklerinden sisler kalka ve ak koyunla kara koyun iyice ayırt edile.

27 Mayıs gelir. Birkaç gün önce Menderes'in siyasî polisi bize ay içinde sürüleceğimizi tebliğ etmiştir. Sürgün kalkar, seviniriz. Birkaç ay geçer. Bu yeni gelen subaylar besbelli ki iyi niyetli kimseler, diye düşünürüz. Biz de görüşlerimizi kaleme alsak deriz. Ve çıkacak olan bir dergiye bir yazı yazarız. Yazıda öz olarak: «Elinize fırsat geçmiştir. Kaçırmayasınız. Bir toprak reformcuğu yapasınız. Türk köylüsü devrimci aydının elinden toprak alsın, devrimin kendi yararına somut sonuçlarını kendi gözüyle görsün. Bir daha Menderes gibilerini seçmeyecektir. Köy emekçisi sizi tarih boyunca hayırla anacaktır» deriz. Tepki umduğumuz gibi olmaz. Dergi daha matbaadayken toplatılır ve dergi ile ilgili kim var kim yok, Birinci Şube'nin hücrelerini boylarız. Aylarca yatarız o hücrelerde. Ama biz

gene kimseye küsmeyiz. Davranışları, olayları, kişisel açıdan değil, tarihsel ortam içinde değerlendirme çabasındayız biz. 27 Mayıs, onu hazırlayanların birçoğunun iradeleri dışında birşeyler depreştirmiştir Türkiye'de. Toplumdaki birikim bir ölçüde dışa vurmuştur. 27 Mayıs'tan sonraki Türkiye artık eski Türkiye değildir.

Evet biz «Eskilerin» durumu çok ilginçtir. Şimdi kalkıp da kendi imzamızla «Allah Birdir» diye yazsak, profesör ünvanlı bir bilirkişi çıkar «Bakın, bir (1) sayısı çekicin sapına ne kadar benziyor! Hani bunun orağı?» der ve biz «orak-çekiç resmi çizerek 142'nci maddeyi ihlâlden» mahkemeye veriliriz.

Oysa bizim söylediklerimiz öyle pek korkunç şeyler değildir. Ancak, ta başından beri tutarlı bir çizgiyi izleme ve devrimci bilincimizle yaşantımızı bağdaştırma çabasında olduğumuzdan, bizim sözümüz kimi yerde ağırlık taşır; kimi yerde de ağır gelir: Biz bilime ve Türkiye'nin gerçeklerine uygun konuşma, hem oportünizmden, hem sol gevezeliklerden kaçınma çabasındayız. Bir de entellektüel dürüstlükten ayrılmama ve de tutarlı olma çabasında. Biz Türkiye'nin çalışan insanının toplumumuzdaki güçler dengesinde «ağırlığını hakkıyla koyabilmesi» için, emekçileri bilinçlendirme ve örgütlendirme ve genç militan kadrolar yetiştirme işini ana görev sayan ve klasik particilik geleneklerinden uzak durmasını bilen, gerçek bir sosyalist örgüt kurmanın şart olduğunu söyleriz. Biz Türkiye toplumunu doğru yorumlamayı, toplumumuzdaki sınıf-zümre ve kurumları, devrim açısından doğru değerlendirmeyi savunuruz. Sosyalizme başka türlü varılamaz deriz. Bu yüzden de Türkiye toplumunun hemen önündeki devrimci görevi yerine getirebilmemiz için, her şeyden önce emperyalizmin sömürü alanı olmaktan kurtulmamız ve işbirlikçileri etkisiz duruma geti-

rebilmemiz için tüm yurtseverler omuz omuza vermelidirler deriz. Tüm millici güçler, ayrı ayrı kimlikleriyle, karşılıklı saygı havası içinde, emperyalizme ve yerli ortaklarına karşı Devrimci Millî Güçbirliğini kuralım deriz.

Karşılık, dostun düşmanın bizi yasa-dışı bırakmasıdır. Türkiye'de adamı yasa-dışı bırakma, Amerikan emperyalizminin bir numaralı ideolojik ihraç malı anti-komünizm silahını patlatmakla olur. Sağcıların bu silahtan medet ummaları acıdır. Birincilerin halktan yana olumlu fikir karşısında tepkisi: «Kahrolsun komünistler!» «Moskova'ya! Moskova'ya!» diye bağırmak olur. İkincilerin tepkisi o kadar kabaca değildir: Oportünistçe davranışları eleştirilince «tepeden inmecilikle», «ihtilâlci sosyalistlikle», «İllegal eylem hastalığı» ile suçlarlar adamı. Kenarda köşede «aman böylelerinden uzak durun, yoksa başınız belâya girer» derler hakkımızda. Biraz da haklıdırlar bu söylediklerinde. Çünkü bizlere yakın durma, bugüne dek kimseye ne güven ne de «itibar» getirmemiştir. Ve kim bu toplumda burnunu kanatmadan sosyalistçilik oynamak isteğindeyse, bu koşullar sürdükçe, bizden kenar gezmelidir.

Ama niçin bu böyledir? Çünkü henüz Türkiye'de gerçek bir özgürlük ortamı yoktur. Çünkü gerçekten demokratik Türkiye'yi kurma işi, henüz başarılması gereken, önümüzdeki bir görevdir. Çünkü Türkiye'de şu anda ancak ünlü 141'inci, 142'nci maddeler gölgesinde sosyalistçilik oynamaya izin vardır. Ve bu koşullar yüzündendir ki, yurdumuzda tüm millici güçler, kendi kimlikleriyle ortaya çıkıp, ileri, refahlı, halkçı bir Türkiye'yi kurma amacını güden anti-emperyalist ulusal güçbirliğini kuramamaktadırlar. Bu koşulların sürüp gitmesi, besbelli ki, yurtseverler safını zayıf düşürmektedir. Ve kim bu ortamda rahatlık duyabiliyor-

sa, kim 141'inci madde gölgesinde sosyalistçilik oynamakla avunabiliyorsa, o, en azından, yanılgıların en derinine düşmüş bir kimsedir. Türkiye'de gerçek özgürlük ortamını yaratma uğruna savaş, millî bağımsızlık uğruna, gerçek demokrasi uğruna, sosyalizm uğruna savaşın ayrılmaz bir parçasıdır.

1943 - 1944 YILLARI TÜRKİYESİ

İleri Gençlik Birliği bir öğrenci meslek örgütü idi. Yalnızca meslekî konularla ilgilenmekle yetinmeyen, anti-faşist bir nitelik taşımayı da yurtseverlik sorumluluğu sayan bir gençlik örgütü. Biz kemalizmi «gardrop kemalistleri»nden çok farklı olarak devrimci açıdan yorumluyorduk. Bizce İstiklâl savaşımızın geleneğine, Kemalizmin ruhuna bağlılık demek, günümüzün koşullarının gerektirdiği devrimci adımların atılmasını sağlamak amacıyla eyleme girişmek demekti.

İleri Gençlik Birliğini kurma fikrinin hangi ortamda nasıl geliştiğini açıklayabilmek için 1943 - 1944 yılları Türkyesi'nin içinde bulunduğu koşullar hakkında birkaç söz söylememiz gerekiyor:

İkinci Dünya Savaşı yılları Türkiyesi'nde, daha önceki Devlet eliyle bir millî burjuvazi yaratma çabası, iyice soysuzlaşarak, şehirde savaş vurguncusuna arka çıkma ve köyde de, savaş yıllarının o yeni tipi «Hacı Ağa»yı semizletme politikası biçimine büründü. Bu halka karşı politikanın baş savunucusu Şükrü Saraçoğlu olmuştur. Ondan önce gelen Refik Saydam hükümeti, savaş şartlarının gerektirdiği iktisat politikasına yönelmede kendine göre az çok olumlu çabalar göstermişti. Yarım milyonun üstünde bir ordunun, üretim alanından alınarak silah altında (tüketim alanında) tu-

tulduğu, dış ticaretin hemen hemen durduğu, dış yardımın söz konusu olmadığı bir ortamda, karaborsayı, savaş vurgunculuğunu önleme yolunda sıkı bir devlet kontrolunu, bir narh düzenini uygulamanın şart olduğu besbellidir. Saydam hükümetinin iyi niyetle bu yolda yürüdüğü söylenebilir.

Saydam hükümetinin yerini «Serbest Ticaretçi» Saraçoğlu'nunkinin alması, gittikçe asalaklaşan sermaye çevrelerinin ağır basmasının sonucu olmuştur. Saraçoğlu hükümeti tam tersine bir yol izledi. Ticareti serbest bıraktı. O günün şartlarında savaş ekonomisinin gerektirdiği sınırlamaları kaldırarak ticareti serbest bırakmak, halkı savaş vurguncusuna peşkeş çekmeye eşitti. Saraçoğlu bunu yaptı, ama bununla da yetinmedi, en adaletsiz vergilendirme yoluna, enflasyona başvurdu. Türk parasını basan matbaalar harıl harıl çalışıyordu. İki yıl içinde fiatlar yaklaşık % 400 yükseldi. Ücret ve maaşlarda önemli bir yükselme yoktu. Bu, sabit gelirli vatandaşın gerçek gelirinin üçte bire, hatta dörtte bire düşmesi demekti. En önemli tüketim maddeleri karaborsaya düşmüştü. Tarım ürünleri fiatlarında yükseliş baş döndürücüydü. Serbest pazarda buğday fiatı hemen hemen on misline, 90 kuruşa çıkmıştı.

Başta başbakan olmak üzere, zamanın demagog politikacıları «Köylünün yüzünün güldüğünden» söz ediyorlardı. Oysa köylerde yoksulluk daha da derinleşmişti. Tarım bölgelerinde tek yüzü gülen «Hacı Ağa» idi. O, büyük şehirlerin eğlence yerlerinin yeni itibarlı müşterisi payesine yükselmişti. Köylünün pek büyük çoğunluğu, topraksız ya da yeteri kadar toprağı olmayan ve harmandan harmana yiyeceğini yetiştiremeyen köylüler, yüksek buğday fiyatının kurbanı olmuşlardı. Köylerde açlık vardı. Aç köylülerin kentlere göçü hızlanmıştı. Ne de olsa şehirlerde karne ile ekmek veril-

mekteydi. Nüfus başına bir gün 150 gram, bir gün 300 gram verilen, savaş yıllarının çamur gibi şehir ekmeği!

İktisadî çöküş tek başına gelmez, birlikte manevî çöküşü de getirir. Kurtuluş Savaşı'nı izleyen yılların millî gururunun, idealizminin yerini küçük çıkarcılık, «ben dümenime bakarım» zihniyeti almaktaydı. Politikacılarla iş adamlarının buluştukları zengin kulüplerinde, uzun yıllar önemli görevlerde bulunmuş muteberler, özel konuşmalarda, «bundan böyle küçük milletlerin hayat hakkı kalmamıştır, Alman zaferi bir olup bitti olduğuna göre, bizim de Almanya'nın dünya hâkimiyetini kabul etmemiz ve Almanya'ya uymamız gerekir» yollu sözler söyleyebiliyorlar. Ve öteki kulüp üyesi muteberlerinden tasvip görüyorlardı. Bu ve buna benzer nice davranış, bizim türedi, asalak burjuvazimizin titrek elinin milliyetçilik bayrağını kavrayamayacağını ve millî bağımsızlığa, devrimci «millet» sloganına Türk emekçilerinin sahip çıkmasının kaçınılmaz olduğunu açıkça göstermekteydi.

Yurt dışında da manzara karanlıktı. Saldırgan Alman Nazi orduları tüm Avrupa'yı çizmeleri altına almışlar, Stalingrad'a dayanmışlardı. Bu durumun yurt içinde önemli etkileri olmuştur:

İkinci Dünya Savaşı'nın ilk yıllarında, ülkeyi yöneten tek parti olan C.H.P.'nin bileşiminde önemli değişikliklere tanık olduk. Bu partinin kapıları, işgirlikçi kapitalist, ağa temsilcilerine, ırkçısı, turancısı, Anadolucusu gibi her çeşitten, her renkten gericilere ardına kadar açıldı. O zamana kadar partide ağır basmış olan reformcu küçük burjuva aydınlar yurt içi ve yurt dışı gelişmelerin baskısıyla geriletildiler. Ve bu gerileme durumu uzun yıllar sürecektir. Savaşı izleyen yıllarda bizdeki çok partili düzenin Filipin örneğine benzemesinin bir nedenini de burada aramak gerekir. C.H.P.

Genel Sekreterliği gibi bir görevin uzun yıllar Kasım Gülek tipinde bir politikacının elinde bırakılması bu bakımdan değerlendirilmelidir. C.H.P.'nin kemalist dönüşümcü köklerine dönme yolunda çaba göstermesi, Ecevitlerin ortaya atılması çok sonra gelecektir. 1940'ların başlarında C.H.P.'deki gelişme bugünkünün tam tersi doğrultusunda bir gelişmeydi. Artık tek parti çevrelerinde Alman Nazi zaferi mukadder olduğuna göre buna hazırlık niteliğinde tedbirlerin alınmasını öğütleyenler çoğalmaktaydı.

Varlık Vergisi, bu Nazi zaferine hazırlık niteliğinde tedbirlerin en önemlisi, en gürültü koparanı sayılır. Saraçoğlu hükümeti, metninde olumlu görünen, ve halkı düşünen bir iktidarın pekâlâ halkın yararına uygulayabileceği bu kanunu, azınlıklara karşı faşist bir kanun biçiminde yorumladı ve öyle uyguladı. Savaş vurguncusunun, karaborsacı milyonerin en rezili, eğer Müslüman - Türk ise, ondan gülünç denecek bir meblâğ, vergi olarak alınıyordu. Öte yandan azınlıklardan olan dar gelirli emekçilerden ödeyemeyecekleri vergiler istendi. Nazi örneğine uyularak Aşkale'de azınlık toplama kampları kuruldu. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan gayri-müslimin tüm malı mülkü elinden alınıyor, ve kendisi Varlık Vergisinin kalan kısmını, bir lira gündelikle çalışıp ödesin diye, toplama kampına sürülüyordu. Aynı durumda Amerikan, İngiliz, Fransız, Alman, Rus v.b. uyruklu gayri-müslimden vergi alınmıyordu. Bu, kaldırılması uğruna halkımızın bunca kan akıttığı kapitülasyonların hortlatılmasından başka bir şey değildi. Saraçoğlu hükümeti millî onurumuzu bu ölçüde zedeleyen işlere girişmişti. Varlık Vergisinin uygulanmasında önemli rol oynayan zamanın İstanbul Defterdarı, sonradan yazdığı bir kitapta, uygulamanın bu şeref kırıcı yönü üzerinde durur ve: «Bizi hâlâ

Yüce Divan önünde hesap vermeye niçin çağırmazlar diye şaşıyorum» anlamında bir söz eder. Uzun yıllar birçok yurtsever buna şaşmış durmuştur. Gün gelecek savaş yıllarında Ankara Üniversitesinde profesörlük eden ve anlaşıldığına göre Nazi Almanyası hesabına başka önemli görevler de yerine getiren Profesör Herbert Melzig, zamanın Türk başbakanından «Biz Almanlar Saraçoğlu'nu güvenilir adamımız saymaktaydık» diye bahsedecektir.

Ve Nazizmi örnek alma eğilimi yalnızca malî politikada kalmıyordu. Cumhuriyet tarihinde eşi görülmedik şiddetle özgür düşünce baskı altına alınmıştı. Üstü örtülü sansürün en ılımlı eleştirilere bile tahammülü yoktu. Türk basınının asları Ahmet Emin Yalman gibi, Hüseyin Cahit Yalçın gibi İstiklâl Mahkemesi artığı, içten içe Atatürk düşmanlarıydı. Nâzım ise içerde «İstiklâl Savaşı Destanı»nı yazmaktaydı. Nice emekçi halktan yana yurtsever hapishanelerde çürütülmekteydi. Solcu bilinenler Anadolu'nun ücra kasabalarına sürülmüşlerdi. Türkiye toprağının üstünde yaprak kımıldamıyordu. Bürokrasinin yukarı kademelerinde, bir Nazi dünya hâkimiyetinin, Türkiye gibi bir ülke için ne büyük bir felâket olacağını az çok sezenler ve açıkça değilse bile, içten içe Müttefik zaferinden yana olanlar eksik değildi ama, görünürde, gün, ekonomide savaş vurguncusunun, siyasette de faşist demagogun günüydü.

KARANLIK RESİMDE AYDINLIK NOKTALAR

Bir toplumu yansıtan resim, hiç bir zaman mutlak olarak karanlık olamaz. Toplumların kanunudur bu. İkinci Dünya Savaşı Türkiyesi denen o karanlık

resim de tüm karanlık değildi. Yer yer aydınlık noktalar vardı o resimde. Polise ve sansüre rağmen yayınlanan ilerici nitelikte bir iki kitapçık gibi, şu gazete, ya da bu serginin sütunları arasına sıkıştırılan devrimci anlamda birkaç yazı gibi; Anadolu'nun bilmem hangi bozkırında bir Köy Enstitüsünü, köy emekçilerinin yararına bir kurum olarak kurmaya çalışan ülkücü eğitimcinin çabası gibi...

İşte İleri Gençlik Birliği de bu aydınlık noktalardan biridir.

Türkiye toprağı üstünde yaprak kımıldamıyordu dedik. Toprağın altında nelerin kımıldadığı üzerinde durmayacağız. Çünkü İleri Gençlik Birliği bir yeraltı örgütü sayılamaz. Açıklıkta çalışmayı demokratik hakkı bilen ve bu yolda engelleri zorlamayı görev sayan ve bunu kuruluş bildirisinde ilân eden bir antifaşist öğrenci meslek örgütü idi İ.G.B..

Saraçoğlu hükümetinin siyasetine muhalif olan, başbakan tarafından açıkça desteklenen, ipleri Berlin'de birkaç Nazi kuklasının ırkçı-turancı tahrikleri karşısında öfke duyan ve o günkü haliyle Türk Talebe Birliği'nden umudu kesen bir avuç Üniversiteli genç devrimcinin girişimidir İ.G.B.. Bu gençler, 1943 - 1944 yılları Türkiyesi koşullarında, yurtsever olarak, devrimci olarak kendilerine görev düştüğü inancındaydılar. Bunun o günlerde çetin bir iş olduğunu bile bile. Onlar, Vatan, Millet gibi özünde devrimci olan kavramları sahte milliyetçi faşistlerin elinden almanın ve ulusal değerlere sahip çıkmanın zamanı geldiğine inanıyorlardı. Onlara göre Kuvayı milliye ruhunu sürdürmek demek, içinde bulunduğumuz yeni koşulların gerektirdiği devrimci çizgiyi izlemek demekti. Bu devrimci çizgi millî demokratik devrim çizgisiydi. Bu gençler İleri Kemalist, Antifaşist bir öğrenci meslek örgü-

tü kurma konusunda anlaştılar. İçlerinde, bugünün politika dilinde «aşırı sol» diye nitelendirilen marksistler de vardı. Onlar, her türlü sol sektarizmden uzak, örgütün her eğilimdeki gerçek yurtseverlerin katılabileceği, Kurtuluş Savaşımızın antiemperyalist ve devrimci geleneğine yürekten bağlı, faşizme karşı bir örgüt olmasına karar verdiler. O günlerde tüm dünyada emperyalizme ve faşizme karşı savaşı gerçek millici mukaddesatçısından, marksist-leninistine kadar tüm yurtseverler yürütüyorlardı. Nazi çizmesi altındaki Avrupa'da «Tanrı'ya inananla inanmayan» omuz omuza savaşıyordu.

İ.G.B., komünist kimliğini «Kemalizm» maskesi altında gizleyen bir «yeraltı komünist teşkilâtı» olarak, TKP'nin gençlik kolu olarak suçlandı ve mahkûm edildi.

BASTİLLE'İ GÖLGEDE BIRAKAN YER

Mahkeme, aleyhimizdeki hükmünü, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün ünlü Birinci Şubesinde yapılan hazırlık tahkikatına dayandırmıştır. İ.G.B. davasının hazırlık tahkikatının hangi şartlar altında yürütüldüğü hakkında bir fikir verebilmek için, Birinci Şube denen kurumda Mahkemece bir keşif yapılması isteğiyle sunduğumuz kırkdört imzalı dilekçeden bazı paragrafları buraya aktarmayı gerekli buluyorum:

Sayın Yargıçlar,

Bu dilekçemizi, adaletin gerçekleşmesinden maada hiç bir kaygusu olmadığını umduğumuz yüksek hey'etinize ve hür, refahlı, halkçı bir Türkiye'nin ha-

kikat olmasını hedef tutan Türk İnkılâbı tarihine sunuyoruz.

.....

İçimiz burkularak söylemeye mecburuz ki, demokrasinin dünya ölçüsünde zaferini müşahede ettiğimiz bugün, ileri Kemalist Anayasamızı benimsemiş Türkiye Cumhuriyeti'nin İstanbul şehrinde, «Bastille»'i ve o müessesenin temsil ettiği mezalimi bile gölgede bırakan bir Emniyet Müdürlüğü mevcuttur.

Biz, huzurunuzda yargılanan 50 Türk genci, Emniyet Müdürlüğü binasında aylarca hapsedildik. İçimizde dokuz ay bu müessesenin dar ve karanlık hücrelerinde mevkuf tutulanlarımız var. Bu bakımdan işkenceleri kendi etlerinde hissetmiş ve bu menfur yerde işlerin içyüzünü bilen kimseler olarak yüksek hey'etinize başvuruyoruz.

İstanbul Emniyet Müdürlüğündeki bugünkü işkence tertibatının ve hücrelerin inşaat hazırlıklarına eski emniyet müdürü Halûk Nihat Pepeyi'nin İkinci Dünya Harbi'nin başlarında Nazi Almanyasına ve Almanya'nın peyki Orta Avrupa memleketlerine yaptığı bir seyahatten edindiği ilhamlarla başlanmış, ve şimdiki emniyet Müdürü Ahmet Demir zamanında inşaat bitirilmiştir. Binaenaleyh insanlığın en büyük düşmanı Alman Faşizminin metodları bugün Atatürk İnkilâbı Türkiyesinde, halkın

gözünden gizli olarak tatbik sahası bulmaktadır.

İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde mevkufiyet ve isticvap şartlarını kısaca tasvir edelim:

Birinci Şube emrinde, mevkufların ihtilâttan menedilerek, içine kapatıldıkları 36 hücre bulunmaktadır. Bunlardan 6 tanesinin küçük pencereleri vardır ve biraz hava alır. Bunlar 2, 3, 4, 6, 12 ve 14 numaralı hücrelerdir. Diğer hücrelerin (ikisi müstesna) eni takriben 1,20 metre, uzunluğu: 1,90 m. yüksekliği de: 2 m. kadardır. Bu hücrelerde pencere yoktur. Hatta bazılarının pis havalı bir koridora bakan birkaç santim enindeki hava delikleri dahi bulunmamaktadır. Binaenaleyh bu yerlerde teneffüs ve hayat imkânı yoktur demek mübalağa sayılamaz. 19 ve 20 numaralı hücrelere tabutluk adı verilmektedir. Tabutlukların eni: 60 cm., derinliği; 40 cm., yüksekliği de; 1,80 m.'dir. Tabutluklarda işkence görenlere ekmek ve su verilmez. Burada yatanlar uykudan mahrum, aç ve susuz kalırlar.

21'den 28'e kadar numaralı hücreler Müdüriyet binasının zemin katında; 29' dan 36'ya kadar numaralı hücreler sokak seviyesinden 2,50 metre aşağıda, binanın bodrum katında, diğer hücreler ise Birinci Şube Müdürlüğünün bulunduğu en üst kattadır. Bodrumdaki hücrelerde tahammül edilmez rutubet ve

koku vardır. Teneffüs edilen hava ıslaktır. Rutubet o derecededir ki bu hücrelerde kibritlerin başları ıslanıp yumuşadığından sigara yakmak imkânsızdır. Bu hücreler hamam böceklerinin ve akreplerin yuvasıdır. Bu kattaki 32 ve 33 numaralı hücrelerin tavanında devamlı surette sızan lâğım künkleri vardır, ve yer bir iki santim derinliğinde bir sidik gölü halindedir. Hepimiz uzun aylar bu hücre ve tabutlukların sakinleri olduk.

İsitcvap şartlarına gelince:

Polis insan haklarını ve kanunu ayak altında çiğneyerek tedhişin, işkencenin her şekline başvurmaktan çekinmemektedir. İşkence ekseriyetle geceleri yapılmakta, bu maksatla Birinci Şube vazifelilerinden «Komisyon» adı verilen dört beş kişilik gruplar teşkil edilmektedir. Bu komisyonlarda bilhassa temayüz eden Emniyet Müdürlüğü mensupları şunlardır:

Emniyet müdürü Ahmet Demir, Birinci Şube emniyet âmiri Hamdi Özdemir (Parmaksız Hamdi), gene Birinci Şubeden Komiser Rüştü, Emrullah, Bulgar Ahmet ve muavin Hüseyin Pravištalı.

İşkence komisyonlarının başarılarından birkaçı: İlkokul muallimi Hasan Basri Alp işkence altında ölüme sevkedilmiştir. Şimdi Bakırköy tımarhanesinde yatan İstanbul Üniversitesi Ede-

biyat Fakültesi Felsefe Şubesinin son sınıfının en güzide talebelerinden Kemalettin Özerdem cinnete sevkedilmiş, aynı fakülteden Sefa Yurdanur iki defa intihar teşebbüsünde bulunmuş, Türkiye'nin en güzide ressamlarından Nuri İyem ciddî sinir buhranları geçirmiştir. Bu felâketten kurtulup da asabı ve sıhhati bozulmayanlarımız yok gibidir. Sayın yargıçlar, maruz kaldığımız muamele mübalağasız olarak budur. İstanbul Emniyet Müdürlüğünde bugün mevcut şartların faşist bir memlekette bulunmasını akıl alabilir. Fakat Türkiye Cumhuriyeti'nde insan haklarını, kanunu hiçe sayan bir polis terörünün hüküm sürmesi müsamaha ile karşılanamaz. Sevgili milletimizin şerefle hür ve müstakil olarak yaşayabilmesi için kanlarını döken İstiklâl Savaşı kahramanları, Türk Üniversitelileri polis işkencesi altında inlesinler, çıldırsınlar, ölsünler diye hakaretlere maruz kalsınlar diye hayatlarını feda etmediler. Emniyet Müdürlüğü adı ile anılan müessese bu memlekette bugünkü şekli ile ayakta durdukça yurdumuzda demokrasinin katresinin bulunduğunu iddia etmek gülünç olur.

İnkılâp ve Cumhuriyet, bize emanet edilmiştir. Bu mukaddes emanet ile, halkçılık ile, Anayasamızla hiç bir surette kabili-telif olmayan bu menfur müessesenin bu hali ile mevcudiyetini

devam ettirmesini manevî mesuliyeti bütün vatansever Türklere olduğu kadar yüksek hey'etinize de aittir.

Bu gerekçeye dayanılarak Mahkemeden Birinci Şubede keşif yapmasını istiyorduk. Mahkeme, buna yetkisi olmadığını ileri sürerek isteği reddetti.

Böyle koşullar altında yürütülmüş bir tahkikata rağmen, mahkûmiyet kararının kolay elde edilmediğini «İfşa Ediyorum» başlıklı tefrika yazarı iyi bilir. Başbakan Saraçoğlu'nun doğrudan doğruya etkisi altında olan kurum ve kişiler bize karşı idiler; ama öte yandan Sıkıyönetim Komutanlığı, en ağır terör şartlarında dokuz ay sürdürülen hazırlık tahkikatına rağmen yeter delil bulunmadığını görerek, Adlî âmir sıfatıyla lehimize bir tutum benimsemişti. Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Asım Tınaztepe, hakkımızda: «Bunlar idealist gençlerdir. Görüşlerine katılmayabiliriz ama, kendilerine saygı gösterilmelidir. Onları hapishanede katillerle, casuslarla bir tutamayız.» diyordu. Tınaztepe'de savaşmış adamın hali başka oluyor.

Ama bizim beraat etmemiz demek, öğretmen Hasan Basri Alp'in ölümüne, üniversiteli Kemalettin Özerdem'in çıldırmasına, üniversiteli Sefa Yurdanur'un intihar girişimine sebep olanların suçlu duruma düşmesi demekti. Kovuşturmayı yürütenlerin temize çıkması için bizim suçlu bulunmamız şarttı. Oysa İ.G.B.'yi mahkûm ettirecek delil yoktu. Süleymaniye camiine, üzerinde «Saraçoğlu Faşisttir» yazılı ve «Vurgunculuk ve faşizme karşı Savaş Cephesi» imzalı afişi asma girişimine katılan Hasan Basri Alp de, Tahsin Berkem de İ.G.B. üyesi değillerdi. İ.G.B. ile yakından uzaktan ilgilenmiş olan yaklaşık 150 üniversiteli arasında, dört beş genç, bir ara T.K.P.'nin yeraltı örgütüne girmişler-

di ama, Şubat 1944 tevkifleri üzerine bunların bu örgütle bağları kopmuştu. TKP ile başkaca bir bağ saptanamamışı. T.K.P.'nin yayınlarında, hiç değilse bizim okuduğumuz bültenlerde sorunlar marksist-leninist açıdan konulmakta ve genel olarak faşizme karşı bir politik çizgi savunulmaktaydı. Böylece bu dört, beş genç, bir antifaşist örgüt olan İ.G.B.'ye katılmakla partilerinin bu konudaki görüşlerine aykırı bir davranışta bulunmuş olmuyorlardı. Söz konusu yeraltı yayınlarını birkaç İ.G.B.'linin okumuş olması da yeterli delil sayılamazdı. Bu yayının mümkün olduğu kadar çok sayıda örgüt dışı kimseye okutulmak üzere basıldığı bilinen bir şeydi.

Evet İ.G.B.'yi mahkûm edecek yeter delil yoktu.

Bu delil yetersizliği engeli şöyle giderildi:

Bizim tutuklandığımız tarihten bir yılı aşkın süre sonra, hiç bir çevre ile ilişkileri olmayan beş genç başbaşa veriyorlar; gizli eylemde bulunma kararı alıyorlar ve hazırladıkları orak-çekiç işaretli bir bildiriyi götürüp Feshane fabrikasına dağıtıyorlar; yakalanınca da Birinci Şubede savcı Alöç'ün yönettiği tahkikatta, bunlardan ikisine, bilinen ikna metodlarıyla İ.G.B. üyesi oldukları söyletiliyor. Gençler polisin elinden kurtulup askerî cezaevine getirilir getirilmez doğruyu, yani İ.G.B. ile hiç bir ilişkileri olmadığını söylüyorlar; bu tertip karşısında biz de gereken tepkiyi gösteriyoruz, ama bir türlü meram anlatılamıyor. İki dava birleştiriliyor.

İ.G.B davası sanıkları, kendileri hapiste yatarken, dışarıda kendileri adına işlenen bir suçun hesabını verme durumunda bırakılmışlardır. İşte adalet böyle tevzi edildi bizlere.

«TÜRKİYE'DE DURUMA HÂKİM OLAN KUVVETLER...»

İleri Gençlik Birliği davasında Mahkeme'ye sunduğum savunmamdan birkaç paragrafı buraya aktararak, bu konu üzerindeki sözlerime son veriyorum:

«Hazırlık ve son tahkikat ifadelerim nazarı dikkate alındığı takdirde İleri Gençlik Birliği teşebbüsü hakkında sarih bir fikir edinilebilir. Esasen bu mesele ile ilgili bütün sanıklar huzurunuzda serbest irade ve ihtiyara müstenit beyanları ile durumu aydınlatmış bulunuyorlar. Bu sanıklardan büyük bir kısmı, polis terörüne rağmen hazırlık tahkikatında doğruyu söylemek cesaret ve dayanıklılığını göstermişlerdir. İçlerinden birkaçının ise, tecrübesizliklerinden ve gençliklerinden hazırlık tahkikatını yapanlar, faydalanmayı ihmal etmemişlerdir.

.....

«Sayın Yargıçlar, eğer İleri Gençlik Birliği davasına Türk tarihinde bir paralel bulmak icap ederse, nazarımızı maatteessüf Abdülhamid'in istibdat devrine çevirmemiz icap eder. 1889 yılında hürriyet taraftarı olduklarından dolayı tıbbiye talebeleri hakkında yapılan takibattan beri Türk üniversitesi mensupları böyle topluca takip ve tazyik görmemişlerdir. O vakit bunlardan 10 genç, divanı-harp kararı ile evvelâ kalebentliğe, sonra padişahın cezayı tahfif etmesiyle dört buçuk ay müddet ile hapse mahkûm ediliyorlar. Bu tazyik, hürriyet davasını ve cehdini arttırıyor. Hürriyet fikri diğer mekteplere ve halka da sirayet ediyor, mahkûm edilenlerden birkaçı, dışarıdaki arkadaşlarının yardımı ile firar edip Avrupa'ya gidiyorlar. Oradaki bü-

yük mücahitler ile işbirliği yapıyorlar. Artık bundan sonra Tıp Fakültesi bir siyaset ocağı haline geliyor. 1313 yılında padişahı hâl komplosu hazırlanıyor. Yapılan jurnallerler ile bu komplo akim kalıyor, ve fevkalâde divanı-harp kararı ile 78 kişi Şeref vapuru ile Trablus Garb'e nefyolunuyor. Şeref Kurbanları denilen bu kafilenin 32 kişisi tıbbiyeli idi. Fakat bütün bu tazyiklere rağmen mücadele devam ediyor. Nihayet 1908 hürriyet inkılâbı oluyor.

(Mehaz: Doktor Galip Ataç'ın 1340'da yayınladığı «Tıp Fakültesi» başlıklı kitap.)

«Kızıl Sultanın münevver üniversite gençliğinin ileri fikirlerini hazmedememesi, bir hürriyet düşmanına yakışır surette aksülamelde bulunması tabiî bir şeydir. Milletin arzusuna rağmen bir tedhiş idaresini idameye imkân bulmuş olan bir müstebitten başka bir şey beklenemezdi. Fakat inkılâbını başarmış olan Kemalist Türkiye'de ileri fikirli gençleri meşru, vatan ve milletin nef'ine bir hareketten ötürü Abdülhamid'in usullerini bile gölgede bırakacak muamelelere maruz bırakmak hakikaten pek fecidir.

«En temiz niyetler ile teşebbüse geçilmiştir. Bu müsbet hareketin mahiyetinin ne olduğu bizden değil, huzura sevk edilmezden önce tahkikatı yapan kimselerden sorulmuştur.

«Bu gibi teşebbüsler bizim memleketimizde yeni bir şey olduğundan, bunlar İleri Gençlik Birliği teşebbüsünün gerçek manasını anlayamayarak, meseleyi alâkalı makamlara olduğu gibi değil, kendi faraziyelerini teyid eder ve bazı suçlarını mazur gösterir şekilde aksettirmişlerdir.

«Ben davamı izah etme fırsatı bulamadığımı ve bunun için bunca kıymetli üniversitelinin huzurunuza

sanık olarak sevk edildiklerini sanıyorum. Başka türlü olamaz. Cumhuriyet Türkiyesinde vatansever gençlerin inkılâpçı fikirlerinden ötürü yargılanmalarının mümkün olduğunu bir an için bile düşünmek hakikaten pek elem verici olur. (...)

Şubat 1946

Bilindiği gibi hakkımızda verilen hüküm, Türkiye' de vaziyete hâkim olanın, karanlık kuvvetlerin değil de ileri fikrin olduğunu doğrulayacak bir hüküm olmadı ve «hakkımız olan beraat» bizden esirgendi.

168 SANIKLI SİYASÎ DAVA

Tefrikada 1946 - 1951 yılları olaylarına değinen bölüm üzerinde de kısaca durmamız gerekiyor. Bilindiği gibi bu yıllarda Türkiye'de çok partili düzen emperyalizmin etki alanına düşen geri kalmış ülkelerin Filipin tipi demokrasisi biçiminde uygulandı. Ve sonunda Amerika'ya yaranma ve gericiliğe tavizde ne de olsa duraksamalı davranmak zorunda olan C.H.P. iktidarı, taviz konusunda kararlı D.P.'ye kaptırdı. Ve yurdumuzda emperyalizm - komprador - feodal ağa üçlüsünün hâkimiyeti perçinlendi. Bu süre içinde her eylemi, her davranışı, hiç şüphe yok ki bu koşulları gözönünde tutarak değerlendirmeliyiz.

Tefrikanın bu bölümü üzerinde ayrıntılı açıklamalara girişmeyi gereksiz saymaktayım. Ancak 1954 yılında Ankara Garnizon Kumandanlığı II Numaralı Askerî Mahkemesi önündeki savunmamın önemli saydığım bazı paragraflarını sunmakla yetineceğim. Tefrika yazarı T.K.P. tahkikatında görevli değildi. Bu bakımdan verdiği bilgiler ikinci el bilgilerdir. Yazar, daha 1947

yılında yeraltı örgütüne sızan millî emniyet ajanlarının başarısından övünerek söz etmektedir. Gerçekten, yargılama sırasında da tanık olarak dinlenen millî emniyet ajanları, tefrika yazarını doğrular biçimde konuşmuşlar ve 1950 affından yıllarca önce öksenin hazırlandığını söylemişlerdir.

Daha 1947'de eylemi emniyetçe tespit edilen bir illegal örgüt hakkında kovuşturmanın 1951 yılına kadar bekletilmesinin, suça teşvik niteliği taşıdığını savunma olarak ileri sürenlerimiz oldu. Mesclenin hukuk yönü bir yana, iddia edildiği gibi, bir kanun dışı eylem olduğunu bile bile tam dört yıl beklenilmesi ve ancak 1951 sonunda harekete geçilmesi, iktidar açısından akıllıca bir davranış sayılmalıdır: 168 Sanıklı büyük bir siyasî davayı en sansasyonel biçimde sahneye koyarak, Amerika'nın yardım konusunda cömertçe davranmasını sağlamak için en uygun zaman 1951 - 1954 dönemi idi. Özellikle o yıllarda Sam Amca, ancak komünist tehlikesi altında olan ülkelere para vermeye yanaşmaktaydı. Kimi yoksul ülke diplomatları, Dolar koparmak için, Fransa'dan, İtalya'dan komünist ithâl etme gereğinden, şaka yollu söz etmekteydiler. Biz bir bakıma, siyasilerimizin bakan koltuklarından yapamadığını, sanık sandalyalarından yapıyorduk. Ama bu, bizim için bir züğürt tesellisi bile olamıyordu. Çünkü Türkiye'ye akan dış yardımın şartları olduğunu ve tutulan yolun yurdumuzu Amerikan vasiliği altına sokmasının kaçınılmaz olduğunu açıkça görüyorduk.

1951 - 1954 T.K.P. davasındaki savunmamın buraya aldığını bölümlerinden de anlaşılacağı gibi, bu, genel niteliğiyle hukukî bir savunmadır. İdeolojik bir savunma değildir. Milletin önünde açık olarak yapılan yargılamalarda siyasî savunmanın gereği besbellidir. Bu durumlarda siyasî sanık kendisini mahkemenin de-

ğil, kendi halkının önünde sayar ve ona hesap verir. O kendisini değil, davasını savunur. Yargıçların başlarının üstünden halka hitap eder. Babeuf'dan Castro'ya dek bu böyle olmuştur. Ama, 1953, 1954 yıllarında Harbiye'deki Askerî Mahkeme önünde yapılan gizli yargılamada uzun uzadıya siyasî savunmaların gereği yoktu. Hitap ettiklerimiz öteki sanık arkadaşlarımız olamazdı. Onlarla hapishanede her gün yüzyüzeydik ve teorik eğitimlerine bir katkıda bulunmak isteğinde idiysek bunun yeri mahkeme salonu değildi. Yok, siyasî savunmayla bilinçlendirmek istediğimiz kimseler üç kişilik mahkeme hey'eti, ilk tahkikatta işkenceleri yönetmiş olan savcı ve bir-iki gardiyan idiyse, bu bilinçlendirme çabasının pek parlak sonuçlar vermeyeceğini önceden kestirebilirdik.

Bir de şu önemli nokta var: Türkiye emekçilerinin davasının savunmasını ancak buna lâyık olanlar yapabilirler. Devrimci şereflerine halel getirmemiş olanlar, dostun düşmanın önünde başı dik durabilenler. Yoksa mahkemede sanık kürsüsünden atılan söylevlerin en parlağı, günahların kefareti niteliği taşıyorsa bunun bir değer olamaz.

Hakkımdaki iddia, söz konusu örgütün Merkez Komitesi üyesi olduğum ve bu sıfatla yeraltı eylemine katıldığım iddiasıydı. Bu iddianın dayandığı en önemli delil olarak bir sanığın hakkımdaki ilk tahkikat ifadesi gösterilmekteydi. Savunmamın sözü edilen delili inceleyen bölümünü buraya tam metin olarak aktarıyorum. Polis müdahalesiyle elde edildiği kesin delillerle sabit bir ilk tahkikat ifadesinin, âdil bir hükme dayanarak olamayacağını şöyle savundum:

«Şimdi, Zeki Baştımar'ın bu konudaki ilk tahkikat ifadesine gelelim:

«Bu maznun 8/1/1952 günkü ilk tahkikat ifadesinde şöyle diyor:

.....

«'... 2/9/1951 günü ben, Mihri, Halil, Reşat Yenimahalle'de ne randevulu olarak, ne de tesadüfen buluşmuş değiliz.'»

(İlk Tahkikat Dosyası: I, Sayfa 201)

«Aynı Zeki Baştimar'a 26 Mart 1952'de imzalatılan ifade şudur:

«'... Dağılmış olan parti teşkilâtını ben topladım, ve faaliyete geçirdim. Bu faaliyete karşı aleyhtar bir ceryan olduğunu evvelce söylemiştim: Bazı eski komünistler hapishaneden çıktıktan sonra onlarla da, yani Reşat, Mihri, Halil, Ahmet ile de görüştüm.

«Ahmet bir defa kat'i olarak yanaşmadı ve fikir söylemedi. Diğerleri aleyhte cereyanın doğru olmadığını söylediler. Reşat, faaliyete katılmak hakkında sarih bir fikir ileriye sürmedi. Münferiden yaptığım bu temaslardan sonra ayrıca birkaç kişinin biraraya gelerek bu işi birlikte görüşmemiz lâzımgeleceğini düşündüm. Ve bir gezinti hissi vermek üzere bu fikri Ahmet hariç diğerlerine öyledim. Kabul ettiler ve tarihini şimdi hatırlayamadığım bir günde Yenimahalle'de buluştuk. Orada at yarışlarına giden yol üzerinde buluşmuştuk. At yarışları sahasını da geçtik: Yoldan ayrıldık, küçük bir ağacın altına oturduk. Burada ben, Reşat, Mihri ve Halil olmak üzere dördümüz idik. Ben bu fırsattan istifade ederek orada, 1949'dan sonra Parti'nin dağılmış olduğunu, bu vaziyet karşısında bana bir vazife düştüğünü ve bu vazifenin de dağılmış Partiyi yeniden toplamak olduğunu söyledim. Bilâhara İstanbul'a bu maksatla geldiğimi, bazı temaslar yaptığımı, fakat tamamiyle aksi bir cereyanla karşılaştığımı ve bu şart-

lar altında iş görmenin güç olduğunu anladığımı, buna rağmen bu güç şartlar içinde faaliyete geçtiğimi, isim zikretmeyerek, birkaç vilâyette teşkilât kurulduğunu, (İstanbul'da) bir Vilâyet Komitesi kurulmuş olduğunu söyledim. Hamdi beyin sorması üzerine İzmir ve Ankara vilâyetlerini Hamdi beye söyledim.»

«Maznunun sözünü bu noktada keserek önemli saydığım bir hususa işaret ediyorum. Son cümlede adı geçen «Hamdi bey» Emniyet Müdürlüğü Birinci Şube Müdür Muavini Hamdi Özdemir (Parmaksız Hamdi)' dir. Maznunun 8 Ocak 1952 tarihli ilk tahkikat ifadesi dosyadadır. Bunda İzmir ve Ankara Vilâyet Komitelerinden bahsedilmediği gibi bu ifadenin yukarıda dercettiğim kısmında Yenimahalle'de bir toplantı yapıldığı iddiası da kesin olarak reddedilmektedir. 26 Mart 1952 tarihli ifadesinde ise Zeki Baştimar bu toplantıyı kabul ediyor ve İzmir ve Ankara Vilâyet Komitelerini «sorması üzerine Hamdi bey'e söylediğini» beyan ediyor.

«Durum sarihtir, ilk ifadesini tatminkâr bulmayan Sorgu Hâkimi, maznunu daha elverişli bir ifade vermeye ikna etme işini polise havale etmiştir. Polis de tahmin edebileceğiniz çeşitli ikna metodlarını kullanarak Zeki Baştimar'dan 26 Mart tarihinde zapta geçen ifadeyi elde etmiştir.

«Maznunun 8 Ocaktaki ifadesi bir ilk tahkikat ifadesidir; ilk tahkikat dosyasında bulunmaktadır. İfadeyi alan sorgu hâkimidir. İlk tahkikatta Polis'in müdahale etmesi, tazyik yapmak şöyle dursun, hattâ maznuna bir sual tevcih etmesi dahi kanuna aykırıdır. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ve Polis Vazife ve Selâhiyetleri Kanunu bu hususta sarihtir. Askerî Muhakeme Usulü Kanununda ise bu hükümleri nakzeden bir

kayıt bulunmadığına göre, Askerî Sorgu Hâkimi de bunlara icabet etmekle mükelleftir. Hattâ mevzuatta, değil Askerî Sorgu Hâkimi, Askerî Müddeiumumi'nin bile Polis'in yardımından faydalanmasına cevaz veren bir hüküm yoktur. «Polis, Müddeiumumi'nin yardımcısıdır» kaydı, münhasıran sivil müddeiumumilere şâmildir.

«Bu davanın ilk tahkikatı esnasındaki tedhiş ve kanunsuzluklar hakkında bütün diğer iddialarımız nazarı itibara alınmasa bile, yalnız maznunun ifadesindeki, işaret ettiğim, şu manidar cümle, ilk tahkikatta Polis'in müdahale ettirildiğine, böylelikle de kanunun ihlâl edildiğine şüphe bırakmamaktadır.

«İlk Tahkikat Dosyasının Halil Ölçer imzasını taşıyan bu sayfası, kanunsuzlukları kısmen olsa dahi isbat etmesi bakımından bir vesika, lehimize maddî delil önemindedir.

«Zeki Baştımar'ın ifadesi şöyle devam ediyor:

«'... Orada bu mevzu üzerinde (yani İstanbul, İzmir, Ankara vilâyetlerindeki teşkilâtlar mevzuu üzerinde) münakaşa yaptık, hepsi bu faaliyeti tasvip eder göründüler. Yalnız Mihri, bazı kimselerin bu faaliyetc aykırı oldukları düşüncesiyle, büsbütün onların bir kenara atmamak gerektiğini, legal sahalarda onlardan faydalanmak icap ettiğini söyledi. Fakat şimdi hatırladığıma göre bunu orada değil, Mihri ile başka bir konuşmamda bana söylemişti. Neticede ben Türkiye Komünist Partisi ana Prensipleri başlığı altında hazırlamakta olduğum yazının notlarına istinaden nazarî kısımlar üzerinde konuşmalar yaptık ve münakaşa ettik. Ondan sonra Mihri ile benim daha sık sık temas etmem hususunu Mihri ile konuştum. Diğerleri bu ko-

nuşmamızı dinlediler. Bundan maksadım bu konuşmayı onlardan gizli yapmadığımızı anlatmak içindir...'»

(İlk tahkikat doysayı, sayfa 560 - 567)

«Bu ifadeye göre, Zeki Baştımar 1946'dan sonra faaliyete geçiyor, dağılmış olan Parti'yi tekrar kuruyor, bir kır gezintisinde (1951'de) bazı kimselere bu faaliyeti anlatıyor. Onlar da bu, bir nevi faaliyet raporunu tasvip eder görünüyorlar. Sonra da dosyada bulunan T.K.P. Teşkilât prensipleri başlıklı yazıyı pek andıran notlarını bu kimselere okuyor, bunlarla yazı etrafında nazarî münakaşaya girişiyor.

«Bu sözde ifade, Mehmet Bozışık'ın yukarıda zikrolunan beyanlarını nakzetmektedir. Zeki'ye göre Yenimahalle toplantısında gündem, iki mevzu ihtiva etmektedir. Birincisi 1946'dan bu yana faaliyet raporu, ikincisi T.K.P. Teşkilâtı Prensipleri ile ilgili notların okunması. Halbuki Mehmet Bozışık'ın beyanına göre, faaliyet raporu Cihangir'de verilmiş, yazı Yenimahalle'de okunmuştur. Bu tertibi hazırlayanların, mezkûr ifadeleri düzenleyenlerin bir hayli acemice hareket ettikleri kanısındayım.

«Bu davanın ilk tahkikatını idare edenler şöyle düşündüler:

«Bazı maznunların duruşmada kabul ettikleri gibi, mahdut bir illegal neşriyat faaliyetini, bir parti faaliyeti olarak göstermek, tahkikatı mümkün olduğu kadar şişirmek, genişletmek yolu tutulacağına göre, bu Parti'ye bir de Merkez Komitesi lâzım. Bazı kimseler, bu arada ben de, Merkez Komitesi üyesi olarak gösteriliyoruz. Bu muhayyel komitenin üyeliğine nasbımız Emniyet Müdürlüğünde yapılıyor, ve işkenceler arasında bu mutlu hadiseden haberdar ediliyoruz, nasbı tebellüğ ediyoruz. Fakat bu talihli insanlar arasında Dr.

Şefik Hüsnü Değmer, Reşat Fuat Baraner gibi 1950 yazına kadar hapishanede bulunup da Af Kanununun mer'iyete girmesi dolayısıyle tahliye edilenler var. Sonra senelerce memleket dışında bulunup, 1950 Eylülünde yurda dönen ve doğruca hapishaneye giden ben de varım. Halbuki iddia olunan faaliyet 1946'dan buyana devamedegelmekte; bizleri bu faaliyetle nasıl ilgili göstermeli? Kolayı var: bu faaliyete dair bir rapor bize dinletilir, ve biz, tasvip eder görünürüz. Fakat bu da kâfi değil. Merkez Komitesi üyesi olduğu iddiası ile mahkemeye sevk olunan bir kimseyi herhangi bir maddî delil ile de ilgili kılmak gerek, meselâ dosyadaki T.K.P. Teşkilât Prensipleri başlıklı yazı gibi. Bunun üzerine bu yazı aynı isnat altında bulunan diğer bazı maznunlarla bana bir başka yerde dinletiliyor. Ve bunun etrafındaki münakaşalara biz de katılmış oluyoruz. Böylelikle bu yazının hazırlanışında, azıcık da olsa, bizim de emeğimiz geçmiş oluyor.

«İşte bu mülâhazalarla, yukarıda zikrettiğim sözde ilk tahkikat ifadeleri, malûm usullerle, adı geçen maznunlara imzalattırılıyor. Zeki Baştımar bir tek toplantıdan bahsettiği için, ona, Yenimahalle'de hem faaliyet raporunu verdiği, hem Teşkilât Prensiplerini okuduğu söyletiliyor. Mehmet Bozışık 1951 Eylülünde sürgünde olduğuna göre, onu Yenimahalle toplantısına iştirak ettirmek imkânsız, o halde, Cihangir'de bir faaliyet raporu okunduğuna dair ifade kendisine imzalatılıyor.

.....

«İşte Cihangir ve Yenimahalle toplantılarına iştirâk ettiğim, Merkez Komitesi üyesi olduğum iddiaları bu pek de ustaca hazırlanmamış olan tertipten neşet etmektedir.»

.....

Bu davada kimi sanıklar edindikleri acı tecrübelere dayanarak siyasî davaların genel olarak askerî kazanın yetki alanı dışında tutulması gerektiği görüşünü savundu. Bizim bu konuda söylediklerimiz şunlardır:

«Kanunsuz ilk tahkikatın muteber addedilemeyeceğine inanarak, maznunların ekserisi Emniyet Müdürlüğü'ndeki tedhişten bahsettiler, çıldırmalara, intiharlara, şahit ifadelerine işaret ettiler. Benim, Emniyet Müdüriyeti'ndeki tecrit hücrelerinde ve işkence odasında Mahkeme tarafından bir keşif yapılması talebim de gene bu kanunsuzluğu ispat içindi. Yüksek Mahkeme talebimi reddederken, işkence hakkındaki şikâyetlerin mercii kendisi olmadığı ve ilk tahkikatın Emniyet Müdürlüğü'nde yapılmasını tensip eden makamın Adlî Amirlik olduğuna göre, Ankara Garnizon Kumandanlığı'nın herhangi bir hareketinin mevzuata uyup uymadığı hususunun tetkiki kendi salâhiyeti dışında olduğu mealinde bir esbabı mucibe ileri sürdü.

.....

«Keşif talebinin reddi kararında zikredilen, Adlî Amirliğin hareketinin kanuna mugayir olup olmadığı hususunu tetkikin Mahkemenin salâhiyeti dışında bulunduğu yolundaki ikinci sebep, şüphesiz ki, mukni bir sebeptir. Elbette ki, Yüksek Mahkeme böyle bir salâhiyete sahip olamaz. Askerî silsilei-meratip, Askerî disiplin buna manidir. Siyasî davaların Askerî Kaza'nın dışında kalması gerektiğine dair memleketimizin belli başlı huukkçuları tarafından ileri sürülen fikrin doğruluğuna bundan kuvvetli bir delil tasavvur edilemez.

Savunmamın bu bölümü aşağıdaki paragrafla sona erer:

«Bu faslı kaparken, Tevkifim günü 30 Ekim1951'de Sivil Savcı'ya söylediğim; 14 Kasım 1951'de Sorgu Hâkimi Yarbay Halil Ölçer'e tekrarladığım; 5 Haziran 1953'de, yüzünü ikinci defa gördüğümde aynı zata yeniden tekrar ettiğim ve iki yıllık tercit hayatım boyunca Emniyet Müdürlüğü'ndeki işkence mütehassıslarına tekrardan usanmadığım şu sözleri, bu tahkikatın sonunda Muhterem Hey'etinizin önünde bir kere daha tekrarlıyorum: «Ben Türkiye Komünist Partisinin ne üyesiyim ne de Sevk ve İdarecisiyim. Kanunlara aykırı herhangi bir faaliyetim olmamıştır.»

Ve bu savunmanın son bölümü şöyledir:

«Muhterem hâkimler,

«Biz çok çektik. Tam iki yıl boyunca ihtilâttan memnuiyet; temiz havadan, tabiî ışıktan, hatta ayakta durmak ,bir iki adım atabilmek nimetlerinden mahrumiyet; işkencelerin her çeşidine ve en şedidine maruz kalma... İşte bu davanın ilk tahkikatının benim için ifade ettiği mana budur. Tahkikat dosyasındaki bir iki sayfalık ifademin her satırının ardında bu feci sahneler gizlidir.

«İki yıllık kâbustan kurtulup da huzurunuza sevk edildikten sonra da ıstırabımız sona ermedi. Gerçi ihtilâttan memnuiyetin kalkması ve cezaevine nakledilmemiz neticesi nisbeten daha iyi şartlara kavuştuk. Fakat, karşılaştığımız bazı sahneler yürek açıcı olmaktan çok uzaktı:

«Hapishaneden Mahkeme salonuna gelirken, merdiven başında solda bir oda vardır. 1940 yılında, bu

bina Yedek Subay Okulu iken, ve ben burada talebe sıfatiyle okurken, o oda Piyadelerin koğuşu idi. İçinde Türk çocukları yatardı. Bugün odanın koridora nâzır pencerelerinden yabancı yüzler bize bakmaktadır. Kıyafetleri bizim yeni üniformalarımızdan farklı olmayan ,fakat eşkâlleri, tavırları bize benzemeyen bu yabancılara, bu Amerikan askerî şahıslarına, Harbiye koridorlarında her gün rastlamak kaderimizmiş. Türk Ordusu'nun zabitanının ocağı olan Harbiye binasında; Amerikan tarihinde eşi görülmeyen çapta kumandanlar, Atatürk çapında bir asker, bir tarihî şahsiyet yetiştirmiş olan bu asırlık müessesenin içinde Amerikalıların hâkim tavırlarla dolaşmasını görmek ve buna tahammül etmek de çilemizmiş. Bu yabancılar, bizim eski süvari koğuşuna, komşu koğuştan, beni, bir Türk vatanseverini, süngülüler arasında geçerken istihzalı nazarlarla süzmelerini sineye çekmek de yazımızmış.

«Mahkeme salonunda karşılaştığımız manzara da teselli verici olmaktan uzaktır. İki yıllık tedhişin baş mes'ullerinden Yarbay Halil Ölçer, bu sefer kara cübbeye bürünmüş, İddia Makamına yerleşmişti. Üniversiteli genç kızları bile falakaya yatırmaktan çekinmeyen; 40 derece ateşle yatan ve kan tüküren tıp talebesi Halim Spatar'ı hastahanedeki hücresinde bizzat yumruklayan; Demirci Hasan Tartıhak'ı sorgu esnasında bizzat döven bu zat, bütün itirazlarımıza rağmen. As. Muhakeme Usulü Kanununun bilmem kaçıncı maddesi bahane edilerek karşımıza oturtuldu. Bu hakareti de sineye çekmemiz gerekti.

«Mahut 7'nci fıkra daha ilk tahkikatta tatbike konulmuş, durumu çok daha ağır gösterilen, en faal unsurlardan olduğu iddia edilen bazı maznunlar tahkikattaki yardımlarına karşılık birkaç ay mevkufiyetten sonra serbest bırakılmış, gayrimevkuf olarak mah-

kemeye sevkedilmişlerdir. 5844 sayılı kanunla muaddel 141. maddede 7. fıkranın ancak hükümde nazarı itibara alınabileceği ve tatbik edilebileceği sarih kaydı bulunduğuna göre, Mahkemenin bu maddenin böyle alenî ihlâlini tamir edeceğini ve maznunlar arasında eşitlik tesis edeceğini biz umarken, Yüksek Heyetin de ilk tahkikat ifadesini huzurda kabul edenleri, ileride mahut fıkradan faydalanmaları muhtemel olduğu mülâhazası ile tahliye etmeğe başlandığını hayretle müşahade ettik. Duruşma esnasında öyle bir an oldu ki, «Ben Komünist Partisi'ne girdim, aidat verdim, neşriyat okudum.» diyen serbest bırakılıyordu. Diğer taraftan, biricik suçu, hapishaneye düşmüş olan arkadaşına ehemmiyetsiz bir maddî yardımda bulunmak olan maznunların mevkufiyeti devam ettirilmekteydi.

«Emsali, adliye tarihinde görülmeyen bu hayret verici hali, Mahkemenin o sıralarda henüz durum hakkında gerektiği gibi aydınlanmamış olması ile izah etmek isterim. Fakat artık Mahkeme kâfi derecede aydınlanmıştır ve mevzuatı tam bir tarafsızlıkla tatbik eden münsif bir hükümle bütün haksızlıkları biraz olsun telâfi etmek zamanı gelmiştir.

«Bazı maznunlar T.C.K. 141'inci maddesinin Anayasamıza ve B.M.M.'nin kanun kıldığı İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetlerini Koruma Sözleşmesine aykırı olduğunu ve bu hususun hükümde nazarı itibara alınarak Mahkemenin mezkûr kanunu tatbikten istinkâf etmesini istediler. Şüphesiz ki, bu davada en âdil hüküm, Mussolini'nin Faşist İtalyası'ndan alınan ve Türkiye işçi sınıfını kendi öz siyasî teşkilâtından mahrum bırakmayı hedef tutan, Anayasamızda tanınan demokratik hak ve hürriyetleri nakzeden bu antidemokratik kanunu tatbikten istinkâf kararı olabilir. Fakat, bütün hüsnüniyetine rağmen, Yüksek Heyetin böyle bir hükme

varmasının ne kadar müşkül olduğunu müdrikim. Bununla beraber, Mahkeme, pekâlâ ilk tahkikat diye adlandırılan iki yıllık tethişi takbih ettiğini hüküm gerekçesinde ilân ile, mevzuatın ve şartların müsaadesi nisbetinde en bitaraf, en münsif karara varabilir. Bunu, gelip geçen hükümetlerin değil, dün var olan, yarın da var olacak olan Türk Milleti'nin adına adalet tevzii ile mükellef olan bir mahkemeden beklemek hakkımızdır.»

Ama bu kez de Mahkeme, isteğimize uyarak, «Mussolini'nin Faşist İtalyası'ndan aktarılan ve Türkiye işçi sınıfını kendi öz siyasî örgütünden yoksun bırakmayı hedef tutan, Anayasamıza aykırı» 141'inci maddeyi uygulamaktan istinkâf kararı almadı. İlk tahkikat denen iki yıllık terörü takbih etmedi, ve de beklediğim «beraat kararı» gelmedi.

SİLAH KİME KARŞI?

Aradan çeyrek yüzyıla yakın bir zaman geçtiği halde, bu mesele niçin tam bu sıra kurcalanmıştır?

Günümüzde, kimi geçmişi karanlık kişilerin, antikomünizmden bir kişisel çıkar, bir geçim aracı olarak yararlandıkları herkesin bildiği bir şeydir. Ama biz bu meselenin böyle gürültülü biçimde ortaya sürülmesini bu yönden açıklamanın, doyurucu bir açıklama olduğu kanısında değiliz. Tefrika yazarı şimdiyedek bir Darendelioğlu, bir Tevetoğlu gibi anti-komünizm simsarlığı yapmış değildir. Giderek 1953'deki T.K.P. davasında avukat olarak bir sanığın savunmasını üzerine almış ve duruşmalarda yadırganacak bir davranışta bulunmamıştır. Bir zamanlar kurulu düzeni korumakla yükümlü örgütte önemli bir görev verilmiştir kendisi-

ne ve bugün de önemli çevrelerle ilişkisi bulunduğunu tahmin edebiliriz. «Bir kere papazlık ettin mi, artık ömrünce papazsın» diye bir Batı atasözü vardır.

Bunu bir raslantı da sayamayacağımıza göre, tefrikanın tam bu sıra yayınlanmasını biz şu biçimde açıklıyoruz:

Son zamanlarda Türkiye'de çok önemli bir gelişmeye tanık olmaktayız: Toplumumuzdaki güçler arasında önemli yeri olan, zümre olarak maddî, manevî çıkarı, emperyalizme yaslanan işbirlikçi kapitalist - toprak ağası ortaklığı ile bağdaşmayan küçük burjuva bürokrasisi, yani Kemalistlerin istiklâlciliğine bağlı asker-sivil aydınlardan bir kesim acı tecrübelerden sonra bazı gerçekleri anlamaya başlamışlardır. Küçük burjuva bürokrasisinin geniş çevreleri artık anti-komünizmin, Amerikan emperyalizminin bir ideolojik ihraç malı olduğunu, Amerika'nın vesayeti altında tuttuğu geri kalmış ülkelere bu ihraç malını bol bol sürdüğünü görebilmektedirler. Amerikan uyduluğunu hazmedemeyen bu zümre, anti-komünizm silahı ile hesabı görülmek istenen ilk hedefin, şu anda iktidarı ele almaları söz konusu olmayan komünistlerin değil, gerçek güç bakımından iktidara pek yakın bulunan kendilerinin olduğu bilincine gün geçtikçe varmaktadırlar. İnönü'nün Komünizmle Mücadele derneklerinin provokasyonları karşısında tutumu bu bakımdan değerlendirilmelidir.

Artık Türkiye'de de, komünist olmamanın, komünist dünya görüşünü benimsememenin başka şey, Amerikan ihraç malı anti-komünizm silahından emperyalizmin ve yerli işbirlikçilerin hesabına yararlanmanın başka şey olduğu anlaşılmaktadır.

Emperyalizm - İşbirlikçi sermaye - Feodal mütegallibe ortaklığı bu olumlu bilinçlenmenin farkındadır. Şimdiyedek havayı bulandırma ve millici güçleri böl-

nıe yolunda pek işine yaramış olan bu silahın tutukluk yapmaya başladığını telâşla görmektedir. Emperyalizmin bu silahtan yararlanamadığı gün, Türkiye'de sisler kalkacak, hava berraklaşacak ve aldatmacaların, demagojilerin sökmeyeceği demokratik bir ortamda herkesin gerçek kimliği iyice belli olacaktır. Ve böylece sağlam bir ortamda tüm halktan yana güçlerin katılacağı, bağımsız ve demokratik halkçı Türkiye'nin gerçek olmasını amaç edinen Devrimci Güçbirliği rahatlıkla kurulabilecektir. Emperyalistlerin ve işbirlikçilerin en korktukları şey de budur.

«Yeni Gazete»deki tefrikayı işte bu açıdan değerlendirmenin gerektiği kanısındayız. Söz konusu olan, tutukluk yapmaya başlayan anti-komünizm silahına eski etkililiğini kazandırma çabasından başka şey değildir bizce. Tefrika yazarının bunu bilinçli olarak mı yaptığı, yoksa kimi çevrelere âlet mi olduğu önemli değildir.

Şunu kesinlikle belirterek sözümüzü bitirelim:

Bütün çabalar boşunadır. Türkiye'de, ak koyunun kara koyundan, gerçek yurtseverin sahtesinden ayırd edileceği ileri, refahlı bir Türkiye'den yana tüm millicilerin omuz omuza verecekleri, sislerden arınmış, sağlam demokratik ortam mutlaka bir gerçek olacaktır.

Mihri Belli

Ankara, Mayıs 1967

PROLETER DEVRİMCİ HAREKETİMİZİN ÇİZGİSİ AÇIKTIR

Millî Demokratik Devrim ve İçyüzü Broşürüne Cevap

Son günlerde Türkiye'de bir broşür dağıtılmaktadır. Broşür, *Millî Demokratik Devrim ve İçyüzü* başlığını taşıyor. Broşürün «Uyarı Yayınları»ndan olduğu belirtiliyor. Yazarı ve basıldığı yer belli değil. Yani *Millî Demokratik Devrim ve İçyüzü* broşürü illegal. Bu 50 sayfalık broşür, Türkiye'deki çeşitli adreslere Almanya'dan desteler halinde postalanmaktadır; ve ilginç olan tarafı şu ki, bugüne dek legalitenin en bağnaz savunuculuğunu yapmış olan ve proleter devrimci hareketin militanlarını «gizli eylem hastaları» diye suçlamış olan çevre ve kişiler, bu illegal broşürün dağıtılmasına doğrudan doğruya, ya da dolaylı olarak, yardımcı olmaktadırlar. *Milliyet* gazetesi bile broşürün uzunca bir özetini yayınlamıştır. İşin bir başka ilginç tarafı, Demokratik Devrim Derneği kovuşturmasında olduğu gibi, kanunlara tastamam uygun olarak yürütülen devrimci eylemin, illegal nitelik taşıdığını iddia edip ünlü 141. maddenin kapsamına sokmaya çalışan polis ve savcıların,

bu gizli broşürün dağıtımı karşısında hayırhah bir tutum takınmalarıdır.

Broşürü dikkatle okuyan bir kimse, baskı kuvvetlerinin, bu hoşgörüsünün neden ileri geldiğini anlamakta güçlük çekmeyecektir: broşür, sözde marksist terminoloji kisvesi altında, bugün tam bağımsız ve gerçekten demokratik bir Türkiye'yi gerçekleştirmeyi hedef tutan anti-emperyalist ve anti-feodal mücadelede başı çeken proleter devrimci hareketi kötülemekte ve TİP yönetici kliğini övmektedir. Broşürün hiç bir yerinde tek bir deha bile Amerika'nın sözü geçmemekte ve empeyralizm havada, soyut bir şeymiş gibi sunulmaktadır. Kurulu sömürü düzeninin savunucusu organlar, Türkiye toplumundaki hangi gücün bu sömürü düzenine karşı en tutarlı mücadeleyi vermekte olduğunu pek iyi bilirler. Pek iyi bilirler ki, bugün bilimsel sosyalizmin Türkiye gerçeklerine uygulanmasıyla varılan bir sentez olan Millî Demokratik Devrim temel sloganına, toplumumuzun tüm devrimci çevrelerini sarmış olan bu biricik doğru slogana her karşı çıkış, kaynağı neresi olursa olsun, hangi kisveye bürünürse bürünsün her saldırı, özünde, Amerikan emperyalizmine ve işbirlikçilerine hizmettir. Resmî organların hayırhah tutumlarının açıklaması, işte budur.

Proleter devrimci hareketin düşmanlarına hizmet amacıyla, kasıtlı tahrifleri, foto-montaj niteliğinde aktarmaları dayanak edinme gibi entelektüel dürüstlükle bağdaşmayan bir tutumla kaleme alınmış bir broşürü; can çekişen TİP oportünizmine ithal malı kuvvet şırıngası niteliğini taşıyan ve zaten Türkiye'de devrimci çevrelerde etki alanı hemen hemen sıfır olan en adi iftiralar, yalanlar ve hakaretlerle dolu böyle bir broşürü ciddiye almak ve inceleyip çürütmek zahmete değer mi? Bu, broşürün seviyesine düşmek, küçülmek olmaz mı?

Birçoklarımız, bu broşürün üzerinde durmaya değmediği, yapacak çok daha önemli işlerimiz olduğu görüşündedirler ve cevap vermeyi bir küçülme sayıyorlar. Biz, bu görüşte değiliz. Broşürü yazan ve yayınlayanların fikir ve ahlâk düzeyleri ne olursa olsun, eğer onu okumakla kafası bulanmış *tek bir okuyucu bile olsa,* o tek bir kişiyi uyarma ve aydınlatma görevimiz, bütün öteki düşüncelerden üstün gelir.

Millî Demokratik Devrim ve İçyüzü broşüründe, yüzbinlerce şehir ve köy emekçisinin hâlâ umutlarını bağladığı ve bunca devrimci ihraçlarına rağmen hâlâ birçok gerçek sosyalisti çatısı altında barındıran ve bu bakımdan yarım yüzyıllık sosyalist birikimin bir kısmını temsil eden TİP örgütü ile bu partinin oportünist yönetimi bir tutulmakta ve TİP örgütünü savunur görünerek aslında oportünist yönetimin avukatlığı yapılmaktadır. Proleter devrimcileri TİP'in başına çöreklenmiş olan oportünist yönetimle sosyalist tabanı her zaman birbirinden ayırt etmişlerdir. TİP tabanının partiye egemen duruma gelmesiyle, partinin devrimci bir yönetime kavuşturulması uğruna mücadele etmişlerdir. Türkiye'de bugün, gözü gören herkes, gerici iktidarın baskı kuvvetlerinin, açıkça ya da dolaylı olarak TİP yönetici kliğine nasıl arka çıktığını ve buna karşılık nasıl faşist kurşunlarına, toplum polisi coplarına hedef olanların proleter devrimci genç militanlar olduğunu görmektedir. TİP oportünistlerinin gerici çevrelerde «aşırı sol»un kapsamı dışında tutulmasının bir raslantı olmadığı besbellidir. Artık Türkiye'de emperyalizmin ve işbirlikçilerinin tezgâhlamış oldukları icazetli sosyalizm oyununun ipliği pazara çıkmıştır. Hem de dıştan kuvvet şırıngaları artık fayda vermeyecek şekilde çıkmıştır.

Broşürde 1950-51 yıllarındaki TKP eyleminden ve bunu izleyen tevkifattan da söz edilmektedir. Bu konu, elbette ki gün gelecek bütün belgeleriyle ayrıntılı olarak Türkiye kamuoyunun önüne serilecektir. Şimdilik Türkiye'de illegal marksist hareketin tarihi, Aclan Sayılgan'ların, Fethi Tevetoğlu'ların kapalı av alanıdır. Devrimciler, bir demokratik ortamın yokluğu gibi sebeplerle, bu konuyu pek ele alamamaktadırlar. Ve meydan anti-komünizm simsarlarına kalmış gibidir. Öyle ki, bugün, Türkiye'de sosyalist hareketin tarihine ilgi duyan okuyucu, genellikle devrim düşmanlarının kaleme aldığı anti-komünist propaganda yayınından başka bir kaynak bulamamaktadır. Bu durum sosyalizm düşmanlarının tezgâhladığı bir durumdur. Ve onların işine yaramaktadır. Ama yalnız onların değil. Sosyalist hareketi tarihî kökenlerinden koparmayı oyunlarının gereği sayan ve anti-komünizm silahını patlatmakta bir sakınca görmeyen oportünizm de bu bulanık havadan geniş ölçüde yararlanmıştır.

Proleter devrimci harekete söven sözkonusu broşür de bu bulanık havayı yoğunlaştırma amacını gütmektedir. Adı zikredilmemekle birlikte, başta Şefik Hüsnü Değmer ve Reşat Fuat Baraner olmak üzere en çetin şartlarda devrimci şerefini yüksek tutabilmiş olan devrimcilere çamur atılmaktadır.

Emperyalizmin desteklediği işbirlikçi sermaye ve feodal ağa ortaklığının politika alanındaki baş temsilcisi DP, 1950'de, sağa kaymış bir CHP'den iktidarı devraldığı ve anti-kemalist karşı-devrimi perçinlediği zaman, büyük bir komünist davasını sahneye koymayı, dışta Amerikan emperyalizmine yardakçılık ve içte gerici güçleri yüreklendirme politikasının gereği saydı. 1951-1953 Türkiye Komünist Partisi davası bu düşünce ile tezgâhlanmıştır.

1951 sonbaharında TKP tevkifatı başladı ve ilk tahkikat iki yıl sürdü. İstanbul Emniyet Müdürlüğünün hücrelerinde en ağır terör şartlarında geçen iki yıl. Bu ilk tahkikatta, 1947 - 51 döneminde Partinin teşkilât sekreterliğini yapmış olan şahıs, polisin yardımcısı durumuna düştü ve tam 173 sayfa ifade verdi. Bu 173 sayfa, boş laf değildi, her satırı polise yeni bilgiler veriyor ve tahkikatı yürütenler için büyük değer taşıyordu. Polis kimden neyi soracağını, kime hangi soruları yöneltcrek işkence yapacağını, geniş ölçüde, bu 173 sayfalık ilk tahkikat ifadesinden öğrendi. Yaşlarının küçük oluşundan ötürü ceza chliyetleri tam olmayan genç militanlar işkencelere göğüs gerdiler ve konuşmadılar. Ama gene de ağır hapis cezalarına mahkûm edildiler. Çünkü ünlü 173 sayfalık ifadede kendilerini mahkûm etmeye yetecek suçlamalar vardı. (*)

(*) Bu 173 sayfalık ifadeden bir iki paragrafı buraya aktarmayı gerekli buluyoruz. İfade sahibi, ifadesinin 26 Mart 1952 tarifli bölümünde «Merkez Komitesi» diye adlandırdığı organ hakkında ezcümle şöyle diyor:

«... Dağılmış olan parti teşkilâtını ben topladım, ve faaliyete geçirdim. Bu faaliyete karşı aleyhtar bir ceryan olduğunu evvelce söylemiştim. Bazı eski komünistler hapishaneden çıktıktan sonra onlarla da, yani Reşat, Mihri, Halil, Ahmet ile de görüştüm.

«Ahmet bir defa kat'i olarak yanaşmadı ve fikir söylemedi. Diğerleri aleyhte cereyanın doğru olmadığını söylediler. Reşat, faaliyete katılmak hakkında sarih bir fikir ileriye sürmedi. Münferiden yaptığım bu temaslardan sonra ayrıca birkaç kişinin biraraya gelerek bu işi birlikte görüşmemiz lâzım geleceğini düşündüm. Ve bir gezinti hissi vermek üzere bu fikri Ahmet hariç diğerlerine söyledim. Kabul ettiler ve tarihini şimdi hatırlayamadığım bir günde Yenimahalle'de buluştuk. Orada at yarışlarına giden yol üzerinde buluşmuştuk. At yarışları sahasını da geçtik. Yoldan ayrıldık, küçük bir ağacın altına oturduk. Burada ben, Reşat, Mihri ve Ha-

Dava dosyasına göre, 1947 - 1951 dönemi teşkilât sekreterinin sağ kolu İstanbul il sekreteri idi, sol kolu da Ankara il sekreteri. İkisi de kendilerini görevlendiren şahıs gibi polise teslim oldular, üstelik bunlar ünlü 141. maddenin «nedamet getirip ihbarda bulunanlara» mahsus 7. fıkrasından da yararlandılar ve hapis cezaları dörtte bire indirildi. Bu üç şahıs, üniversiteli kızları bile pantolon giydirilerek falakaya yatırıldığı bir

---

lil olmak üzere dördümüz idik. Ben bu fırsattan istifade ederek orada, 1949'dan sonra Parti'nin dağılmış olduğunu, bu vaziyet karşısında bana bir vazife düştüğünü ve bu vazifenin de dağılmış partiyi yeniden toplamak olduğunu söyledim. Bilâhare İstanbul'a bu maksatla geldiğimi, bazı temaslar yaptığımı, fakat tamamiyle aksi bir cereyanla karşılaştığımı ve bu şartlar altında iş görmenin güç olduğunu anladığımı, buna rağmen bu güç şartlar içinde faaliyete geçtiğimi, isim zikretmeyerek, birkaç vilâyette teşkilât kurulduğunu, (İstanbul'da) bir Vilâyet Komitesi kurulmuş olduğunu söyledim. Hamdi beyin sorması üzerine İzmir ve Ankara vilâyetlerini Hamdi beye söyledim. (Adı geçen «Hamdi bey», «Parmaksız Hamdi» lakabıyla anılan İstanbul Birinci Şube Müdür Muavini Hamdi Özdemir'dir.)

«... Orada bu mevzu üzerinde (yani İstanbul, İzmir, Ankara vilâyetlerindeki teşkilâtlar mevzuu üzerinde) münakaşa yaptık, hepsi bu faaliyeti tasvip eder göründüler. Yalnız Mihri, bazı kimselerin bu faaliyete aykırı oldukları düşüncesiyle, büsbütün onları bir kenara atmamak gerektiğini, legal sahalarda onlardan faydalanmak icap ettiğini söyledi. Fakat şimdi hatırladığıma göre bunu orada değil, Mihri ile başka bir konuşmamda bana söylemişti. Neticede ben Türkiye Komünist Partisi Ana Prensipleri başlığı altında hazırlamakta olduğum yazının notlarına istinaden nazarî kısımlar üzerinde konuşmalar yaptık ve münakaşa ettik. Ondan sonra, Mihri ile benim daha sık temas etmem hususunu Mihri ile konuştum. Diğerleri bu konuşmamızı dinlediler. Bundan maksadım bu konuşmayı onlardan gizli yapmadığımızı anlatmak içindir...» (Türkiye Komünist Partisi İlk Tahkikat Dosyası, Zeki Baştımar'ın ifadesi, s. 560 ve devamı.)

terör ortamında en ufak bir zorlamaya uğramadan badireyi atlatmışlardır.

Daha önceki kovuşturmalarda kural olarak, polisin isteğine uygun ifade verenler, örgütün alt kademelerinde olurlardı. Sorumlular genellikle en çetin sınavlara göğüs gererler, şereflerine halel getirmezlerdi. 1951-53 kovuşturmasında bunun tam tersi oldu. Balık baştan koktu. Ama bu kovuşturmanın insanın göğsünü devrimci gurur ile kabartan yönleri de olmuştur: yetmiş yaşındaki Şefik Hüsnü'den 19 yaşındaki işçi Ayyıldız'a kadar niceleri davaya bağlılığın göz yaşartan örneklerini verdiler.

Millî Demokratik Devrim ve İçyüzü broşüründe sözü edilen gizli basın ve yayın araçları ile arşiv, işkence uzmanlarının bütün gayretlerine rağmen, savcılığın dayanaksız bir iddiası olarak kalmıştır. Aslında, teşkilât sekreteri bunların yerini bilmiyordu; çok yerinde bir önsezi ile kendisine sölememişti. Bilseydi, hiç şüphe yok ki, öteki bildikleri yanında bunları da polise söyleyecekti.

İlk tahkikat sona erip tecrit kalkınca, siyasî tutuklular İstanbul Askerî Cezaevinde toplandılar. Ve kahramanımızın, dosta düşmana karşı tutum bakımından mahkeme ve cezaevindeki davranışı ilk tahkikattaki davranışından pek farklı olmadı.

1951-1953 kovuşturması Türkiye'de sosyal mücadelenin hem kahramanlıklar hem alçaklıklar; hem emekçiler davasına bağlılık örnekleri, hem ihanetler içeren bir safhasını teşkil eder ve ihanetlerin manevî yükünü sadece hainler taşımaz.

Teşkilât sekreteri, İstanbul ve Ankara il sekreterlerinin meydana getirdiği ihanet üçgeninin başka sorumluları yok mudur? Harekette sözü geçenler gerek-

li devrimci uyanıklığı gösterip bu ihanet üçgenini zamanında safdışı edemezler miydi? Hiç şüphe yok ki, bu sorumluların uyanıklığı ve bu konuda takınacakları kesin bir tutum, çok belâyı önlerdi. İhanet üçgeninin başı teşkilât sekreterinin, 1944 davasında her şey aleyhindeyken, beraat etmesi, çok ilginç bir olaydır. Sonraları bir yazısında bu beraatten söz eden zamanın sıkıyönetim savcısı, bu şahsın «polisin özel bir taktiği sonucu beraat ettirildiğini» yazmıştır. (Kâzım Alöç, «İfşa Ediyorum», «Türkiye'de Komünizm ve Irkçılık» başlıklı tefrika, *Yeni Gazete*, Nisan-Mayıs1967.) Üstelik bu şahıs, Moskova'daki Şark Üniversitesi'nden (KUTVA) mezun olduğunu ilgili yetkililerc söyledikten sonra, Türkiye'de devlet memurluğuna kabul edilen iki şahıstan biri idi (öteki şahıs Şevket Süreyya Aydemir'dir). Biyografyasında böyle ilginç yanlar bulunan bir kimsenin, özel şartlarda da olsa (yetkili militanların hapishanelerde, ya da yurtdışında bulunması gibi), teşkilât sekreterliğine gelmesini olağan karşılamak elbette ki devrimci uyanıklılıkla bağdaşan bir davranış değildi.

Gün geldi, Türkiye'de insan içine çıkmaya yüzü olmayan bu şahsı, bir sosyalist ülkede siyasî mülteci olarak tarihî isim taşıyan bir «örgüt»ün adına hareket eder durumda gördük. Bu durum ciddiye alınmalıydı. «Örgüt» birkaç siyasî mülteciden ibaret olsa da, Türkiye'de tek bir kişiyi temsil etmese de, ciddiye alınmalıydı. Çünkü sözkonusu şahıs, sığındığı sosyalist ülke emekçilerinin alın terinin ürünü olan imkânlardan yararlanarak, Türkiye'de emekçilerin davasına ihaneti temsil eden oportünizme arka çıkıyor ve ülkenin emekçilerinin bağımsızlık ve gerçek demokrasi uğruna savaşının ön saftaki militanları proleter devrimcilere sövüyordu. (Tıpkı *Millî Demokratik Devrim ve İçyüzü*

broşürünün yaptığı gibi.) Sosyalist bir ülkenin emekçilerinin alın terinin ürünü imkânlar, Türkiye emekçilerinin davasını güdenlere sövülmesine yarıyordu. Bu gibi tatsız durumlar, Türkiye'de proleter devrimci hareketin izlediği çizgi üzerinde bir etkisi olmamakla birlikte, gene de tatsızlığını muhafaza etmektedir.

Yüzlerce insanın tutuklanmasına, en ağır işkencelere uğratılmasına, 168 kişinin mahkeme önüne çıkarılmasına, ağır hapis cezalarına, sürgünlere ve devrimci eylemin yıllarca kendini toparlayamamasına malolan büyük bir tevkifat; direnenler, teslim olanlar; 141. maddenin ünlü 7. fıkrasına sığınanlar, nice yiğitçe davranışlar, nice çözülmeler ve her aman yürürlükte olan psikoz kanunu: teslim olanın direnene düşman kesilmesi. İşte en özet biçimde 1951 - 53 tevkifatının hikâyesi...

Böyle bir durumda, sorumlu bir devrimci, elbette ki, kurulu düzeni savunmakla görevli yetkililerin kaleme aldığı ve çok kez kamuoyunu yanıltma amacını güden belgelerle, polis fezlekeleri ile, iddianamelerle, gerekçeli hükümlerle yetinmeyecektir. Gerçeği öğrenmek için kendisi araştırmalarda bulunacaktır: kim? neyi? ne zaman? nasıl söyledi?

Şefik Hüsnü ve Reşat Fuat ve bazı arkadaşları, sorumlu devrimciler olarak, böyle bir araştırma yaptılar. Cezaevi içindekiler sorulanlara sözlü cevap verdiler. Davranışları hakkında hesap vermeyi görev saydılar. Kadınlar koğuşunda yatan bir siyasî tutukludan sorulanlara yazılı olarak cevap vermesi istendi. Bu tutuklunun, kovuşturma bakımından durumu önemsizdi. Oysa tezvirat özellikle ona yöneltilmişti. Ama hedef o değildi. Hedef kadınlar koğuşundaki tutuklu ile yakın bağı olan bir arkadaştı. Bu arkadaşa doğrudan

doğruya saldıramıyorlardı, onun için bu dolaylı yolu seçmişlerdi. Alınan cevapta, 1951'de Paris'ten İstanbul'a geldiğinde temas ettiği teşkilât sekreterinin, randevuya nasıl polisi peşinde getirme gafletinde bulunduğunu, onu nasıl en biçimsiz bir durumda yakalattığını ve tecrit sırasında haberleşmelerinde bu adamın nasıl kendisini polise ifade vermeye teşvik ettiğini yazıyordu.

Bazı noktaların aydınlanması gerekdiydi, kendisine sorular soruldu ve ayrıntılı olarak yazması istendi. Ve kız en yakın saydığı bir kimseye yazacağı biçimde, özeleştiri havası içinde, içini döken bir üslupla gene yazdı. Bu ikinci mektup açılmadan muhatabının üstünde yakalandı.

Zindancılar, emniyetçiler çok sevindiler. Mektubun tahkikat bakımından hiç bir değer taşımadığını, kendilerine bilmedikleri tek bir şey öğretmediğini ve davanın sonucundan en ufak bir değişiklik meydana getirmeyeceğini pek iyi biliyorlardı. Ama gene de çok sevindiler. Mektup tahkikat bakımından hiç bir değer taşımasa da, üzerinde yakalanan adamı manen zedelemek için bir silah olacaktı.

Bunun emsâli de vardı: 1946-48 Türkiye Emekçi ve Köylü Sosyalist Partisi kovuşturmasında Dr. Şefik Hüsnü'ye karşı böyle bir silahı kullanmaya yeltenmişlerdi. Şefik Hüsnü'nün evinde ele geçirilen «akıl defteri»ni tahkikat bakımından fazla bir değer taşımadığı halde, gerekçeli hükümde en önemli delil gibi göstermişlerdi. Böylelikle, ihtiyar yaşında bütün işkencelerden galip çıkarak devrimci şerefini yüksek tutmayı bilen Şefik Hüsnü'yü arkadan vurmayı, onu manen yıkmayı denemişlerdi. TSEK Partisi gerekçeli hükmünü okuyan toy bir devrimci Şefik Hüsnü'ye güvenini yitirecek ve eylem için, gerekçeli hükmü yazdırtanla-

rın uygun gördükleri kapıyı çalacaktı. Ama bu tertip başarılı olmadı. Bu tertip, ancak korkaklıklarına ve pasifliklerine bir bahane arayan bazı salon sosyalistleri üzerinde bir ölçüde etkili olabildi. Gerçek sosyalistler oyuna gelmediler. Şefik Hüsnü'yü manen yıkamadılar. O, bugün, bilimsel sosyalizmi Türkiye toprağına ilk getiren adam olarak, son nefesine kadar hak bildiği yolda, proleter devrimci yolda yürüyen savaşçı olarak, bütün gerçek devrimcilerin saygıyla andıkları bir büyük isimdir.

Evet, kurulu sömürü düzenini korumakla görevli olanlar mektubun ele geçmesine çok sevindiler. Ama sevinen yalnız onlar değildi. Artık bütün kini direnen devrimcilere yönelmiş olan 173 sayfalık ilk tahkikat ifadesinin rekortmeni ve bir-iki kafadarı da bayram ettiler. Ve bu konuda zindancılarla, polise teslim olanlar arasında tam bir işbirliği kuruldu. Tezvir kazanını kaynatmak için birlikte odun taşıdılar.

Broşürde sözü edilen mektup, bu mektuptur. Mektup tam metin olarak Aclan Sayılgan'ın *Solun 94 Yılı; 1871 - 1965* adlı kitabında yayınlanmıştır. Bilindiği gibi Aclan Sayılgan, önde gelen anti-komünzm simsarlarımızdandır. Kendisinin, aynı zamanda, düzeni korumakla görevli bir kurumda önemli bir görevi olduğu söylenmektedir. Oysa sözkonusu broşürü kaleme alan şahıs, sosyalist olmak iddiasındadır. Tezvir kazanına birlikte odun taşıdılar derken işte böyle durumları kastediyoruz.

Ama gene de başarı sağlayamadılar. Ve Dr. Şefik Hüsnü aleyhine tertip nasıl fiyasko verdiyse, bu son tertip de aynı biçimde başarısızlığa uğradı. Dr. Şefik Hüsnü'ye karşı tertip olsun, ele geçen mektup tertibi olsun «icazetli sosyalizm» denen şeyin hazırlıkları niteliğinde girişimlerdir. Gerçek devrimciyi gözden dü-

şüreceksin ki, sosyalist eylemde bulunma icazeti alan sahte sosyalist milleti kandırabilsin.

Emperyalizm—işbirlikçi sermaye—feodal mütegallibe üçlü ortaklığının düzeni, her yanıyla çürümüş bir düzendir. Bu çürümüşlüğün sosyalist akıma da bir ölçüde sıçraması tabiîdir. Böyle bir düzende polisi de, emniyetçisi de düzeni koruma görevini erkekçe yapmaz. Arkadan vurma yolları arar. Bunu bilelim ve her türlü tertiplere karşı uyanık olalım.

Millî Demokratik Devrim ve İçyüzü broşüründe bazı eğlendirici pasajlar eksik değil:

Türkiye'de millî demokratik devrim temel sloganını benimseyen proleter devrimcilerin «anti-sosyalizmin, anti-komünizmin en etkilisi sayılarak gözyumulan maoizme yamanmanın yolunu buldukları» ve maoculukta kendi yıkıcı çabalarının, provokasyonlarının ideolojik desteğini ve *maddî kaynağını* bulduktan sonra birbiri ardınca dergiler, gazeteler çıkarmaya, TİP yöneticilerini bilimsel sosyalizme yabancı küçük-burjuva politikacılığı ile, revizyonistlikle suçlamaya, memlekette anti-sovyetizmi, anti-komünizmi körüklemeye koyuldukları» (Broşür s. 8-9) yolundaki iddia, gerçekten pek hoştur.

Türkiye proleter devrimci hareketi, Maocu bir hareket olarak nitelendirmek mümkün değildir. Ama Türkiye'de Maoculuğa, «anti-komünizmin en etkilisi olarak gözyumulduğu» iddiası ise, sadece gülünçtür. Biz Türkiye toprağına ayak basan ve dışardan maval okumayıp, mücadelenin içinde olan kimseler olarak biliriz ki, Türkiye'de işbirlikçi iktidarın baskı kuvvetleri, proleter devrimcinin çeşidi üzerinde pek ayırım yapmaz. Bunlar icazetli sosyalistlik yapanları kayırırlar, ama gerçek sosyalistlere karşı davranışları birdir.

Maoculukta «ideolojik destek» bulmaya gelince, Türkiye'de proleter devrimci hareketin ideolojik dayanağı bilimsel sosyalizmdir. Sosyalizmin bilimine katkı niteliğinde her şey, kaynağı nereşi olursa olsun, bizim için değerlidir. Ve bizce bir marksist teoricinin belli bir dönemde, bazı konjonktürlerin biraraya gelmesi yüzünden, bazı çevrelerce itibarlı kişi sayılıp sayılmaması önemli değildir. Önemli olan o teoricinin marksizmin hazinesine katkıda bulunup bulunmadığıdır. Örneğin, Stalin'in 1920'ler ortamında sağ ve sol sapmalara karşı verdiği mücadele, emperyalizm ve sosyalist devrimler çağı marksizminin derli toplu sunuluşu ve yığınlara maledilişi yolunda başarılı bir çaba, bir katkıdır. Onun için biz Stalin'in eserlerini ilgiyle okuruz. Stalin'in ülkesinde belli bir anda destalinizasyon akımının yaygın olup olmaması bizim bu tutumumuzu değiştirmez. Ve biz, destalinizasyonun kimi durumlarda ilk sosyalist ülkenin yarım yüzyıllık tarihinin otuz yılını kitaplardan silmeye kadar vardırılmasını olumlu karşılayamayız. Proleter devrimci davranış odur ki, Stalin'i putlaştırma döneminde ölçülü davranmasını bileceksin ve, Stalin bile olsa bir kimseyi eleştirinin üstünde tutmayacaksın, öte yandan destalinizasyon döneminde, önüne gelen Stalin'e söverken, gene ölçülü davranmayı bileceksin ve hatanın yanında mutlaka sevabın da belirtilmesini emreden sosyalist eleştirinin sınırlarını aşmayacaksın.

Çin'de 750 milyon insanın kaderini tayin eden büyük bir sosyal devrim yer almıştır. Bu devrim, bilimsel sosyalizm denen eylem kılavuzunun Çin'in özel şartlarına uygulanması ile, geçmişin taklidi olmayan, orijinallikler taşıyan bazı çözümler getirmiştir. Biz, proleter devrimcileri olarak, bunları izlemekle yükümlüyüz. Ve Çin devriminin meselelerini en iyi bilen, bes-

belli ki, o devrimi yapmış olanlardır. Onun için biz Mao'yu da okuruz, inceleriz; ve bundan yararlanırız. Ama bu, «Maoculuk» değildir. Türkiye'nin meselelerinin hallinde Çin'den gelme hazır reçetelere belbağlama gibi bilimsellikle bağdaşmayan bir tutum hiç değildir.

Bundan iki yıl kadar önce *Türk Solu* dergisi, sağ kanat politikacılarının TİP'in çok daha solundaki çevrelerin ortaya çıkmasından yakınmaları ve proleter devrimci harekete «Maoculuk» sıfatını yakıştırmaları karşısında bu konudaki proleter devrimci tutumu şöyle ifade etmişti:

«Bizde her anti-emperyalist, emperyalizmin sömürü alanı kapitülasyonlar Çin'ini, bugünün, bütün dünyanın saymak zorunda olduğu 700 milyonluk bağımsız, güçlü Çin Halk Cumhuriyeti durumuna yükselten Çin devrimcilerine karşı yakın bir ilgi duyar. Bu yakın ilgi, ikili antlaşmalarla yeni tipte kapitülasyonları sineye çekme durumuna sokulan ve toprağı bir uçtan bir uca yabancı üsleriyle donatılmış bulunan bir Türkiye'nin bilinçli vatandaşı için en doğal davranıştır. Ama bu yakın ilgiyi duymak başka şeydir, «Maocu» olmak başka şey.

«Şu iki etken bile Türkiye'nin izlenmesi gereken sosyalizm yolunun Çin'in izlediği yoldan, hiç değilse bu bakımdan, değişik olacağını, ispat etmeye yeter:

«Emperyalizmin sömürü alanı olan devrim-öncesi Çin'inde yabancı sömürücü ile kader birliği halinde olan feodalizm, pek önemli bir etkendi. Türkiye'de ise ülkemizi feodal kalıntılardan arındırma işi, demokratik siyasî ve toplumsal hayatımızda tam derebey tipi, sayıca ve tahakküm alanı bakımından pek büyük bir gücü temsil etmemektedir. Ayrıca sömürge durumuna düşürülen Çin'de, Emperyalizm, çıplak yüzüyle Çin hal-

kının karşısındaydı. Oysa Türkiye'de, Amerikan emperyalizmi, böyle görünmeme çabasındadır ve tahakkümünü 'NATO müttefiki' maskesi altında sürdürmektedir.

«Çin kendi özel şartlarının gerektirdiği, kendine özgü devrim yolunu izlemiştir. Ve gerçekten büyük halk devrimleri yapan her ülkede bu böyle olmuştur. Bundan sonra da böyle olacaktır. Pekin-Moskova çatışmaları elbette ki bizi de ilgilendiren bir konudur ve bu konudaki gelişmeleri imkânlarımızın izin verdiği ölçüde izlememiz gerekir. Ama bu konuda bir tutum benimsemeye kalkarken imkânlarımızın sınırlı olduğunu, nükleer strateji uzmanları olmadığımızı ve hele kimsenin bizi iki taraf arasında adaleti tevzi etmekle görevlendirmediğini aklımızdan çıkarmayalım.

«Biraz derinliğine incelendiğinde sözkonusu ideolojik çatışmanın hiç de ilk bakışta görüldüğü kadar basit olmadığı anlaşılır.

«Hiç şüphe yok ki, Amerikan emperyalizminin saldırganlığını sınırlayan en önemli etkenlerden biri de nükleer silah dengesi denen şeydir. Nükleer silah, Hiraşima zamanında olduğu gibi Amerika'nın tekelinde değildir artık, ve Amerikan emperyalizmi başka ülkeleri nükleer silahla tehdit ettiği ölçüde, kendi ülkesini de aynı tehdit altında bırakmaktadır. Nükleer silahlarla Amerika Birleşik Devletleri'ni haritadan silebilecek güce sahip tek sosyalist ülke şimdilik Sovyetler Birliği'dir. Çin marksistleri de, bir yandan Ruslara karşı en sert hücumlara girişirken, öte yandan bu gerçeği, dolaylı da olsa, yazılarında teslim etmektedirler. (Bkz: Lin Piao, *Yaşasın Halk Savaşının Zaferi*, s. 64.)

«Emperyalist propaganda, sözkonusu ideolojik çatışma karşısında, sosyalist ülkeler kampı ikiye bölündü diye sevinç gösterilerinde bulunmaktadır. Bu pro-

paganda, iki taraf arasındaki ayrılıkları özellikle belirterek, üzerinde görüş birliği olan temel noktaları gizlemeye çalışmaktadır. Oysa Vietnam meselesi gibi, Pueblo olayı ile yeniden alevlenen Kore meselesi gibi konularda, Sovyetler Birliği ile Çin Halk Cumhuriyeti arasında esasta bir görüş ve davranış ayrılığı olmadığı besbellidir...» («Her Devrim Millî Yol İzler», *Türk Solu*, sayı 15, 27 Şubat 1968.)

Proleter devrimcilerinin bu konuda tutumu o gün, bugün aynıdır. Biz sosyalizmin biliminin kimsenin tekelinde olmadığı, bütün insanlığın ortak hazinesi olduğu inancıyla ve Türkiye'nin gerçeklerini en iyi bizim, biz Türkiyelilerin bilmemiz gerektiği ve bildiğimiz güveniyle, sosyalizmin bilimini Türkiye gerçeklerine uygulama ve böylelikle Türkiye'ye özgü devrimci çizgiyi saptama çabasındayız. Ve bu çabamızda başarılı olmaktayız.

«Maoculuk» yakıştırması hakkında bu kadar. «Maoculukta maddî kaynak bulma» isnadına gelince: ünlü «Bizim Radyo»nun da ağzına sakız ettiği bu jurnalcılığın üzerinde durmak, buna cevap vermek, küçülmek olur.

«TİP yöneticilerini bilimsel sosyalizme yabancı küçük-burjuva politikacılığı ile, revizyonistlikle suçlama»nın, «memlekette anti-sovyetizmi, anti-komünizmi körüklemek» olduğu yolundaki iddia bizim oportünistleri yerlerinden hoplatacak bir iddiadır. TİP yöneticilerine karşı olmak anti-komünizm ise, mantıkî olarak bu yöneticiler komünistlikle suçlanmış olmuyorlar mı? Ama günahlarına girmeyelim. Bizim icazetli oportünistlerimizi komünistlikle suçlamak büyük haksızlık olur. Onlar ki, anti-komünizmi kendileri bayrak edinmişlerdir. Onlar ki, Çekoslovakya olayları karşısında Johnson'unkinin tıpa tıp aynı bir tutum takınmışlar

ve bu vesileyle sadece Stalin'e değil, sadece sovyet düzenine değil, yüzyılımızın başında illegalitedeki Bolşevik Partisine de, Lenin'e de ve hatta Marx'a da sövmüşlerdir; onlar ki, Marx ve Engels'i değil Proudhon'u okumayı öğütlemişlerdir; onlar ki, ceberrut sosyalizme (!) karşı «güleryüzlü sosyalizm», «Türkiye sosyalizmi» soytarılığını ortaya çıkarmışlardır. Onlar ki, Filipin demokrasiciliği oyununun baş savunucusu kesilmişler ve her türlü anti-emperyalist eylemin karşısına dikilmişlerdir, onlar ki, «ihtilâlci» ihbar etmişler ve devrimcileri mahkeme önlerine sanık olarak getirtmişlerdir; onlar ki, bilimsel sosyalizme sahip çıkar göründüklerinde de Filipin demokrasiciliği savunuculuğu yapmaktan şaşmazlar; evet bu gerçekleri bir yana itip onları komünistlikle töhmetlendirmek büyük günah olur.

Millî Demokratik Devrim ve İçyüzü broşüründe devrimde öncülük konusunda TİP yönetici kliğinin, hareketin tecrit edilmesi sonucunu veren, sosyalizmin bilimine ve Türkiye'nin gerçeklerine aykırı tekerlemelerine yer verilmektedir. Devrimde hegemonya konusundaki proleter devrimci görüşü, bir kısmı tekrar da olsa, burada kısaca açıklamanın gereği vardır. Son aylarda proleter devrimci açıdan meseleyi koyduklarını iddia eden bazı yazarların, bu konuda proleter devrimcilerin bugüne kadar izlemiş oldukları çizgiye aykırı küçük-burjuva rakidalizminin olanaklarını, dolayısıyla da olsa, abartan bazı görüşler ileri sürmüş olmaları bu açıklamayı daha da gerekli kılmaktadır.

Türkiye'de proleter devrimciler, en ufak bir yanlış anlamaya yer bırakmayacak bir açıklıkla, Türkiye'nin şehir ve köy proletaryasının toplumda en tutarlı devrimci güç olduğunu, sonuna kadar devrimci sınıfın

bu sınıf olduğunu ve «millî demokratik devrim proletaryanın damgasını taşımadıkça», yani millî sınıf ve zümrelerin devrimci güçbirliği proletaryanın hegemonyası altında kurulmadıkça, bu devrim için zikzakların, duraksamaların, hatta geriye dönüşlerin kaçınılmaz olduğunu belirtmişlerdir.

Türkiye'de Filipin demokrasiciliği şartları altında, ulusal güçlerin hiç birinin, ne proleteryanın, ne de şehir ve köy küçük-burjuvazisinin kendi öz siyasî örgütleriyle politika alanında yer almalarının olanağı yoktur. Filipin demokrasiciliğinde küçük-burjuvazi de proletarya gibi kendi sınıf örgütünden yoksundur. Ulusal sınıf ve zümrelerin kendi öz örgütleriyle tarihî gelişmemizi etkileyebilmeleri için sahte demokrasiciliğin sınırlarının aşılması, gerçekten demokratik bir özgürlük ortamının yaratılması yolunda ileriye doğru adımlar atılması şarttır.

Küçük-burjuva yığınların önceden örgütlenme olanağından yoksun bulunmaları bir yandan; Türkiye gibi bir toplumda küçük-burjuvazinin en alt katını teşkil eden yoksul köylülerin, proletaryadan bile daha kötü durumda bulunmaları ve bu yoksul köylülerin önemli bir devrimci potansiyel taşımaları öte yandan, yoksul köylü yığınlarını proletarya ile kader birliğine itmektedir ve Avrupa ülkelerinin büyük çoğunluğunda mevcut olmayan bu iki etken ve proleter devrimci örgütün «yalnız proleterleri» değil, bütün emekçi yığınları örgütleme görevi ile karşı karşıya bulunması, bu örgütün yoksul köylü yığınlarını da kucaklamak ve bu yığınların örgütlenmesi işini kendi sağındaki bir radikal köylü partisine bırakmamak göreviyle karşı karşıya bırakmaktadır. Türkiye gibi bir ülkede proleter devrimci teoriyi kılavuz edinen örgüt, sadece şehir ve köylü proleteryasının değil, aynı zamanda yoksul köylü yığın-

larının öncü müfrezesi olan bir siyasî örgüt olmak durumundadır. Onun için Türkiye'de hem proletaryanın, hem bu sınıfla tarihî kader birliği durumunda olan yoksul köylülerin de devrimde hegemonyasından yani proleter-yoksul köylü (emekçi) hegemonyasından söz edilmelidir. Bu, proletaryanın yüksek bir bilinçlenme düzeyine ulaştığı ve tarihî radikal köylü partilerinin de geniş köy emekçisi yığınlarını daha önceden örgütlendirdiği Avrupa ülkelerinin çoğunluğundaki durumdan değişik bir durumdur.

Dünyada bazı proleter devrimci partilerin «Emekçiler Partisi» adını almaları, bu partilerin bulunduğu ülkelerde bizimkine benzer şartların varolmasından ötürüdür. Bazı ülkelerde de proleter devrimci örgüt emekçi partisi adını almadan da aynı görevi yerine getirmektedir. Bu, proletaryayı müttefikleriyle birbirine karıştırmak değildir; ve bunun, oportünistlerin popülizmi ile de bir ilişiği olamaz. Bu, devrimci güçbirliğine de aykırı bir durum yaratmaz. Türkiye toplumu devrim yolunda ilerleyecekse proleterlerin ve yoksul köylülerin öncü müfrezesi durumunda bir emekçi sosyalist örgütün, şehir küçük-burjuvazisinin ve köylülüğün yoksul köylüden gayrı katlarını kucaklayan radikal küçük-burjuva örgütleriyle devrimci güçbirliğini, (Millî Cepheyi) gerçekleştirmesi zorunludur.

Proleter devrimci hareketin organı olarak kabul edilen *Türk Solu*'ndan alınan aşağıdaki pasajda devrimde emekçi hegemonyasından işte bu anlamda söz edilmiştir.

«... Toplumda en devrimci güç olan emekçi, devrimde hegemonyasını kurmazsa, millî demokratik devrimin sonuna kadar başarılması ve sosyalist devrimin eşiğine varılması tehlikeye düşer. Eğer sosyalist devrimin eşiğine varmak ve zamanı gelince o eşiği aşmak

istiyorsak, millî demokratik devrimde emekçinin ağır basması ve hegemonyasını öteki devrimci güçlere kabul ettirmesi şarttır...» («Türkiye'de Karşı-Devrim», *Türk Solu*, sayı 64, s. 22.) Burada sözü edilen «öteki devrimci güçler»den, şehir ve köy küçük-burjuvazisinin yoksul köylüden gayrı katlarını anlamak gerekir.

Türkiye'nin özel şartlarını bilmeyen bir kimse, yoksul köylü yığınlarına, bu yığınların az da olsa toprak ve üretim aracına sahip köyküçük-burjuvazisini teşkil etmeleri bakımından, toplumda proletaryanınkine azçok eşit bir statü tanınmasını eleştirebilir. Böyle bir eleştiri olumlu karşılanabilir ve bu önemli konu üzerinde diyalog kurulabilir. Ama, oportünizmin ağzıyla konuşan broşürde yapıldığı gibi, proleter devrimcilerinin devrimde hegemonyayı asker-sivil aydın zümreye tanıdıklarını iddia etmek düpedüz yalancılıktır. Ve hele Yargıtay önünde bir savunmada, temyiz edilen mahkûmiyet hükmü içinde mahkûmiyet kararını kaleme almış bir ağır ceza yargıcının yanlış olarak aktarmış olduğu siyasî sanık sözlerini ele alarak (Broşür, s. 19) proleter devrimcilerinin küçük-burjuva bürokrasisi ile proletaryayı aynı sepete koyduklarını iddia etmek, entelektüel dürüstlükle bağdaşmayan başka bir davranıştır.

Lassalle'in «İşçi sınıfı dışında bütün sınıflar gerici bir kitle teşkil eder» şeklinde en özet biçimde ifade ettiği her türlü devrimci güçbirliğini baştan reddeden anti-marksist ve sekter tutuma paralel olan TİP oportünistlerinin devrimci safları bölme tutumuna karşı çıkarken, biz içinde bulunduğumuz devrim aşamasında küçük-burjuvazinin ve onun bir kolu olan asker-sivil aydın zümrenin bir devrimci potansiyel taşıdığına özellikle işaret ettik: Bu, proleter devrimci hareketin tecrit edilmesine engel olmak için gerekliydi. Ve gene be-

lirttik ki, devrimde, hegemonya, bir iddiacılık, bir pazarlık konusu değildir. Toplumdaki güçler dengesinin bir sonucudur ve devrimde proletarya ile yoksul köylülerin hegemonyasını sağlamak isteyen kimse, bu emekçi yığınları bilinçlendirme ve örgütlendirme işine sarılmalıdır.

Ama biz, bütün devrimci potansiyeline rağmen, küçük-burjuvazinin olumsuz özelliklerini belirtmekten de geri kalmadık; ve şunu da söyledik: «küçük mülkiyet sahibinin, küçük-burjuvanın ve o kökenden gelme aydının bir özelliği her zaman tutarlı bir ideolojik çizgiyi izlememesidir. Küçük-burjuva, küçük de olsa mülk sahibi olarak kâh sağa; sömürülen bir kitle olarak kâh sola eğilim gösterir. Bu tutarsızlık, onu zaman zaman kendi çıkarlarına aykırı tutumlara, bindiği dalı kesme durumlarına sürüklemiştir. Böyle olmasaydı, küçük-burjuva bürokrasisi, iktidarın işbirlikçi sermaye ve feodal ağalar ortaklığının eline geçmesini sağlayacak olan şartları kendi eliyle hazırlamazdı.

«Proleter devrimcileri, küçük-burjuva reformistleriyle güçbirliği kurarlarken, (ki bu güçbirliği kurulmadan millî demokratik devrim başarıya ulaşamaz, emperyalizm kapı dışarı edilemez, köklü demokratik reformlar gerçekleştirilemez) küçük-burjuvazinin tutarsızlıklarını, ürkekliklerini hesaba katmak zorundadırlar...» (Millî Demokratik Devrim Broşürü, *Türk Solu*, sayı 53, ilâve, s. 28.)

Proletaryanın en devrimci sınıf olduğunu, o olmadan, onun hegemonyası kurulmadan, millî demokratik devrim sürecinin sona varamayacağını belirtmekle yetinmek ve Türkiye proletaryasının durumunu gerçekçi bir açıdan incelememek elbette ki, doğru bir davranış olmaz. Devrimi gerçekleştirmeye ve bu yüzden de devrimde işçi-yoksul köylü hegemonyasını öteki devrimci

sınıf ve zümrelere kabul ettirmeye azimli bir proleter devrimcisi, elbette ki adına konuştuğu devrimci gücün gerçekçi bir tahlilini yapmadan edemez. Ve gerçek şudur ki, Türkiye proletaryası, bugün Filipin demokrasiciliği şartlarında bağımsız bir güç olarak parlamenter politika alanında yerini almış değildir ve tarihî gelişmemizi bu yüzden gerektiği gibi etkileyememektedir. Ve gene gerçek şudur ki, proletarya ve yoksul köylü yığınları, hâlâ büyük ölçüde sömürücülerin ideolojik etkisi altındadır. Yani geniş proleter ve yoksul köylü yığınları henüz gerici partilere oy verecek kadar bilinçsizdirler. Bu böyle olmasaydı, Türkiye'de Filipin demokrasiciliği oyunu oynanamazdı ve Parlamenter politika, statükocu partilerin kapalı av alanı olmazdı.

Bu gözle görülür gerçeği açıkça ifade etmek ve bu durumun sebeplerini araştırmak her ciddî devrimci için bir görevdir. Gerçekleri görmezlikten gelmek, dünyayı tozpembeye boyamaya çalışmak, palavracılıktır, devrimci ciddiyetle bağdaşan davranış değildir. İçinde bulunduğumuz durumu bütün gerçekliğiyle göreceğiz ki, devrimci görevimizin ne olduğunu doğru olarak saptayabilelim. Biz proleter devrimcileri, bugün geniş çevreleri hâlâ gerici güçlerin etkisi altında bulunan işçi ve yoksul köylü yığınlarını bilinçli, bağımsız ve aktif bir güç olarak kendi öz devrimci örgütleriyle(hem meslekî, hem siyasî örgütleriyle) Türkiye'nin tarihî gelişmesini etkiler duruma yükseltmek göreviyle karşı karşıyayız ve bu alanda henüz ilk adımları atmış durumdayız. Türkiye'de bir milyona yakın işçinin sendika üyesi olması ve bir işçi partisinin varlığı bu görevimizi unutturamaz.

Sendikacılığımız hakkında en üstünkörü bilgiye sahip olan kimse bilebilir ki, bugün Türkiye'de olan, gerçek sendikacılık değildir. Mücadelemiz, şimdilik onu

gerçekleştirme uğruna mücadeledir. 1940'ların sonunda, faşist terör metodlarıyla baltalanan gerçek sendikacılığın yerine, Türkiye işçilerini denetlemek ve oyalamak için gerici iktidar tarafından tezgâhlanan şeyin övgüsünü yaparak bunu işçiye gerçek sendikacılık olarak yutturmaya kalkanlar, işçi sınıfının dostları olamazlar. Türkiye işçisi CIA ajanı Brown'ların, trotskistlikten başlayıp Amerikan casusluğunda karar kılan Lovestone'ların devşirmesi «gangster sendikacı» tipinin tarihe karışması için gereken mücadeleyi vermeden, Türkiye'de gerçek sendikacılıktan söz edilemez. Türkiye işçisine (meslekî anlamda dahi) namuslu sendikacılık örneği gösterme görevi, henüz başarılması gereken önümüzdeki bir görevdir. Ve sendika saflarında olsun, sendika dışında olsun, her geçen gün güçlenen işçi direnmeleri, Türkiye proletaryasının bu görevinin bilincine varmakta olduğunun kanıtıdır.

Ve gene her aklı başında kimse bilir ki, Filipin demokrasiciliği şartlarında, gerçek sendikalarda birleşme olanağından yoksun olan işçi sınıfı, kendi öz siyasî örgütüyle legal politika alanında ağırlığını koyma olanağına da sahip değildir. TİP, başlangıçta, kurulu sömürü düzeninin savunucusu organlar tarafından, sosyalist akımı yozlaştırarak gerici parlemanterizme kanalize etmek amacıyla tezgâhlanmış bir icazetli sosyalistçilik oyunuydu. (...) Boranlar da bu oyunun başarısız oyuncularıdırlar. TİP'in, oportünist yönetiminin bütün engellemelerine rağmen, devrimci ihraç etmelerine rağmen yarım yüzyıllık sosyalist birikimin bir kısmını çatısı altında barındırmakta oluşu bu gerçeği değiştirmez. Burada da diyalektiğin kanunu yürümüş ve statükocu güçlerin icazetli sosyalizmin örgütü olarak tezgâhladıkları şey, kendi karşıtını, güçlü proleter devrimci grubu, gerçek sosyalist grubu, kendi bağrında

geliştirmiştir. TİP içinde yer almakta olan proleter devrimci—oportünist çatışmasının anlamı budur.

Bu durumda TİP'in oportünist yönetimi ile devrimci tabanını birbirine karıştıran ve bu demagojik oyunla İşçi Partisinden yana çıkar gibi görüncrek, gerçekte oportünizmi savunan kimse, işçi sınıfının dostu olamaz. Türkiye sosyalistleri icazetlileri etkisiz hale getirmeden, hangi biçime bürünürse bürünsün oportünizmin yeniden hortlamasına engel olabilmek için yeterli uyanıklığı göstermeden ve TİP'i devrimci bir yönetime kavuşturarak bu partiyi Türkiye proleterlerinin ve yoksul köylülerinin siyasî mücadele örgütü durumuna yükseltmek için gereken mücadeleyi vermeden bu ülkede gerçek bir emekçi sosyalist partinin varlığından söz edilemez. Türkiye işçilerinin ve yoksul köylülerinin öncü müfrezesi olan ve bilimsel sosyalizmi eylem kılavuzu edinen bir siyasî örgütü kurma görevi, henüz başarılması gereken önümüzdeki bir görevdir. Bu gerçeği ifade etmek, elbette ki, TİP içindeki ve dışındaki proleter devrimcilerin verdikleri, vermekte oldukları mücadelede bugüne dek sağladıkları başarıyı küçümsemek değildir. Oportünizmin ideolojik yenilgiye uğratılması tek başına bu yolda atılmış olan önemli bir adımdır. Ve bu adım sadece ideolojik mücadeleyle değil, çok yönlü devrimci eylemle atılabilmiştir.

Türkiye'de proletaryanın ve yarı-proleter unsurların bilinç ve örgütlenme düzeyi gibi sübjektif bir durum, Türkiye'nin iktisadî gelişme düzeyinden doğmaktadır. Proleter devrimci hareketin stratejisini özet olarak sunan «Millî Demokratik Devrim» broşüründe (*Türk Solu*'nun 53. sayısına ek), Türkiye proletaryasının bilinç ve örgütlenme düzeyi ile sıkı bağları bulunan bu objektif etkenlere kısaca değinilmiş ve şöyle denilmişti:

«... Türkiye'nin tarihinde hiç bir zaman gerçek bir kapitalist gelişme görmemiş olması, feodal ilişkilerle bağdaştırılmaya çalışılan bağımlı, kısır bir kapitalist ekonomide proleterin yerinin iğretiliği sanayi işçilerinin büyük çoğunluğunun köyle bağlarını sürdürmeleri ve işçinin yarı-köylü vasfını muhafaza etmesi, şehir ve köy arasındaki uçurumun derinliği, Türkiye proletaryasının bilinçlenmesini, kendisi için sınıf niteliğine bürünmesini geciktiren etkenler arasında zikredilebilir.» (s. 18.)

Yukarda aktarılan pasajla, proletaryanın bilinçli ve örgütlü bir güç olarak tarihî gelişmemizi tâyin edecek bir ağırlığa henüz sahip bulunmamasının objektif sebebi olarak Türkiye gibi emperyalist dünya sistemi içinde sömürülen geri tarım ülkesi durumunda bir ülkenin bağımlı ekonomisinin bazı yönleri gösterilmiştir.

Bundan, Türkiye'de proletaryanın devrimde hegemonyasının («öncülüğünün») objektif şartlarının ve dolayısıyla (proletaryanın hegemonyası gerçekleşmedikçe millî demokratik devirimi sonuna kadar yapmak mümkün olmadığına göre) devrimin kendisinin objektif şartların bulunmadığı sonucu çıkarılabilir mi? *Hayır*. Böyle bir sonuç çıkarılamaz. Türkiye toplumu boşluk içinde yüzen tecrit edilmiş, kendi kendine yeten bir toplum değildir. Türkiye, emperyalist dünya ekonomisi içinde bir ülkedir. Ve artık emperyalizm çağında bir ülke, tek olarak ele alınarak, orada, devrimin objektif şartlarının var olup olmadığı meselesi konamaz. Mesele, emperyalist sistemin bütününde devrimin objektif şartlarının var olup olmadığı meselesidir. Ve besbelli ki, kapitalizmin can çekişme aşamasını temsil eden emperyalist dünya sisteminde devrim şartları vardır. Bu sistem bütünü ile devrim için olgunlaşmıştır.

Emperyalizm çağında (millî demokratik devrim olsun, sosyalist devrim olsun) devrim, sadece tek bir ülkenin kendi iç gelişmesinin bir sonucu değildir. Devrim, bir kısmı uluslararası nitelikte, birçok konjonktürlerin biraraya gelmesi sonucudur. Ve devrim için elverişli konjonktürlerin bir araya geldiği yer, mutlaka, objektif şartların en elverişli olduğu, yani kapitalizmin en çok geliştiği ülke olması gerekmez. Emperyalizm bir dünya sistemi olduğuna göre, «ayrı ayrı ülkelerdeki devrimci harekete karşı duran sermaye cepheleri bu dünya sistemini teşkil eden unsurlardır». Yani bunlar emperyalizmin dünyayı saran zincirinin ulusal halkalarıdır. Ve çağımızda devrim, zincirin en zayıf halkasını kırmakla gerçekleşir. Ve bu zayıf halka, mutlaka kapitalizmin en çok geliştiği ülkede olmayabilir. Ekim Devrimi (gelişmişlik anlamında) objektif şartların en elverişli olduğu ülgede gerçekleşmedi.

Türkiye toplumunun şartlarını devrim açısından değerlendirirken bu toplumun, bir milyarı aşan insanın sosyalist düzende yaşadığı bir dünya içinde bütün ezilen ulusların millî kurtuluş savaşı şartlarında bulunduğu ve kapitalist düzenin de «can çekişme aşamasına», emperyalizm aşamasına ulaştığı ve bütün yolların sosyalizme vardığı bir dünyanın içinde bulunduğunu hatırdan çıkarmayalım.

Proletaryanın durumunun tahliliyle yetinilerek, öteki devrimci sınıf ve zümrelerin bilinçlenme ve örgütlenme bakımından durumunu saptamadan ve bunu proletaryanınkine kıyaslamadan devrimde hegemonya konusunda herhangi bir yargıya varılmamalıdır.

Nedir küçük-burjuvazinin bu bakımdan durumu?

Küçük-burjuva yığınların ve özellikle Türkiye halkının çoğunluğunu teşkil eden köylülerin sınıf bilinci-

nin, meslekî ve siyasî örgütlenme düzeyi bakımından proleteryadan üstün durumda olduğunu kimse söyleyemez. Ve Türkiye devrimcileri (hem küçük-burjuva devrimcileri, hem proleter devrimcileri) geniş çevreleri, işbirlikçi kapitalistinden tefecisine kadar, büyük topraklar üzerinde gelişmiş tarım işletmesi sahibinden feodal ağasına kadar bütün bu asalak sınıfların amansız sömürü ve tahakkümü altında ezilen şehir ve köy küçük-burjuva yığınlarının bilinçli, bağımsız ve aktif güçler olarak, kendi öz örgütleriyle (hem meslekî, hem siyasî örgütleriyle) Türkiye'nin tarihî gelişmesini etkiler duruma yükseltmek göreviyle karşı karşıyadırlar. Bu alanda atılmış olan bir iki ürkek adım, kurulmuş olan bazı esnaf birlikleri ve kooperatifler ya da statükocu politikacılardan bir-ikisinin küçük-burjuvazinin çıkarlarının savunucusu rolüne çıkmış olması, bu devrimci görevi ortadan kaldıramaz.

En yüzeysel bir inceleme bile bize gösterir ki, şehir küçük-burjuvazisinin bilinç ve örgütlenme düzeyini yansıtan esnaf dernekleri, büyük çoğunlukla işbirlikçi asalak sınıflar iktidarının esnaf üzerindeki denetleme örgütleridir ve küçük-burjuvazinin çıkarlarını gerçekten savunan meslek örgütleri niteliğini taşımazlar. Tarım bölgelerinde bu bakımdan durum daha da kötüdür. Türkiye'de çarkları üreticinin çıkarı doğrultusunda dönen tarım satış kooperatifleri hemen hemen yoktur. Örneğin bir Tasko-Birlik gerici iktidarın kayırdığı taşra AP militanlarının arpalığı ve köylünün gerçek kooperatifleşmesini önlemekle görevli bir kurumdur. Bu gibi asalak kurumlar bizde kooperatifleşmenin en ilkel biçimlerinin bile gerçekleşmesine engel olabilmektedirler. Bunun sonucu olarak tütün, pamuk gibi işlenmemiş tarım ürünlerinin dünya pazarındaki nihaî değerinden Türkiye üreticisine bırakılan oran, öteki

ülkelere kıyasla skandal teşkil edecek düşüklükte bir orandır. Yunanistan'da bile (faşist cunta, aracıyı aradan çıkaran köylü kooperatiflerine dokunmaya cüret edemediğinden), örneğin tütün üreticilerinin durumu, bu bakımdan, yabancı şirketlere bağlı ihracatçıların tütün üreticisinin durumundan kat kat daha iyidir.

Türkiye üreticilerine (ilkel biçimiyle dahi) namuslu kooperatifçilik örneği gösterme görevi, henüz başarılması gereken önümüzdeki bir görevdir. Üreticilerin hergün gelişen protesto gösterileri, direnme hareketleri, Türkiye tarım üreticileri saflarındaki derin huzursuzluğun kısmen dışa vurmasıdır. Meslekî örgütlenme bakımından, küçük-burjuvazinin durumunun proletaryanınkinden üstün olmadığı besbellidir.

Ya siyasî örgütlenme bakımından proletarya ile küçük-burjuvazinin durumları nasıl kıyaslanabilir?

Türkiye'de proletarya ile küçük-burjuvazi arasında bu bakımdan uzun boylu bir fark yoktur. Filipin demokrasiciliği şartlarında, gerçek meslek örgütleri içinde birleşme olanağından yoksun olan şehir ve köy küçük-burjuvazisi de tıpkı proletarya gibi, kendi öz siyasî örgütüyle politik anlamda ağırlığını koyma olanağına da sahip bulunmamaktadır. Bütün iddialara rağmen ne bir CHP, ne de bir Millet Partisi, küçük-burjuva radikalizminin siyasî örgütleri değildirler. Örneğin CHP, ulusal sınıf ve zümrelerin kendi öz partileriyle toplumun gelişmesine ağırlığını koymaları yolunda en büyük engel olan Filipin demokrasiciliğinin baş mimarı olmuştur. Bu, sadece küçük-burjuvazinin tutarsızlığı yüzünden, zaman zaman bindiği dalı kesen duruma düşmesinden ötürü değildir. Bu, aynı zamanda CHP'nin, tarihî gelişmesi gereği, yamalı bohça niteliği taşımasından ötürüdür. CHP başlangıçta küçük-burjuva kökenli aydın zümrenin partisi niteliğini taşımakla bir-

likte, zamanla, özellikle İkinci Dünya Savaşı şartlarında ve sonraki dönemde, kapılarını işbirlikçi sermaye ve feodal mütegallibe temsilcilerine açmış ve bileşim değişikliğine uğramıştır. Öyle ki, bugün, CHP çatısı altında işbirlikçi asalağın en kaşarlanmışı barınabilmekte, bu partinin siyasî çizgisinin saptanmasında etkili olabilmektedir. Emperyalist vesayeti altındaki ülkelere özgü bir üstyapı kurumu olan Filipin demokrasiciliğinin ve aynı vesayeti perçinleyen NATO üyeliğinin bağnaz savunucusu bir yönetim altındaki CHP'nin, kemalizmin istiklâlci, ulusçu çizgisine sadık bir örgüt niteliğinden, küçük-burjuva köklü reformculuğunu benimsemiş bir parti niteliğinden çok uzak olduğu bir gerçektir. CHP içinde «düzen değişmelidir» sloganını ciddiye alan, ama hiç değilse şimdilik, parti yönelimini tayin etme olanağından yoksun bir köylü tabanın varlığı, Aksoy'ların, Özyörük'lerin bu çatıdan gelmiş olmaları ve CHP gençliğinin geniş çevrelerinin «tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye» sloganına sahip çıkmaları olgusu bu gerçeği değiştirmez. Burjuva anlamıyla dahi demokrasiyle bir ilişiği olmayan bu düzende küçük-burjuva radikalizmi, kendi öz siyasî örgütünden yoksun olduğundan ancak stotükocu partiler içinde bir hizip hareketi olarak belirebilmektedir.

Bu durumda ne CHP'yi, ne de öteki partilerin herhangi birini dönüşümcü küçük-burjuva partisi sayamayız. Ve CHP içinde köşe başlarını tutmuş olan işbirlikçi sermaye temsilcilerin, aday listelerinin başlarında yer alıp toprak reformunu önlemek azmiyle Meclise doluşan feodal mütegallibeyi etkisiz duruma getirmeden ve her seçimde en gerici partiyi iktidara getiren Filipin demokrasiciliğini gerçek demokrasi sayma demagojisine son verilip küçük-burjuva ölçülerle de olsa ilerici çizgisinin partide egemen kılınması için

ve CHP içindeki millici ve radikal kolun parti içinde ağır basması için gerekli mücadeleyi vermeden, bu partinin, Türkiye'de, küçük-burjuva radikalizminin gerçek partisi olduğu iddia edilemez. Bu bakımdan orta köylülüğün geniş kitlelerini, şehir küçük-burjuvazisini ve aydın zümreyi politika alanında gerçekten temsil eden bir partiyi kurma görevi henüz başarılması gereken önümüzdeki bir görevdir.

Bu gerçeği ifade etmek, elbette ki, CHP içindeki ve dışındaki gerçek demokratların vermekte oldukları mücadeleyi küçümsemek değildir. Filipin demokrasiciliğinin ipliğinin pazara çıkması ve özellikle genç Atatürkçü kuşakların akla karayı seçebilecek bilince hızla ulaşmaları olgusu, bu mücadelenin oldukça başarılı olduğunun kanıtıdır.

Evet, küçük-burjuvazi yığınları, proletaryaya kıyasla, bilinç ve örgütlenme düzeyi bakımından üstün bir durumda değildir. Ve hiç şüphe yok ki, son bir iki yıl içinde Türkiye'de verilen devrimci mücadelede proleter devrimcileri başı çekmişler ve küçük-burjuva radikalizmine kıyasla çok daha büyük bir canlılık göstermişlerdir. İşçi sınıfının çok hızlı bir bilinçlenme süreci içine girmiş olduğu gerçeği de her günkü işçi direnmeleriyle doğrulanmaktadır. Böyle bir ortamda, bilime ve gerçeğe saygısı olan hiç bir kimse millî demokratik devrimde hegemonyanın küçük-burjuvazide olacağı görüşünü savunamaz. Ve biz, «Devrimde öncülük bir pazarlık konusu değildir. Güçler dengesinin bir sonucudur. En bilinçli, en iyi örgütlenmiş ve dolayısıyla en güçlü olan sınıf ya da zümre hegemonyasını kurar» derken, tarih tekerleğinin en devrimci sınıf doğrultusunda, bilinçlenme ve örgütlenme potansiyeli en yüksek olan sınıf doğrultusunda, yani proletarya doğrultusunda döndüğü gerçeğini gözönünde tutarak ve prole-

ter devrimcileri olarak kendimize güvenerek konuşuyoruz.

Ama küçük-burjuvazinin bir parçası sayılan asker-sivil aydın zümrenin, Türkiye'deki öteki devrimci güçlere kıyasla, iktidara en yakın güç olduğu da bir gerçektir. Bu durumda iktidara en yakın olan bu zümrenin hegemonyayı elde etmesi çok daha yakın bir ihtimal gibi görünmektedir bazılarına. Onlara göre devrimde hegemonya konusunda proleter devrimcilerin proletarya açısından iyimserliği gerçekçilikle bağdaşan bir tutum değildir.

Meseleyi böyle koyup devrimde hegemonyanın asker-sivil aydın zümrede olacağı sonucuna varmak yanlıştır. Mesele böyle konamaz. Asker-sivil aydın zümrenin iktidara yakın olması ya da iktidara geçmesi başka şeydir, devrimde hegemonya başka şeydir. Besbelli ki, Türkiye'de devrim artık anti-feodal zihniyetle yürütülen üstyapı reformlarıyla kalamaz. Önümüzdeki Türkiye devrimi geniş emekçi yığınlarının aktif olarak katılacağı iktisadî köklere inen, bütün dünyada derin yankılar uyandıran bir halk devrimi olacaktır. Böyle bir devrim ancak şehir ve köy emekçilerinin politikaya bizzat girmeleriyle ve devrimin kaderini tayin etmeleriyle olur. Bunu nasıl yapacaktır emekçi yığınları? Besbelli ki, kendi öz örgütleriyle yapacaktır. Küçük-burjuva bürokrasisinin kendilerine kabul ettirmeye kalkışabilecekleği bir örgütle değil. Bu durumda, asker-sivil aydın zümrenin iktidara yakın oluşundan küçük-burjuvazinin devrimin kaderini tayin etmesinin kaçınılmazlığı sonucu çıkarılamaz.

Küçük-burjuvazinin bilinç ve örgütlenme bakımından proletaryaya bir üstünlüğü olmadığını da gördük. Ama proleter devrimci hareketin küçük-burjuva radikalizmine kıyasla kitleleri kendi yanına kazanma ve

örgütlendirme potansiyeli bakımından çok daha elverişli bir durumda bulunduğu bir gerçektir. Hiç şüphe yok ki, en tutarlı, en sonuna kadar devrimci bir hareketin, düzenin emekçilerin lehine kökten değişmesini yürekten isteyen ve bu uğurda savaşan bir hareketin yığınlar üzerinde etkisi derin olacaktır. Ama proleter devrimci hareketin üstünlüğü sadece bu bakımdan değildir. Türkiye şehir ve köy emekçileri, küçük-burjuva radikalizmine karşı bir şartlanma içindedirler.

«Millî Demokratik Devrim» broşüründe (*Türk Solu*, sayı 53, ek) şöyle denmektedir: «... Bizde, küçük-burjuva kökten gelme aydınların öncülüğünü ettiği sınırlı reformların, anti-feodal hareketlerin hiç biri bugüne kadar emekçiye somut olarak herhangi bir kazanç sağlamamıştır. Bunun sonucu olarak şehir ve köy emekçisi, aydın zümreye karşı bir ölçüde şartlanmış durumdadır. Küçük-burjuva bürokrasisinin 'devrim' dediği şeye şüpheyle bakmaktadır ve bunda haksız da değildir.» (s. 18.)

Bu durumu, devrimde öncülük mücadelesinde küçük-burjuva radikalizmi için önemli bir handikap saymak gerekir. Filipin demokrasiciliği şartlarında radikal unsurlar ihtiva eden bir CHP'ye karşı mücadelelerinde, bu partinin sağındaki partiler, bu durumdan yararlanmayı bilmişlerdir. CHP propagandacıları gittikleri hemen her yerde «Bunca yıl iktidardaydınız; halka ne hayrınız oldu?» sorusuyla karşılaşmışlardır. Ve kendi dışında olan güçleri temsil eden örgütler arasında bir seçim yapmak durumunda bırakılan Türkiye emekçisi, kendisine bir bakıma daha yakın olan bir siyasî çevreye yüz vermemiştir. Besbelli ki çok daha demokratik bir ortamda emekçi, küçük-burjuva radikalizmi ile proleter devrimciliği arasında bir seçim yapma durumunda bulunduğu zaman yukarda sözü edilen şart-

lanma tüm ortadan kalkacak değildir. Küçük-burjuva radikallerinin bu handikapına karşılık proleter devrimcileri, emekçi yığınlara bugüne kadar politikacı vaadlerinde bulunup yalancı çıkmamış, yıpranmamış, sapına kadar devrimci bir emekçi halk hareketi olarak çıkma üstünlüğüne sahiptir. Bu, küçümsenecek bir üstünlük değildir. Bu, küçük-burjuva radikalizmine yakıştırılabilecek herhangi bir avantajlı durumu gölgede bırakacak bir üstünlüktür.

Onun için proleter devrimcileri, hareketimizin tecrit edilmesi sonucunu verecek olan, oportünistlerin «biz öncüyüz gelen gelir» tutumuna, bir yönüyle sektcr, öteki yönüyle statükocu oportünist bir tutum olarak nasıl karşı iseler, proletaryanın devrimci olanaklarının küçümsenmesinden doğan ve oportünizmin bir başka tezahürü olarak ortaya çıkan küçük-burjuva radikalizmine lâyık olduğundan fazla paye tanıma tutumuna da kesinlikle karşıdırlar.

Millî Demokratik Devrim ve İçyüzü broşüründe, Türkiye'de proleter devrimci hareketin ulusçuluk bayrağını elinde dalgalandırması oldugusu kınanıyor ve çok defa birbiriyle çelişen yerli yersiz aktarmalara dayanılarak, ulusal değerlere sahip çıkmanın proleter enternasyonalizmi ile bağdaşmayan bir burjuva tutum olduğu ve bu yüzden sosyalistlerin ulusal olan herşeye karşı çıkmaları gerektiği iddia ediliyor.

Bu iddia, geçmişte, değişik tarihî şartlarda ve değişik ortamlarda doğru sayılabilse de, bugün çağımızın gerçeklerine ve özellikle Türkiye'nin gerçeklerine aykırı düşen bir iddiadır ve bu bakımdan bilimsel sosyalizmin koyduğu biçimde ulus kavramının özüne aykırıdır.

Proleter devrimcilerin ulus gerçeği konusunda tutumları açıktır:

«İçinde yaşadığımız tarihî dönem, halkların uluslaşma sürecinin dünya ölçüsünde yer aldığı dönemdir. Uluslaşmak, özgür vatandaşlar topluluğu olarak, ulus olma yolunda baş engel olan emperyalizmin boyunduruğunu kırmak, feodal parçalanmaya son vermek, toplumdaki bireylcri özgür vatandaşlar payesine yükseltecek olan demokratik dönüşümleri gerçekleştirmek, ulusal kültüre tam bir açılıp gelişme ortamı sağlamak; kısacası kelimenin en derin anlamıyla ulus olmak... İşte içinde bulunduğumuz aşamada dünya halklarının, özellikle ezilen halkların birinci davası budur.

«Dünya halkları biliyorlar ki, ancak yabancı boyunduruğunu atarak ve feodal bölünmeye son vererek tam anlamıyla uluşlaştıkları takdirde mutlu bir geleceğe yönelmiş olacaklardır. Uluslaşmak, insanın insan tarafından sömürülemeyeceği sosyalist toplum yolunda atılan ileri bir adımdır. Çünkü uluslaşmadan, demokratik devrimin bu hedefine varmadan sosyalizme gidilemez. Kestirme yol yoktur.» (Mihri Belli, «Millet Gerçeği», YAZILAR, s. 282, *Sol Yayınlar*, Ankara)

Ulus gerçeği konusunda bu tutum, bilimsel sosyalizmin ulus anlayışının özüne tastamam uygun bir tutumdur. «Vatan», «Millet» sloganlarını, ilk olarak burjuva demokratik devrimler çağında, henüz devrimci bir sınıf iken burjuvazi attı diye, bugün ulusçuluğu burjuva ideolojisi saymak ve «enternasyonalizm» adına ulusçuluğa karşı çıkmak, «Vatan», «Millet» sloganlarını işbirlikçilere, vatan satıcılarına bırakmak, sadece proleter devrimcisinin birinci özelliği olan vatanseverliğe değil, aynı zamanda emperyalist boyunduruğa karşı tutarlı bir mücadeleyi emreden gerçek devrimci enternasyonalizme de aykırı bir tutumdur.

Burjuvazi, devrimci çağında, başka demokratik taleplere de sahip çıkmıştır: insan hakları gibi. Bunları

yeterli saymayabiliriz. Ama bu yetersiz demokratik taleplerin bile gerçekleşmediği yarı-feodal bir ülkede, demokratik hak ve özgürlüklere, tarihte bunları ilk defa burjuvazi ileri sürdü diye karşı çıkmak, demokratik haklara sahip çıkanları burjuva ideolojisini benimsemekle suçlamak gülünçtür. Bu nasıl gülünçse, burjuvazinin «Vatan» ve «Millet» bayrağını çoktan elinden bıraktığı, hatta hiç bir zaman tam olarak eline almadığı ve bu sınıfın geniş çevrelerinin işbirlikçi niteliğe büründüğü yarı-bağımlı bir ülkede, proleter devrimci hareketin bu bayrağı eline alıp yükseltmesine «enternasyonalizm» adına karşı çıkmak da gülünçtür. Böyle bir davranış sosyalizmin bilimine de, gerçek proleter enternasyonalizmine de aykırıdır.

Biz, büyük Jean Jaures'in, Fransız sosyalizminin bu namuslu kişisinin, emperyalist savaşa karşı duran ve bu uğurda hayatını veren Jean Jaures'in veciz sözünü tekrarlarken, bilimsel sosyalizmin millet ve enternasyonalizm kavramlarına tam olarak uygun bir aktarma yaptık. Yüzyılımızın başlarında Jaures'in bazı konularda Lenin ile görüş ayrılığına düştüğü doğrudur ve hiç şüphe yok ki, bunda Lenin haklı, Jaures haksızdı. Ama bu görüş ayrılıkları ulus ve enternasyonalizm konusunda değildi. Ve ikinci enternasyonalin kodamanlarının düştükleri sosyal- şovenliğe hiç bir zaman düşmemiştir Jean Jaures. O, «Birinci Emperyalist Savaş»ın arifesinde savaşa karşı çıkmış ve proleter enternasyonalizmi yürekle savunmuştur. Ve Fransız emperyalistleri ancak bu büyük Fransız'ı katlettirdikten sonradır ki, emperyalist paylaşım savaşlarını tezgâhlamaya cecaret edebilmişlerdir. Bugün Fransız proleterlerinin *Humanité* gazetesinin başında «Kurucu Jean Jaures, yöneticisi Marcel Cachin» yazar. Her ikisi de dünya işçi hareketinin saygıdeğer adlarıdır.

Jean Jaures proleter enternasyonalisti olarak savaşların en çetinini şerefle vermiştir. O, Fransız işçileri ile Alman işçilerinin, kendi kapitalistlerinin çıkarı uğruna birbirlerini boğazlamaya gitmelerine karşı koymuş ve bu uğurda hayatını feda etmiştir. Onun ağzında yurtseverliğin övgüsü, elbetteki şovenliğin değildir. Jaures'in «milliyetçilik enternasyonalizm ile çelişmez» sözlerini tekrarlayalım:

«Yurtseverliğin azı, seni enternasyonalizmden uzaklaştırır.

«Yurtseverliğin derini, seni enternasyonalizme götürür.

«Enternasyonalizmin azı, seni yurtseverlikten uzaklaştırır.

«Enternasyonalizmin derini, seni yurtseverliğe götürür.»

Aşağıdaki satırlar Jaures'in sözünün taşıdığı anlamın başka kelimelerle ifadesidir:

Proleter devrimci hareketin «Ulusal ve enternasyonal sorumluluğu ayrılmaz bir bütündür. Proleter devrimcileri aynı zamanda hem yurtsever, hem enternasyonalisttirler».

Ve Lenin'in şu sözleri de Jaures'den aktarılan satırlarla tam bağdaşma halinde sözlerdir:

«Her ezilen ulusun burjuva milliyetçiliğinde, ezenlere karşı genel demokratik bir muhteva vardır ve biz bu muhtevayı şüphesiz ki, destekleriz.»

Lenin zamanında burjuvazi henüz burjuva demokratik devrimci barutunu tüketmemişti ve bazı ezilen ülkelerde millî kurtuluş hareketlerinde başı çekmekte idi. O zamandan bugüne tarih tekerleği dönmüş ve geri kalmış ülkeler burjuvazisi devrimci niteliğini bir hayli yitirmiş ve artık onun titrek eli ulusal bağımsızlık

bayrağını yükseltemez olmuştur. Bu bayrağı yükselten artık burjuvazinin yolundaki devrimci sınıftır.

Türkiye bunun en iyi örneğidir. Millî Kurtuluş Savaşımız burjuvazinin değil, burjuvazinin dışında küçük-burjuva kökenli bir zümre sayılması gereken asker-sivil aydın zümre hegemonyası altında Türkiye emekçi halkının ulusal şahlanışıyla zafere ulaştırıldı. Türkiye'de geniş çevreleri kompradorlaşmış olan ve geri kalanı, hiç değilse şimdilik, işbirlikçi burjuvazinin karşısında boynu bükük duran ve bu durumuyla bağımsız bir siyasî güç olamayan millî burjuvazinin, eğer bir ideolojisi varsa, o, milliyetçilik olamaz. Bugün bizde burjuvazinin ideolojisi milliyetçiliğin tam karşıtı olan kozmopoltizmdir. Kemalizm ise küçük-burjuva dönüşümcülüğünün ideolojisidir, Türkiye'nin radikalizmidir. Ve Türkiye'de işbirlikçi burjuvazinin gayri millî ideolojisini egemen kılmak için anti-kemalst bir karşı-devrimi gerçekleştirmek gerekmiştir. Ve bu karşıdevrimde asker-sivil aydın zümre, toplumda hâkim durumunu emperyalizmin desteklediği işbirlikçi sermaye —feodal mütegallibe ortaklığına kaptırmıştır. Böyle bir ülkede, zaman ve mekân uygunluğunu hesaba katmayan aktarmalarla işbirlikçe burjuvaziye, vatan satıcılarına «milliyetçilik» yakıştırmak, ancak, ayağı Türkiye toprağından kesik olarak, Türkiye'de oportünizme sağlık muskası niteliğinde broşürler yazma durumuna düşen bir kimsenin yapabileceği şeydir.

Türkiye'de proleter devrimci hareket genel olarak siyasî yolunu çizerken yaptığı gibi ulus gerçeği konusunda da bilimsel sosyalizm kılavuzunu Türkiye gerçeklerine uygulayarak doğru çizgiyi bulur. Bizim için ulus, bilimin bize öğrettiği gibi «Dil, toprak ve iktisadî yaşantı birliğine ve ulusal kültür birliğinden gelme ruhî şekillenme birliğine dayanan tarihî bir kategori-

dir». Bu durumda gerçek ulusçu, ulusal dil uğruna, ulusun toprak bütünlüğü uğruna, ulusal bağımsızlık uğruna, feodal bölünmeye son verilmesi ve iktisadî yaşantı birliği uğruna, ulusal kültür uğruna, ulusal bilincin, ulusal gururun en derin anlamıyla ulusça benimsenmesi uğruna mücadele eden kimsedir. «Millet Gerçeği» yazısının sonuç bölümünden birkaç paragrafı buraya aktarmayı gerekli buluyoruz:

«Kısacası gerçek ulusçu, ulusal bağımsızlık, gerçek demokrasi uğruna, ümmetçiliği ve kozmopolitliği reddeden ulusal kültür uğruna savaşandır. ...

«Kapitalizmle ortaya çıktığı ve kapitalizmle birlikte geliştiği halde, ulus, kapitalist sömürü düzeninin yerini, sosyalist düzenin almasıyla hemen ortadan kalkmamaktadır, tersine emperyalizmin tarihî gelişmelerini durdurduğu birçok uluslar, ancak sosyalist düzen içinde ulusal kültürlerini engelsiz geliştirme olanağına kavuşmaktadırlar.

«Irk birliğini ulusun temel karakteri sayan görüş, bilime ve tarihî gerçeklere aykırıdır. Irk birliğini esas alan turancılık, Osmanlılığa karşı bir tepki olarak ortaya çıktı. Ama bu akım, gerçekle bağdaşmayan bir yola girdiği, Türkiye Türk'ünün bağımsız ve feodal ilişkilerden arınmış demokratik bir ülkenin özgür vatandaşı payesine yükselmesi anlamında uluslaşma davasını devrimci yolundan saptırdığı, dikkatleri Anadolu insanının asıl meselesinden başka yöne çevirdiği için emperyalizmin ve yerli işbirlikçilerinin işine gelen gerici bir akım haline gelmiştir. Bugünün turancıları, milliyetçiliği demagojik bir silah olarak kullanarak, millî güçler saflarını bölmeye çalışmaktadırlar.

«Millet gerçeği konusu kapsamına, Türkiye'deki etnik topluluklar meselesi, özellikle Kürk meselesi de girer. Türklerle Kürtler arasındaki birlik ve kardeşlik,

tarih sınavından geçmiştir. Sivas Kongresinde ve Lozan'da, Misak-ı Millî sınırları içinde, bu iki kardeş kavmin birlikte yaşadığı gerçeğini açıkça ifade ettik. Bu davranış, tarihimizin en çetin anında bu birliğin zayıflamasını değil, güçlenmesini sağladı. Bir devekuşu siyaseti olan ve başarısız olduğu ve Türkiye'nin aleyhine bir durum yarattığı sabit olan, asimilasyon politikası bırakılmalı, Sivas Kongresindeki ve Lozan'daki tutum benimsenmelidir. Türkiye'deki ulusal birliğin, Türkiye'nin toprak bütünlüğünün hangi biçimde olursa olsun, baltalanması, hem Türklerin, hem Kurtlerin gerçek çıkarlarına aykırı sonuçlara varır, emperyalizmin işine yarar. Doğu meselesi ancak, Kürtlere kendi ana dillerini kullanma hakkının, merkezî layik cumhuriyet maarifi denetiminde tanınmasıyla ve aynı zamanda millî demokratik devrimi, Türkiye'nin hem doğusunda, hem batısında bütün derinliği ile gerçekleştirmekle çözüme bağlanabilir.» (Aynı yazı, s. 38, 39.)

Millî Demokratik Devrim ve İçyüzü broşürü bizim Doğu meselesi konusundaki tutumumuzu «Kürtlere sadece göstermelik bir kültür otonomisi (özerkliği) verdiği» için (s. 32) kınıyor. Bizim bu meseledeki tutumumuz, bilimsel sosyalizmin millî meseledeki ilkesine uygun olarak saptanmıştır. Bu ilke, Türkiye'nin Doğu illerinin iktisadî ve sosyal yapısı, bunun ülkenin geri kalan kısmıyla kıyaslanması ve genel olarak, Orta-Doğu'da güçler dengesi gözönünde tutularak uygulanmış ve doğru senteze varılmıştır.

Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı mutlak bir şey değildir. Lenin bağnazlıkla savunduğu bu ilkeyi yüzyılımızın başlarında Çarlık Rusyası şartlarına uygulamış ve bir yandan Çarlık hükümetinin asimilasyon poiltikasına karşı çıkarken, öte yandan örneğin Ukrayna'nın, Beyaz Rusya'nın hattâ Polonya'nın Rus İm-

paratorluğundan ayrılıp bağımsız devlet kurmalarına da karşı çıkmıştır. Ama Lenin, bu ulusların kendi ulusal dillerini merkezî devlet otoritesinin sağladığı imkânlarla kullanma hakkını olanca gücüyle savunmuştur. Bundan, elbette ki, Lenin'in ulusların kendi kaderlerini tayin etme ilkesini terkettiği ve Avusturyalı marksistlerin «kültür özerkliği»ni benimsediği anlamı çıkarılamaz. Ancak kendi kaderini tayin hakkının mutlak bir ilke olmadığı sonucu çıkarılabilir. Türkiye'de proleter devrimcilerin Doğu meselesindeki tutumunu «göstermelik kültür özerkliğini» savunma olarak nitelendirenler, bilimsel sosyalizmin ilkel bilgilerinden bile yoksun olduklarını göstermektedirler.

Günahları sadece bilgisizlik değildir. Mahut broşürde Türkiye'nin proleter devrimcileri «aşırı devrimcilik» ile suçlanmaktadır. Bu, işbirlikçilerin, ılımlı soldan dikkatle ayırdıkları «aşırı sol»a karşı her yönden saldırıya geçtikleri bir zamanda olmaktadır. «Aşırı sol» düşmanlığına şu anda katılan kimse emperyalizm—işbirlikçi sermaye—feodal mütegallibe ortaklığının Türkiye'deki proleter devrimci harekete karşı genel taarruzunu destekler duruma düşer. Ve Türkiye'de can çekişen oportünizme kuvvet şırıngası niteliğindeki broşürün de yaptığı şey aynen budur. Hem bu, sosyalist ülkelerin emekçilerinin alın terinden gelme olanaklarla yapılmaktadır. Bu olanaklardan yararlanarak devrimcilik sınavını verememiş, polisin yardımcısı durumuna düşmüş bir kimse, Türkiye'de insan içine çıkmağa yüzü olmayan bir kimse, dışardan maval okuyabilmekte, proleter devrimci hareketimize sövebilmekte ve dolayısıyla bu ülkenin gerici güçlerine yardımcı olabilmektedir. Bu, acıdır.

Ama ne dışardan maval okumalar, ne oportünizme kuvvet şırıngaları, her geçen gün safları sıklaşan pro-

leter devrimci hareket üzerinde etkili olamaz. Maval okuyanlar ancak kendi karşı-devrimci özlerini açığa vurmuş olurlar ve daha çok kendilerine maval okuma imkânı sağlayanlara kötülük ederler.

YAŞASIN, TAM BAĞIMSIZ GERÇEKTEN DEMOKRATİK TÜRKİYE!

Mihri Belli

Aydınlık - Sosyalist Derginin 15. sayısında ve
M. Belli'nin «**YAZILAR (1965 - 1970)**»
adlı kitabında yayınlanmıştır.

«TKP» PROGRAMI ÜZERİNE PARTİ KAVRAMINI ÇARPITIYORLAR (*)

Postadan «TKP Programı» başlıklı bir broşür çıktı. Okuduk. Bu «program» üzerinde kısaca da olsa durmanın gereği var. Tozdan dumandan fermanın okunmadığı bir ortamda yaşıyoruz. Her kafadan bir ses çıkıyor. İşi gücü bırakıp bu seslere kulak vermek, her biri ile ayrı ayrı polemiğe girişmek, bir bakıma zaman kaybı gibi görülebilir. Ama pek öyle değil. Tozun dumanın dağılabilmesi için, akla karanın rahat seçilebileceği bir açıklık ortamına ulaşabilmemiz için, yanlış görüşler üzerine gitmenin ve ideolojik mücadele vermenin zorunluğu var. Çünkü sapmalara karşı ideolojik mücadele vermeden, devrimci çizgi egemen kılınamaz.

Söz konusu program, Doğu Berlin'de üslenen ve «TKP» adını kullanan mülteci grubunun programıdır. Ve bu grup bugün Avrupa Komünist Partileri toplantısına katılabilmektedir.

(*) «EMEKÇİ»nin 20, 21, 22. sayılarında ilk kez yayınlanan bu yazı yeniden gözden geçirilmiştir.

ÜÇÜNCÜ DEĞİL BİRİNCİ PROGRAM

Programın giriş bölümünde «bu program Türkiye Komünist Partisi'nin üçüncü programıdır» deniyor. Daha başlangıçta gerçeğe aykırı bir iddiadır bu. Bu program, elli yılı aşkın bir geçmişi ola nTürkiye Komünist Partisi'nin (TKP) üçüncü programı değil, kendisine «TKP» adını yakıştıran yurt dışındaki mülteci grubunun, yani tırnak içinde *«TKP»nin ilk programıdır*. Çünkü bu «TKP» hakiki TKP'nin devamı değildir. İkisi arasında organik bir bağ, bir organik devamlılık yoktur.

Bilindiği gibi, «TKP» 1960'ların başlarında yurt dışında sayıları onu aşmayan Türkiye'den kaçıp sosyalist ülkelere sığınmış bir siyasî mülteci grubu tarafından kuruldu. İlkten «DIŞ BÜRO» adını kullanıyorlardı. Dilleri varmıyordu düpedüz «TKP» demeye. Zamanla «Dış Büro» lafı unutuldu. Kurucuları arasında adı duyulmuş iki kişi vardı: Zeki Baştımar (Yakup Demir) ve İsmail Bilen (Laz İsmail).

KİM BUNLAR?

Baştımar 1951 - 1953 TKP ilk soruşturması sırasında poliste gereken devrimci davranışı gösteremediği ve tam 173 sayfa ifade verdiği için, Merkez Komitesi'nin (MK'nin) 1953 yılları sonlarında oybirliği ile aldığı kararla MK üyeliğinden (partiden çıkarılması önerisinin toplanacak ilk Kongreye sunulması kaydıyla) uzaklaştırılmıştır. İ. Bilen'e gelince, o da, tam kırk yıldan beri yurt dışında yaşayan bir kimse olarak TKP'de sorumlu bir yeri olması imkânsız, bir siyasî mültecidir. MK üyeliğinden çoktan düşmüş bu iki şahsın, yurt dı-

şında TKP'yi kurma yetkileri yoktur. Kimse kollarını bağlayamayacağına göre bir siyasî örgüt kurabilirlerdi ama bu, MK üyelerinin tümü Türkiye'de bulunan bir Partinin devamı olamazdı.

Peki nasıl oldu da, bu «TKP»yi Türkiye işçi sınıfının siyasî örgütü olarak tanıyanlar çıktı? Bunun bir açıklaması, o dönemde Türkiye'de proleter devrimci hareketin, etkinliğini giderek arttırmasına karşın, ülkenin özel koşulları gereği alışılagelen örgütlenme biçimleri içinde ve unvanlar altında eylemini sürdürmemiş olmasıdır. Bunda hataları olmuş olabilir. Bu tartışılacak ayrı bir konu. Onun için, TKP adına resmen sahip çıkanlar ortada görülmediğine göre, bazı sosyalist ülkeler Komünist Partileri mülteci grubunun «TKP» sini hakiki örgüt sanmış olabilir. Böyle bir durumda, Türkiye proleter devrimcileri başkalarını eleştirmeden önce, hareketlerinin sorunları konusunda Dünya devrimci işçi hareketini gerektiği gibi aydınlatamadıkları için kendi kendilerini eleştirmelidirler. Bir proletarya partisinin, tarihsel gelişmeye damgasını vurabildiği ülkelerde böyle bir sorunun ortaya çıkması olasılığı pek azdır.

Burada, Kuruşçev döneminde, Sovyetler Birliği'nin ve Komüntern'in otuz yıllık tarihini reddedercesine uygulanan destalinizasyon politikasının bir etken olduğunu gözönünde tutmak gerekir. Bu dönemde bazı açıkgözler, geçmişteki ihanete varan suçlarını mazur göstermek için savaşta denenmiş proleter devrimci liderlere kara çalma, onları «Stalincilik»le suçlayarak kendilerini aklama yolunu tuttular.

Sorunun bir başka yönü de SBKP'nin o dönemde ilkten Yugoslavya sonra da Arnavutluk ve Çin deneylerinde sütten ağzı yandıktan sonra yoğurdu üfler du-

ruma düşmesi ve (Haziran 1976) Avrupa Komünist Partileri toplantısında egemen olan, kendi halkına karşı sorumluluk, bağımsızlık ve eşitlik ilkelerine ters düşen durumlar karşısında gerekli titizliği gösterememiş olmasıdır. Tekrar edelim: bu gibi sorunlar güçlü bir proletarya partisinin toplum yaşamına olanca ağırlığını koymadığı durumlarda söz konusudur. Ve biz inanıyoruz ki, proleter devrimci harekctimizin somut pratiği bu gibi sorunları kökten çözümleyecektir.

TARİHİ TAHRİF EDİYORLAR

Biri MK üyeliğinden çıkarılmış, ötcki MK üyeliğinden düşmüş iki kafadar uluslararası durumun bazı koşullarından yararlanarak yanlarına birkaç mülteci katıp böyle bir işe giriştiler mi, sorunlar ortaya çıkıyor: Yarım yüzyıllık tarihi olan bir örgütü sürdürme iddiası söz konusudur. Bu geçmişte günahlar da vardır, sevaplar da. Günahların bir kesiminden kendileri sorumludur. İkisi de kendilerini mağdur (!) saymaktadırlar. Bunun sorumlusu olarak da Parti yönetimini görmektedirler. Şefik Hüsnü Değmer'leri, Reşat Fuat Baraner'leri «Ben tüm geçmişi reddediyorum» diye çıksalar ortaya o zaman TKP adı inandırıcı olmaz. Kolayı var. Hareketin tarihini tahrif ediyorlar. Evvelâ kendilerine yüz vermedikleri halde, kinlerini içlerinde saklayarak önlerinde yaltaklandıkları liderleri kötülüyorlar, yarım yüzyıl önce hareket dışına düşmüş, adı sanı unutulmuş kimseleri ululaştırıyorlar. (Sadrettin Celâl gibi) Mustafa Suphi ve Şefik Hüsnü arasında hayalî ihtilâflar icadediyorlar. (Mustafa Suphi 1921'de faşistler tarafından öldürülmüş, Şefik Hüsnü ise 1959'da son uzun hapislik döneminden sonra Manisa'da sürgün-

de öldürülmüştür.) Üçüncü Enternasyonal'in yürütme komitesi üyeliğine yükselebilmiş bir Şefik Hüsnü'ye kara çalmada veryansın ediyorlar. Ve yurt dışında kurdukları mülteci lokalini hakiki parti sanarak adam ihraç etmeye kadar işi vardırıyorlar. Şefik Hüsnü çoktan ölmüştür. Onu liste dışı tutuyorlar. Ama 1968'de Reşat Fuat henüz sağdır, onu ve denenmiş nice proleter devrimciyi «TKP»lerinden ihraç ediyorlar. Bu, kendi kendine gelin güvey olmaktır. Mülteci grubu ne Reşat Fuat'ı ne de partili kimseyi hiç bir zaman üyesi olmadığı bir örgütten ihraç edemez. Süleyman Demirel'in bir Baraner'i AP'den ihraç etmeye ne kadar yetkisi varsa, Demir'lerin, Bilen'lerin de bu ihraçları yapmaya o kadar yetkileri vardır. «TKP»lerin programını TKP'nin üçüncü programı olarak sunma sahteciliği, proleter devrimci hareket tarihini fiilen reddetme girişiminin bir parçasıdır.

Bu tahrifler üzerinde durmayacağız. Yeri burası değil. Şu iyice anlaşılmalıdır: Bu yazı yurt dışında kurulmuş olan acaip örgütün eleştirisidir. TKP'nin kendisinin değil. Hakiki TKP'nin eleştirisi, Türkiye'de tüm proleter devrimci hareketin bir özeleştirisi niteliğini taşır. Besbelli ki konumuz bu değil.

«TKP» programının İ. Bilen'in kaleminden çıktığı bellidir. Yayınlanan öteki broşürlerindeki aynı dil, aynı stil. «Çitişme», «Sarmaşma» gibi siyasî dilde yeri olmayan sözcükler birbirini izliyor. Sonra «milletvekili» anlamında «saylav» gibi 1930'ların Güneş Dil teorisinden kalma, bugün çoktan unutulmuş, ama 1930'lardan beri Türkiye'ye yolu düşmemiş, dilimizin yıllar boyu uğradığı gelişmeyi birinci elden izleyememiş bir kimsenin hafızasında tazeliğini koruyan sözcükler de var. Yazı stili daha çok polemik makalelerine uygun, laubalice çalakalem bir stil. Parti programında yeri ol-

mayan bir yazı üslubu. Üstelik birçok tekrarlar, tutarsızlıklar, çelişkiler var.

TÜRKİYE SÖMÜRÜLEN ÜLKEDİR

Genel durum, başlıklı bölümün ilk paragrafında şöyle deniyor: «Memlekette toprak ağalarıyla sarmaşan, emperyalist tekellerle bağlaşan, holdingciliğe, tekelciliğe yükselme, finans oligarşiye dönüşme, devleti ele geçirme süreci içinde olan ve militarist klikle bütünleşen büyük burjuvazi egemenlik sürüyor.»

Ama biz biçim üzerinde fazla durmayalım ve marksist terminoloji bakımından, içerik bakımından yukarıda söylenenleri ele alalım: «finans oligarşiye dönüşme, devleti ele geçirme süreci içinde olan büyük burjuvazi»den söz ediliyor burada ve programda başka yerlerde de aynı sınıf için bu «finans oligarşi» terimi kullanılıyor.

Türkiye emperyalist dünya sistemi içinde sömürülen bir ülkedir ve sömüren emperyalist ülkelerin gelişmiş kapitalizminin bir ürünü olan finans oligarşisinin bu ülkede varlığından söz etmek, Türkiye büyük burjuvazisinin finans-oligarşiye dönüştüğünü iddia etmek yanlıştır, bilimsel sosyalizmin emperyalizm anlayışına, marksist terminolojiye ters düşen bir iddiadır.

İçinde yaşadığımız bu tarihsel aşamada üretimde ve sermayede yoğunlaşmanın yüksek bir dereceye varmasıyla meydana gelen tekeller ekonomik hayatta tayin edici rol oynarlar. Bu tekelleşme seyri, banka sermayesiyle sanayi sermayesinin kaynaşmasını sağlamış ve bu malî sermaye /finans-kapital/ temeli üzerinde bir *finans-oligarşi* kurulmuştur. Bir ülkede yerli finans-oligarşinin varlığından söz edebilmek için orada geliş-

miş kapitalizm koşullarının varlığı, emperyalizme dönüşecek kadar gelişmiş bir kapitalizmin varlığı yani ülkenin bir emperyalist ülke olması şarttır. Eğer kullandığımız terminoloji bilimsel sosyalizmin terminolojisi ise, eğer yeni terimler icad etmeye kalkışmıyorsak, sömürülen ülke Türkiye'de, kapitalist ilişkiler ne kadar yayılmış olursa olsun, ülke sömürülen ülke niteliğini sürdürdükçe bir yerli finans-oligarşinin egemenliğinden söz edilemez. Bir yerli finans-oligarşinin egemenliğinden söz ettiğimiz anda, dolayısıyla Türkiye'nin gelişmiş bir kapitalist ülke olduğunu, bu ülkede üretimde ve sermayede yoğunlaşmanın yüksek bir düzeye varmasıyla yerli tekellerin ekonomik hayatta tayin edici rol oynadıklarını, bu tekelleşme seyrinin banka sermayesiyle sanayi sermayesinin kaynaşmasını sağladığını ve bu malî sermaye temeli üzerinde bir malî oligarşinin kurulduğunu iddia etmiş oluruz ki, bu saçmadır. Türkiye'de egemen büyük sermayenin belirleyici niteliği işbirlikçiliğidir, emperyalist tekellerin işbirlikçisi oluşudur. Ve Türkiye'nin ekonomisinde tayin edici rol oynayan yerli değil emperyalist tekellerdir, emperyalist finans-kapital'dir, onların «finans-oligarşisi»dir. Ve Türkiye emperyalist dünya sisteminden ayrılarak bağımsız bir ülke durumuna yükselmedikçe, sosyalizm yolunda Millî Demokratik Devrimini gerçekleştirmedikçe bu böyle sürüp gidecektir. Türkiye gibi bir ülkenin emperyalizm çağında batı ülkelerinde olduğu gibi kapitalizmin gelişmesiyle üretim ve sermayede yoğunlaşmanın sağlanması ve bundan ötürü tekelleşmenin gerçekleşmesi olanaksızdır. Çünkü yaşadığımız tarihsel aşamada bir sömürülen ülke için kapitalist yoldan gelişmişliğe ulaşma olanağı yoktur. Bu yol kapalıdır. Türkiye'nin bağımlı kapitalizminde son çeyrek yüzyıl içinde gözlemlenen gelişme bu gerçeği değiştirmez. Bu ge-

lişme son hesapta ülkenin bağımlılığını perçinleyecek doğrultuda olmuştur ve Türkiye'nin gelişmiş kapitalist ülkelerle arasındaki mesafe eksilmemiş artmıştır, yani ülkemizin göreli geriliği, daha da belirgin bir hal almıştır.

Programın yazarının bu ilkel gerçeklere aykırı şeyler yazmasına insan şaşıyor.

DEVLET KİMİN ELİNDE?

Aynı cümlede «büyük burjuvazinin devleti ele geçirme süreci içinde olduğundan» söz ediliyor. Süreci içinde, yani henüz geçirmiş değil. Peki şu anda devlet kimin elinde? Hükümet kimin elinde? Parlamento'da egemen olan kim? Kim parlamenter politikayı, hepsi de kurulu düzenden yana partilerin kapalı av alanı olarak tutabiliyor? «toprak ağalarıyla sarmaşan, emperyalist tekellerle bağlaşan (...) militarist klikle bütünleşen büyük burjuvazi»den başkası mı?

Program yazarı daha ilerde insafa geliyor büyük burjuvazinin tam egemenliğinden yani devleti çoktan ele geçirdiğinden söz ediyor. «Türkiye'de Kapitalist Gelişme» başlıklı paragrafta «Bu burjuvazi bütün devlet organlarına, mekanizmasına egemen oldu» deniyor. Çelişkiye düşmüş olsa da bu açık gerçeği teslim etmesi olumlu bir şey. Zaten aktardığımız cümlesinde de çelişki var: Hem «üyük burjuvazi devleti ele geçirme süreci içinde» diyor, hem aynı burjuvazinin egemenlik sürdüğünü söylüyor. Devleti ele geçirmeden egemenlik sürmek olur mu? Besbelli ki olmaz. Egemenlik uğruna mücadele, özünde devlet iktidarı uğruna mücadeledir. Egemenlik devlet ele geçirildikten sonra gerçekleşir.

TÜRKİYE'DE BAŞ ÇELİŞKİ ULUSLA EMPERYALİZM ARASINDADIR

Birkaç paragraf ötede şöyle diyor Bilen: «Sömürüye dayanan antidemokratik düzenin yapısındaki *ana çelişkiler sertleşiyor, emekle sermaye arasındaki* uzlaşmaz savaş, *ulusun büyük kesimiyle* geniş halk yığınları ile *emperyalizm arasındaki* çelişkiler gittikçe gelişti.» (abç)

İlk önce belli bir tarihsel aşamada, bir toplumda ana çelişkiler olmaz ana çelişki olur. Öteki çelişkiler temel nitelik taşısa bile ikincil planda kalır. Bugün millî demokratik devrim aşamasındaki Türkiye'de ana çelişki (baş çelişki) ulusla emperyalizm arasındaki çelişkidir. Tüm ulusal ve demokratik güçleri emperyalizm ve onun işbirlikçileriyle karşı karşıya getiren çelişkidir bu. Kapitalist ilişkilerin egemen bulunduğu bu toplumda emekle sermaye arasındaki çelişki temel nitelik taşımakla birlikte ikincil durumdadır. Bugün ülkemizde devrimin gündeminde olan görev tam bağımsızlığın (siyasî, ekonomik, kültürel vb. bağımsızlığın) gerçekleştirilmesi, Türkiye'nin emperyalist dünya sistemi içinde sömürülen ülke durumuna son verilmesidir. Feodal ilişkilerin tasfiyesi, tüm anti-demokratik üstyapı kurumlarının kaldırılması, yerlerine gerçekten demokratik kurumların konması anlamında demokrasinin kurulmasıdır. Bu devrimci görevlerin yerine getirilmesiyle, Türkiye toplumu sosyalist devrim aşamasına varmış olacaktır ama Millî Demokratik Devrim ancak ulusla emperyalizm arasındaki çelişkiyi çözümler. Emekle sermaye arasındaki çelişkiyi çözümleyecek olan devrim sosyalist devrimdir. Ancak o aşamada emekle sermaye arasındaki çelişki ana çelişki durumuna gelecektir.

İKİ DEVRİM İÇİÇEDİR

Elbette ki iki devrim arasında diyalektik bir içiçelik vardır ve ikisi birbirinden Çin seddi ile ayrılamaz. Ülkenin bağımsızlığını gerçekleştirmek için emperyalizmin işbirlikçi sermayenin alanlarını kamulaştırma zorunluğu vardır. Bu da hiç değilse kent de sosyalist devrimin görevlerinden önemli bir kısmını yerine getirmek demektir. Ama bu ulusla emperyalizm arasındaki çelişkinin çözümü yolunda, ulusal bağımsızlığı gerçekleştirmek amacıyla baş vurulması zorunlu bir kamulaştırmadır. Ve temel slogan henüz «Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik Türkiye» sloganıdır. Millî Demokratik Devrimin başlıca görevleri yerine getirildikten sonradır ki bu slogan artık eskiyecek ve yerini sosyalist kuruluşun hedeflerine yönelik sloganlar alacaktır.

Bir nokta daha: Bilen «ulusun *büyük kesimiyle* emperyalizm arasındaki» çelişkiden söz ediyor. Ulus, sınıf çıkarı ulusal bağımsızlığın gerçekleşmesinde olan tüm ulusal sınıf ve zümreleri içerir. İşçi sınıfı, yoksul köylülük, kent ve köy küçük burjuvazisi ve burjuvazinin millî kolu ulusu oluşturur. Bunun dışında kalan bir avuç işbirlikçi kapitalist, büyük toprak sahibi ve feodal mütegallibe, ulusal değerleri reddeden, bunları «dolarla trampa eden» bu asalak sınıflar ulusal güç sayılmaz, dolayısıyla bugünün Türkiye'si koşullarında ulus kavramı bunları içermez. Onun için «ulusun büyük kesimiyle» demek yanlıştır. Çelişki Ulusla emperyalizm arasındaki çelişkidir.

CHP = YAMALI BOHÇA

Gene aynı bölümde «ulusal, liberal burjuvazi, halk yığınlarının ve büyük burjuvazi ile çelişkinin baskısı altında, emperyalizme ve işbirlikçi burjuvaziye karşı direnmek zorunluluğunu zaman zaman duyuyor. Burjuvazinin her iki kolunu ayıran kesin bir duvar yoktur. Ayrışmalar işçi sınıfına karşı birleşmeye de dönüşüyor.» demektedir. Birkaç satır yukarıda «işbirlikçi burjuvazinin, büyük toprak beylerinin, yerli yabancı tekellerin, yerli yabancı ortakların çıkarlarını AP, DP, CGP gibi partilerin savunduğu» belirtiliyor. Besbelli ki burada ulusal liberal burjuvazinin temsilcisinin CHP olduğu görüşünden hareket edilmekte ve bu partinin MC partilerine karşı mücadelesi, ulusal burjuvazi ile işbirlikçi burjuvazi arasındaki çatışma olarak değerlendirilmektedir. Bu, bir bakıma doğrudur. Ama CHP'yi sadece ulusal, liberal burjuvazinin partisi olarak kabul edersek, bu partinin tarihinden gelme yamalı bohça karakterini gözden kaçırmış olmaz mıyız? Bir küçük burjuvalar ülkesi olan Türkiye'de kent ve köy küçük burjuvazisini parlamenter politika alanında temsil eden hiç bir parti yok mudur? Varsa hangi partidir o? Sonra aynı CHP içinde işbirlikçi sermayenin temsilcilerinin etkinlikleri olduğu ve zaman zaman bunların ağır bastığı bir gerçek değil midir? Program yazarı dünyayı akla karaya boyuyor. Mesele o kadar basit değildir.

Bilen'in CHP'nin adını burada zikretmemesi ilginçtir. «Burjuvazinin her iki kolunu ayıran kesin bir duvar yoktur. Ayrışmalar işçi sınıfına karşı birleşmeye de dönüşüyor» demektedir ki doğrudur. Ama programında bunları söyleyen mülteci grubu son seçimlerde kayıtsız şartsız CHP'nin, yani liberal burjuva saydığı partinin desteklenmesini önermiştir. Mülteci grubunun

bazı yayınlarına göre çok sınırlı legalite olanaklarından yararlanarak CHP'nin solunda parti kurmak Türkiye'de yanlıştır, hatta provokasyondur. CHP'nin adını burada ağıza almaması bu tutumundan ötürüdür. Açıkça «seçimde liberal burjuva partinin kuyruğuna takılın» der duruma düşmek istemiyor.

Bilen'in burada adını ağzına almadığı sağ partiler de var: MSP gibi, MHP gibi. Haydi MSP'yi faşist cephenin öteki partilerinden bazı bakımlardan ayrı tutmasını anlayalım. Ama her geçen gün devrimcilerin siyasî cinayetlere kurban gittiği bir Türkiye'de sağ partilerden sözederken MHP'yi atlamak anlaşılır şey değil. Bu, Çarlık Rusyasında sağcı hareketlerden söz ederken Kara Yüzler'i unutmak gibi bir şey.

ÜRKEK DİLİN NEDENİ BELLİDİR

Programın bir başka özelliği de ifadesinin aşırı ölçüde ılımlı oluşu. Kullanılan ürkek dil bazı doğru istemleri bile sulandırıyor. «TKP»'nin «Savaş Ödevi» başlıklı bölümde TKP'nin ödevinin «halkın önünde boydan boya duran bu sorunlara çözüm yolları bulmak, *bu durumu ileri demokratik bir düzenle değiştirmek* için bu güçlerin savaşlarını örgütlemek ve yönetmektir.» deniyor. Daha aşağıda «Türkiye'nin ileri demokratik aşamaya geçmesi kaçınılmaz olduğu, «TKP'nin yakın amacı olan bu *ileri demokratik devrim* düzeyine» ulaşılacağı ve «bu aşamada bütün *ulusal, demokratik, anti-emperyalist, anti-feodal* (abç) dönüşümlerin gerçekleştirileceği» söyleniyor.

«Bu durumu ileri demokratik bir düzenle değiştirmek»!! Burada söz konusu olan anti-emperyalist, anti feodal Millî Demokratik Devrimdir.

Bu, tüm ulusal ve demokratik güçlerin katılacağı, sosyalist devrimin zorunlu ilk aşamasıdır. Bilen böyle bir devrimi, arabanın bir yedek parçasını değiştirmek gibi bir şey olarak görüyor ve mevcut durumu daha iyi bir düzenle değiştirmekten söz ediyor. Devrim sözcüğünden mümkün olduğu kadar kaçındığı belli.

Bu kadar ürkek bir dil kullanmakta güdülen amaç ne olabilir? Acaba niçin Millî Demokratik Devrim teriminden kaçınılıyor ve CHP sözcüklerinin bile aşırı ılımlı bulacağı dolambaçlı ifadelerden yarar umuluyor? Legalite olanaklarının kısıtlılığı yüzünden olamaz bu. «TKP» legal bir örgüt değildir. Pekâlâ eşyayı adıyla çağırabilir ve devrime devrim diyebilir.

Eğer bunlar böylesine sulandırılmış ifadeyi bir an önce legaliteye geçmek için kullanıyorlarsa, bunu bir ölçüde anlayışla karşılayabiliriz. Ama TCK 141 ve 142' nci maddeleri yürürlükte oldukça her türlü legal siyasî örgütlenmeyi provokasyon sayıyor ve reddediyor bunlar. CHP kuyrukçuluğu öneriyorlar. CHP seçimi kazanacak iktidar olacak, antidemokratik yasaları kaldıracak, demokratik bir ortam yaratacak, ve bu baylar şimdiki güvenli, rahat yerlerinden ayrılıp Türkiye'ye gelecekler, hiç bir baskıya uğramadan «TKP»cilik yapacaklar, ertesi seçimde, bilemedin bir sonrakinde onlar seçimi kazanacaklar, iktidar olacaklar ve mevcut durumu «İleri Demokratik bir düzenle değiştireceklerler». Düşündükleri budur. Ve Demokratik bir ortamda elbetteki devrime devrim denebileceğine göre programın ürkek dili bugünkü koşullarda legaliteye geçme olanaklarını sağlama amacına yönelik olamaz.

Programda kullanılan ürkek dilin başlıca nedeni bu mülteci grubunun hitap etme çabasında bulunduğu sol eğilimli küçük burjuva çevrelerini ürkütmemek, onları safına çekmektir. Türkiye işçi sınıfı böylesine

sulandırılmış «sosyalizm»den anlamaz. Program işçiye hitap etmiyor. Çünkü «TKP» işçi sınıfının proleter devrimci partisi değildir. Bu örgütün özlemi, küçük burjuva bürokrat çevrelerin reformcu partisi olmaktır. Program bu özlemi yansıtıyor.

PARTİ KAVRAMINI ÇARPITIYORLAR

Programda doğrudan doğruya «Parti» kavramı da çarpıtılmış, sulandırılmıştır. Bir yerde «Ulusal ve sosyal direnişin omurgası ve başı çeken işçi sınıfıdır. Bu savaşı örgütleyen işçi sınıfının politik, *sendikal öncü örgütleridir.*» (abç) deniyor (Ulusal ve Sosyal Kurtuluş Savaşı bölümü paragraf 2). Son bölümde de «İşçi sınıfının, emekçi yığınlarının savaşkan örgütü olan TKP'nin amaçlarından birini işçi sınıfının, *emekçi halkın yığınsal partisi* olmaktır. (abç) deniyor.

«Öncü örgüt sendika»! «Yığınsal parti» «TKP»!

Bilimsel sosyalizmin en ilkel kavramlarını sindirememiş bir kimse ancak böyle şeyler yazabilir. Sendika, örgütlü olarak ekonomik mücadelelerin gereğini, bilincine varabilmiş işçileri çatısı altında toplayan meslek örgütüdür. Ve işçi sınıfının kendiliğinden sınıf olmadan çıkıp, kendisi için sınıf haline gelmesinde ilk örgütlenme biçimidir. Sendika, belli bir iş yerinde ya da sanayi kolunda, bilinç bakımından en geri işçi dahil, tüm işçilerin kitle örgütüdür. Sendika «Öncü örgüt» olamaz.

Partiye gelince: İşçi sınıfının siyasî örgütü olan parti, bu sınıfın en bilinçli, en fedakâr, en yiğit, öncü niteliğindeki unsurlarını çatısı altında birleştirir. Parti işçi sınıfının yığınsal örgütü olamaz. Olduğu anda, emekçi yığınlarını sınıf mücadelesinde sosyalizm doğ-

rultusunda yöneltme yeteneğini yitirir. Baskın çıkacak olan herhangi bir demagogun sürükleyebileceği şekilsiz bir kalabalık haline gelir. Emekçi yığınları ancak bir ulusal demokratik cephede birleşebilirler. Cephe başka şey parti başka şeydir.

Programda, bilimsel sosyalizmin örgüt anlayışına bu kadar aykırı sözler söylenebilmesi ibret vericidir.

Mülteci grubunun legaliteye çıktığında ne menem bir örgüt olacağı daha şimdiden bellidir. «TKP» sözcüleri «141. ve 142. maddeler kalkmadan Türkiye'ye gelmeyiz» anlamında şeyler söylüyorlar. Bu faşist yasaların kaldırılması her devrimcinin, her samimî demokratın özlemidir. Demokrasi uğruna mücadele 141. ve 142. maddelere karşı mücadeleyi içerir. Ancak «TKP»'nin legaliteye çıkışı bir başka bakımdan da Türkiye solu için olumlu bir gelişme olacaktır. Türkiye emekçisi mülteci grubunun elebaşılarını yakından görebilecek ve numaralarını verecektir. Ve böyle bir programı benimseyen bir siyasî örgüt, olsa olsa CHP'nin bir parmak solunda öteki sosyalist partilerin sağında bir küçük burjuva dönüşümcü örgüt olacak ve bu alan şimdiden CHP tarafından tutulduğu için de silinip gidecektir. Böyle bir gelişme Türkiye solunu göreli bir ferahlığa kavuşturur. Onun için «TKP»'nin legal olanaklarına ulaşması uğruna mücadele, tüm proleter devrimcilerinin, güçlü bir Türkiye solu özlemindeki tüm demokratların görevidir.

Yukarıya aktarılan pasajda «bu aşamada (yani bizim Millî Demokratik Devrim dediğimiz aşamada - Emekçi) bütün *ulusal demokratik, anti-emperyalist, anti-feodal dönüşümlerin*» (abç) gerçekleştirileceği söylenmektedir. Hem ulusal, hem anti-emperyalist dönüşüm, hem demokratik hem anti-feodal dönüşüm! Burada terim tekrarlaması olduğu açık. Ulusal dönüşü-

mün bir başka adı anti-emperyalist dönüşümdür. Demokratik ile anti-feodal aynı anlama gelir bilimsel sosyalizmin dilinde. O halde daha kısa bir ifade ile programda «Ulusal demokratik dönüşümler» aşamasından söz ediliyor. Daha yürekli bir ifade ile dönüşüme de burada devrim dersek, ortaya «Ulusal Demokratik Devrim» çıkar, ki bu terimi yayınlarında sık sık kullanmaktadırlar. Yani Millî Demokratik Devrim. Ama Allah korusun mülteci grubu asla «MDD»'ci değildir. MDD stratejisini benimseyenler proleter devrimcileridirler. Onlar demokrasinin *devrimle* gerçekleşeceğine inanırlar, Bilen gibi demokrasiyi CHP'nin bir lutfu olarak görmezler. Ama bu konuda da mülteci grubu çelişki içindedir. Tahlillerinin tüm tutarsızlığına karşın programın istemler bölümü bir çok yerde Millî Demokratik Devrim istemlerini içeriyor. Oysa programda olur olmaz yerde «MDD»'cilere sövüp sayıyorlar.

İSTEMLER İLKELERE AYKIRI OLAMAZ

İstemler yer yer burjuva partilerinin seçim kampanyalarındaki vaadleri de andırmıyor değil. Örneğin her çalışana dört nüfusu geçindirebilecek ücret vaadediliyor. Besbelli ki, iktidara gelen bir işçi sınıfı partisi böyle bir vaadi yerine getiremez. Getirmeye kalkışması da sosyalizmi kurma davasına sırt çevirmek, seçim endişeleriyle halka, sonu hüsran olacak kısa vadeli bazı çıkarlar sağlamaya kalkışan burjuva partileri düzeyine düşmek olur.

Üstelik böyle bir istem bir asgari programda yer alıyor. Yani sosyalist kuruluştan çok önce, Bilen her çalışana dört kişiyi geçindirecek ücret vaadediyor. Böyle bir şey değil sosyalist kuruluşa hazırlık aşamasında,

sosyalizm kurulduktan sonra bile olamaz. Sosyalizm «herkesten yeteneğine göre - herkese üretimine göre» ilkesinin uygulandığı düzendir. Yani bu düzende çok üretimde bulunan çok kazanır, az üretimde bulunan az kazanır. Sağlıklı olupta hiç çalışmayan da aç kalır.

Elbette ki bir halk iktidarı emekçilerin yoksulluğa düşmesine izin veremez, ama bu iktidar, gerektiğinde kitlelerden fedakârlık istemeyi de bilmelidir. Emperyalizmin sömürü alanı olan taşrasında hâlâ feodal ilişkileri barındıran bir bağımlı kapitalizm ülkesidir Türkiye. Türkiye'yi bu durumdan kurtarmak ve ileri, mutlu halk Türkiyesi durumuna yükseltmek için emekçi halkımız bir süre sosyalist kuruluşun gerekli kıldığı fedakârlıklara göğüs germeyi bilecektir. Gerçek emekçi iktidarı da bu fedakârlıkları ondan istemek görevindedir.

MERTÇE ÖZELEŞTİRİ YAPAMIYORLAR

«Ulusal demokratik devrim» dedikleri Millî Demokratik Devrim tezinin kötü taklidinden başka şey değildir. Bunlar yakın geçmişte Türkiye'deki oportünistlerle ağız birliği ederek ulusal demokratik devrim tezlerine karşı çıktılar. Örneğin «MDD ve İçyüzü» adlı demagojik saldırı broşürünü yayınladılar. (Bak. «Proleter Devrimci Çizgimiz Açıktır» broşürü). Oysa saldırdıkları program, proleter devrimci hareketimizin elli yıllık asgari programının ta kendisidir. Bilindiği gibi 12 Mart açık faşizm döneminde kontr-gerillanın, polisin, sıkıyönetim mahkemelerinin boy hedefi, Millî Demokratik Devrim stratejisini benimseyen devrimciler oldu. Bunlar da bunu fırsat bilerek devrim stratejimize «soldan» saldırdılar. «MDD'nin defteri dürüldü»

diye yazdılar. Derken el çabukluğuya «UDD»'yi çıkardılar ortaya. Bu, dolaylı yoldan Millî Demokratik Devrim stratejisini benimsediklerinin itirafı idi. Ama bunu içten bir özeleştiriyle mertçe yapmadılar. Siyasî demokrasi sandıkları 12 Mart öncesi düzeninin foyası iyice ortaya çıkınca, «Ben yanılmışım arkadaş, demokratik devrim önümüzdeki bir görevmiş. Özeleştiri yapıyorum, sizin doğru stratejinizi benimsiyorum» diyebilecek çapı gösteremediler. Bir yandan eski görüşlerinden yüzseksen derece dönerken öte yandan bize sövmeye devam ettiler.

BİLEN'E BİR ÖĞÜT

Sövüp de ne diyorlar? Bir iki örnek: «ABD emperyalizmi MDD'cileri kullanıyor» — «60 sonrası legal bir işçi partisi kuruldu. Ama burjuvazi buna yüklenmekte gecikmedi. Polis, komandoları, oportunist Maocuları, MDD'cileri saldırttı bu partinin üzerine. Büyük burjuvazi 12 Mart'ta partiyi kapattı. İlerici, yurtsever örgütleri dağıttı, bunlara ağır cezalar verdi» ... Ya «ABD emperyalizminin kullandığını iddia ettikleri MDD'cilere ne yaptı büyük burjuvazi 12 Mart döneminde? Kimleri kontr-gerilla işkencesinden geçirdi? Kimleri kurşunlattı, öldürdü? Kimleri astı? Bilen'in sözünü ettiği işçi partisinin üyelerini mi? Yoksa o işçi partisinin oportünist çizgisini eleştiren ve Millî Demokratik Devrim stratejisini benimseyen proleter devrimcilerin mi, yani Bilen'in «ABD emperyalizmi kullanıyor» dediklerini mi?

Bilen'e bir öğüdümüz var: Kendi solundaki siyasî hasımlarına «ajan», «provokatör», «ABD emperyalizminin kullandıkları» falan diye söverek hiç bir sonuç el-

de edemez bugünün Türkiye'sinde. Türkiye'de bugün solda bir ağırlık kazanabilmek için bilime ve gerçeklere dayanan güçlü bir devrimci çizgi ile ortaya çıkmak, o çizgiyi yürekle eyleme geçirmek zorunluluğu vardır. Bu da «TKP» programı yazarının harcı değildir. Türkiye bugün proleter devrimci fikir bakımından bastonsuz dolaşılacak köpeksiz köy değildir. Sövme, kara çalma yöntemleri eskiden de, yani Bilen'in bildiği 1920'ler, 1930'lar Türkiyesinde de pek sökmemiştir. Ama bugün hiç sökmez. Ve bu silah kaçınılmaz olarak geri teper ve onu kullananı yaralar. Bilen güneşin balçıkla sıvanamayacağını bilmelidir.

Bilen bizden ders alsın. Bakın biz kendisine sövmüyoruz. Sadece «kırk yıl Türkiye toprağına ayak basma yürekliliğini gösterememiş olan bir mülteci dışardan maval okumasın, ortalığı bulandırmasın» diyoruz. «Ufacık aklınla bize akıl hocalığı yapmaya kalkma» diyoruz ve yazdıklarının bilime ve gerçeklere aykırılığını, saçmalığını gözler önüne sermeye çalışıyoruz.

DEVRİM SÖZÜNDEN KAÇINIYORLAR

UDD'ye sahip çıkıp MDD'ye karşı çıkmak gibi bir çelişkiye niçin düştükleri bellidir: Bir yandan emperyalizmin sömürü alanı olan bir ülkede devrimin ulusal ve demokratik karakterini inkâr edemiyorlar; etseler gülünç duruma düşerler. Öte yandan Millî Demokratik Devrim stratejisini açıkça benimsemekten, proleter devrimci hareketimizle özdeşleşmekten dikkatle kaçınıyorlar. Ve lafı kıvırtıyorlar. MDD'nin karşısına aynı anlama gelmesi gereken UDD ile çıkmak gibi acayip durumlara düşüyorlar.

Bu ürkek ve proleter devrimci teoriye aykırı tutumları burjuva devlet kurumlarını değerlendirmede de ortaya çıkıyor. Detante'dan sözederken sosyalist ülkelerin barışçı dış politikasının «parlamenter yol ile savaş yürütme olanaklarını arttırdığını» belirtiyor program. «Parlamentoyu gerici işbirlikçi burjuvazinin, toprak beylerinin, militarist kliğin yararına bir araç olmaktan çıkarmak, onu işçi sınıfının, halkın yararına bir araç haline getirmek için daha geniş yollar açılıyor» deniliyor. Programda *devrim* sözcüğünden niçin dikkatle kaçınıldığının açıklaması bu kısa cümlede yatar. Elbette ki parlamenter mücadele olanakları küçümsenerek parlamentoya sırt çevrilemez. Ama tarihinde gerçek burjuva parlamenterizmini görmemiş ve ülkede, parlamentonun bugüne dek işbirlikçi burjuvazinin ve onun taşra ortaklarının kapalı av alanı olarak tutabildiği bir ülkede, Bilen'in bir Marchais, bir Berlinguer diliyle konuşmasını Türkiye gerçeklerine ters düşer bir tutum sayıyoruz.

TÜRKİYE KOŞULLARININ EMRETTİĞİ SLOGANLAR GEREK

Programda mülteci grubu sözcülerinin son günlerde dillerinden düşürmediği ne ünlü «toplumsal ilerleme»den ne de «kapitalist olmayan yol»dan pek söz yok. Öyle anlaşılıyor ki bu iki slogan, programın kabul edilmesinden sonra mülteci çevrelerde moda olmuş.

Bu konu üzerinde de kısaca duralım: Bunlar «toplumsal ilerleme» terimini sosyalizm doğrultusunda gelişmenin belirli bir aşamasını tanımlamak için kullanıyorlar. Aşamalar şöyle sıralanıyor: «Barış — Bağımsızlık — Demokrasi — Toplumsal ilerleme ve Sos-

yalizm». Bu beşi arasında bir diyalektik bağ olduğunu da kabul ediyorlardır herhalde.

Türkiye'de bugün «Bağımsızlık — Demokrasi — Sosyalizm» sloganını benimsemiş sosyalistler var. Sıra bozulmadıkça bu doğru bir slogandır. Bizim «Sosyalizm Yolunda Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik Türkiye!» sloganımızın kısa ifadesidir bu.

Araya «barış» ve «toplumsal ilerleme »sokuşturulması ise yanlış anlamalara yol açacağından gereksizdir.

Hangi «barış»? Türkiye'nin sömürülen, ezilen emekçi halkı için herhalde sömürenlerle barış söz konusu olamaz. Bir proleter devrimci sınıf mücadelesini savunur, sınıflararası barışı değil. Kasdedilen Türkiye'yi vesayeti altında tutan, Anadolu topraklarında saldırgan askerî üsleri bulunan ABD emperyalizmi ve ortakları ile barış ise, emperyalist vesayet ilişkileri sürdükçe, bu da söz konusu olamaz. Proleter devrimcisi böyle bir durumda ancak «bağımsızlık uğruna emperyalizme karşı mücadele »solaganını ileri sürebilir, barışı değil.

Eğer kasdedilen emperyalist ülkeler arasında kopacak bir savaşsa, biz böyle bir olgu karşısında da mutlaka üzülmeyiz.

Burada kasdedilen, bir yandan sosyalist dünyanın ve sömürülen ülkeler halklarının, öte yanda emperyalist ülkeler blokunun çatışacağı, nükleer silahın kaçınılmaz olarak kullanılacağı insanlığın büyük bir kesiminin, belki de tümünün sonu olabilecek olan Üçüncü Dünya Savaşı olsa gerektir. Böyle bir savaşa, karşı çıkmak; savaş kışkırtıcılarıyla tüm olanaklarla mücadele etmek devrimci görevidir elbet. Ama sosyalizm yolunda bağımsızlık ve demokrasi savaşını bir an için savsaklamadan bunu yapmakla yükümlü-

yüz. Bilerekden ki, *dünya barışı uğruna en etkin mücadele yolu, emperyalistleri kendi yurdundan kapı dışarı etmektir. Ve ancak yenilgiden yenilgiye uğrayan emperyalist savaş kundakçıları tüm dünyayı kana bulama hevesinden böylece caydırılabilir.* «Barış» sloganı bizim durumumuzdaki bir toplumda, herhangi bir yanlış anlamaya meydan vermeyecek biçimde ağza alınmalıdır. Besbelli ki nükleer silaha sahip bulunan ve sosyalist dünyada başı çeken bir büyük ülke için bu bakımdan durum değişiktir. Örneğin bir SSCB için Barış sloganına ön planda yer verilmesi olağandır.

«Toplumsal ilerleme» dediklerine gelince: Nedir toplumsal ilerleme? İlkel toplumdan başlayarak bugüne dek değişik üretim biçimlerinden geçen insanlık toplumsal ilerlemeler kaydetmiştir. Örneğin ilkel komünal toplumdan kölelik düzenine geçiş bir toplumsal ilerlemedir. Nasıl ki, feodal düzenden kapitalist topluma geçiş de toplumsal ilerleme ise.

Peki «Bağımsızlık—demokrasi» ile «sosyalizm» arasına bir «toplumsal ilerleme» aşaması sokuşturmanın anlamı nedir?

Bağımsızlığı gerçekleştirmek, ülkenin emperyalizmin sömürü alanı olmaktan kurtulması, emperyalist tekellerin ve işbirlikçi kapitalistlerin sömürü ve tahakküm olanaklarının, millileştirmelerle, ellerinden alınması toplumsal ilerleme değil midir?

Demokrasiyi gerçekleştirmek, ülke düzeyinde feodal ilişkilere son vermek, toprak ağalarının sömürü ve tahakküm olanaklarını köklü dönüşümlerle elinden almak, köy emekçisini ulusun bireyi, eşit vatandaş durumuna yükseltmek, siyasî demokrasiyi kurmak, toplumda tüm ulusal ve demokratik sınıf ve siyasî örgütleriyle toplumun gelişmesinde etkin olabilecekleri de-

mokratik ortamı yaratmak toplumsal ilerleme değil midir?

Ve zaten bağımsızlık ve demokrasi ülkemizde gerçekleşince, yani millî demokratik devrimin başlıca görevleri yerine getirilince, aynı atılımla sosyalist devrimin bazı görevleri de işbirlikçi sermayenin elinde tuttuğu bağımlı sanayi, ticaret, bankacılık ve sigortacılık alanlarında gerçekleşmiş olmayacak mı?

Evet araya «toplumsal ilerleme» diye bir aşamanın sokuşturulmasının anlamı ne olabilir?

Anlamı açıktır: Sosyalist devrimi sulandırmak. Onu sosyalizan küçük burjuvalara daha ılımlı bir şey olarak göstermek.

«Kapitalist olmayan yol» gibi «toplumsal ilerleme» terimi de küçük burjuva dönüşümlerini hoş tutmayı amaçlayan şeylerdir. Bazı ülkelerde, özellikle işçi sınıfının göreli zayıf bulunduğu ve toplumsal gelişmeye damgasını vuramadığı ülkelerde, o ülkeye özgü sınıf mevzilenmesi gereği, «kapitalist olmayan yol»dan söz edilebilir. Tabiî bu terimi Lenin 'in işaret ettiği «kapitalist aşamanın atlanarak sosyalizme varılması» anlamında kullanmak şartıyla. Ve «toplumsal ilerleme» ile de sosyalist kuruluşa geçişten önceki o geri ülke için zorunlu bir aşama kasdedilebilir. Ve SSCB güttüğü dış politika gereği, söz konusu ülkenin emperyalist sömürü alanına yeniden düşürülmesini önlemek amacıyla, ülkenin özel koşulları da göz önünde tutularak, bu yolu savunmuştur. Ancak unutmamak gerekir ki «kapitalist olmayan yol» bazen emperyalizmin kucağında da son buluyor. Mısır'da olduğu gibi.

Ama üç milyonluk işçi sınıfı ile Türkiye toplumu ne devrim öncesi Moğolistan'ına, hatta ne de Mısır'a benzetilemez. Ve Türkiye proleter devrimcileri, sosyalist dünya ile ve özellikle SSCB ile dostluk ve daya-

nışmayı Türkiye'de devrimin başarısının şartı saymakla birlikte, sosyalist de olsa, bir başka ülkenin dış politikasını kendi siyasî çizgilerinin saptanmasında başlıca etken sayamazlar. Kendilerinden böyle bir şeyi isteyen de yoktur.

BU TİPİ İYİ TANIYALIM

Programa dönelim: Yazarının teorik yetersizliği hatta ciddiyetsizliği her paragrafta sırıtan böyle bir program, ayağı Türkiye toprağına basan ve bu ülkede bir tabanın eğilimini temsil eden «sol» gruplardan herhangi birince yazılamazdı, benimsenemezdi. Parti olarak örgütlenmiş ya da örgütlenmemiş sol çevrelerde etkin olabilmek için daha yüksek bir teorik yetenek göstermek gerekir. Türkiye'de bizim dışımızdaki «sol» siyasî partilerin programlarında birçok tahlil ve görüşlere katılmayabiliriz, ama bu programların kendi içinde tutarlı olduğunu teslim etmek gerekir. Mülteci grubunun programı için aynı şeyi söylemenin olanağı yoktur.

Niçin bu böyle? Çünkü proleter devrimci bilinç düzeyleri düşüktür. Böyle olmasaydı on yıllar boyu siyasî mülteciliği olağan saymazlar, ne yapıp yapıp yurda döner, kendilerini mücadelenin içine atarlardı. Çünkü, bulundukları mülteci çevresinde kollektif çalışma ortamı, eleştiri-özeleştiri olanakları yoktur. Aralarında post kavgası eksik olmaz; ama bunun yapıcı bir dialogla ilişiği yoktur.

Mülteci grubunun şartlanması içine giren kimse, bu grupdan ayrılıp bir an önce vatana dönmeyi, mücadelenin ön safında yer almayı, böyle bir davranışın içerdiği tehlikelere göğüs germeyi göze alamıyor.

Bu koşullarda yıllar yılları, on yıllar on yılları izledimi yozlaşmak kaçınılmazdır.

Elbette ki bir devrimci, durum gerektirdiğinde, yurt dışına çıkabilir; bir süre yurt dışında çalışmak zorunda kalabilir. Ama o, yurt dışındayken diken üstünde oturan adamdır. Sığındığı ülkenin güvenliği, rahatı ona batar. Mutsuzdur o! Bir an önce yurdunun toprağına ayak basmak özlemi ile yanar tutuşur. Ancak savaşın ön safında yerini aldığı zaman mutluluğa ulaşmış olacaktır çünkü. Ama mülteci şartlanmasına girebilecek yapıda bir kimse için, yani gerçek proleter devrimcisi olmayan için iş değişir. Tehlikelerden uzak, sığındığı sosyalist ülkenin rahat ve güvenliği içinde keyfi denktir. Dışardan maval okuyarak deşarj olursun. Mülteci durumunu sürdürebilmek için hem önemli işler yapıyormuş gibi görünürsün, hem de yurda dönmemek için türlü bahaneler uydurursun. Ve zamanla uydurduklarına kendin de inanırsın.

Barındığın ülke sana bedava ekmek vermeyeceğine göre, orada bazı hizmetler yerine getirebilirsin. Ama iddian ne olursa olsun, sen artık kendi ülkenin devrim savaşçısı değilsin, barındığın ülkenin bir memurusun, bir mültecisin. Türkiye solu bu mülteci tipini iyi tanımalıdır. Bu tipin kalkıp da Türkiye proletaryası adına konuşması güldürüdür. Ama önemli dram unsurları içeren bir güldürüdür bu.

Türkiye'de bugün bu tipi pek tanımayan bu yüzden mülteci grubu konusunda olumlu bir tutuma varan sosyalistler var. Bunlar özetle, «Ne de olsa, uluslararası alanda resmen tanınan bir örgüt söz konusudur. Proleter enternasyonalizmi adına biz de bu örgüte karşı olumlu bir tutum benimsemeliyiz.» diyorlar.

Bu tutumda olup da proleter devrimci nitelik taşıyanlara bizim diyeceğimiz şudur: «Elbette ki işçi sı-

nıfı partisinin uluslararası planda resmen tanınıp tanınmaması önemli bır sorundur. Ama her şeyden önemli olan, örgütün Türkiye işçi sınıfının en bilinçli, en yiğit unsurlarını çatısı altında birleştirmesi, bu sınıfın öncü birliği niteliğini gerçekten taşıması, yoksul köylülükde derin kökler salması ve tüm demokratik sınıf ve zümreler arasında saygınlık kazanmasıdır. Böyle bir örgütün yönetimi de, ancak, ayağı Türkiye toprağına basan, proleter devrimci teoriyi sindirmiş, toplum gerçeklerini tüm açıklığı ile görebilen, teoriyi gerçeklere yaratıcı ruhla uygulayabilen ve doğru sentezlere ulaşmayı başaran, doğru siyasî çizgiyi saptayabilen, bu çizgiyi yürekle izleyen, savaşta yoğrulmuş kimselerden oluşabilir.»

EMEKÇİ

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ ÇALIŞMA PROGRAMI (*) (1926)

1. Türkiye Komünist Partisi, Komünist Enternasyonal'in bir şubesi sıfatıyla, mücadelelerini Türkiye'nin hususî şartları içinde emperyalizme karşı ve millî burjuvazinin, büyük emlâk ve arazi sahiplerinin hâkimiyetine karşı yöneltir. Sovyetler Birliği, cihan proletarya inkılâbı ve komünizm lehinde bulunur. Mevcut burjuva diktatörlüğü yerine, amele ve köylünün hâkimiyetine dayanan bir Sovyet idaresi kurmak gayesini güder. Türkiye'nin emperyalizm tarafından tekrar esir edilmesinin önüne geçebilecek biricik etkili kaleyi teşkil eden Komünist Partisi, bu tehlikeye karşı ameleleri, gündelikçileri, şehirlerin ve köylerin yarı-proleterlerini sistemli bir tarzda teşkilâtlandırır. Her çeşit zulüm ve

(*) Aydınlık Dergisinin 69. sayısından alınmıştır. Necdet Sançar'ın «Gizli Komünist Belgeleri» adlı kitabı ile İvar Spector'un «The Soviet Union And The Muslim World» adlı kitabı bu dergi tarafından kaynak olarak gösterilmiştir. Köşeli parantez içinde gösterilen satırlar Spector'un kitabından çevrilmiştir.

soyguna karşı sınıf mücadelelerini geliştirir. Köylünün belli başlı kitlelerini, proletaryanın önderliği altında toplar. Böylece ve aynı zamanda amele ve köylülüğün bir sovyet idaresi şeklinde kendi diktatörlüklerini gerçekleştirmek için gerekli şartları hazırlar. Ancak böyle bir diktatörlük, halkçı burjuva inkılâbı görevlerini yerine getirebilir [=Ancak bu diktatörlük millî demokratik devrimi gerçekleştirebilir] ve bu inkılâbın kazançlarını düzenleyebilir. Aynı zamanda, ancak böyle bir inkılâp, burjuva idaresinden, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği ile ittifak halinde doğrudan doğruya sosyalizmin kuruluşuna geçişi sağlayabilir ve hızlandırabilir.

2. [Türkiye Komünist Partisi, iktidardaki Kemalist «Halk Partisi»ne karşı uzlaşmaz ve kararlı bir mücadele verir. Millî kurtuluş inkılâbının ilk dönemlerinde burjuva önderliğinin rehberi olarak ortaya çıkan bu parti, daha sonra inkılâp zaferlerini, emperyalizme bağımlı eski büyük iş burjuvazisinin ve azınlık milliyetler burjuvazisinin yerini alan yeni Türk iş burjuvazisinin hâkimiyeti ve zenginleşmesi için bir temel olarak kullanmaya başladı. Kemalist partiye karşı mücadelenin başlıca amacı, bu partinin halk düşmanı yüzünü, yabancı emperyalizmle uzlaşma yönünde gelişmesini ve burjuva diktatörlüğünün çıkarına olarak amele ve köylü kitlelerinin sınıf mücadelesini bastırma amacını güden, ancak sınıf çatışmalarının büyümesini önlemekten âciz kalan gerici girişimlerini *açığa çıkarmaktır.*]

3. [Kemalist Halk Partisine karşı verilen bu mücadele, emperyalizme karşı inkılâpçı mücadele sayesinde kazanılmış olan Türkiye'nin siyasî bağımsızlığını yeniden yok etmeye çalışan, Türkiye'yi SSCB'ye karşı mücadelede bir alet durumuna getirmeye uğraşan em-

peryalizme karşı mücadeleden *ayrılmaz*. Kemalist burjuvazinin tasfiye etmediği ve zaten etmesinin de mümkün olmadığı bir dizi iktisadî mevziyi denetimi altında tuttuğu sürece; toprak ağalarına ve emperyalizmin iktisadî ajanlarına karşı mücadeleye karşı çıkan Kemalist burjuvazi tarafından gücü kırılamayan toprak ağası, eski bürokrat ve emperyalizmle işbirliği eden gerici eski büyük iş burjuvazisi tabakasına dayandığı sürece; bizzat iktidardaki burjuvazi onun (Kemal'in) uzlaşmacı eğilimlerini ve kitlelerin sınıf mücadelesini bastırma siyasetini desteklediği sürece, emperyalizm, hedefleri için dayanak bulacaktır.] Türkiye Komünist Partisi, emperyalizmin memleketi esir etme teşebbüslerine karşı koymak için, aşağıdan kitlelerin direnişini teşkilâtlandırır. Proletaryanın ve köylülüğün lafla değil, fakat bilfiil inkılâpçı diktatörlüğü lehinde mücadele etmek üzere amele ve köylü kitlelerini toplar, birleştirir ve yetiştirir. Türkiye Komünist Partisi, bu kitlelerin belli başlı sınıf menfaatlerine, emperyalizme ve onun Türkiye'deki ajanlarına karşı besledikleri kine ve sosyalizmi kuran memleket hakkındaki dostluk bağlarına dayanarak onları bu kesin mücadeleye sevk eder.

4. Türkiye Komünist Partisi, esas vazife olarak, Türkiye amele sınıfını, günlük iktisadî ve siyasî menfaatlerini müdafaaya muktedir bir siyasî kuvvet halinde birleştirmek ve bütün kitlesel mücadelelerin sevk ve idare edicisi durumuna yükseltmek için teşkilâtlandırmayı iş edinir. [Kitlelerin sınıf mücadelesinin her türlü belirtisini bastırmak amacıyla Kemalizm, esas darbelerini proletaryaya ve onun Komünist Partisine yöneltmiştir. Kemalizm, millî birlik yaftası altında amele teşkilâtlarını vahşice baskı altında tutmakta, grevlere karşı mücadele etmekte, Komünistleri tutuk-

lamakta ve kışkırtmalara girişmektedir.] Türkiye Komünist Partisi, büyük amele kitlelerini menfaatlerinin müdafaası seyri içinde teşkilâtlandırmak vazifesini, en esaslı önde gelen faaliyeti sayar. Emperyalizme karşı ve Sovyetler Birliği lehinde amele sınıfının ve köylülüğün diktatörlüğü için olan mücadelede, proletaryanın böyle bir kitlesel teşkilâtı olmadıkça hiç bir başarı elde edilemez. Bu kitlesel proletarya teşkilâtı hepsinden evvel fabrika ve imalâthane komiteleri vasıtasıyla işletmeler dahilinde ve sendikalarda ve sonra da Türkiye Komünist Partisinin saflarında işletme hücrelerinde olmalıdır. Türkiye Komünist Partisi amele ve gündelikçilerin sömürücülere karşı bütün mücadelelerini sevk ve idare eder. Kadın ve çocuk işçileri teşkilâtlandırır, işçileri [= işsizleri] harekete geçirir. Türkiye Komünist Partisinin bütün faaliyet programı, her şeyden evvel sınıf mücadelesinin tam bir serbestisi lehinde ve bu serbestinin aşağıdan gelme kitlesel bir hareket ile elde edilmesi lehinde mücadele işi üzerinde yoğunlaşmalıdır.

5. [TKP, köylü kitlelerini *feodalizmin ve toprak (toprak ve su) tefeciliğinin bütün kalıntılarının derhal bütünüyle ortadan kaldırılması* uğruna mücadelede birleştirir. Sadece inkılâpçı köylü hareketinin baskısıyla aşarı kaldıran Kemalizm, köylük bölgelerdeki desteğini genişletmek ve güçlendirmek çabasıyla bugün, büyük toprak sahiplerinin ve ağaların feodal ve yarı-feodal ekonomilerini kapitalist işletmelere dönüştürmek için elinden geleni yapmaktadır. Bu, köylü kitlelerinin toprak sahipleri, sanayi ve tefeci sermayesi, vergiler ve emperyalizm tarafından amansızca sömürülmesi ve mülksüzleştirilmesi pahasına gerçekleşmektedir. Zengin köylülerin ve tefecilerin kaynaşması bu eğilimleri güçlendirmektedir.] Türkiye Komünist Par-

tisi, kodaman zengin köylülerin arazileri de dahil olmak üzere, bütün büyük arazi ve çiftlik mülkiyetlerine [= bütün feodal ve yarı-feodal mülklere] tazminatsız olarak el konması ve bütün toprakların, hayvanat, makineler ve binaların köylü ve ziraat gündelikçi ve rençberlerinden meydana gelen komitelerin emri altına konulması şiarlarının gerçekleşmesi için çalışır. Türkiye Komünist Partisi, ziraat amelelerinin mücadele ve grevlerini, ortakçı ve kiracı köylülerin grevlerini, köylülerin doğrudan doğruya büyük arazi mülkiyetine el koymak için mücadelelerini teşkilâtlandırır. [TKP, Kemalizmin toprak ağalarına karşı takındığı uzlaşmacı tutumu ve ihanetini teşhir eder ve amele ve köylülerin savaşkan birliğini yaratma mücadelesi içinde proletarya ile köylülük arasında daha sıkı bir işbirliğinin gerçekleştirilmesi için çalışır.]

6. [*Şehir küçük burjuvazisine* gelince; bu tabaka bağımsızlık mücadelesinde bile büyük ölçüde yalpalamıştır ve yabancı ve yerli ticaret ve sanayi ile rekabette yediği darbeler, devlet tekelleri ve genel iktisadî buhran yüzünden zanaatkârların ve büyük esnafın iflâsa sürüklenmesi dolayısıyla duyduğu hoşnutsuzluk çoğunlukla gericiliğe doğru kaymaktadır.] Türkiye Komünist Partisi, özellikle küçük burjuvazinin yarı-proleter unsurları arasında işlemek, onların menfaatlerini işçi [= emekçi] menfaatleri oldukları nispette müdafaa etmek suretiyle kendilerini amelelerin ve köylülerin yanına çekmeye gayret eder.

7. Türkiye Komünist Partisi, kitleleri kendi menfaatlerinin müdafaası için doğrudan doğruya inkılâpçı mücadelere sevk etmek, amele sınıfı ve köylülük kitlelerine, ancak teşkilâtlı bir mücadeleye hazır oldukları takdirde, Türkiye'yi yeniden emperyalizmin esir etmesine engel olabileceklerini, diğer taraftan inkılâbın ka-

zançlarını tekeline almış olan burjuvazinin yüksek tabakası tarafından devam ettirilen kesatlıktan [= duraganlıktan] memleketi çekip kurtarabileceklerini göstermek amacı ile bir dizi günlük siyasî talep ileri sürer.

8. Türkiye Komünist Partisi, Halk Fırkası hükümetince hapsedilip zindanlarda çürüyen bütün Komünistler, inkılâpçı hareketlere katılmalarından dolayı mahkûm edilmiş amele vesair emekçiler ile vergi vermemek, emre itaatsizlik ve firar gibi cürümlerden dolayı cezaya çarptırılmış köylüler ve askerler için genel bir af lehinde mücadele eder. (Sançar'dan aldığımız bu madde metni, 13. Madde olarak gösterilmektedir.)

9. [TKP, sultanlık idaresinin eski ileri gelenlerine, eski siyaset adamlarına ve sultanlığın geri getirilmesi için faaliyette bulunanlara ait olan bütün taşınabilir ve taşınamaz mallara derhal ve tazminatsız olarak el konması için çalışır.]

10. [TKP, on sekiz yaşını doldurmuş olan bütün amele, köylü ve askerlerin —cinsiyet, din ve milliyet farkı gözetilmeksizin— bütün yasama organlarına, belediye ve il meclislerine seçilme ve kendi temsilcilerini seçme ve bu temsilcileri geri çekme hakkına sahip olmalarını; din adamlarının, toprak ağalarının, tefecilerin, vurguncuların vb. oy hakkından mahrum edilmesini gerçekleştirmek üzere çalışır. Aynı zamanda TKP, parlamentonun Kemalist diktatörlüğün bir aracı olduğunu ortaya koyar], pratik tecrübelerden alınmış misallerle, proletaryanın ve köylülüğün belli başlı kitlelerinin önlerinde duran meselelerin, parlamento mücadelesiyle değil, fakat yalnız amele ve köylülerin halkçı [= demokratik], inkılâpçı diktatörlüğü ile halledilebileceğini izah eder. (Sançar'dan alınan kısım, 8. Madde olarak gösterilmiştir.)

11. Türkiye Komünist Partisi, hakimlerin ve bütün sorumlu memurların seçimle atanmaları ve görevden alınmalarını sağlamak için mücadele eder. (Bu maddeyi Sançar 9. Madde olarak gösteriyor.)

12. Türkiye Komünist Partisi, millî istiklâli ve inkılâbın kazançlarını korumanın en emin vasıtası olarak amele ve köylülerin silahlandırılmasını, burjuva muhafızlığını meslek edinmiş orduların kaldırılmasını ve onların yerine amele ve köylü milisinin konmasını ve erlere subaylarını seçmek hakkının verilmesini talep eder. (Bu madde Sançar'ın metninde 10. Madde olarak gösteriliyor.)

13. Türkiye Komünist Partisi, millî azlıkların Türkiye'den ayrılmak hakkı da dahil olmak üzere, mukadderatlarını bizzat tayin etmek haklarını kayıtsız şartsız tanır. Halk Fırkasının Müslüman azlıkları zorla Türkleştirmek, Hıristiyan ve Musevi azlıkları da ezmek siyasetine her vasıta ile karşı koyar. Bunun dışında, bu azlıkların emekçi kitlelerine, bey ve ağalarının ve burjuvazilerinin kısmen Halk Fırkasına yaklaşmak ve kısmen de emperyalizme satılmak şekillerini alan hıyanetlerini izah iie, onları Türk emekçileri bile birlikte, sömürücü sınıflara ve emperyalizme karşı mücadeleye sevk eder. Türkiye Komünist Partisi, onlar için hukukta tam bir eşitlik, dillerini kullanmak, kendi dilleriyle yayında bulunmak ve dillerini geliştirmek konusunda tam bir serbesti, köylülerin ve küçük aşiret üyelerinin yarı-derebeyi efendilerine ve reislerine esir olmaktan kurtarılmalarını; bu bey ve ağalara ait arazinin, hayvanların köylülere ve aşiret üyelerine parasız dağıtılmasını talep eder. (Sançar'da 11. Madde.)

14. Türkiye Komünist Partisi, emperyalizmin ve emperyalizmin bütün yerli uşaklarının (büyük emlâk ve arazi sahipleri, bütün milletlerin [= milliyetlerin] büyük ticaret burjuvazileri, bütün dinlerin ruhbanı ve uleması, çalışan veya emekli karşı-devrimci memur ve subay tabakaları vb.) barışmaz düşmanıdır. Parti, eski devirdeki tarzda emperyalizme bağımlılığı ve kapitülasyon şartlarına geri dönüşü getiren bu toplumsal kuvvetlere karşı çevrilen bütün mücadelelerin başına geçer.

15. Türkiye Komünist Partisi, ne şekilde olursa olsun, emperyalizmin sızması için gereken kültürel şartları hazırlayan klerikalizme [= siyasî amaçlı kilise faaliyeti] karşı mücadele eder. Katolik ve Protestan misyonerlerin memleketten kovulmasını ve idare ettikleri öğretim kurumlarının kapatılmasını ve emlâklerine el konumasını talep eder.

16. Türkiye Komünist Partisi, emperyalist sermayeye ait veya onun kontroluna tâbi bütün işletmelere (madenlere, demiryollarına, büyük sanayi ve nafia tesislerine, bankalara vb.) tazminatsız el konmasını talep eder.

17. Türkiye Komünist Partisi, yabancı sermayenin yeni imtiyazlar ele geçirmek suretiyle, Türkiye'yi yeni baştan bir yarı-sömürge haline getirmek teşebbüslerine bütün azmiyle ve her vasıta ile engel olmaya çalışır.

18. [Türkiye Komünist Partisi, devlet ve belediye borçlarının tamamen iptal edilmesini ve emperyalist tefecilerin belirli gümrük gelirlerinden yararlanma haklarının kaldırılmasını talep eder.]

19. Sovyetler Birliği'ni her an daha ziyade tehdit eden emperyalist savaş tehlikesine karşı, Türkiye Ko-

münist Partisi şiddetli propaganda yapar. Ve böyle bir savaş çıktığında cihan proletaryasının kızıl ordularla omuz omuza cihan sermayedarlarının karşı-devrimci ordularına karşı dövüşmenin Türk milleti için vazgeçilmez bir zaruret olduğunu çok azimkâr bir tahrikat ile halk kitlelerine ispat eder. Bu zarureti inkâra ve aynı zamanda millî istiklâle karşı ve şehir ve köylerin emekçi kitlelerinin en can alacak menfaatleri aleyhine caniyane bir hıyanet teşkil eden eğilimlere karşı, Komünist Partisi bütün kuvvetiyle çalışır.

20. Türkiye Komünist Partisi, emperyalist devletlere yakınlaşmaya yönelen her türlü dış siyasete amansız bir tarzda karşı koyar ve Sovyetler Birliği ile sıkı bir siyasî ve iktisadî ittifak halinde mücadele eder. Zira yalnız Sovyetler Birliği ile Türkiye işçileri arasında en samimî bir işbirliği, Türkiye'nin istiklâlini ve iktisaden serbestçe gelişmesini sağlayabilir. Aynı zamanda, Komünst Partisi sömürge ve yarı-sömürge memleketlerin emperyalizme karşı millî kurtuluş hareketi ile sıkı bir ittifak ve bu hareketlere fiilî yardım lehinde çalışır.

21. [TKP, kapitalizm çerçevesindeki reformların omuzlarındaki yükü gerçekten azaltabileceğine hiç bir şekilde inanmamakla beraber, amelelerin maddî şartlarını düzeltmek uğruna verdikleri bütün mücadelelere önderlik eder ve böylece onları amacı burjuva diktatörlüğünü devirmek olan büyük, belirleyici mücadeleye hazırlar.]

22. Türkiye Komünist Partisi, derhal uygulanması gereken talepleri gerçekleştirmek için mücadele eder:

a) Fabrika ve imalâthane komiteleri, sendikalar, sendika birlikleri ve federasyonları, bir Türkiye genel iş federasyonları birliği, inkılâpçı amele partileri ve amele sınıfının sınıfsal menfaatlerin müdafaaya yarar

diğer her türlü inkılâpçı teşkilâtlar yaratmak hususunda tam bir serbesti; sendikalara, amele cemiyetlerine ve fabrika ve imalâthane komitelerine, ameleleri patronlar ve hükümet makamları nezdinde temsil etmek ve toplu sözleşmeler akdetmek haklarının tanınması, Türkiye millî amele teşkilâtlarının uluslararası amele teşkilâtlarına girmek hakkına sahip olmaları.

b) Amele ve köylüler ve genel emekçi kitleler için tam bir basın, toplanma, gösteri ve toplu olarak işlerini durdurmak (grev) serbestisi.

[c) Sekiz saatlik işgünü (yeraltında altı saat), kırk iki saatlik iş haftası, fazla çalışma ve gece çalışması için iki misli ücret, bir günlük ücretli izin, yılda dört hafta ücretli tatil vb. haklarının tanınması.

d) Kadın ve çocuklar için sağlığa uygun çalışma şartları, iş güvenliği, on sekiz yaşından aşağı olan gençler için altı saatlik işgününün gerçekleştirilmesi; kadınların gece çalıştırılmasının yasaklanması, eşit işe eşit ücret, on dört yaşından küçük çocukların çalıştırılmasının yasaklanması.

e) Hastalığa ve kazalara karşı önleyici tedbirler ve sigorta, iş kazalarına uğrayanlara tazminat ödenmesi, sosyal güvenlik, fabrika, hastane fonunun kurulması, ücretlerden kesilmeden emekli aylığı ödenmesi vb., işsizlere parası işverenden kesilmek üzere hükümet yardımı yapılması, çalışmanın amele örgütleri tarafından denetlenmesi.

f) Fabrika, madenler vb. yakınlarında ameleler için yeterli konutların inşa edilmesi.]

23. [TKP, Kemalistlerin devlet tekeli altına alınmasını gerekli gördükleri işletmelerde (demiryolları, tütün tekeli vb.) çalışan ameleler ve düşük ücretli memurların kapitalist işverene, devlete karşı çıkarlarını

diğer amelelerle eşit haklar temelinde savunmalarını sağlamak üzere mücadele eder.]

KÖYLÜLÜK

24. [TKP, her köylünün kendisi ve ailesini geçindirebilecek kadar toprağa sahip olmasını hedef alan köylü mücadelesini destekler. TKP, köylülerin, büyük toprak ağalarının ve hali vakti yerinde olan nüfuzlu köylülerin ağır baskı ve sömürüsünden kurtuluşları uğrunda mücadele eder. Bu amaçlar Parti, bunlara ait olan geniş topraklara ve mülklere, araçlara, hayvanlara tazminatsız olarak el konmasını, bu mülklerin tarım emekçileri, gündelikçiler, mevsimlik işçiler, yoksul ve orta köylülerden oluşan komitelerin denetimi altına sokulmasını talep eder. Parti, diğer şeylerin yanı sıra, devlete ve dinî kuruluşlara ait olan toprakların karşılıksız olarak yoksul ve orta köylülere dağıtılması için çalışır.]

25. [TKP, köylülüğü iflâsa sürükleyen faiz borçlarının ve ipoteklerin iptal edilmesi, faiz ve vergi borçlarının karşılanması amacıyla topraklarının ve hayvanlarının haczedilmesi tehdidinden köylülerin kurtarılması için mücadele eder.]

26. Türkiye Komünist Partisi gündelikçi ziraat ırgatlarının ve genellikle varlıklı sınıfların sömürüsüne tâbi topraksız köylülerin sendikalar etrafında teşkilâtlanmasını sağlamak için faaliyette bulunur. Onların büyük arazi sahiplerine ve zengin köylülere karşı olan gündelik talepler için mücadelelerini sevk ve idare eder. Bu maksatla Türkiye Komünist Partisi, bizzat köylüler tarafından köylü komiteleri teşkil ve kitlesel

hareketler hızlandığı takdirde, bu komitelerin köylü birliklerine dönüşmesi lehinde tahrikatta bulunur.

Türkiye Komünist Partisi, ziraat amelesini, amele sınıfının bir parçası olarak, sınıfsal bağımsız sendikalarda teşkilâtlandırır. Ve şehir işçileri tarafından elde edilmiş olan bütün haklardan istifadelerini sağlar. Bütün bu köy teşkilâtları ile şehirlerdeki amele teşkilâtları arasında irtibat tesisine çalışır.

27. Türkiye Komünist Partisi, şehirlerde olduğu gibi köylerde ve çiftliklerde de, emekçi kitlelerin sermayedarlara, büyük arazi ve çiftlik sahiplerine ve burjuva devletine karşı menfaatlerini müdafaaya elverişli her türlü inkılâpçı cemiyetler tarafından teşkilâtlanmak hususunda tam bir serbestiye sahip olmasını talep eder.

İKTİSADÎ MESELELER

28. [TKP, Kemalist diktatörlüğün iktisadî siyasetine, büyük kapitalist işletmeleri ve yerli ve yabancı sermayeye ait ortak işletmeleri devletin zararına olarak para yardımlarıyla, vergi muaflıklarıyla destekleme ve tekeller oluşturma siyasetine karşı mücadele eder.]

29. Türkiye Komünist Partisi, ancak Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği ile, yani muzaffer proletaryanın beş senelik programını gerçekleştirmekte olduğu sosyalist kuruluş memleketi ile en sıkı bir iktisadî ittifakın ve yalnız bunun, Türkiye'nin bağımsız iktisadî gelişmesini ve emperyalistlerin elinde bulunan iktisadî yönetim merkezlerinin tasfiyesini mümkün kılacağı kanaatindedir. Ancak Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği ile sıkı bir siyasî ve iktisadî işbirliği, esnaf ve zanaatkârları, küçük müteşebbisleri vb. ken-

dilerini mahveden emperyalist memleketlerin rekabetine karşı koruyabilir.

30. Türkiye Komünist Partisi, amele kooperatifleri [= tüketici kooperatifleri] vücuda getirilmesi için faaliyette bulunur. Mevcut olmayanları da Komünist Partisi teşkil eder ve her vasıta ile mücadele ederek bu kooperatiflerin millî sermayedarlığın organizmasının birer parçası haline gelmesini önlemeye uğraşır. Halihazırda büyük arazi sahipleri ve zengin köylüler için dayanak noktaları teşkil eden köylü kooperatiflerine gelince; Türkiye Komünist Partisi, köylü kitlelerini barındırdığını göz önünde bulundurarak bunların içinde faaliyette bulunmaktan da geri kalmaz.

VERGİ MESELELERİ

31. [TKP, dolaysız vergilerin çoğunun yerine dolaylı vergileri geçirerek vergi yükünün büyük bölümünü ihtiyaç içindeki geniş tüketici kitlelerin sırtına yıkan bugünkü vergi sistemine karşı kararlı bir kampanya yürütür. Öte yandan en zengin tabakaları hedef alan vergilerin konulmasına çalışır.]

32. [TKP, Kemalistlerin aşarın yerine koydukları ve düşük gelirli köylüler için ağır bir yük oluşturan, köylülerin taşınmaz malları ve hayvanlarına konan çeşitli vergilerin kaldırılması için mücadele eder. Bütün bu zorla alımların ve her türlü zorla çalıştırmanın kaldırılarak, yerine toprak sahiplerinden ve zengin köylülerden alınan bir tek kademeli gelir vergisinin konmasını ve yoksul ve zor durumdaki orta köylülerden hiç bir şekilde vergi alınmamasını talep eder.]

33. [TKP, gelirlerden alınan, az ya da çok, vergilere; gerçekte zanaatkârın, küçük esnafın, düşük gelirli

memurun, amelenin vb. mahvına yol açan gelir vergilerine karşı çıkar ve bunun yerine kapitalistlerin ve büyük akar sahiplerinin bütün mülklerinden kademeli bir vergi alınmasını ve amele sınıfının her türlü gelir vergisinden muaf olmasını talep eder.]

34. [TKP, kademeli bir veraset vergisinin konmasını talep eder.]

35. [TKP, belediye. tüketim vergileri ve diğer harçlar gibi, amelelerin ve şehirlerdeki yoksul tabakaların yiyecek ve konut fiyatlarını yükselten bütün dolaylı vergilerin kaldırılması için mücadele eder.]

KAMU EĞİTİMİ

36. Türkiye Komünist Partisi, amelelerin, köylülerin ve bütün yoksul halkın çocukları için amele ve köylü komitelerinin kontroluna tâbi bedava halk mektepleri açılmasını ve yoksul çocuklara, derslere devamın maddî imkânlarının (elbise, kundura, kitap, yiyecek, vesaire) sağlanmasını talep eder.

37. Türkiye Komünist Partisi, her türlü kültürel faaliyetlerin sevk ve idaresini Halk Fırkasının tekeli altına koyan bugünkü uygulamaya karşı ve amele ve köylünün bağımsız olarak her türlü burjuva kontrolundan özgür gece dersleri açmalarına; Marksist, inkılâpçı bir edebiyat neşredilmesine ve işçi (= emekçi) gençliğine inkılâpçı bir terbiye verilmesine imkân bırakmayan fiilî yasaklara karşı şiddetle mücadele eder.

38. [TKP, meslek okullarının sayısının artırılmasını ve yüksek öğrenimin demokratlaştırılarak liselerde okuyan proleter ve köylü kökenli öğrencilerin bilimsel eğitimlerini tamamlamalarına olanak sağlamasını talep eder.]

GENÇLİK

39. Türkiye Komünist Partisi, amele, köylü ve aydın gençlik arasında ve genellikle yoksul sınıflara mensup bütün genç unsurlar arasında hususî bir itina ile ve azimle faaliyette bulunur, amele gençliğini komünistçe yetiştirmek için özellikle dikkat eder ve Türkiye Komünist Gençler Federasyonunu bilfiil sevk ve idare etmek suretiyle kuvvetlendirmeye ve geliştirmeye çalışır. Böylece Komünist - Leninist fikriyatı, emekçi gençlik üzerinde nüfuz ve tesirlerini derinleştirerek amele hareketlerine yeni, taze, inkılâpçı mücahitler hazırlar.

40. Türkiye Komünist Partisinin direktifi ve rehberliği altında yürüyen Türkiye Komünist Gençler Birliği, Partinin [= ve Komünist Enternasyonal'in] şiarlarını yaymak ve proletaryanın inkılâpçı hareketlerine katılmaları muhtemel bütün çevrelerde (küçük burjuvazi, küçük ve orta halli köylünün, millî azınlıkların yoksul kitleleri, genellikle spor ve kültürel vb. gençlik teşkilâtları) onları gerçekleştirmek ve gençliğin yüreğinde emperyalizme ve sermayedarlık sömürüsüne karşı sönmez bir kin köklendirmek hedefleri etrafında fasılasız, yılmaz bir mücadele devam ettirir.

Türkiye Komünist Gençler Birliği, işçi gençliğin kısmî talepleri için olan mücadelelerini, bunları(yetişkinlerin mücadeleleri ile ve amele hareketlerinin nihaî gayretleriyle bağlamak suretiyle sevk ve idare eder.

41. Türkiye Komünist Partisi, ordu ve donanmada sistemli bir komünist propaganda yapar ve Genç Komünistler Birliğinin asker ve gençlik arasındaki faaliyetlerini sevk ve idare eder.

KADINLARIN HAREKETİ

42. Türkiye Komünist Partisi, ön safta işçi ve yoksul köylü kadın kitleleri için girmeye ve aralarında etkinliği sağlamlaştırmaya gayret ederek emekçi kadınlar arasında sistemli propaganda yapar. Parti emekçi kadın kitleleri içinde etkinliğini kuvvetlendirdikçe onlardan en iyilerini kendi saflarına çeker ve diğerlerini inkılapçı meslek birlikleri şiarları altında TKP'yi seven (sempatizan) teşkilâtlarda teşkilâtlandırmaya ve proletaryanın ve köylülüğün inkılâpçı mücadelelerine daha faal bir tarzda iştirak ettirmeye gayret eder.

43. Türkiye Komünist Partisi, kadınlığın emekçi kitleleri üzerinde etkinliğini yaymaya uğraşan küçük burjuva siyasî milliyetçi vesair kadın teşkilâtlarına karşı mücadele eder. Onların şiarlarını, sermayedarlık idaresinde kadının sözde eşitliğine ait taleplerinin toplumsal içeriğini kitleler huzurunda meydana çıkarır ve o şiarlara ve taleplere karşı proletarya ve yoksul köylü kadınlığının menfaatlerini müdafaa eden kendi sınıfsal şiarlarını ileri sürer.

AMELE VE KÖYLÜ HÜKÜMETİNİN VAZİFELERİ

44. Türkiye Komünist Partisi tarafından sevk ve idare edilen Türkiye proletaryasının hegemonyası altında amele ve köylü bloku tarafından devlet iktidarı zapt olunur olunmaz, sovyet tertibi üzerine kurulacak olan amele ve köylü hükümetlerinin önüne dikilecek en âcil vazife, sınıf düşmanlarının karşı-devrimci hücumlarına karşı yeni düzenin müdafaasını düzenlemek olacaktır. Amele ve köylü hükümeti derhal büyük emlâk ve arazi sahiplerini, büyük burjuvazi ve bu sömü-

rücü sınıfların taraftarlarını silahsızlandırmaya, karşı-devrimci orduların artıklarını tahrip etmeye ve amele ve köylüleri silahlandırmaya mecbur olacaktır. Böylece Ordunun ve inkılâpçı milisin ilk nüveleri belirmiş olacaktır.

45. [Türkiye Komünist Partisi burjuva halkçı inkılâbının görevlerinin gerçekleşmesini hızlandırmak ve meyve vermesini sağlamak, ve böylece, amele ve köylülerin demokratik diktatörlüğünden proleterya diktatörlüğüne geçiş dönemini kısaltmak ve amele sınıfını örgütsel ve ideolojik bakımlardan bu tarihî görev için hazırlamak amacıyla emekçi halk kitleleri arasında sürekli örgütlenme ve propaganda çalışması ile ideolojik çalışma yapar.]

46. Amele ve köylü diktatörlüğü, öldürücü darbelerini ilk önce en tehlikeli düşmanlarına, emperyalistlerin ve yarı-debeyi gericilerin kafasına indirir. O, yabancı sermayenin malı olan büyük işletmelere (deniz ve kara nakliyatı, liman ve rıhtım şirketleri, madenler, sanayi kuruluşları, kamu hizmeti gören işletmeler, bankalar vb.) ve büyük emlâk ve arazi sahiplerinin ve vakıfların malı olan çiftliklere (demirbaş eşyası, makine ve hayvanlarıyla birlikte) tazminatsız el koyar ve bunları millileştirir. Düyunu Umumiyeyi kaldırır.

47. Millî burjuvazinin, amele ve köylü hükümetinin programını gerçelkeştirmesine karşı her direnişi ve millî sanayideki her sabotaj teşebbüsü, ona ait olan işletmelerin de müsaderesini ve millileştirilmesini gerektirecektir. Herhalde amele köylü hükümeti, büyük işletmeler üzerinde amele kontrolü kurar ve bu kontrolü fabrika ve imalâthane komiteleri vasıtasıyla gerçekleştirir.

48. Millileştirilen veya esasen devlet veya belediyelere ait olan bütün işletmeler, inkılâpçı esaslar dahi-

linde yeniden kurulmak ve amele sendikalarının iştirakiyle idare olunmak üzere sovyetlere devrolunur. El konan ziraî malikâneler ve arazi, köy sovyetizminin emri altına konur.

49. Eski idare zamanında da devlete ait olan topraklar, çiftlikler, ormanlar, sular ve madenler de sovyetlere devrolunur ve onlar tarafından işletilir.

50. [Ziraat Bankası kredileri sadece yoksul ve orta köylülere dağıtılır. Bu bankanın yönetiminde geniş bir kredi kooperatifleri ağı kurulur ve böylece köylülüğün tefeci sermayesinin sömürüsünden kurtulması sağlanır. Amele ve köylü hükümeti, köylüleri bütün tefeci borçlarından kurtarır. Yoksul köylüler her türlü vergiden muaf tutulur. Temel köylü kitleleri kendi tecrübeleriyle küçük ekonominin kendilerini yoksulluktan kurtaramayacağını kavradıkça, TKP, kollektif ekonomilerin örgütlenmesi hareketinin gelişmesi için çaba harcar. Amele ve köylü hükümeti, her yolla köylü ekonomisinin kollektifleşmenin ve kooperatifleşmenin her türlü biçimine dönüşmesini hızlandırır. TKP, geniş köylü kitlelerini harekete geçirir, onlar kooperatif hareketine ve kooperatiflerin yönetimine sevk eder.]

51. Millileştirilmiş yabancı bankalar, özellikle Osmanlı Bankası amele ve köylü hükümetine teslim olunur ve dış ticaret devlet tekeli altına alınır.

52. [Tüketici kooperatifleri mümkün olan her yoldan teşvik edilir. TKP bu kooperatiflerin kurulmasına ve yönetilmesine kitlelerin etkin bir biçimde katılmasını güvence altına alır.]

53. [Emeğin en iyi şekilde korunması: TKP, Türk amelelerinin SSCB'deki amelelerin elde ettiği bütün haklardan yararlanmaları için çalışır.]

54. Başlıca sanayi şehirlerindeki saraylar, büyük emlâk ve arazi sahiplerinin köşk ve konakları, apart-

man ve akarları, oteller, büyük mağaza ve depolar tazminatsız müsadere edilir ve mahallî sovyetlere devir ve teslim ve sovyetler tarafından idare olunur. Bu binaların müzelere, devlet dairesi idarelerine, mekteplere tahvil olunacaklardan geriye kalanları, işçilerin oturmasına ayrılmak üzere amele cemiyetlerinin emrine verilir.

55. Amele köylü hükümeti, yoğun halk kitleleri halinde yaşayan millî azlıklara mükadderatlarını serbestçe tayin etmek ve arzu ederlerse devletten ayrılmak hakkını bahşeder. Millî azlıklara mensup komünistler, milletdaşları arasında işçilerin uluslararası dayanışması lehinde bir propaganda yapmak, kendilerini maddî ve hususî menfaatler karşılığında kısmen emperyalistlere satan varlıklı hâkim sınıfların, [= ...bir bölümü Kemalist kisvesine bürünmüş ve bir bölümü de emperyalizme satılmış olan millî azınlık hâkim sınıflarının...] emekçi kitlelerine nasıl emperyalist boyunduruğunu geçirmeye uğraştıklarını anlatmak suretiyle, millî azlıklara (Kürtler vb.) mensup işçiler ve köylülerle, Türk işçi ve köylülerinin kardeşçe birleşmesi lehinde mücadelede bulunmak mecburiyetindedir. Aynı zamanda bir sovyet cumyuriyeti şeklinde teşekkül eden Türkiye amele ve köylü hükümeti, emperyalizme ve derebeylerine karşı elbirliğiyle mücadele için ezilen millî azlıkların emekçi kitleleriyle sovyet cumhuriyetler federasyonu şeklinde bir ittifak kurulmasına yönelen bir siyaset takip eder.

56. Amele ve köylü hükümeti, bütün matbaaları, günlük ve belirli aralarla çıkan gazeteleri ve mecmuaları vesair neşriyatı, büyük sinema, tiyatro, radyo vb. işletmeleri millileştirir. Onları, sovyetlerin idaresi altına koyar. Geniş emekçi kitlelerin genel ve siyasî terbiyeleri hususunda onlardan istifade eder. Ve böylece

Marksizm ve Leninizm devlet propagandasını tertip ederek sosyalizm kuruluşunun şartlarını hazırlar. (Sançar'dan aldığımız bu madde orada 57. Madde olarak gösteriliyor.)

57. Amele ve köylü hükümeti, halk kitlelerini sömürücü sınıflar tarafından içinde tutulmuş oldukları kara cehaletle mücadeleyc ve onların derinliklerinden, proletarya diktatörlüğünün müstakbel kadrolarını çıkarmaya müsait bir tarzda inkılâpçı esaslara göre, kamu eğitimi kuruluşlarını baştan aşağı düzene koyar. Türkiye Komünist Partisi, eski devirden miras kalan eğitim ve öğretim heyetlerini daimî bir kontrol altında tutar. Şovenizm fikriyatını propaganda etmeye yönelen her teşebbüsü merhametsizce amele kamuoyu önünde teşhir eder ve şiddetle cezalandırır. (Sançar'dan aldığımız bu madde, orada 58. Madde olarak gösterilmektedir.)

TKP'nin Tarihsel Konumu

Biz burada Türkiye Komünist Partisi'nin tarihsel konumunu açıklamaya çalışacağız. Bugün proleter devrimci geçmişi tüm karalayanlar var. Bu tutum gerici kalemşorlar için doğaldır. Ama «devrimciyim» diye ortaya çıkan ve Türkiye işçi sınıfının siyasi örgütlenme alanında yüz yıllık sicili tüm kötüdür diyenler de var. Böyle bir iddia işçi sınıfına inançsızlığı kanıtlar. Buna karşılık biz elbette ki marksist eleştiriyi elden bırakacak değiliz. Devrimci geçmiş ne tüm akı ne de kara. Ama aka yakın tonlar egemendi.

EMEKÇİ YAYINLARI

20 TL.

REYO Basımevi